

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှု

ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ

ကမ္ဘာ့တစ်ဝန်း ဒေသပေါင်းစုံမှတရားသူကြီးများနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များ အယောက် ၆၀ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်(ICJ)သည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာတရားစီရင်ရေးစနစ်များ ဖွံ့ဖြိုးစေရန်နှင့် အားကောင်းစေရန် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများကို အသုံးပြု၍ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးပြီး အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့တိုက်ကြီးငါးခုတွင် လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော ICJ အနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး များနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာမှုနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်မှု ဖြစ်ပေါ်စေရန်သော် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးတို့ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံပေးရန်သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

® တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှု - ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ

© Copyright International Commission of Jurists, June 2016

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်(ICJ)သည် ၎င်းထုတ်ဝေထားသော စာအုပ် များထံမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြချက်များအား အခမဲ့ပြန်လည်ထုတ်လုပ်ခြင်းကို ခွင့်ပြုထားပြီး မည်သည့်စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ထားသည်ကို အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြကာ အဆိုပါကောက်နုတ် ဖော်ပြချက်ပါဝင်သည့် ပြန်လည်ထုတ်ဝေသောစာအုပ်ကို အောက်ဖော်ပြပါရုံးချုပ်လိပ်စာသို့ ပေးပို့ရပါမည် -

International Commission of Jurists
P.O. Box 91
Rue des Bains 33 Geneva Switzerland

ဂျီနီဗာဒေသစိတ်နယ်မြေအစိုးရနှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့်ပြုစု ထားပါသည်။

“ဒိန်းမတ် - မြန်မာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အစီအစဉ်ဖြင့် ဘာသာပြန်ခြင်းနှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်သည်”

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှု

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှု၊
လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၌
တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့အတွက်
တာဝန်ခံမှုယန္တရားများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ အမှတ် - ၁၃

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ICJ မှ အကြီးတန်းဥပဒေအကြံပေး Matt Pollard က သုတေသနဆိုင်ရာအတိုင်ပင်ခံ Lina Biscaia၊ ICJ မှ ဥပဒေအကြံပေး Laurens Huetting၊ ICG Geneva မှ အလုပ်သင်များဖြစ်ကြသော Marlitt Brandes နှင့် Alina Charniauskaia၊ ICJ MENA Programme ပူးတွဲဥပဒေအကြံပေး Doireann Ansbro နှင့် အလုပ်သင် Arianaa Rafiq၊ ICJ Asia and Pacific Programme မှ နိုင်ငံတကာဥပဒေအကြံပေး(ပါကစ္စတန်) Reema Omer၊ နီပေါနိုင်ငံရုံးခွဲမှ အတိုင်ပင်ခံ Govinda 'Bandi' Sharma နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရုံးခွဲမှ နိုင်ငံတကာဥပဒေအကြံပေး Vani Sathisan နှင့် အတိုင်ပင်ခံ Leyla Slama တို့၏ ကူညီပံ့ပိုးမှုဖြင့် သုတေသနပြုလုပ်ပြီး ပြုစုရေးသားထားပါသည်။ Ian Seiderman က ဥပဒေနှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ လေ့လာသုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ပေးထားပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ပြုစုရာတွင် ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၈-၉ ရက်နေ့တွင် တူနီးရှားနိုင်ငံ၌ ICJ Centre for the Independence of Judges & Lawyers က ကျင်းပသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း ဆွေးနွေးပွဲ၌လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၄-၁၅ ရက်နေ့ကျင်းပသည့် the 2015 CIJL Geneva Forum of Judges & Lawyer ၌လည်းကောင်း တက်ရောက်ပါဝင်ဆွေးနွေးကြသူများ အပါအဝင် ပြင်ပကျွမ်းကျင်သူများ၏ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ချက်များကို များစွာရယူထားပါသည်။ အဆိုပါ တွေ့ဆုံပွဲနှစ်ခုတွင် ပါဝင်တက် ရောက်သူများစာရင်းကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲများမှ အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမှုများသည် ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်အတွက် များစွာအထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့သော်လည်း ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ထင်မြင်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များသည် ICJ ၏ ထင်မြင်ချက်များသော်လည်းကောင်း၊ ICJ ၏ အကြံပြုချက်များသော်လည်းကောင်း မဟုတ်ကြဘဲ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ထင်မြင်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို ထင်ဟပ်စေသည်လည်း မဟုတ်ပါ။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်နှင့် ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ရေးသားရာတွင် အခြေခံထားသော သုတေသနလေ့လာမှုနှင့် အတိုင်အပင်ခံမှုများကို ဂျီနီဗာဒေသစိတ်နယ်မြေအစိုးရနှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုမပါဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အဆိုပါ ပံ့ပိုးမှုအတွက် ICJ မှ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

မာတိကာ

1. နိဒါန်း 1

2. နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိရှိသော
တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်စေရန် တာဝန်ဝတ္တရား 5

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုရှိစေရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ
နိုင်ငံတကာဥပဒေ အရင်းမြစ်များ 5

 မျှတသော တရားခွင့်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ 6

 ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့် 7

 တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး 7

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တာဝန်ခံမှုလိုအပ်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ် 8

 လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့သားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ
 ဥပဒေအား တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများ 8

 တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှု 11

 တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အခြားကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုပုံစံများနှင့် သာမန်ရာဇဝတ်မှုများ 14

မည်သူထံ၌ တာဝန်ခံရမည်နည်း? 15

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုပုံစံများ 18

 ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိရေး 18

 နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရား 21

 ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ
 အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ 23

 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိခြင်း 28

 အမှန်တရား သိရှိပိုင်ခွင့် 31

3. တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့များ 33

 နိဒါန်း 33

 အယူခံခြင်းဖြင့်၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအရပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းဖြင့်
 ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။ 34

 တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ 35

 သာမန်တရားရုံးများ 40

 လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ 42

 သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက်ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးများ 45

 အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များ 47

 အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း၏ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်း 48

 အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများ 54

 ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အသင်းအဖွဲ့များ 56

 နိုင်ငံတကာကျင့်သုံးသော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာယန္တရား 57

4. လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ	61
လိုအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	61
တရားသူကြီး၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ	63
တိုင်ကြားသူများနှင့် ထိခိုက်နှစ်နာသူများ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ	69
အများပြည်သူသိရှိနိုင်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု	74
တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိခြင်းကို ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	77
တရားစွဲဆိုမှုများ ပြုလုပ်စဉ် ရာထူးမှ ယာယီရပ်ဆိုင်းထားခြင်း	80
မလျော်ကန်သော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ရွေးချယ်၍ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း	81
5. ထူးခြားသော အခြေအနေများ	83
အမှန်တရားကော်မရှင်များ	85
တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း	90
အခုလိုက်အပြုလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ရာထူးပြန်လည်လျှောက်ထားစေခြင်း	100
6. ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အထူးကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ	107
နိဒါန်း	107
တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအတွက် နောက်ခံအခြေအနေ	108
အပြစ်ရှိလျက်နှင့်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အဓိကအကြောင်းအရင်းတစ်ခုဖြစ်နေခြင်း	115
တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာယန္တရားများ၏ ထိရောက်မှု	119
တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အခြားဆောင်ရွက်ချက်များ	123
တိုက်နယ်တရားရုံးများ၌ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အခြားတရားစီရင်ရေးစနစ်များအား အသုံးပြုခြင်း။	125
နောက်ဆက်တွဲ ၁ (က) - တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ အခြေခံမူများ	129
နောက်ဆက်တွဲ ၁ (ခ) - တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောအခြေခံမူများ	135
နောက်ဆက်တွဲ ၁ (ဂ) - တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောမူများကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များ (ကောက်နှုတ်ချက်များ)	147
နောက်ဆက်တွဲ ၂ - ရွေးချယ်ထားသော အရင်းအမြစ်များ	155
သဘောတူစာချုပ်များ	155
အခြားနိုင်ငံတကာစာချုပ်စာတမ်းများနှင့် စံနှုန်းများ	156
အစီရင်ခံစာများ	161
ဥပဒေသိပ္ပံပညာ	168
စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများနှင့် စာတမ်းများ	171
နောက်ဆက်တွဲ ၃ - အတိုင်အပင်ခံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်သူများ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်	176
ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း ကျူးနှံစွေးနွေးတိုင်ပင်မှု (အောက်တိုဘာ ၂၀၁၅)	176
တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏	
၆ ကြိမ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်ဂျီနီဗာဆွေးနွေးပွဲ (ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၅).....	178

စကားလုံးအတိုကောက်များနှင့် အတိုချုံးစကားစုများ

African Fair Trial Principles	Principles and Guidelines on the Right to a Fair Trial and Legal Assistance in Africa
Bangalore Principles	Bangalore Principles of Judicial Conduct
Bangalore Implementation	Measures for the Effective Implementation of the Bangalore Principles
Beijing Statement	Beijing Statement of Principles of the Independence of the Judiciary in the LAWASIA Region
Campeche Declaration	Campeche Declaration of Minimum Principles on the Independence of Judiciaries and Judges in Latin America
CCJE	Consultative Council of European Judges
CIJL	ICJ Centre for the Independence of Judges and Lawyers
ECtHR	European Court of Human Rights
GC	General Comment
IAmCtHR	Inter-American Court of Human Rights
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
ICJ	International Commission of Jurists

Istanbul Declaration	Istanbul Declaration on
	Transparency in the Judicial Process
NGO	non-governmental organisation
NHRI	national human rights institution
OHCHR	Office of the UN High Commissioner for
	Human Rights
UN	United Nations
UNBP Judiciary	United Nations Basic Principles on the
	Independence of the Judiciary
UNBP Remedy	UN Basic Principles and Guidelines on
	the Right to a Remedy and Reparation
	for Victims of Gross Violations of Inter-
	national Human Rights Law and Serious
	Violations of International Humanitarian
	law
UNCAC	UN Convention against Corruption
UNDP	UN Development Programme
UNODC	UN Office on Drugs and Crime
UNSRIJL	UN Special Rapporteur on the Indepen-
	dence of Judges and Lawyers
UN Impunity Principles	Updated Set of principles for the
	protection and promotion of human
	rights through action to combat impunity

1. နိဒါန်း

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းလျက် ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအနေဖြင့် အဂတိလိုက်စားခြင်း၊ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်းစသည့် ပြင်းထန်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိအောင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။¹

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမူဘောင်အတွင်း၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအား လုံခြုံမှုပေးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များကိုရှာဖွေခြင်းသည် အသစ်အဆန်းမဟုတ်ပါ။ ရှေးယခင် ရောမခေတ်မှ တရားဥပဒေ ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးများတွင် အမှုများကို ကိုယ့်အတွက် ဆုလာဘ်လာဘာ၊ သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ်ရှာဖွေ၍ သို့မဟုတ် ရယူ၍ ဆုံးဖြတ်သော တရားသူကြီးများ၊ သို့မဟုတ် မလျော်ကန်သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးအား သေဒဏ်ပေးသော တရားသူကြီးများအတွက် တိကျသောပြစ်ဒဏ်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့ပါသည်။²

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ မည်သည့်ဒေသများတွင်မဆို ထိုသို့သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် ခေတ်ကုန်နေသည်။ သို့မဟုတ် ရိုးစင်းသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ ဥရောပကောင်စီ လွှတ်တော်အစည်းအဝေး၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုတွင် “တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုသည် ဥရောပကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအတော်များများတွင် နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေသည့်အချက်ကို ဝေဖန်ထားပြီး” တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရမည့် ဆောင်ရွက်ချက်အဆင့်ဆင့်ကိုလည်း အကြံပြုထားပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အဓိကဆောင်ရွက်ချက်များအား “အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းမရှိသည်”ကို တွေ့ရှိခဲ့သဖြင့် အဆိုပါ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးက ဥရောပအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးအား အရေးယူလုပ်ဆောင်ရန် “အရေးတကြီး” လိုအပ်ချက်ကို အလေးအနက်ထားသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ကို ထပ်မံချမှတ်ခဲ့ပါသည်။³

၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုအတွက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ လုပ်

1 This Guide is intended to focus on conduct by judges that involves an exercise or failure to exercise their judicial authority - as such, the Guide does not directly address the commission by judges of ordinary crimes or civil wrongs in an entirely private capacity, or other purely private conduct that could be perceived as compromising the dignity of their office.
2 Joseph Plescia, "Judicial Accountability and Immunity in Roman Law" (2001), 45 Am. J. Legal Hist. 51. See also Judicial Integrity Group, Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct (UN Office on Drugs and Crime, 2007), Annex on "Cultural and Religious Traditions".
3 Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Resolution 1703 (2010), "Judicial corruption", and Resolution 2098 (2016), "Judicial corruption: urgent need to implement the Assembly's proposals".

ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုပြုလုပ်ရာ၌ အဆိုပါနည်းစနစ်များလိုအပ်နေကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့တွင် ပါဝင်မည့်အစိတ်အပိုင်းအများစုကို ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူကြသော်လည်း အချို့သော အသေးစိတ်ကိစ္စရပ်များတွင် သဘောထားကွဲလွဲမှုအထိုက်အလျောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ (အောက်တိုဘာလတွင် ကျူးနစ်မြို့၌ကျင်းပသော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ အစည်းအဝေးနှင့် ဒီဇင်ဘာလတွင် ကျင်းပသော Geneva Forum of Judges & Lawyers သို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသော ပါဝင်တက်ရောက်သူစာရင်းကို နောက်ဆက်တွဲ - ၃ တွင် ကြည့်ပါ)

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ၂၀၀၇ ခုနှစ်၌ ICJ က ထုတ်ဝေထားသော ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ အမှတ် ၁ - တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့်တာဝန်ယူမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစည်းမျဉ်းများ (Practitioners Guide No. 1: International Principles on the Independence and Accountability of Judges, Lawyers and Prosecutors) နှင့် ၂၀၁၄/၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ပို၍ယေဘုယျဆန်သော ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက်လမ်းညွှန်လက်စွဲ အမှတ် ၇ - နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခြင်းကို တိုက်ဖျက်ခြင်း (Practitioners Guide No. 7: International Law and the Fight Against Impunity) တွင် ပါဝင်ခဲ့သော ယခင်လမ်းညွှန်ချက်များကို ထပ်မံဖြည့်စွက်၍ ပိုမို ကျယ်ပြန့်စွာ ရေးသားထားပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ICJ ၏ ယခင်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်များအပေါ်လည်း အခြေခံထားပါသည် (ဥပမာ CJIL Yearbook 2000 တွင် ပါဝင်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှု အားကောင်းအောင်မြင်လုပ်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှု ပပျောက်ခြင်း (Strengthening Judicial Independence, Eliminating Judicial Corruption)။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာအဖွဲ့ရုံး (UN Office on Drugs and Crime - UNODC) က ပြုစုထားသော ကုလသမဂ္ဂ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်၏ အပိုဒ် ၁၁ အတွက် အကောင်အထည်ဖော်မှုလမ်းညွှန်နှင့်ဆန်းစစ်ခြင်းမူဘောင် (၂၀၁၅ခုနှစ်) (Implementation Guide and Evaluative Framework for Article 11 of the United Nations Convention against Corruption (2015)) နှင့် ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် (United Nations Development Programme - UNDP) က ပြုစုထားသော ပွင်းလင်းမြင်သာ၍ တာဝန်ခံမှုရှိသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က အားလုံးအတွက် တရားမျှတမှုကို သတ်မှတ်ပေးရန် (၂၀၁၆ခုနှစ်) (A Transparent and Accountable Judiciary to Deliver Justice for All (2016)) စသော အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ လမ်းညွှန်ချက်များကိုလည်း ပြည့်စုံစေပါသည်။ အဆိုပါ လမ်းညွှန်

ချက်များသည် အဓိကအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအရ ပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်းထက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှုကို အသားပေးဖော်ပြလေ့ ရှိသော်လည်း ထိုလမ်းညွှန်ချက်များတွင်ပါဝင်သော နည်းလမ်းများနှင့် အကြံပြုချက်များစွာ တို့ကို တရားစီရင်ရေးအရ ပါဝင်ကျူးလွန်မှုအပါအဝင် အခြားတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုပုံစံများအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

အကူးအပြောင်းကာလအခြေအနေများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုအကြောင်း အတိအကျ ဆွေးနွေးထားသော ပညာရှင်အနည်းငယ်၏ စာတမ်းများ အထူးသဖြင့် David Dyzenhaus, *Judging the Judges, Judging Ourselves: Truth, Reconciliation and the Apartheid Legal Order* (Hart Publishing, 1998)၊ Hakeem O. Yusuf, *Transitional Justice, Judicial Accountability and the Rule of Law* (Routledge, 2010) နှင့် Hans Petter Graver, *Judges against Justice: On Judges When the Rule of Law is Under Attack* (Springer, 2015) တို့ကလည်း ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်အပေါ် များစွာ အကျိုးပြုခဲ့ပြီး ပိုမိုပြည့်စုံစေပါသည်။ အဆိုပါစာတမ်းများနှင့် အခြားပညာရှင်များ၏စာတမ်း များတွင်လည်း တရားသူကြီးများက လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် များစွာကိုက်ညီမှုမရှိသော ပြည်တွင်းဥပဒေမူဘောင်အတွင်းမှ ဆောင်ရွက်ရန်ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် တရားသူကြီးများအနေဖြင့် အဆိုပါအခြေအနေမျိုးတွင် မည်သို့ ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်နှင့် ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်သင့်သည်တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး တရားသူကြီးများကို တာဝန်ခံစေရန်၊ သို့မဟုတ် တာဝန်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးရန် အကြောင်းအရင်းများအတွက် ဒဿနဆန်သော၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ သီအိုရီဆန်သော သဘောသဘာဝရှိသည့် အခြေခံကျသော မေးခွန်းအချို့ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပြီး အသိဉာဏ်ပွင့်စေသောပုံစံဖြင့် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အဆိုပါမေးခွန်းများကို တိုက်ရိုက်ဆွေးနွေးမထားပါ။ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား တရားစီရင်ရေးအရ ချိုးဖောက်မှု၊ သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်ရာတွင် ပါဝင်ကျူးလွန်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုတို့အတွက် နိုင်ငံများနှင့် တရားသူကြီးများ တစ်ဦးချင်းကို တာဝန်ခံစေရန်လိုအပ်ပြီး အဆိုပါ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားကို ကျေပွန်စေရန် ရည်ရွယ်သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏လက္ခဏာများ အကြောင်းအဓိကထားအသားပေး ဖော်ပြထားသောအချက်ကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အစပျိုးအကြောင်းအရာအဖြစ် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် တရားသူကြီးများ တစ်ဦးချင်း၏ တာဝန်ခံမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုလုံး၏ တာဝန်ခံမှုသာမကဘဲ အထူးသဖြင့် တရားသူကြီးများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအပေါ် ထိခိုက်မှုများနှင့်

စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရရှိနေသော နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် တရားသူကြီးများ၊ ရာဇဝတ်တရားသူကြီးများ၊ မှတ်ပုံတင်အရာရှိများနှင့် အခြားတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အရာရှိအများစုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးတင်ပြရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း၊ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၌ ပါဝင်သည်ဟုသတ်မှတ်ပြီး အခြားနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် လုံးဝပတ်သက်မှုမရှိဟု သတ်မှတ်ထားသော အစိုးရရှေ့နေများ၏ အခြေအနေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ရရှိခြင်းအား အဘက်ဘက်မှ ကြိုတင်ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနည်းလမ်းသည် လုံးဝဥသုံအရေးကြီးကြောင်း ICJ က အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အဂတိလိုက်စားမှု၊ သို့မဟုတ် စနစ်တကျ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်မှုရရှိခြင်းအတွက် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ကသာ ဆောင်ရွက်သော၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဆက်စပ်၍သာ ဆောင်ရွက်သော ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အခြားအစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုများကိုဖြေရှင်းရန် အလားတူဆောင်ရွက်ချက်များအား အနှေးနှင့်အမြန်၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်လျှင် တစ်ချိန်တည်းတွင် ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါက မအောင်မြင်နိုင်ပါ။ (တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အခြားကဏ္ဍများ၌ ဆောင်ရွက်ချက်များ မရှိသေးခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ၎င်း၏ကဏ္ဍအတွင်း ဆောင်ရွက်ချက်များ ချမှတ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက် မဖြစ်သင့်ပါ။) ထို့ပြင် စာရိတ္တပျက်ပြားသော၊ သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုမြောက်သောလုပ်ရပ်များ ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ပြန်လည်တုံ့ပြန်သော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အနာဂတ်တွင် အဆိုပါလုပ်ရပ်များအား တားမြစ်ရာ၌အထောက်အကူဖြစ်စေသော်လည်း သတ်မှတ်ကျင့်သုံးသင့်သော များစွာပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် ကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအား အပြည့်အဝ အစားထိုးနိုင်သည်မဟုတ်ပါ။ တရားဝင်နည်းလမ်းတကျ ဖြစ်သော ယန္တရားများ၊ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအား နိုင်ငံတော်တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွင်း၌ ပညာရှင်ဆန်သည့်အလေ့အထ ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပူးတွဲ၍ အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ ထပ်မံ၍ ပြောကြားလိုသည်မှာ ဤလမ်းညွှန်ချက်တွင် တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုယန္တရားများအကြောင်း အဓိကဖော်ပြထားသော်လည်း ဤလမ်းညွှန်ချက်ပါ အကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးနှင့်အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှကင်းလွတ်ခွင့်ပေးမှုတိုက်ဖျက် ရေးအစီအမံများဆိုင်ရာ မူဘောင်အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

2. နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ တာဝန်ခံမှုတို့ရှိသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်စေရန် တာဝန်ဝတ္တရား

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုရှိစေရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေ အရင်းမြစ်များ။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် အခြားနိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများအားလုံးတွင် အရည်အချင်းရှိသော၊ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ တာဝန်ခံမှု ရှိသောတရားစီရင်ရေး ရရှိစေရန်မှာ နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းအခြေခံတာဝန် ဝတ္တရားအရ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော အထူးပြုယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၊ ဂျူရီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် အကဲဖြတ်သူများ၏ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မကြာသေးမီ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က ကျင့်သုံးခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက်၏ နိဒါန်းတွင် အောက်ပါစာပိုဒ် ပါဝင်ပါသည်။

တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုဖြစ်ပေါ်စေရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ၊ မူများ၊ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော်သောအခါ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှု၏ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ ရိုင်းစွဲအယူအဆတစ်ရပ် အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ ဖြောင့်မတ်မှု ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၏ အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ထားခြင်း။⁴

4 Human Rights Council, resolution 29/6 (2015) on Independence and impartiality of the judiciary, jurors and assessors, and the independence of lawyers, Preamble. See also resolution 19/36 (2012) on Human rights, democracy and the rule of law.

မျှတသော တရားခွင့်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

ရာဇဝတ်မှုနှင့်တရားမမှုဆိုင်ရာတရားစွဲဆိုခြင်းအားလုံးတွင် “အရည်အချင်းရှိသော၊ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျသော ခုံရုံးအဖွဲ့”၏ “မျှတပြီး အများပြည်သူ သိရှိနိုင်သော စစ်ဆေးကြားနာမှု”အား လူသားအားလုံးရပိုင်ခွင့်ကို ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) ၏ အပိုဒ်-၁၄ တွင် အသိအမှတ်ပြုထားပြီး အလားတူ ပြဋ္ဌာန်းချက်မျိုးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)၏ အပိုဒ်-၁၀ နှင့် အခြားနိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များတွင်လည်း ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ အလားတူပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဒေသအလိုက် လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများ⁵ အပြင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသော အခြေအနေများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ (Geneva Conventions and Protocols)⁶ တွင်လည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ၏ အခြေခံမူများ (UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary - UNBP Judiciary) အပါအဝင် (ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲ - ၁က တွင် ပြန်လည်ဖော်ပြထားသော) နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင်လည်း တရားသူကြီးများသည် လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်သော ထိရောက်သည့်နည်းလမ်းများ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိဘဲ ခုံရုံးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုကို အာမခံနိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁷

5 E.g. African Charter on Human and Peoples' Rights (1986), article 26, and African Commission on Human and Peoples' Rights, Principles and Guidelines on the Right to a Fair Trial and Legal Assistance in Africa ("African Fair Trial Principles") (2005); American Convention on Human Rights (1969), article 8, and American Declaration of the Rights and Duties of Man (OAS General Assembly, 1948), article XXVI; European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, article 6; Arab Charter on Human Rights (2004), articles 12 and 13; Beijing Statement of Principles of the Independence of the Judiciary in the LAWASIA Region ("Beijing Statement"), article 2.
6 Common article 3(1)(d) to the 1949 Geneva Conventions; article 75 of the 1977 Protocol I to the Geneva Conventions; article 6(2) of the 1977 Protocol II to the Geneva Conventions.
7 UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary ("UNBP Judiciary"), adopted by the Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (1985), and endorsed by General Assembly resolutions 40/32 and 40/146 (1985), articles 17-20; Bangalore Principles of Judicial Conduct ("Bangalore Principles"), ECOSOC resolution 2006/23 (2006), Annex; UN Special Rapporteur on the independence of judges & lawyers ("UNSRJL"), Report on Judicial Accountability, UN Doc A/HRC/26/32 (2014).

ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့်

နိုင်ငံများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ (နှင့် အချို့သော နိုင်ငံတကာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများ)အတွက် ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ခံစားရသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများအတွက် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများတွင်လည်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။⁸ ချိုးဖောက်မှုတစ်ရပ်အား အစိုးရအရာရှိများကဲ့သို့သော သူများမှ မဟုတ်ဘဲ တရားစီရင်ရေး အရာရှိတစ်ဦးဦးက ကျူးလွန်သည်ဟူသော အချက်၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ချိုးဖောက်မှုကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်နေခြင်းအချက်ကြောင့် ထိရောက်သောကုစားမှုပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားကို ကင်းလွတ်ခွင့် မပေး ထားပါ။⁹

တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး

တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက် ရေးတို့ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများသည်လည်း တရားသူကြီးများ တရားဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်၍ ကျူး လွန်မိသောအခါတွင် ၎င်းတို့မှတာဝန်ခံမှုရရှိစေရန် လိုအပ်ချက်ကို အတည်ပြု သတ်မှတ် ပေးပါသည်။¹⁰

ဥပမာအားဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီ ချက်ကွန်ဗင်းရှင်း (United Nations Convention against Corruption - UNCAC) ၏ အပိုဒ် ၁၁(၁) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရာတွင် ၎င်း၏ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် နိုင်ငံအစိုးရတိုင်းသည် ၎င်း၏ ဥပဒေစနစ်၏ အခြေခံ စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအား မထိခိုက်စေဘဲ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု ပိုမိုအားကောင်းစေ ရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များအကြား အဂတိလိုက်စားမှု အခွင့်အလမ်း များ ဖြစ်ပေါ်မလာစေမည့် ကာကွယ်တားဆီးရန် လိုအပ်သော ဆောင်ရွက်ချက်

8 E.g. UDHR, article 8; ICCPR, article 2(3); UN Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law ("UNBP Remedy"), General Assembly resolution 60/147 (2005); and regional instruments.
9 See e.g. Human Rights Committee, Anthony Fernando v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/83/D/1189/2003 (2005), para. 9.2; Dissanayake v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/93/D/1373/2005 (2008), para. 8.2.
10 UNBP Judiciary; Bangalore Principles; UN Office on Drugs and Crime (UNODC), Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity (2011).

များ ချမှတ်ရမည်။ အဆိုပါ ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂမှူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာအဖွဲ့ရုံး (UN Office on Drugs and Crime - UNODC)က အပိုဒ် ၁၁ အတွက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ဆိုင်ရာလမ်းညွှန်နှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းမူဘောင်ကို ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ၎င်းတွင် ယင်းအပိုဒ် - ၁၁ အား နိုင်ငံတော်၏ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် အခြားအစိုးရအရာရှိများအပြင် ပညာရှင်များ၊ မီဒီယာနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့် လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းများပါဝင်ပါသည်။¹¹

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တာဝန်ခံမှုလိုအပ်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရားစီရင်ရေးအရာရှိများ၏ ဆောင်ရွက်မှုများသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ လုပ်ရပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားနိုင်ငံတော်အစိုးရ အရာရှိများတွင်လည်း ထိုနည်းတူဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုများတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် တရားရုံးဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အဆင့် တရားရုံးဖြစ်စေ အမှန်တကယ်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သောလုပ်ရပ်သည် တရားစီရင်ရေးအရာရှိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျော်လွန်နေသည့်တိုင် အဆိုပါအရာရှိ၏ တရားစီရင်နိုင်မှုအတွင်းမှ ဆောင်ရွက်သော မည်သည့် လုပ်ရပ်နှင့်မဆို သက်ဆိုင်ပါသည်။¹²

ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးများသည် အခြားအစိုးရအရာရှိများကဲ့သို့ပင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်မှု၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်နိုင်မှုရှိကြပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် တရားစီရင်ရေးအရကျူးလွန်သော သို့မဟုတ် ပါဝင်ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အားလုံးအတွက် တာဝန်ရှိပြီး¹³ တရားသူကြီး၏ ဆောင်ရွက်မှုသည် နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းဥပဒေအရ “ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်”သည့်တိုင် ထိုကျူးလွန်မှုအတွက် အစိုးရက တာဝန်ရှိပါသည်။¹⁴

11 UNODC, The United Nations Convention against Corruption: Implementation Guide and Evaluative Framework for Article 11 (2015) (“UNODC Guide”).
12 Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, UN General Assembly resolution 56/83 (2001), articles 4 and 7; Human Rights Committee, General Comment No. 31, Nature of the General Legal Obligation on States Parties to the Covenant (“GC 31”), UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.13 (2004), para. 4; UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 97-105, 130.
13 See e.g. Human Rights Committee, Dissanayake v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/93/D/1373/2005 (2008), para. 8.2.
14 Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, articles 1-3; Vienna Convention on the Law of Treaties, 1155 UNTS 331, article 27.

တွေ့ရလေ့ရှိသော သာဓကများတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်ပါသည်။

- လူများအား တရားလက်လွှတ်ထောင်ဒဏ်၊ သို့မဟုတ် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားလက်လွှတ်ထိန်းသိမ်းရန် အမိန့်ထုတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း၊ ဤ တွင် ၎င်းတို့ကို အကာအကွယ်ပေးထားသော လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ခွင့်၊ လွတ် လပ်စွာဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်တို့ကို ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ သော အကျိုးရလဒ်လည်း ပါဝင်သည်။
- တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အခြေခံအာမခံချက်များပြည့်မီခြင်းမရှိသော အမှုစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် စွပ်စွဲခံရသူများအား ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာပြစ်မှုများ ကျူးလွန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားပြစ်ဒဏ်များ၊ သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်း၊
- တားမြစ်ထားသော အကြောင်းပြချက်များအားဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုသော၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော ပြည်တွင်းဥပဒေများအား ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခြင်း၊
- စစ်တပ်က ကျူးလွန်သော၊ စစ်တပ်နှင့်ပတ်သက်နေသော အဖွဲ့အစည်းက ကျူးလွန် သော၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အရာရှိများက ကျူးလွန် သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ တရားဥပဒေကိုကျော်လွန်၍ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အတင်းအဓမ္မ အပျောက်ဖျောက်မှု၊ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှကာ ကွယ်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက်ထိရောက်သော ကုစားမှုမရရှိစေ ရန် ကြိုးပမ်းသော နည်းလမ်းများဖြင့် ၎င်းတို့၏ အာဏာအား ကျင့်သုံးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးရန် ပျက်ကွက်ခြင်း၊
- လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ လွတ်လပ်မှုနှင့်လုံခြုံမှု၊ မိသားစု၊ နေအိမ် သို့မဟုတ် စာပေးစာယူတို့နှင့်ပတ်သက်၍ တရားလက်လွှတ်၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့် အညီမဟုတ်ဘဲ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း။

အဆိုပါမျိုးဖောက်မှုများစွာသည် “အလွန်ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ” ဖြစ်ပါသည်။ “အလွန်ဆိုးရွားသော” မျိုးဖောက်မှုများတွင် အခြားအရာများအပြင် လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းနှင့် ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းကဲ့သို့သော လေ့အထများ၊ အလှူအမြန်၊ သို့မဟုတ် တရားလက်လွှတ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြား ရက်စက်မှုများ၊ လူမဆန်စွာ၊ သို့မဟုတ် နိမ့်ကျသောပြုမူဆက်ဆံမှုများ၊ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်၊

အတင်းအဓမ္မ အပျောက်ဖျောက်ထားခြင်း၊ တရားလက်လွတ် ကာလတန်ကြာ ထိန်းသိမ်း ထားခြင်း၊ တရားဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သော ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်းများ၊ သို့မဟုတ် ပြည်သူများ အား အတင်းအကြပ် လွှဲပြောင်းမှုပြခြင်းများ၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား အထူးလေးနက်ကြီးမားသော အတိုင်းအတာ၊ သို့မဟုတ် ပြင်းထန်မှု အထိ သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်အောင် ချိုးဖောက်ခြင်းများ ပါဝင်သည်ဟု နားလည်နိုင်ပါ သည်။¹⁵ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံများသည် အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များအား ၎င်းတို့၏ လုပ်ရပ်များအတွက် ကိုယ်တိုင်တာဝန်ယူမှုရှိစေရန် လိုအပ်ပြီး၊ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန် လည်ကုစား မွမ်းမံမှုရရှိခွင့်ကိုလက်လှမ်းမီနိုင်စေရန်ကိုလည်း နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများတွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁶

တရားသူကြီးများသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသော အခြေအနေများတွင် ကျင့်သုံးသည့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေအပါအဝင် နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ ကျူးလွန်သောရာဇဝတ်မှုများပါဝင်သည့် အခြားသော ချိုး ဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် လူသားမျိုးနွယ်တစ်ခုလုံးကို ထိခိုက်စေသည့်ရာဇဝတ်မှုများအား ကျူးလွန်နိုင်စွမ်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်မှုတွင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းရှိကြပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြ ထားသော ဖြစ်ရပ်များကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ရာရောက်သော ပြုလုပ်မှုများစွာ သည် ဥပမာအားဖြင့် ရောမပြဌာန်းဥပဒေ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (Rome Statute of the International Criminal Court) နှင့် အခြားနိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ သမာဓိခုံးရုံးများ၏ ဥပဒေများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် နိုင်ငံ တကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းဥပဒေတို့ကိုလည်း ချိုးဖောက်ရာမြောက်ပါသည်။¹⁷ ဥပမာ "အကာအကွယ်ပေးထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား မျှတသော၊ ပုံမှန်တရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့်များ

15 See e.g. Study Concerning the Right to Restitution, Compensation and Rehabilitation for Victims of Gross Violations of Human Rights and Fundamental Freedoms, Final Report Submitted by Mr Theo van Boven, Special Rapporteur, UN Doc E/CN.4/Sub.2/1993/8 (2 July 1993), paras 8-13; Vienna Declaration and Programme of Action, adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993, para. 30; Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, What amounts to 'a serious violation of international human rights law'? (August 2014).

16 See for example UNBP Remedy, article 4 ("In cases of gross violations of international human rights law and serious violations of international humanitarian law constituting crimes under international law, States have the duty to investigate and, if there is sufficient evidence, the duty to submit to prosecution the person allegedly responsible for the violations and, if found guilty, the duty to punish her or him..."), and articles 11-23; Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, para. 18. To be clear, the right of victims of human rights violations to an effective remedy and reparation is not limited to "gross" violations (see for example, ICCPR article 2(3); GC 31 paras 15-16).

17 See for example Rome Statute of the International Criminal Court, 2187 UNTS 3, articles 5 to 8.

မရရှိအောင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုလုပ်ခြင်း” အား ၁၉၄၉ခုနှစ်ဂျီနီဗာ ကွန်ဗင်းရှင်း များနှင့် ၁၉၇၇ခုနှစ်နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များ (1949 Geneva Conventions and 1977 Additional Protocol) တွင် “ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုအဖြစ်” သတ်မှတ်ထားပြီး ရောမ သတ်မှတ်ချက်အရ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားခွင့်ရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်း၌ စစ်ပွဲ ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။¹⁸ အခြားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ် ချိုးဖောက်မှုပုံစံများသည် “ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှု” အဆင့်အထိ မရောက်ရှိသည့်တိုင် နိုင်ငံအစိုးရအား ၎င်း၏ဥပဒေအရရှိနေသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက် စေပါသည်။

တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်း၏ တွန်းအားဖြစ်စေသော အကြောင်းအရင်းများ၊ သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်ဆိုင်ရာကိစ္စသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းဥပဒေအရ ၎င်းတို့လုပ်ရပ် များ၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်ထိန်ချန်မှုများက တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်နေမှုသည်သော် လည်းကောင်း ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်းစီ၏ ရာဇဝတ်မှု၊ တရားမမှု၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်း ခြင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုသတ်မှတ်ခြင်းများနှင့် သက်ဆိုင်နိုင်ပါသော်လည်း၊ အဆိုပါ အကြောင်း အချက်များသည် နိုင်ငံတော်အား တရားသူကြီးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်အတွက် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရရှိနေသော ၎င်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မပေးပါ။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအကတိလိုက်စားမှု

တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကုလသမဂ္ဂ အထူး ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အောက်ပါအတိုင်း အလေးထားပြောကြားခဲ့ပါသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကတိလိုက်စားမှုသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ် မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုဆိုင်ရာ မူများအား ပျက်ယွင်းစေ သည်။ မျှတသော တရားစီရင်မှုရရှိခွင့်ကို ချိုးဖောက်ကာ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာတရား မျှတမှုအား ထိရောက်စွာနှင့် ကောင်းမွန်စွာဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အတားအဆီး များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တရားမျှတမှုစနစ်တစ်ရပ်လုံး အပေါ်၌လည်း အများယုံ ကြည်မှု ကျဆင်းစေပါသည်။¹⁹

18 See for example 1949 Geneva Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, article 130; 1949 Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, article 147; 1977 Protocol (I) Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, article 85(4)(e); Rome Statute of the International Criminal Court, article 8(2)(a)(vi).
19 UNSRIJL, Report on judicial corruption and combatting corruption through the judicial system, UN Doc A/67/305 (13 August 2012), para. 109.

တစ်ကမ္ဘာလုံးက လက်ခံထားသည့် “အဂတိလိုက်စားမှု” ဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိပါ။ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးအားဦးဆောင်ကာ ဆောင်ရွက်နေသော အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် Transparency International က အသုံးပြုသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်သည့် “ယုံမှတ်အပ်နှင်းထားသော အာဏာကို ပုဂ္ဂလိက အကျိုးစီးပွားအတွက် အလွဲသုံးစားပြုခြင်း”ဟူသည်ကို ကိုးကားအသုံးပြုထားပါသည်။²⁰

ကုလသမဂ္ဂ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်ကွန်ဗင်းရှင်း (UN Convention against Corruption) တွင် “အဂတိလိုက်စားမှု” သို့မဟုတ် “ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု”ကို အပိုဒ် - ၁၁ အရ တရားသူကြီးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း၊ ပို၍ ယေဘုယျဆန်စွာဖြင့်သော်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း အဆိုပါသဘောတူညီချက်အရ နိုင်ငံများအနေဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုပုံစံများဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော အောက်ပါတို့အပါအဝင် အချို့သောလုပ်ရပ်များအား ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်ရေးယူရန်လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှု (“အစိုးရအရာရှိတစ်ဦးက ၎င်း၏ တရားဝင်လုပ်ငန်းတာဝန်များအားဆောင်ရွက်ရန်၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ပေးရန် အလို့ငှာ ၎င်းကိုယ်တိုင်အတွက်ဖြစ်စေ၊ အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအတွက်ဖြစ်စေ၊ အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက်ဖြစ်စေ မထိုက်လျောက်သော အကျိုးအမြတ်အား တောင်းခံခြင်း၊ သို့မဟုတ် လက်ခံရယူခြင်း”²¹ နှင့်
- အစိုးရအရာရှိတစ်ဦးမှ အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်းဥစ္စာအား မထိုက်လျောက်သော ရည်ရွယ်ချက်အတွက် အသုံးပြုခြင်း။²²

အဆိုပါသဘောတူညီချက် ကွန်ဗင်းရှင်းအရ နိုင်ငံများသည် တာဝန်များ၊ သို့မဟုတ် ရာထူးအား မလျော်မကန် အသုံးပြုခြင်း (“အစိုးရအရာရှိတစ်ဦးက ၎င်းကိုယ်တိုင်အတွက် သော်လည်းကောင်း၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းအတွက်သော်လည်းကောင်း ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ကျင့်သုံး၍ ဥပဒေများအားချိုးဖောက်လျက် လုပ်ရပ်တစ်ရပ်ရပ်အား ပြုလုပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြုလုပ်ရန်ထိမ်ချန်ခြင်း”) အပါအဝင် အခြားလုပ်ရပ်များကိုလည်း ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ် အရေးယူမှုပြုခြင်းကို စဉ်းစားရန်လိုအပ်ပါသည်။²³

20 Ibid para. 16.
 21 UN Convention against Corruption (“UNCAC”), 2349 UNTS 41, article 15(2); see also article 16.
 22 UNCAC, article 17.
 23 23 UNCAC, article 19.

ICJ ၏ အဂတိလိုက်စား
သမတ်ကျမှု သေချာစေရေး
Eliminating Corruption
တွင် အောက်ပါအတိုင်း

ပြုမှုချက်တို့
တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့
စေရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။

အတိအကျ
လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ
အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
ကို ပေးမည်ဟူသော
အဂတိလိုက်စားမှု
ပုံမှန်အားဖြင့်
အဂတိလိုက်စားမှု

- လာဘ်ပေးမှု
- လိမ်လည်မှု
- အများပြည်သူအတွက် အကျိုးအမြတ်အတွက် အကျိုးအမြတ်
- တရားရုံးမှ
- တရားရုံးမှ

လုပ်ထုံးလုပ်နည်း
ဆုံးဖြတ်မည့်အခါ
သည့်နယ်ပယ်မှ
ရိုက်သော်လည်း
မလျော်ကန်သော
များ၊ သို့မဟုတ်
သောအခါတွင်လည်း

- အကျိုးတူလုပ်ငန်း
- ဆွေမျိုးကော်
- မိတ်ဆွေမျိုး

- ရာထူးတိုးမည့် အလားအလာများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊
- အငြိမ်းစားယူပြီးနောက် အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊
- ဥပဒေရေးရာပညာရှင်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးတို့မှ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် မလျော်မကန် ရောနှောပေါင်းသင်းခြင်း၊
- အမှုသည်များ၊ သို့မဟုတ် အမှုသည်ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသူများနှင့် ရောနှောပေါင်းသင်းခြင်း၊
- တရားစွဲဆိုရာတွင်ပါဝင်သော ကိစ္စရပ်အားကြိုတင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊
- ဘက်လိုက်ခြင်း၊
- အစိုးရ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏အာဏာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း။²⁴

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အခြားကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုပုံစံများနှင့် သာမန်ရာဇဝတ်မှုများ

တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုင်ရာ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ အဓိက ဦးတည်ထားချက်မှာ တရားသူကြီးများက ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာကိုကျင့်သုံးခြင်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးရန်ငြင်းဆန်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ နှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများအပေါ်တွင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တရားသူကြီးများအား တာဝန်ခံစေနိုင်သော လုပ်ရပ်များသည် အတော်အတန်ကျယ်ပြန့်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ တရား ဥပဒေစိုးမိုးရေး ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာ အာဏာနှင့် လုံးလုံးလျားလျား ပတ်သက်ခြင်းမရှိသော သာမန်ပြစ်မှုများအတွက် နိုင်ငံတွင်းရှိ အခြားပြည်သူတစ်ဦးဦးကဲ့သို့ တာဝန်ခံသင့်ပါသည်။²⁵

ထို့ပြင် နိုင်ငံတကာ၊ ဒေသဆိုင်ရာ၊ ပြည်တွင်းစံနှုန်းများတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက် မှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုအပါအဝင် ကျင့်ဝတ်တရား၊ သို့မဟုတ် အတတ်ပညာရှင်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်နှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကိုလည်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။ “တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု”ဟူသော ယေဘုယျအသုံးအနှုန်းအား တရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောအခြေခံမူများ (Bangalore Principles of Judicial Conduct) ၏အမြင်ဖြင့်သာ နားလည်ထားကြပါသည်။ အဆိုပါ ဘန်ဂလောအခြေခံမူများအား ကမ္ဘာ့ တစ်ဝန်းမှ တရားသူကြီးချုပ်များနှင့် အဆင့်မြင့်တရားရုံး တရားသူကြီးများပါဝင်သော အဖွဲ့

24 CIJL Policy Framework for Preventing and Eliminating Corruption and Ensuring the Impartiality of the Judicial System, in CIJL Yearbook vol. IX, Strengthening judicial independence, eliminating judicial corruption, 2000. See also International Bar Association Judicial Integrity Initiative, Judicial systems and corruption (May 2016).

25 See e.g. Judicial Integrity Group, Measures for the Effective Implementation of the Bangalore Principles of Judicial Conduct ("Bangalore Implementation Measures") (2010) (excerpts reproduced in Annex 1c of this Guide), para. 9.1.

ဖြစ်သည့် တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု အားကောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုအဖွဲ့ ("Judicial Integrity Group")က ရေးဆွဲခဲ့ပြီး ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက အကြိမ်ကြိမ် အတည်ပြုထောက်ခံချက် ပေးခဲ့ပါသည်။²⁶ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အင်အားစုတိုင်းစားမှု၊ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်နေခြင်းသည် ဘန်ဂလောစည်းမျဉ်းများအား ချိုးဖောက်ရာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေသော်လည်း၊ အဆိုပါမှုများတွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အခြားအပြုအမူများကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ဘန်ဂလော အခြေခံမူများကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲ - ၁(ခ) တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော နည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အင်အားစုတိုင်းစားမှုတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ အခြားသောကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုပုံစံများနှင့် သာမန်ရာဇဝတ်မှုများအား ဖြေရှင်းရာတွင်လည်း အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။

မည်သူထံ၌ တာဝန်ခံရမည်နည်း?

တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ မတူကွဲပြားသောပုံစံအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုလုံးနှင့် တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်းစီသည် နောက်ဆုံး၌ မည်သူတို့ထံ တာဝန်ခံသင့်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းက အကျိုးရှိပါသည်။

အကျယ်ပြန့်ဆုံးအဆင့်၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် ၎င်းတာဝန်ထမ်းဆောင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းထံ တာဝန်ခံသင့်ပါသည်။²⁷ သို့သော်လည်း ဥပဒေဖြင့်အုပ်ချုပ်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့မှ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ်ရှိနေသော တာဝန်ဝတ္တရားသည် လွတ်လပ်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့သောနည်းလမ်းဖြင့် ဥပဒေကို ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်စွာ၊ အင်အားစုတိုင်းစားမှုကင်းမဲ့စွာ ကျင့်သုံးပေးခြင်းဖြင့် ကန့်သတ်ထားပါသည်။

26 ECOSOC resolution 2006/23 (27 July 2006) on Strengthening Basic Principles of Judicial Conduct. See also e.g. resolutions of the Human Rights Council: resolution 29/6 (2015) on Independence and impartiality of the judiciary, jurors and assessors, and the independence of lawyers, Preamble; resolution 30/7 (2015) on Human rights in the administration of justice, including juvenile justice, Preamble; resolution 31/2 (2016) on Integrity of the judicial system, Preamble.
27 Consultative Council of European Judges ("CCJE"), Opinion No. 18, Position of the judiciary and its relation with the other powers of state in a modern democracy (2015), CCJE(2015)4, para. 21.

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ လူအများစုက သဘောတူလက်ခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုသာ အတည်ပြုပေးရန် တာဝန်ရှိသူ မဟုတ်သည့်အပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ လူအများစုက စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ် နှင့်ပတ်သက်ပြီး သဘောမတူနိုင်သည့် အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်တည်းကြောင့် တရားသူကြီးများအား တာဝန်မှဖယ်ရှားခံရမည့် အန္တရာယ်မျိုးလည်း မကြုံတွေ့သင့်ပါ။ ဤသဘောအရ တရားသူကြီးများအား တရားဥပဒေအပေါ် တာဝန်ခံမှု ရှိစေခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အထောက်အထားနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုအပေါ် အခြေခံသည့် ဥပဒေကြောင်းအရ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အချက်အလက်သက်သေခံအထောက်အထားများ တွေ့ရှိမှုများမှတစ်ဆင့် ဥပဒေဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ရှင်းပြစေခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်စေပြီး လိုအပ်ပါက အယူခံဝင်မှုစနစ်အရ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အလွှာအဆင့်ဆင့်မှ ပြင်ဆင်ပေးစေခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် တာဝန်ခံမှုအား ဦးစွာပထမ ထိရောက်မှုရှိအောင် ပြုလုပ်ရပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ထင်မြင်ချက်များအား နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည့် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးသော ဥပဒေများအရ ထုတ်ဖော်ခြင်းဖြစ်မှသာလျှင် အဆိုပါထင်မြင်ချက်များသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ တာဝန်ခံမှုနှင့် သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။

အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံးအား ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၊ အဂတိလိုက်စားမှု ကင်းမဲ့ပြီး လွတ်လပ်စွာ၊ သမ္မာသမတ်ကျလျက် ဆောင်ရွက်ကြောင်း သေချာစေခြင်းဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းထံ တာဝန်ခံရသည်။ အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်အရ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် အဆိုပါတန်ဖိုးများအား လိုက်နာခြင်းမရှိသော ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်သည့် တရားသူကြီးများအပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် လူ့အဖွဲ့အစည်းက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ မျှော်မှန်းထားပါသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော ပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း အဆိုပါ မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်အတွက် သက်ဆိုင်ရာတရားသူကြီးအား တာဝန်ခံစေရန်နှင့် မည်သည့်ထိခိုက်မှုကိုမဆို ပြန်လည်ကုစားပေးရန် မျှော်လင့်ခွင့် ရှိသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ထိခိုက်နစ်နာသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုအတွက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုကို ရလဒ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် တိုင်ကြားမှုများဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သင့်ပါသည်။²⁸ သို့သော်လည်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုရှိရန် လို

28 See e.g. Bangalore Implementation Measures, para. 15.2.

အပ်သည်ကို ထောက်ဆလျှင်၊ တာဝန်ခံမှုရရှိရန် ရည်ရွယ်သည့် ကုစားမှုမျိုး ရရှိခွင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အချို့သော ကုစားမှုမျိုးကိုသော်လည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးများအပေါ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုကိုသော်လည်းကောင်း အမြဲတမ်း တိုက်ရိုက်ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ အားဖြင့် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ လျော်ကြေးရရှိခွင့်အား တရားသူကြီးထံမှမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော် ထံမှသာလျှင် ရယူနိုင်သည့်အခြေအနေကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိပြီး ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်တွင် တရားသူကြီးများ၏ ပြုမူချက်များ၊ သို့မဟုတ် လစ်ဟာမှုများအတွက် နိုင်ငံတော်က တာဝန်ခံပေးရပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီသည် တိုင်ကြားမှုများ ပြုလုပ်နိုင်သော်လည်းကောင်း၊ ပုံမှန်အားဖြင့် တရားသူကြီးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှု ချမှတ်ရန်၊ မချမှတ်ရန်ကို လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိပါသည်။²⁹ နိုင်ငံများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအား လေးစားမှု ရှိစေရန် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသောပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် တာဝန်ခံပေးရာတွင် ကွဲပြားသောနည်းလမ်းများ ကျင့်သုံးနိုင်သော်လည်း အဆိုပါ ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင် တရားသူကြီးထံမှ မဟုတ်လျှင်ပင်၊ နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်လုံးထံမှ ထိရောက်သော ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားဖွမ်းမံမှု ရရှိနိုင်ရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်၏အခြားသော အင်္ဂါရပ်များကဲ့သို့ပင် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့သည် နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းဥပဒေကို ကျင့်သုံးရန် တာဝန်ရှိသည်သာမကဘဲ နိုင်ငံတကာတွင် အကာအကွယ်ပေးထားသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို လိုက်နာရန်လည်း တာဝန်ရှိပါသည်။ ထိုအချက်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ၎င်း၏ နိုင်ငံတော်မှ ပြည်သူများထံသော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ နိုင်ငံတော်နယ်နိမိတ်ပြင်ပ၌ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် သက်ရောက်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများထံသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရရှိနေသော နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ရှိမှုအရ အခြားနိုင်ငံများထံသော်လည်းကောင်း အမှန်တကယ်တာဝန်ခံရသော တာဝန်ဝတ္တရား ဖြစ်ပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ပို၍ယေဘုယျကျသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအပေါ် တာဝန်ခံရသည်နှင့်အညီ ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့စသော အခြားအစိုးရအဖွဲ့များထံ၌လည်း တာဝန်ခံရသည်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ဥပဒေဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများနှင့် အကြောင်းပြချက်များ၊ သက်သေခံအထောက်အထားများ ရှာဖွေခြင်းအပေါ် အခြေခံကာ အဝတ်လိုက်စားခြင်းနှင့် အခြားမလျော်ကန်သော လွှမ်းမိုးမှုများကင်းမဲ့သည့် လွတ်လပ်ပြီး

29 See e.g. Bangalore Implementation Measures, para. 15.3 and footnote 10.

သမာသမတ်ကျသော နည်းလမ်းများဖြင့် ဆုံးဖြတ်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြသနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အခြားအစိုးရအဖွဲ့များအပေါ် “တာဝန်ရှိသည်”၊ သို့မဟုတ် အခြားအစိုးရအဖွဲ့များထက် “ပို၍အဆင့် နိမ့်သည်” ဟူသော သဘောအရ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေး အဖွဲ့ထံ တာဝန်ခံသင့်သည်ဟူသော မည်သည့်ပြောဆိုချက်ကိုမဆို တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်ခွင့် ဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားကို ဟန့်တားပါသည်။³⁰

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုပုံစံများ

ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိရေး

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသူများနှင့် နိုင်ငံတကာ လူသား ချင်းစာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေအရ ပြင်းထန်စွာ ချိုးဖောက်ခံရသူများအနေဖြင့် အဆိုပါ ချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံ ရရှိခွင့်ကို သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားပါသည်။³¹ ထိခိုက်နစ်နာသူများမှ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည် ကုစားမွမ်းမံရရှိခွင့်သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အရာရှိများက ကျူးလွန်သော၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ချိုးဖောက်မှုများအလား နိုင်ငံတော်၏ အစိုးရအရာရှိ များထက် အခွင့်အရေးလျော့နည်းနေသည် မဟုတ်ပါ။³²

အလားတူပင် ကုလသမဂ္ဂအဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးသဘောတူညီချက် (*UN Convention against Corruption*) တွင် အဂတိလိုက်စားမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှု ခံစား ရသူများအား လျော်ကြေးရရှိရန်အတွက် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုနိုင်ခွင့်ကို သတ်မှတ်ပေးထားပြီး၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအပေါ် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုရာ၌ ထိခိုက် နစ်နာသူများမှ ၎င်းတို့အမြင်များနှင့် စိုးရိမ်ဖွယ်ကိစ္စရပ်များအား သင့်လျော်သော အဆင့် တိုင်းတွင် တင်ပြနိုင်ရန်နှင့် ထိုကိစ္စရပ်များအား စဉ်းစားပေးရန်အပြင်၊ အဂတိလိုက်စားမှု ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအား “အခြားမည်သည့်ကုစားမှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှု” ဖြင့်မဆို ဖြေရှင်းပေးရန် အစီအမံများကိုလည်း ပိုမို ကျယ်ပြန့်စွာသတ်မှတ်

30 CCJE, Opinion No. 18, supra note 27, paras 20-38; Human Rights Committee, Concluding Observations on Democratic Peoples' Republic of Korea, UN Doc CCPR/CO/72/PRK, para. 8.
31 Universal Declaration of Human Rights, article 8; ICCPR, article 2(3); Convention against Torture and other Forms of Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, articles 13 and 14; International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, article 6; Convention on the Rights of the Child, article 39; American Convention on Human Rights, articles 25 and 63(1); African Charter on Human and Peoples' Rights, article 7(1)(a); Arab Charter on Human Rights, articles 12 and 13; European Convention on Human Rights, articles 5 (5), 13 and 41; Charter of Fundamental Rights of the European Union, article 47; Vienna Declaration and Program of Action, article 27; UNBP Remedy.
32 UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 97-105, 130.

ပေးထားပါသည်။³³ ကုလသမဂ္ဂ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်၏ အပိုဒ် - ၁၁ အား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂမှူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာအဖွဲ့ရုံး (UNODC) ၏ လမ်းညွှန်ချက်တွင်လည်း အထက်ဖော်ပြပါအခြေအနေ၌ “ထိရောက်သောကုစားမှုများ” သတ်မှတ်ပေးခြင်းကိုလည်း ထပ်မံ၍ ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားပါသည်။³⁴

တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေးနှင့် တရားစီရင်အဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများတွင်လည်း ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ၊ ပညာရှင်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်အတွက် ထိုတရားသူကြီးအပေါ်တိုင်ကြားမှုများပြုလုပ်နိုင်အရေးအတွက် သင့်လျော်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် သတ်မှတ်ပေးထားပြီး အဆိုပါတိုင်ကြားချက် တစ်စုံတစ်ရာကို လျင်မြန်စွာနှင့်မျှတစွာဆောင်ရွက်ပေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်ဟူ၍လည်း သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။³⁵

အဆိုပါစံနှုန်းများအရ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသည်ဟု ဆိုလာသူများအနေဖြင့် ကုစားမှုရရှိရန်အတွက် သင့်လျော်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရရှိစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည်လည်း စွပ်စွဲထားသော ချိုးဖောက်မှုများကို ထိရောက်စွာ၊ လျင်မြန်စွာ၊ စေ့စပ်စွာနှင့် သမာသမတ်ကျစွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ အကယ်၍ ချိုးဖောက်မှုကျူးလွန်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါက အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် “လုံလောက်သော၊ ထိရောက်သော၊ လျင်မြန်သော” လေးနက်သည့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံခြင်း ရရှိစေမှုကို သတ်မှတ်ပေးနိုင်စွမ်းရှိပြီး လက်တွေ့တွင်လည်း အမှန်တကယ် သတ်မှတ်ပေးနိုင်စေရန် သော်လည်းကောင်း နိုင်ငံများ၌ တာဝန်ရှိပါသည်။ ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုပေးခြင်းသည် ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှု၏ အတိုင်းအတာနှင့် အမှုကိစ္စရပ်တစ်ခုချင်းစီ၏ အခြေအနေများနှင့်အညီ သင့်လျော်မှု၊ အချိုးကျမျှတမှု ရှိသင့်ပါသည်။³⁶

33 UNCAC, articles 32(5), 34, 35.
34 UNODC Guide, supra note 11, para. 78.
35 UNBP Judiciary, article 17; Bangalore Implementation Measures, article 15.2; African Fair Trial Principles, article A.4(r); Consultative Council of European Judges, Opinion No. 3, on the Principles and rules governing judges' professional conduct, in particular ethics, incompatible behaviour and impartiality (2002), para. 67; European Charter for the Statute of Judges, article 5.3; Conference of Chief Justices and Senior Justices of the Asian Region, Istanbul Declaration on Transparency in the Judicial Process ("Istanbul Declaration") (2013), Principle 14; Campeche Declaration of Minimum Principles on the Independence of Judiciaries and Judges in Latin America ("Campeche Declaration"), article 10(c); UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, para. 113(t); UNODC Guide, supra note 11, para. 70.
36 UNBP Remedy, articles 3, 11, 12, and 18. Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, paras 15 and 18.

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများအရ ထိရောက်လုံလောက်မှုရှိသော ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှု၏ အစိတ်အပိုင်းများတွင် အခြားအရာများအပြင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။

- မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်ရရှိစေခြင်း - ထိခိုက်နစ်နာသူအား ချိုးဖောက်မှုများ မဖြစ်ပေါ်မီ မူလအခြေအနေသို့ ဖြစ်နိုင်သမျှပြန်လည်ရောက်ရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ဥပမာအားဖြင့် မတရားသဖြင့် အကျဉ်းချထားခြင်းခံရသူအား လွတ်မြောက်ခွင့်ပေးခြင်း၊
- လျော်ကြေးပေးခြင်း - ငွေကြေးအရဆုံးရှုံးမှုသာမက ဥပမာ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာ ထိခိုက်မှု အပါအဝင် စီးပွားအရတန်ဖိုးဖြတ်နိုင်သော မည်သည့်ထိခိုက်နစ်နာမှုအမျိုးအစားအတွက်မဆို လျော်ကြေးပေးခြင်း၊
- ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း - ဤတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာစောင့်ရှောက်မှုအပြင် ဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ ပါဝင်နိုင်သည်။
- ပြန်လည်ကျေနပ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း - ဥပမာ အမှန်တရားအား အများပြည်သူသိရှိအောင် အပြည့်အဝ ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်း၊ ထိခိုက်နစ်နာသူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးများအား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးသော တရားဝင်ကြေညာခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးခြင်း၊ အဖြစ်မှန်များအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် တာဝန်ရှိမှုအား လက်ခံခြင်းအပါအဝင် လူသိရှင်ကြားတောင်းပန်ခြင်း၊ ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသောသူများအား တရားစီရင်ရေး နည်းလမ်းအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး ထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် အာမခံမှုများပေးခြင်း - အရပ်သားနှင့် စစ်တပ်ဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများသည် တရားစီရင်ရေးရာ တန်းတူညီမျှ မှုတမှုနှင့် ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းမဲ့မှုရှိသည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအား လိုက်နာစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု အားကောင်းစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများအား လိုက်နာမှုကို မြှင့်တင်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန်သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း။³⁷

37 UNBP Remedy, articles 18-23; Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, para. 16.

အချို့သော ချိုးဖောက်ခံရမှု အမျိုးအစားများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် လည်း နိုင်ငံတော်က တာဝန်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များကို တစ်ဦးချင်းတာဝန်ခံစေရမည့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရရှိနေသော ၎င်း၏တာဝန်ဝတ္တရားကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းစေရန် မျှော်မှန်းနိုင်သင့်ပါသည်။ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည် ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ (UN Basic Principles on the Right to Remedy and Reparation) တွင် ဆိုထားသည့်အတိုင်း "နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးများ ကို ဆိုးရွားစွာချိုးဖောက်ခြင်းများနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား ကြီးလေးသောချိုးဖောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်သောအခါများတွင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် တာဝန်ရှိပြီး လုံလောက်သော သက်သေအထောက်အထား တွေ့ရှိရပါက ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသော ပုဂ္ဂိုလ်အားတရားစွဲဆိုရန် တာဝန်ရှိသည့်အပြင်၊ အပြစ်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါက ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန်လည်း တာဝန်ရှိပါသည်။"³⁸

နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရား

အထက်၌(စာမျက်နှာ ၈ - ၁၁ တွင်) ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရားသူကြီး၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းအရပြုလုပ်သော တရားစီရင်ရေး အရာရှိများ၏လုပ်ရပ်များနှင့် ထိခိုက်မှုများအားလုံးအတွက် နိုင်ငံတော်သည် တာဝန်ခံရသည်။ ဤတွင် မှားယွင်းသော လုပ်ရပ်သည် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျော်လွန်နေစေကာမူ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းဥပဒေအရ တရားဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု ရှိနေစေကာမူ နိုင်ငံတော်က တာဝန်ခံရပါသည်။³⁹

နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ရှိမှုနှင့်ပတ်သက်သော အပိုင်းများတွင် အထက်တွင်ဖော်ပြပါ (မူလအခြေအနေ အတိုင်းပြန်ရရှိစေခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ကျေနပ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး ထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် အာမခံမှုများပေးခြင်းတို့ အပါအဝင်) ထိရောက်သော ကုစားမှုနှင့်ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံပေးမှု၏ အစိတ်အပိုင်းများအားလုံး ပါဝင်သည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် တရားသူကြီးများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအပေါ် ကာကွယ်ပေးမှုအနေဖြင့် "၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကျင့်သုံး၍ မလျော်ကန်သော လုပ်ရပ်များ၊ သို့မဟုတ်

38 UNBP Remedy, article 4; Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, para. 18.
39 Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, UN General Assembly resolution 56/83 (2001), articles 1-4 and 7; Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, para. 4; Vienna Convention on the Law of Treaties, article 27.

ထိမ်ချန်မှုများကြောင့် ငွေကြေးအရ ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် တရားမကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ လွတ်ငြိမ်းခွင့်” ယေဘုယျအားဖြင့် ရှိသင့်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ထိုအချက်ကြောင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် နိုင်ငံတော်၏ လျော်ကြေးပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားအား လျော့နည်း မသွားစေပါ။⁴⁰ စင်စစ် ပြည်တွင်းဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတွင် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့်ပုံစံတစ်ခုမျှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူတစ်ဦးအား နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ယင်းခံစားရသော ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် လိုအပ်သည့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုပုံစံအားလုံး ပြင်ဆင်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားအပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိစေရဟူသော ပို၍ ယေဘုယျကျသည့်စည်းမျဉ်းအား အတိအကျဖော်ပြသတ်မှတ်ထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။⁴¹

နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ မှားယွင်းသောဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူအား လျော်ကြေးပေးအပ်ပြီးနောက် တာဝန်ရှိတရားသူကြီးထံမှ ပြန်လည်တောင်းခံနိုင်ခြင်းရှိမရှိနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားသော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ ရှိပါသည်။⁴² နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မည်သည့် နည်းလမ်းကိုကျင့်သုံးနေစေကာမူ တရားသူကြီးက ကျူးလွန်သည့် သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုကြောင့်ထိခိုက်နစ်နာသူများ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ ထံပေးသောလျော်ကြေးအတွက် တရားသူကြီးများအား မျှတသော ဥပဒေကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများ ပြုလုပ်၍ ပြန်လည်ကျခံပေးစေသင့်သည်ဟု ICJ က ယူဆပါသည်။

40 E.g. UNBP Judiciary article 16; Bangalore Implementation Measures, paras 9.2 and 9.4; European Charter on the Statute for Judges, article 5.2; CCJE, Opinion No. 3, supra note 35, paras 55-57, 76; Council of Europe (Committee of Ministers), Recommendation CM/Rec(2010)12 on Judges: Independence, efficiency and responsibilities, articles 66-71; African Fair Trial Principles, article A.4(n); Beijing Statement, para. 32; UNODC Guide, supra note 11, paras 78 and 80. See also article 11(a) of the Campeche Declaration ("como regla general que los jueces no responderán civilmente de manera personal por sus decisiones, con la única excepción de los casos de dolo.")

41 Article 27 of the Vienna Convention on the Law of Treaties, in a provision that also reflects customary international law, provides in part that, "A party may not invoke the provisions of its internal law as justification for its failure to perform a treaty." See also the UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, General Assembly resolution 40/34 (29 November 1985), article 11: "Where public officials or other agents acting in an official or quasi-official capacity have violated national criminal laws, the victims should receive restitution from the State whose officials or agents were responsible for the harm inflicted. In cases where the Government under whose authority the victimizing act or omission occurred is no longer in existence, the State or Government successor in title should provide restitution to the victims."

42 See e.g.: Council of Europe CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 67 (State may seek to establish the civil liability of a judge through court action in the event that it has had to award compensation); European Charter for the Statute of Judges, article 5.2 (only with permission of the independent judicial authority); Bangalore Implementation Measures, para. 9.4 (no recourse by State against the individual judge); CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 57 and Magna Carta of Judges article 22 (no liability to reimburse, except in case of wilful default).

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုသည် ထိုချိုးဖောက်သော တရားသူကြီးအပေါ် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အဆိုပါ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ချမှတ်ရာ၌ တရားသူကြီးနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသူနှစ်ဦးလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝလေးစားမှုပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။⁴³

ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော် အရာရှိများအပေါ် ထိုကဲ့သို့ပြစ်မှုဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများအား အုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရအဖွဲ့အတွင်းရှိ အရာရှိများက ဆောင်ရွက်ကြသည်ဖြစ်သော်ငြားလည်း၊ ထိုအချက်သည် နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်လုံး၏ တာဝန်ဖြစ်နေလေရာ၊ တရားသူကြီးများအပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းကို ပုံမှန်အားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုမှ လွတ်ကင်းသော (သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ “နိုင်ငံတော်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်” ဖြစ်သည့်) တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအဖွဲ့က ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ တရားသူကြီးများအပေါ် သင့်လျော်သော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရမည့် နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်လုံး၏ တာဝန်ဝတ္တရားအားအကြောင်းပြု၍ အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ရပ်လုံး၏ လွတ်လပ်မှုကို ထိခိုက်စေသောပုံစံဖြင့် တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုယန္တရားများတွင် ယေဘုယျ အားဖြင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်သည်မဟုတ်ပါ။

ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် တရားသူကြီးများအား ကြီးလေးသောကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုအတော်အသင့် ကျူးလွန်ခြင်းအတွက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းအပါဝင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာအရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် ပြစ်ဒဏ်များကျခံစေခြင်းတို့ကို တညီတညာတည်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁴⁴

43 UNBP Remedy, article 4; Human Rights Committee, GC 31, supra note 12 para. 18.
44 UNBP Judiciary, articles 17-20; African Fair Trial Principles, articles A.4(p)(q) and (r); Beijing Statement, articles 22-28; Bangalore Implementation Measures, articles 15 and 16.

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု⁴⁵ဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်အရ တရားသူကြီးများ ရာထူးသက်တမ်း ခိုင်မာမှုရှိခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ပုံမှန်အားဖြင့် ၎င်းတို့အား ခန့်အပ်ထားသည့် သက်တမ်းအတွင်း ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်း မပြုရပါ။

ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးတစ်ဦးအားရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ရလောက်သော ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုအတိုင်းအတာကို တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် အလွန်မြင့်မားသောအဆင့်၌သတ်မှတ်ထားပြီး ထိုအတိုင်းအတာအား အောက်ပါကွဲပြားသောစံနှုန်းများတွင် အနည်းငယ်ကွဲပြားသော သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

- "၎င်း၏တာဝန်များအား မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန် မသင့်တော်စေသည့် ပြုမူခြင်း"⁴⁶
- "ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှု၊ သို့မဟုတ် စွမ်းဆောင်မှုအားနည်းခြင်းဆိုင်ရာ အဓိက အကြောင်းအရင်းများ"⁴⁷
- "တရားစီရင်ရေးရာထူးနှင့်မအပ်စပ်သော ဆိုးရွားသည့်ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှု၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များထမ်းဆောင်ခြင်းကို ဟန့်တားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် မရှိတော့ခြင်း" ⁴⁸
- "တရားစီရင်ရေးတာဝန်များအား ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်း" သို့မဟုတ် "ကြီးလေးသောကျင့်ဝတ် ချိုးဖောက်မှု"⁴⁹
- "တရားသူကြီးတစ်ဦးအဖြစ် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်စေသည့် စွမ်းဆောင်နိုင်ရည် ကင်းမဲ့လာခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြီးလေးသော ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်ခြင်း"⁵⁰
- "တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု စသည်တို့နှင့် ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲလွဲနေသော စွမ်းဆောင်ရည်ကင်းမဲ့လာခြင်း၊

45 UNBP Judiciary, article 12; UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, UN Doc A/HRC/11/41 (2009), paras 57, 98; Bangalore Implementation Measures, article 13.2; Human Rights Committee, General Comment No. 32, Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial ("GC 32"), UN Doc CCPR/C/GC/32 (2007), para. 19; Human Rights Council, resolution 29/6 (2015), para. 3; Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 49; African Fair Trial Principles, article A.4(l); Beijing Statement, article 18; Commonwealth (Latimer House) Principles on the Three Branches of Government (2003), article IV(b); Statute of the Ibero-American Judge (Ibero-American Summit of Presidents of Supreme Courts and Tribunals of Justice, 2001), article 14; Campeche Declaration, articles 2, 7(b)(b.1) and (b.2); Inter-American Court of Human Rights ("IACtHR"), Reverón Trujillo v. Venezuela, Series C No. 197 (30 June 2009), para. 67; UNODC Guide, supra note 11, para. 60.

46 UNBP Judiciary, article 18; Commonwealth (Latimer House) Principles on the Three Branches of Government (2003), article IV.

47 Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 20.

48 African Fair Trial Principles, article A.4(p).

49 Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article VI(1)(a).

50 Beijing Statement, article 22.

ကြီးလေး သောရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ ဆိုးရွားစွာ အရည်အချင်း မပြည့်မီခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှု ⁵¹

အဆိုပါအတိုင်းအတာအား မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် သတ်မှတ်ထားသည်ဖြစ်စေ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်တစ်ရပ်လုံးအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အခြားရာဇဝတ်မှုများအား တရားစီရင်ရေးအရ ကျူးလွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြီးလေးသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားခြင်းများသည် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်စေသည့် အတိုင်းအတာကို ပြည့်မီကြပါသည်။⁵²

ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် တရားသူကြီးများသည် လှည့်ဖြားမှုမပါဘဲ ပြုလုပ်သော (သဘော ရိုးဖြင့် ပြုလုပ်မိသော) အမှားများအတွက်၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေအား အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကွဲလွဲခြင်းအတွက် ရာထူးမှဖယ်ရှား မခံရသင့်ပါ။ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ် မကျခံ သင့်ပါ။⁵³

ICCPR၏ အပိုဒ် ၁၄ ၌ အခြားအရာများရှိသည့်အနက် နိုင်ငံတော်သည် “တရား စီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ခန့်အပ်မှု၊ ခံစားခွင့်များ၊ သက်တမ်း၊ ရာထူးတိုးခြင်း၊ ရာထူးမှ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများအတွက် ရှင်းလင်း သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော စံသတ်မှတ်ချက်များ သတ်မှတ်ပေး သည့် ဥပဒေများ ဖွဲ့စည်းကျင့်သုံးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် တရားသူကြီး များအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် ရာတွင် နိုင်ငံရေးအရ မည်သည့် လွှမ်းမိုးမှုပုံစံမျှမရှိအောင် အကာအကွယ်ပေးပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံပေးသော တိကျသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ ချမှတ်ရန်” လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားကြောင်း လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီက အလေးထား ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁵⁴ ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်းအတွက်၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းပိုင်းဆိုင်ရာ “ရှင်းလင်းသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ”ကို အခန်း - ၄ တွင် ဆွေးနွေး ထားပါသည်။ “ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော စံသတ်မှတ်ချက်များ” နှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံမူများ (UN Basic Principles on the In-

51 Bangalore Implementation Measures, article 16.1.
52 Regarding corruption, see UNODC Guide, supra note 11, para. 75.
53 UNSRIJL, Report on Judicial Accountability supra note 7, paras 84, 87; Council of Europe, CM/ Rec(2010)12, supra note 40, para. 66; IAmCtHR, Constitutional Tribunal (Camba Campos et al) v. Ecuador, Series C No. 268 (28 August 2013), para. 206; Campeche Declaration, article 7(b)(b.3); Inter- American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 249 recommendation 22; Jan van Zyl Smit, The Appointment, Tenure and Removal of Judges under Commonwealth Principles: A Compendium and Analysis of Best Practice (Report of Research undertaken by Bingham Centre for the Rule of Law) (“Commonwealth Study”) (Commonwealth Secretariat, 2015), p. 83
54 Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 19.

dependence of the Judiciary) ၏ အပိုဒ် - ၁၉ တွင် "စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ၊ ရာထူးမှရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအားလုံးအား သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ နှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ရမည်"ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။⁵⁵

"သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများ" သည် တရားစီရင် ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလော့မူများ (Bangalore Principles of Judicial Conduct) စသော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်သင့်သော်လည်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးပိုင်း ဆိုင်ရာပြစ်မှုများအား စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် ပညာရှင်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် အခြားဥပဒေရေးရာ စာချုပ်စာတမ်းများတွင်ဖြစ်စေ တရားသူကြီးများက ရေးဆွဲထားပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့် အတည်ပြုခြင်းအားဖြင့် ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ထားသင့် သည်ဟု နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများစွာတို့မှ အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်။⁵⁶ ထိုအချက်သည် ICJ မှ ၎င်း၏ နှစ်ပေါင်းများစွာ စုဆောင်းခဲ့သော ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံ၍ ယခင်ကတည်းက တစိုက်မတ်မတ်ပြုလုပ်လာခဲ့သော အဓိကအကြံပြုချက်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုများအား ဥပဒေ၌ စနစ်တကျစုစည်း ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အား အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် နည်းလမ်းအား တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်မှသော်လည်းကောင်း၊ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများအား အနက်ဖွင့် ခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိအဖွဲ့များမှသော်လည်းကောင်း သေသေချာချာ ခွဲခြားထားရန် လို အပ်သည်ဟု အချို့သော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမှ အခိုင်အမာ ဆိုထားပါသည်။⁵⁷ သို့သော် လည်း လက်တွေ့အရ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အများစု၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်နှင့် ပညာရှင်ဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသောကိစ္စရပ်များကို ၎င်းတို့အကြား ရှင်းလင်း သော ကွာခြားချက်များ သတ်မှတ်မထားဘဲ ထိုနှစ်ခုလုံးအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုတည်း တွင် အတူတကွ ဖော်ပြသတ်မှတ်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အဆိုပါ နည်းလမ်းကိုလည်း

55 See similarly, Bangalore Implementation Measures, article 15.5; Beijing Statement, article 27.
56 E.g. Bangalore Implementation Measures, paragraphs 1.1-2.2, 15.1-15.8; UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, paras 76-82, 113(r); UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 72, 78, 120; Human Rights Council, resolution 29/6 (2015), para. 3; CCJE Magna Carta of Judges, paras 18 and 19; Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article V(1); Campeche Declaration, article 10; IAmCtHR, López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), paras 257-276; Inter-American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 249 recommendation 22; UNODC Guide, supra note 11, paras 23-27, 69; UNODC, Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity (2011), pp. 127-131, 134. See also more qualified position in CCJE Opinion No. 3, supra note 35, paras 41-50, 60-65, 77.
57 E.g. CCJE, Opinion No. 3, supra note 35, paras 49, 60-62; CCJE Magna Carta of Judges, para. 18. See also Bangalore Implementation Measures, paragraph 2.2 and footnote 3 and paragraph 15.1 footnote 9.

နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများတွင် တစ်ပြေးညီ တားမြစ်ထားသည့်ပုံ မပေါ်ပါ။

ပြည်တွင်းဥပဒေပြုရေးနှင့် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်၏ အချက်အလက်များအပေါ် မူတည် လျက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအားဖြင့် ချမှတ်သော အရေး ယူမှုအမျိုးအစားများသည် မလျော်ကန်သော ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုအား ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိ ခြင်းမှသည် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအထိ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများသည် ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှု၏ ကြီးလေးမှု၊ မှားယွင်းမှုဒီကရီ၊ မထိမဲ့မြင်ပြုမှုအတွက် အကျိုးသက် ရောက်မှုတို့နှင့် အချိုးညီမျှမှုရှိအောင် ပြည်တွင်းဥပဒေမူဘောင်မှ သတ်မှတ်ထားရန် အရေး ကြီးလှပြီး၊ အဆိုပါသတ်မှတ်ချက်ကိုလည်း လက်တွေ့တွင် လေးစားလိုက်နာရန် အရေးကြီး ပါသည်။⁵⁸ ထိုအချက်သည် ဦးတည်ချက်နှစ်ဖက်စလုံးသို့ အကျိုးဝင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများသည် ကျူးလွန်သောပြစ်မှုနှင့် မတော်လျော်စွာ ပြင်းထန်မှု မရှိ သင့်သလို၊ မလျော်ကန်သော သက်ဉာဏ်လည်း မရှိသင့်ပါ။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအရ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူး လွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအင်အား လိုက်စားမှု တွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း အပါအဝင် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများအား ပြည့်မီ ခြင်းမရှိသော တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးတိုးမြှင့်ပေးခြင်းအတွက် လုံးဝထည့်သွင်း မစဉ်းစားသင့်ပါ။⁵⁹

တစ်ဖက်တွင်လည်း တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ကြီးလေးသော ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှု အတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်အနေဖြင့် အခြားစီရင်စုနယ်မြေတစ်နေရာသို့ စီမံခန့်ခွဲမှုနည်း လမ်းအရ လွှဲပြောင်းပို့ဆောင်ခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် မသင့်လျော်ပါ။ ပထမဦးစွာ မျှတပြီး တရားဝင်ဖြစ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မရှိခြင်းသည် အဆိုပါအဆောင်ရွက်ချက် များအား အလွဲသုံးစားမှုဖြစ်စေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တရားသူကြီးများအား အမှန်တကယ် ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုထက် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။⁶⁰ ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ တရားသူကြီးများအား

58 UN SRJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, paras 58, 98; Bangalore Implementation Measures, article 15.8; Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 69; CCJE Opinion No. 3, supra note 35, paras 73-74, 77; Istanbul Declaration, Principle 14; ECtHR, Kudeshkina v. Russia, App. No. 29492/05 (26 February 2009), paras 98-100; IAmCtHR, López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), paras 257-276; Inter-American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 249 recommendation 24; UNODC Guide, supra note 11, para. 73.

59 See UNBP Judiciary, article 13; African Fair Trial Principles article A.4(o).

60 The ICJ frequently receives reports or observes transfers highly suggestive of punishment for judgments that have displeased executive authorities. See also, for example, UN Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, Report on Mission to Uruguay, UN Doc A/HRC/27/56/Add.2 (28 August 2014), para. 24; and Laura-Stella Eposi Enonchong, "Judicial Independence and Accountability in Cameroon: Balancing a Tenuous Relationship" 5 African Journal of Legal Studies 313 (2012), p. 322.

၎င်းတို့၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ လွှဲပြောင်းခြင်းမပြုရန်မူအရ သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁶¹ ဒုတိယအနေဖြင့် အကယ်၍ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း ခံထိုက်သည့် ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ပါက အဆိုပါတရားသူကြီးအား ၎င်း ကျူးလွန်ခဲ့သောအမှားကို တရားဝင်ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ အခြားတစ်နေရာသို့ပြောင်းရွှေ့၍ တာဝန်ဆက်လက်ထမ်းဆောင်စေခြင်းသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တစ်ဦးချင်းတာဝန်ယူမှုနှင့် ထိရောက်သောကုစားမှုပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို မဖြည့်ဆည်းပါ။ (ဒုတိယနည်းလမ်းအရ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုအား ထပ်မံမဖြစ်ပွားအောင် တားဆီးကာကွယ်ရမည့် အစီအမံ ပါဝင်ပါသော်လည်း၊ အဆိုပါ တရားသူကြီးသည် နေရာအသစ်တွင် ထိုချိုးဖောက်မှုကို ထပ်မံကျူးလွန်နိုင်ပါသည်။)

ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိခြင်း

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးရန် တရားသူကြီးများသည် မူအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ အမိန့်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များဆိုင်ရာအကြောင်းအရာ(ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု၊ အချက်အလက်များအား ဆန်းစစ်မှု၊ သို့မဟုတ် သက်သေခံအထောက်အထားများအား ချိန်ဆနှိုင်းယှဉ်ခြင်း) နှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊⁶² ပို၍ ယေဘုယျကျသော ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်များကို တရားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခံရခြင်းများမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးထားသင့်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံ တကာစံနှုန်းများတွင် တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏အမိန့်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာနှင့် ဆက်နွယ်ခြင်းမရှိသော သာမန်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ခံစေသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသော်

61 Bangalore Implementation Measures, article 13.5; Draft Universal Declaration on the Independence of Justice ("Singhvi Declaration"), referenced by the UN Commission on Human Rights, resolution 1989/32, article 15; Beijing Statement, article 30 (referring to transfers of judges "by the Executive"); Statute of the Ibero-American Judge, article 16; UNSRIJL, Report on Mission to Indonesia, UN Doc E/CN.4/2003/65/Add.2, para. 84; Venice Commission, Report on the Independence of the Judicial System - Part One The Independence of Judges (2010), CDL-AD(2010)004, para. 43.
62 UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, paras 66, 98; UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 52, 84, 87; Human Rights Committee, Concluding Observations on Democratic Peoples' Republic of Korea, UN Doc CCPR/CO/72/PRK (2001), para. 8 (Criminal Code provision subjecting judges to criminal liability for "unjust judgements" seriously endangering the impartiality and independence of the judiciary); Bangalore Implementation Measures, article 9.3 (by implication excluding other remedies for such errors); African Fair Trial Principles, article A.4(n)(1); Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 68 (excepting cases of malice); CCJE, Magna Carta of Judges, article 20; CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 75(ii); CCJE Opinion No. 18, supra note 27, para. 37. See also ICJ, Legal Commentary to the ICJ Geneva Declaration (Geneva, 2011), p. 213: "Judges should enjoy 'limited functional immunity' which should cover arrest, detention and 'other criminal proceedings that interfere with the workings of the court'. A wider immunity, however, would not be justifiable."

လည်း⁶³ အဆိုပါ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် မည်သည့်ဖမ်းဆီးမှု၊ သို့မဟုတ် စွဲချက်တင်မှုကိုမဆို မပြုလုပ်မီ တရားစီရင်ရေးကောင်စီ ကဲ့သို့ လွတ်လပ်သော အာဏာပိုင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုအပ်ပါသည်။⁶⁴ (ထို့ပြင် သက်ဆိုင်ရာပြစ်မှုကို သတ်မှတ်ပေးသောဥပဒေ၊ တရားသူကြီး၏ လုပ်ရပ်အပေါ် အဆိုပါ ဥပဒေအား အသုံးပြုခြင်းနှင့် မည်သည့်ဖမ်းဆီးမှု၊ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်မှု၊ ရှာဖွေမှု၊ သို့မဟုတ် အခြားဆောင်ရွက်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေတွင် ပါဝင်သော သတ်မှတ်ချက်များကို အပြည့်အဝ လိုက်နာမှုရှိရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။)

ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးခြင်းအတွက် ခြွင်းချက်များကို သင့်လျော်သောအတိုင်းအတာများနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးခြင်းများ နှင့်အညီ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကတိ လိုက်စားမှု၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်တစ်ရပ်လုံးအပေါ် ကျူးလွန်သောရာဇဝတ်မှု များနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင်ပြဌာန်းထားသော အခြားသောရာဇဝတ်မှုများအား တရား စီရင်ရေးအရကျူးလွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်ခြင်းအတွက် သတ်မှတ်ထား သင့်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ICCPR အရ အစိုးရအရာရှိများသည် အထူးကြီးလေးသည့် “ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်သောချိုးဖောက်မှုများ” အား ကျူးလွန်ပါက နိုင်ငံများအနေဖြင့် “အခြားလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များ၊ ယခင်ကတည်းက ရှိသော ဥပဒေအရ လွတ်ငြိမ်းခွင့်များနှင့် အကာအကွယ်များ သတ်မှတ်ပေးထားသောအခါ ဖြစ်ပေါ်သကဲ့သို့ ကျူးလွန်သူများအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရတာဝန်ရှိမှုမှ ကင်းလွတ်ခွင့် မပေးရ ကြောင်း” မည်သည့် တရားဝင်ရာထူးကမျှ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိ ကြောင်း စွပ်စွဲခံရသောသူများအား ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိမှုမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးရန် အကြောင်း အရင်း မဖြစ်နိုင်ကြောင်း” လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက ဆိုပါသည်။⁶⁵

63 See e.g. Bangalore Implementation Measures, article 9.1; Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, paras 68, 71; CCJE Opinion No. 3, supra note 35, paras 52-53, 75(i); CCJE, Magna Carta of Judges, article 20. See also Campeche Declaration, articles 11(d) (“Tanto la acción civil dirigida contra un juez, cuando sea admitida, como la acción penal, y en su caso la detención, deberán ser ejercidas en condiciones que no puedan tener como objetivo ninguna influencia sobre su actividad jurisdiccional”) and 12 (“No habrá inmunidades judiciales que puedan significar privilegio de los jueces, pero estos tendrán un régimen especial dirigido a resguardar que la tramitación de acciones judiciales en su contra no puedan ser utilizadas para tornarlos funcionalmente dependientes de cualquier otro Poder del Estado o de la sociedad y a impedir las represalias arbitrarias o el bloqueo del ejercicio de sus funciones. De esta manera los jueces dispondrán de un fuero propio y de limitaciones a su detención o prisión anticipada, salvo por flagrante delito, con nmediata presentación ante el Tribunal competente.”)

64 UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, para. 52. See also CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 54, 75(i), and Campeche Declaration, articles 11(d) and 12.

65 Human Rights Committee, GC 31, supra note 12, para. 18. See also paras 22 and 27(c) of the Updated Set of principles for the protection and promotion of human rights through action to combat impunity (“UN Impunity Principles”), UN Doc E/CN.4/2005/102/Add.1 (2005). The Principles are referenced in, for example, Human Rights Council resolution 9/11 (2008) and General Assembly resolution 68/165 (2013), on the right to truth.

အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကုလသမဂ္ဂအဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်(*UN Convention against Corruption*)၏ အပိုဒ် - ၃၀(၂) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းသည်အစိုးရအရာရှိများအား၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းတာဝန်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် အပ်နှင်းထားသော အရေးယူခံရခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းမှုများ၊ သို့မဟုတ် စီရင်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးအခွင့်အရေးများနှင့် လိုအပ်သောအခါ ပြစ်မှုများအား ထိရောက်စွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ခြင်း၊ တရားစွဲဆိုနိုင်ခြင်းနှင့် စီရင်ချက်ချမှတ်နိုင်ခြင်းအကြား ဤကွန်ပန်းရှင်းနှင့်အညီ ချမှတ်ထားသော သင့်လျော်သော မျှချေတစ်ခုကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ ဥပဒေစနစ်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ သတ်မှတ်ထားရှိရန်၊ သို့မဟုတ် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သောအစီအမံများကို ထားရှိဆောင်ရွက်ရမည်။

တရားသူကြီးများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုအမှုများနှင့် အလားတူကြီးလေးသော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် မည်သည့်ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ကိုဖယ်ရှားပစ်ရန် ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အတိအကျ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁶⁶

လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှုတွင် တရားစီရင်ရေးအရ ကျူးလွန်သောကိစ္စရပ်များ၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်သော ကိစ္စရပ်များမှအပ တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများအတွက် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူ ခြင်းကိုအားနည်းစေခြင်းသည် "တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် မလျော်ကန်သော၊ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်မှု" ကို ဖြစ်နိုင်ခြေရှိစေခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုတို့ကို အားနည်းစေပါသည်။⁶⁷

အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် တရားသူကြီးများအား တရားစွဲဆိုသော သာဓကများစွာရှိပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်ခြင်းအတွက် တရားသူကြီးများအား ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုခြင်းသာဓကများသည်

66 UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, para. 91; UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, para. 52. See similarly CCJE Opinion no. 3, supra note 35, para. 52, and UNODC Guide, supra note 11, para. 79. On procedural aspects of the lifting of immunities, see pp. 76-79 below.

67 See e.g. UNBP Judiciary, articles 1, 2 and 4; African Fair Trial Principles, article A.4(n).

ရှားပါးသော်လည်း အဆိုပါသာကေများလည်း ရှိကြပါသည်။⁶⁸

အမှန်တရားသိရှိပိုင်ခွင့်

ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် "ပြန်လည် ကျေနပ်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း" အရ အမှန်တရားကို သိပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ဥပမာ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံမူနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ (UN Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation)၏ အပိုဒ် ၂၂(ခ)တွင် ပြန်လည်ကျေနပ်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဟု ဆိုရာ၌ "ထိခိုက်နစ်နာသူ၊ ထိခိုက်နစ်နာသူ၏ ဆွေမျိုးများ၊ သက်သေများ၊ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာသူအားကူညီရန်ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူများ၊ သို့မဟုတ်ထပ်မံချိုးဖောက်ခြင်း မဖြစ်အောင် တားဆီးကာကွယ်ပေးသူများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားအပေါ် ထိခိုက်မှု ထပ်မံမဖြစ်ပွားစေသော၊ သို့မဟုတ် မမြိမ်းခြောက်တော့သော အတိုင်းအတာအထိ အချက် အလက်များအားအတည်ပြုပေးခြင်းနှင့် အမှန်တရားအားလူသိရှင်ကြားထုတ်ဖော်ပေးခြင်း" တို့ သင့်လျော်သည်အတိုင်း ပါဝင်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အမှန်တရားသိရှိခွင့် အား နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးတရားရုံးများနှင့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့် အရေးကောင်စီ တို့ကလည်း အသိအမှတ် ပြုထားပါသည်။⁶⁹

အရေးယူခံရခြင်းမှလွတ်မြောက်နေခြင်းအားတိုက်ဖျက်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်အားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းအတွက် ခေတ်နှင့်အညီ ပြုပြင်မွမ်းမံထား သော ကုလသမဂ္ဂများ ("ကုလသမဂ္ဂ၏ အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ် ခြင်းမှုများ") နှင့် အခြား နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်းစံနှုန်းများ၊ ဥပဒေသိပ္ပံပညာများတွင် "ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ယခင်က အဖြစ်အပျက်များ၊ ကြီးမားသော၊ သို့မဟုတ် စနစ်တကျချိုးဖောက်မှုများမှတစ်ဆင့် အဆိုပါ ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်မှုကို ဖြစ်ပွားစေသော အခြေအနေအကြောင်းအရင်းများနှင့် ပတ် သက်ပြီး အမှန်တရားသိရှိခွင့်"ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ အမှန်တရား သိရှိခွင့်တွင်

68 See for instance, United States of America v. Alstötter et al ("The Nuremberg Justice Case"), 3 T.W.C. 1 (1948) and commentary in Matthew Lippman, "The White Rose: Judges and Justice in the Third Reich" 15 Connecticut Journal of Int'l Law 95 (2000), pp. 165-181, 186-193, 205-206; Erhard Blankenburg, "The Purge of Lawyers after the Breakdown of the East German Communist Regime" 20 Law & Soc. Inquiry 223 (1995), pp. 228-232; Buenos Aires Herald, "Mendoza: 'Trial of the judges' begins today" (17 February 2014), <http://www.buenosairesherald.com/article/152297/mendoza-trial-of-the-judges-begins-today>.

69 See for example: ECtHR (Grand Chamber), El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 39630/09 (13 December 2012), paras 191- 194; IAMCtHR, Gomes Lund et al. ("Guerrilha do Araguaia") v. Brazil, Series C No. 219 (24 November 2010), para. 200; Human Rights Council, resolutions on the right to truth, 9/11 (2008), 12/12 (2009), and 21/7 (2012); and the General Assembly, resolution 68/165 (2013) on the right to truth.

ထိခိုက်နစ်နာသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ်သက် ရောက်မှုရှိခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများ၏ အခြေအနေများကို သိရှိခွင့်သော်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများ အနာဂတ်တွင် ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမှ တားဆီးပေးသည့် အရေးပါသော အကာအကွယ်အဖြစ် ပို၍ကျယ်ပြန့်သော လူ့အသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် ၎င်းသမိုင်းကြောင်းကို မှတ်သားသိရှိခွင့်သော်လည်းကောင်း ပါဝင်ပါသည်။⁷⁰

အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခြင်းဆိုင်ရာမှုများတွင် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုပေးရန် သော်လည်းကောင်း၊ ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ယူစေရန်သော်လည်းကောင်း ဥပဒေကြောင်းအရ အရေးယူမှုများ ပြုလုပ်ရာ၌ လွတ်လပ်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က အထောက်အထား ရှာဖွေခြင်းသည် ထိခိုက်နစ်နာသူနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်း၏ အမှန်တရားသိရှိခွင့်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်း၏ မဖြစ်မနေလိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍအား တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာမဟုတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့်လည်း ဖြည့်စွက်နိုင်ပါသည် (သို့သော် အစားထိုး၍မရပါ)။ ဥပမာအားဖြင့် "လူ့အစုအပြုံလိုက်၊ သို့မဟုတ် စနစ်တကျဖြင့်ကျူးလွန်သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် လူ့အသိုက်အဝန်းများသည် အမှန်တရားကို အတည်ပြုရန်နှင့် သက်သေအထောက်အထားဖျောက်ဖျက်မှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အလို့ငှာ၊ အဆိုပါ ချိုးဖောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော အထောက်အထား၊ အချက်အလက်များကိုရရှိရန် အမှန်တရား ဖော်ထုတ်ရေးကော်မရှင်၊ သို့မဟုတ် အခြားစုံစမ်းရေးကော်မရှင်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူး ရှိနိုင်ပါသည်။"⁷¹

အခန်း ၃ နှင့် အခန်း ၄ တွင်ဖော်ပြထားသည့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အထောက်အထား၊ အချက်အလက်ရှာဖွေခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအားလုံးသည် အမှန်တရားသိရှိခွင့်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းအတွက် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။ အကူးအပြောင်းအခြေအနေများတွင် အမှန်တရား ဖော်ထုတ်ရေးဆိုင်ရာကော်မရှင်များ ဖွဲ့စည်းကျင့်သုံးခြင်းအား အခန်း ၅ တွင် သီးခြားဖော်ပြထားပါသည်။

70 UN Impunity Principles, supra note 65, Principles 2-4.
71 UN Impunity Principles, Principle 5.

3. တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့များ

နိဒါန်း

လက်တွေ့အသုံးတည့်သော အခြေခံမူများကို အဓိကချမှတ်ပေးသည့် တရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောမူများ (Bangalore Principles of Judicial Conduct) တွင် “အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်း”ဟူသော အပိုင်းငယ်ပါဝင်ပြီး၊ ထိုအပိုင်းတွင် “တရား စီရင်ရေးအဖွဲ့၏ သဘောသဘာဝအရ နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များအနေဖြင့် အဆိုပါ အခြေခံမူများအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ယန္တရားများ ၎င်းတို့၏ စီရင်ပိုင်ခွင့် နယ်ပယ်များအတွင်း မတည်ရှိသေးပါက အဆိုပါ အခြေခံမူများကို သတ်မှတ်နိုင်ရန် ထိ ရောက်သော ဆောင်ရွက်ချက်များ ချမှတ်ရပါမည်”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဘန်ဂလော အခြေခံမူများအတွက် တာဝန်ရှိအဖွဲ့ဖြစ်သော တရားစီရင်ရေး ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်ရေး အဖွဲ့ (Judicial Integrity Group)က တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလော အခြေခံ မူများ ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များ (“ဘန်ဂလော အကောင်အထည်ဖော်မှုအစီအမံများ”)အား အတည်ပြုလိုက်သည့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ဤ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ပိုမိုအသေးစိတ် ဖော်ပြရှင်းလင်းပေးပါသည်။

ဘန်ဂလောအခြေခံမူများ၊ ဘန်ဂလောအကောင်အထည်ဖော်မှု အစီအမံများ၊ အခြား နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းစံနှုန်းများ၊ ဥပဒေသိပ္ပံပညာ စသည်တို့တွင် တရားသူကြီး တစ်ဦး ချင်းစီနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုလုံး၏ လွတ်လပ်မှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်အလို့ငှာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအဖွဲ့များအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်က လွတ်လပ်မှုရှိရန် နှင့် သမာသမတ်ကျမှုရှိရန်လိုအပ်သည့်အချက်ကို အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။⁷²

- ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြဆွေးနွေးထားသော ယန္တရားများတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။
- အယူခံခြင်းခြင်းဖြင့်၊ သို့မဟုတ်တရားစီရင်ရေးအရပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း၊
 - တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ၊

72 Bangalore Principles, Preamble; Bangalore Implementation Measures; Human Rights Committee, Concluding Observations on Vietnam, UN Doc CCPR/CO/75/VNM (2002), para. 10; UNSRI-JL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 54-55, 90-93, 123, 125; Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 69; Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article VI(1); CCJE, Magna Carta of Judges, (2010), article 6; IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), para. 74, Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011), para. 99, and Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013), para. 145; UNODC Guide, supra note 11, paras 29-32.

- တရားရုံးများမှတစ်ဆင့် တရားမမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုများစီရင်ခြင်း၊
- လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊
- သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးများ၊
- အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များ၊
- အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်း၊
- အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး အင်စတီကျူးရှင်းများ၊
- ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များ၊
- နိုင်ငံတကာတွင် ကျင့်သုံးသော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာနည်းလမ်းများ၊

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြား စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုပုံစံများနှင့် ပတ်သက်ပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ သရုပ်ပြဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်းများနှင့် လက်တွေ့သက်ရောက်မှု အလျှင်းမရှိသော အခန်းကဏ္ဍမှအပ မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍတွင်မျှ မပါဝင်သင့်ကြောင်း နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ စံနှုန်းများတွင် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁷³

အယူခံခြင်းဖြင့်၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအရပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။

မှားယွင်းသော်လည်း သဘောရိုးဖြင့်ချမှတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေးစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက် ကြောင့် လူတစ်ဦးက ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ခံစားရပါက အဓိကတာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းမှာ ပိုမို အဆင့်မြင့်သော တရားရုံးက အဆိုပါစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျက်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် အမြင့်ဆုံးအဆင့်တရားရုံးက ချမှတ်ထားသော စီရင်ဆုံးဖြတ် ချက်ဖြစ်ပါက ထိုတရားရုံးကပင် ၎င်း၏ ယခင်ကချမှတ်ထားသော စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်၍ အသစ်ချမှတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။⁷⁴ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ထိခိုက်နစ်နာသူ၏ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည် ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့်အား အပြည့် အဝဖြည့်ဆည်းပေးရန် လျော်ကြေးပေးခြင်းကဲ့သို့ အခြားသော ထပ်ဆောင်းအစီအမံများ ချမှတ်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်အား ဟန့်တားပိတ်ပင်ခြင်း မရှိပါ။⁷⁵

73 Commonwealth Study, supra note 53, p. 88; Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 20; IBA Minimum Standards of Judicial Independence, article 4(a). The UNODC Guide (supra note 11) recommends States consider vesting the power to remove a judge from office in an independent body, but notes that if the Head of State or legislature has power to remove judges, "good practice has indicated that such power should be exercised only after a recommendation to that effect of the independent body vested with power to discipline judges" (para. 76).

74 Bangalore Implementation Measures, para. 9.3; CCJE Opinion No. 18, supra note 27, paras 23 and 37; CCJE, Magna Carta of Judges, article 21.

75 For example, in addition to the general provision for effective remedies under article 2 of the ICCPR, article 9(5) specifically provides, "Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation", and article 14(6) specifically provides for compensation in cases of miscarriage of justice.

တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းအများစုတွင် အခြားတာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ယန္တရားများအားကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းကို အတိအလင်း ဟန့်တားပိတ်ပင်ထားခြင်း မရှိသော်လည်း တရားသူကြီးများအား တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ၊ သို့မဟုတ် အလားတူ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များအနေဖြင့် သီးသန့်မဟုတ်သည့်တိုင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သင့်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ဘန်ဂလောစည်းမျဉ်းများ၏ နိဒါန်းတွင် အခြေခံမူများက “တရားသူကြီးများသည် တရားစီရင်ရေးစံနှုန်းများ ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသည့် လွတ်လပ်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့သော အဖွဲ့အစည်းများထံ၌ ၎င်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်အတွက် တာဝန်ခံမှုရှိရသည်ဟု ယူဆထားကြောင်း” ဖော်ပြထားပါသည်။⁷⁶

တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးမှ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအကတိလိုက်စားမှုနှင့် အခြားမှားယွင်းသောလုပ်ရပ်များအတွက် တရားသူကြီးများ အားတာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အတွက် တာဝန်ရှိအဖွဲ့များအား တရားသူကြီးများ အားလုံးဖြင့်၊ သို့တည်းမဟုတ်က တရားသူကြီးအများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းသင့်ပြီး၊ ၎င်းတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူ အနည်းငယ်၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပညာရှင်အနည်းငယ် ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်သော်လည်း အစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့များ (အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြု ရေးအဖွဲ့)မှ ကိုယ်စားလှယ်များအား လုံးဝမပါဝင်သင့်ကြောင်း ပြောပါသည်။⁷⁷

အလားတူပင် အခြားနိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာစံနှုန်း အမြောက်အများတွင်လည်း (အနည်းဆုံးအားဖြင့်) တရားသူကြီးအများစု (သို့မဟုတ် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် တရားသူကြီးများ “အမြောက်အများကိုယ်စားပြုပါဝင်”) ပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းအား အခြားတရားသူကြီးများက ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းကျကျ ရွေးချယ်ထားပြီး၊ မည်သည့်နိုင်ငံရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ၊ တရားရေးဝန်ကြီး၊ သို့မဟုတ် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များမှ အခြားကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင်) က မျှစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသော လွတ်

76 See similarly Human Rights Committee, Concluding Observations on Republic of the Congo, UN Doc CCPR/C/79/Add.118 (2000), para. 14; on Tajikistan, CCPR/CO/84/TJK (2005), para. 17; on Armenia, UN Doc CCPR/C/ARM/CO/2 (2012), para. 21; IAmCtHR, Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011), para. 163; UNODC Guide, supra note 11, para. 71.
77 UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, paras 88, 113(k); Report on judicial accountability, supra note 7, paras 93, 126; Report on Guarantees of Judicial Independence, supra note 45, paras 60, 98; Report on Mission to the Democratic Republic of the Congo, UN Doc A/HRC/8/4/Add.2 (2008), para. 75.

လုပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားပါသည်။⁷⁸ ICJ အနေဖြင့် ၎င်း၏ နှစ်ပေါင်း များစွာစုဆောင်းလာသော အတွေ့အကြုံများ အပေါ်အခြေခံလျက် အဆိုပါယန္တရားများ အား ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ နိုင်ငံများတွင် သတ်မှတ်ကျင့်သုံးရန်၊ သို့မဟုတ် ဆက်လက် ထိန်း သိမ်းကျင့်သုံးရန် ကြိမ်ဖန်များစွာ အကြံပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတရားရုံးသည် တရားစီရင်ရေးကောင်စီများမတိုင်ခင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ "မဲပေးရွေးချယ်ထားသည့် ဥက္ကဋ္ဌ အပါအဝင် ခုံရုံးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်ထက်ဝက်အား တရားသူကြီးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းသည် ခိုင်မာပြီး သမာသမတ်ကျမှုရှိကြောင်း ဖော်ပြသည့် သင်္ကေတဖြစ်သည်"ဟု လက်ခံထား ပါသည်။⁷⁹

ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် အောက်ပါအခြေအနေများသည် ဥရောပကွန်စင်းရင်း (Euro-pean Convention) အရ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်မှု မရှိကြောင်း ဥရောပလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတရားရုံးက လက်ခံထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- အရေးယူမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးသောအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်အများစုတွင် အုပ်ချုပ် ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့များက တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ထားသည့် တရား စီရင်ရေးနှင့် မသက်ဆိုင်သော ဝန်ထမ်းများပါဝင်နေခြင်း၊
- အဖွဲ့ဝင်ထက်ဝက်သည် တရားသူကြီးများဖြစ်ရန် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း တရားသူကြီးအများစု (နှင့် အခြားတရားသူကြီးမဟုတ်သော ကိုယ်စားလှယ်များ) အား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာပိုင်အဖွဲ့များက တိုက်ရိုက်ခန့်အပ် ထားခြင်း၊

78 Bangalore Implementation Measures, para. 15.4; CCJE Opinion No. 3, supra note 35, paras 71 and 77; CCJE, Opinion No. 10, on the Council for the Judiciary at the service of society (2007), paras 15-24, 63; Council of Europe CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 27; European Charter for the Statute of Judges, article 5.1; CCJE, Magna Carta of Judges, (2010), article 13; Campeche Declaration, article 5(b); Venice Commission, Report on the Independence of the Judicial System - Part One The Independence of Judges, supra note 61, paras 32, 43, 82(4) and (6); OSCE Kyiv Recommendations on Judicial Independence in Eastern Europe, South Cau-casus and Central Asia (2010), paras 7, 9, 26; Inter-American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), paras 241, 244- 246, 249 (rec-ommendation 26); IBA, Minimum Standards of Judicial Independence, article 31 (although the IBA standards also contemplate involvement of the Legislature in disciplinary decisions as an alternative); ICJ, CIJL Policy Framework for Preventing and Eliminating Corruption and Ensuring Impartiality of the Judicial System, supra note 24, Annex, p. 133. See also the more qualified positions set out in the International Association of Judges, Universal Charter of the Judge, article 11; in the African Fair Trial Principles, article A.4(u); and in the Beijing Statement, article 25.

79 European Court of Human Rights (ECtHR), Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), para. 109, citing Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium, Series A No. 43 (Plenary judgment, 23 June 1981), para. 58.

- တရားစွဲဆိုရေးဌာန၏ အကြီးအကဲနှင့် တရားရေးဝန်ကြီးတို့သည် ၎င်းတို့၏ ရာထူးအရ (*ex officio* အရ) ခုံရုံးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်နေခြင်း။⁸⁰

တရားသူကြီးမဟုတ်သော သူများအား တရားစီရင်ရေးကောင်စီတွင် ပါဝင်စေခြင်းသည် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်တော့ မဟုတ်သော်လည်း အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ တန်ဖိုးရှိသောအမြင်များအား ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်နိုင်သည့်အပြင်၊ တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်၏ လွတ်လပ်မှု၊ ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းမဲ့မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူက ယုံကြည်မှုရှိစေရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။⁸¹ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များသည် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များမှ အဖွဲ့ဝင်များ၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်များ မဖြစ်စေရန် အရေးကြီးပါသည်။⁸²

ဥရောပတရားသူကြီးများ အတိုင်အပင်ခံကောင်စီသည် တရားသူကြီးမဟုတ်သော အဖွဲ့ဝင်များအား နိုင်ငံရေးနှင့်မပတ်သက်သော အာဏာပိုင်အဖွဲ့များက ခန့်အပ်သင့်သည်ဟု အကြံပေးခဲ့ပြီး၊ ၎င်းတို့ကို အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က မည်သည့်အခါတွင်မျှ မခန့်အပ်သင့်ကြောင်း အတည်ပြု ပြောကြားခဲ့သည်။ သို့သော် အဆိုပါတရားသူကြီးမဟုတ်သော အဖွဲ့ဝင်များကို လွှတ်တော်က ခန့်အပ်သည့်အခါတွင်လည်း ၎င်းတို့ကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရာ၌ “အတိုက်အခံ ပါတီ၏ ထောက်ခံမှုများစွာလိုအပ်စေသော လုံလောက်သော အရေအတွက်ရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ်အများစုက ရွေးချယ်ရန်” သတ်မှတ်သင့်ပြီး ရွေးချယ်ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အဖွဲ့ဝင်များအကြားတွင် လူ့အသိုက်အဝန်းအား စုံညီစွာကိုယ်စား ပြုပေးနိုင်သင့်ကြောင်း ICCJE က ဆိုပါသည်။⁸³

ဥရောပကောင်စီ၏ ဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးဥရောပကော်မရှင် (European Commission for Democracy Through Law) (ငင်းနစ်ကော်မရှင်) က အယ်လ် ဘေးနီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများသည် “လုံလောက်သော အရေအတွက်ရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ်အများစု”အတွက် တိကျသော အနည်းဆုံးရှိရမည့်အရေအတွက် (ဥပမာ ၃/၅ ၊ ၂/၃၊ သို့မဟုတ် ၃/၄ ထောက်ခံမှု)ကို သတ်မှတ်ထားကြောင်း၊ ထိုသို့သတ်မှတ်ချက်ကိုလည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီက ဆုံးဖြတ်ရမည့် အချက်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ငင်းနစ်ကော်မရှင်

80 ECtHR, Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), paras 110-117.
 81 CCJE Opinion No. 10, supra note 78, para. 19; Istanbul Declaration, Principles 14 and 15; Inter-American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 244; UNODC Guide, supra note 11, para. 29.
 82 CCJE Opinion No. 10, supra note 78, paras 19, 32; UNODC Guide, supra note 11, para. 71. On the inappropriateness of involvement of the Minister of Justice, see Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) paras 31, 33, as well as its interim Opinion, CDL-AD(2015)045, paras 62, 71, 80, 82.
 83 CCJE Opinion No. 10, supra note 78, para. 32.

သည် ကောင်စီ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမဟုတ်သော အဖွဲ့ဝင်လောင်းများအား အဆိုပြု တင်သွင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၏ အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ထားပြောကြားပြီး ၎င်းဖြစ်စဉ်တွင် လွှတ်တော်က ရွေးချယ်ခန့်အပ်မှု ပြုပါသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် “(တက္ကသိုလ်များ၊ NGO များ၊ ရှေ့နေအသင်းများ အစရှိသော) အမှီအခိုကင်းမဲ့သည့် အဆိုပြုရေးအဖွဲ့များက ဦးဆောင်လျက် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ရာထူးများခန့်အပ်ရေးကောင်စီက ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ပွင့်လင်းမြင်သာသော အဆိုတင် သွင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်” မျိုးဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အဆိုပြုတင်သွင်းသော လုပ်ငန်းစဉ်သည် “လွှတ် တော်အနေဖြင့် အရည်အချင်းအရှိဆုံး အဖွဲ့ဝင်လောင်းများအား ရွေးချယ်ရပြီး အစိုးရ အဖွဲ့ ဝင်များအား ရွေးချယ်ခြင်းမဖြစ်စေသော” နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။⁸⁴

လက်တွေ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုအား ထပ်မံ ၍ အာမခံနိုင်စေရန် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအတွက် တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့သည် ၎င်း၏ဘတ်ဂျတ်အား ကိုယ်တိုင်စီမံခန့်ခွဲသင့်ပြီး၊ ၎င်း၏လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များနှင့် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ရှိသင့်ပါ သည်။⁸⁵

တရားစီရင်ရေးကောင်စီက လက်ရှိရပ်တည်နေသော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ တရားရုံးတစ်ခုအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားခြင်းမရှိပါက ကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်များ မဟုတ် သည့် တရားသူကြီးများက ရွေးချယ်ထားသော တရားသူကြီးအများအပြား ကိုယ်စားပြု ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးကော်မရှင်က မည်သည့် စည်းကမ်းထိန်း သိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကိုမဆို ဖြေရှင်းပေးသင့်သည်ဟု အချို့သော စံနှုန်းများတွင် သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁸⁶

တိုင်ကြားမှုများ လက်ခံပေးခြင်း၊ တရားသူကြီးထံမှ တုံ့ပြန်မှုရယူခြင်းနှင့် တိုင်ကြားမှု အား စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ထံ ပေးပို့ရလောက်သည့် လုံလောက်သောအမှု ကိစ္စ ဟုတ်၊ မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း စသည်တို့အတွက် သီးခြားအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးအား တာဝန်ပေးအပ်သင့်ကြောင်း စံနှုန်းများတွင် အကြံပြုထားပါသည်။⁸⁷ အဆိုပါ ကနဦးစစ်ဆေးခြင်းသည် တရားသူကြီးများအား စိတ်အနှောင့်အယှက်ပေးသော၊

84 Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) paras 12-17. See also its interim Opinion, CDL-AD(2015)045, paras 54-64.
85 SRJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 93 and 126.
86 CCJE Opinion No. 10, supra note 78, para. 64.
87 CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 68; Bangalore Implementation Measures, para. 15.3 and footnote 10; Beijing Statement, article 25; UNODC Guide, supra note 11, para. 70. In Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), para. 115, the ECtHR found that the impartiality of the hearing on the merits was tainted by a reasonable perception of bias when judicial council members who had participated in preliminary inquiries into the case also participated in the decision on the merits.

သို့မဟုတ် အခြေအမြစ်အလျှင်းမရှိသော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအား မရင်ဆိုင်ရစေရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။

တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအဖွဲ့အစည်းသည် အမှန်တကယ် စုံညီစွာ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခြင်းရှိပြီး လိုအပ်သောကွမ်းကျင်မှုနှင့် အယူအဆများရှိစေရန် နိုင်ငံများသည် ထိုအချက်များအား တိုးတက်စေရန် ကြိုတင်အစီအမံများဆောင်ရွက်သင့်ပြီး၊ ဥပမာ အကယ်၍ အမျိုးသမီးများ၊ သို့မဟုတ် လူနည်းစုအုပ်စုများ၊ သို့မဟုတ် ဘေးဖယ်ခံထားရသောအုပ်စုများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် (တရားသူကြီးများဖြစ်စေ၊ သာမန်လူများဖြစ်စေ) အဆိုပါအဖွဲ့ဝင်များအကြား အပြည့်အဝပါဝင် ကိုယ်စားပြုထားခြင်းမရှိကြောင်း ခိုင်လုံသည့် စိုးရိမ်မှုများရှိပါက အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပါဝင်မှုအချိုးအစားကို တိုးမြှင့်သင့်ပြီး ရွေးချယ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် အရည်အချင်းပြည့်မီခြင်း၊ ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့ခြင်းဆိုင်ရာ အခြားစံသတ်မှတ်ချက်များကို ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။⁸⁸

နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဥပမာ အချို့သောတရားရုံးအဆင့်များ၊ သို့မဟုတ် အသက်အရွယ် အပိုင်းအခြားများအား ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရန်အတွက် နေရာများသီးသန့်သတ်မှတ်ထားပေးခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဆင့်အားလုံးမှ၊ သို့မဟုတ် ရာထူးသက်တမ်းပေါင်းစုံမှ တရားစီရင်ရေးအရာရှိများ ပါဝင်စေမည့်နည်းလမ်းကိုလည်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အငယ်တန်း၊ သို့မဟုတ် ငယ်ရွယ်သော တရားသူကြီးများပါဝင်ခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဆင့်အားလုံးနှင့် ထိတွေ့ဆောင်ရွက်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဆင့်အားလုံး၌ဆောင်ရွက်ရသော နည်းလမ်းများ၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုအား ပိုမိုသိရှိစေရန် မြှင့်တင်ပေးပြီး၊ အငယ်တန်း၊ သို့မဟုတ် ငယ်ရွယ်သောအဖွဲ့ဝင်များကလည်း အဖွဲ့၏လုပ်ဆောင်မှုအတွက် အကြီးတန်းအဖွဲ့ဝင်များ၏ အတွေ့အကြုံနှင့် ရရှိထားသောအသိဉာဏ်ကို ဖြည့်စွက်ပံ့ပိုးပေးနိုင်မည့် အတွေးအခေါ် အယူအဆအသစ်များ ယူဆောင်လာနိုင်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပို၍မြင့်မားသော ရာထူးများရှိသည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များတွင် ယခင်အာဏာရှင်စနစ်နှင့် နီးကပ်စွာပတ်သက်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် အများအပြား ပြည့်နက်နေလျက်ရှိလေရာ၊ အကူးအပြောင်း အခြေအနေများတွင် ပိုမိုငယ်ရွယ်သော အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်စေခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ပို၍အရေးကြီးနိုင်ပါသည်။

အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် အခြားစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များ၏ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားသူကြီးအား အမှန်တကယ် ရာထူးမှထုတ်ပယ်နိုင်သော တရားဝင်အာဏာရှိသည့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ (သို့မဟုတ်

88 See e.g. Human Rights Committee, *Jacobs v. Belgium*, UN Doc CCPR/C/81/D/943/2000 (2004); UNSRIJL, Report on Mission to Mexico, UN Doc A/HRC/17/30/Add.3 (2011), para. 94(i); UN Special Rapporteur on Minority Issues, Report on minorities in the administration of justice, UN Doc A/70/212 (2015), paras 79-93, 109-110. See also ICJ, *Women And the World's Judiciaries: Identifying Key Challenges and Opportunities* (2014), para. 29.

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ အလားတူ ရာထူးကြီးအရာရှိ) ထံပေးသော အကြံပြုချက်ပုံစံကိုယူပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ၊ သို့မဟုတ် အခြားသော တရားဝင်မဟုတ်သည့် မျှော်မှန်းချက်များအရ နိုင်ငံတော်အကြီး အကဲသည် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့၏ အကြံပြုချက်အား အမှန်တကယ်ပင် အလိုအလျောက် အကောင်အထည်ဖော်လေ့ရှိကြကြောင်း ရှင်းပြလေ့ရှိသည်။ ဤအချက်သည် ဥပမာအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအရာရှိများက ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် မရှိဘဲ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားဝင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ကြောင်း အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်တွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားရာ လက်တွေ့တွင် ပြဿနာမဖြစ်နိုင်ပါ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိုကဲ့သို့သော စနစ်က ဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိသော အလေ့အထများ၊ သို့မဟုတ် ဓလေ့ထုံးတမ်းများအပေါ် ဗိုဗိုနေသရွေ့ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲက အဂတိလိုက်စားခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်မှုများကျူးလွန်ခြင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရှိရသော တရားသူကြီး တစ်ဦးအား ရာထူးမှဖယ်ရှားရန် ငြင်းဆန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့၏ အကြံပြုချက်နှင့်ဆန့်ကျင်၍ တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း စသည်တို့ဖြင့် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းအပေါ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ထိန်းချုပ်မှုရှိလာနိုင် သည့် အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ အမှန်စင်စစ် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲက ထိုကဲ့သို့သော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့၏ အကြံပြုချက်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခဲ့ သည့် သာဓကများရှိပြီး ဤစိုးရိမ်ဖွယ်ရာသည် သီအိုရီသက်သက်မဟုတ်ပါ။⁸⁹ ထို့ကြောင့် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် သီအိုရီအရသာမက လက်တွေ့တွင်ပါ ထိုကိစ္စရပ်အပေါ် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အပေါ် မှီခိုခြင်းမရှိသော စနစ်များဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှု ဖြစ်ပေါ် စေခြင်းက ပို၍ကောင်းသည်ဟု ICJ က ယူဆပါသည်။

သာမန်တရားရုံးများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရားဥပဒေနှင့်အညီ မျှတစွာတရားစီရင်မှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှု ရရှိခွင့်တို့ကို လေးစားရန် မည်သည့် တရားစွဲဆိုမှုများကိုမဆို အရည်အချင်းပြည့်ဝ၍ လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော၊ သာမန်တရားရုံးရှေ့မှောက်၌ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့်လည်း လျော်ကြေး၊ အခြားသော ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစား မွမ်းမံမှုပုံစံများအား ရရှိအောင် သာမန်တရားရုံးများရှေ့မှောက်၌

89 Commonwealth Study, supra note 53, p. 104.

တရားမကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများပြုလုပ်နိုင်သင့်သော်လည်း အချို့သောနိုင်ငံများ၏ စနစ်များ၌ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အဆိုပါတရား စွဲဆိုမှုများကို နိုင်ငံတော် အပေါ်သာ ပြုလုပ်နိုင်ပြီး တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်းအပေါ် ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း မရှိသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

တရားသူကြီးများအား အကြောင်းအရင်းခိုင်လုံမှုမရှိဘဲ စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်ရန်၊ ခြိမ်းခြောက်ရန်၊ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ရန်အတွက် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ သို့မဟုတ် တရားမကြောင်းအရ ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းကို ကာကွယ်ရန် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် အစိုးရရှေ့နေ၊ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများက ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ သို့မဟုတ် တရားမကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများကိုမပြုလုပ်မီ တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ၊ သို့မဟုတ် အခြားအလားတူ လွတ်လပ်သောအဖွဲ့များ၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် ရယူရန်လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားနိုင်ပါသည်။⁹⁰

အချို့သောနိုင်ငံများတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ သို့မဟုတ် အခြားအဆင့်မြင့် တရားရုံးများကိုလည်း ပို၍အဆင့်နိမ့်သော တရားရုံးများမှ တရားသူကြီးများအား စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအား ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးထားနိုင်ပါသည်။ အချို့သောစံနှုန်းများတွင် တရားရုံးများအား စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များအဖြစ် ဆောင်ရွက်စေရန် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း အဆိုပါအရေးယူမှုကို အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့က ဆောင်ရွက်ခြင်းအစား တရားရုံးတစ်ရုံးက ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် အဆိုပါအရေးယူမှုသည် လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျကာ မျှတမှုလည်းရှိမည်ဟု တရားသေမယူဆနိုင်ပါ။ ဥပမာ ဟွန်ဒူးရပ်စ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ၎င်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပိုမိုအဆင့်နိမ့်သော တရားရုံးများမှ တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သမာသမတ်ကျမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို ပြည့်မီခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် အကြောင်းအရင်းများသည် ယခင်သမ္မတဟောင်းအား ဖမ်းဆီး၍ အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သောဆန္ဒပြမှုနှင့် အခြားဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သည့် အဆိုပါ အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်သည်ဟု စွပ်စွဲမှုအပေါ် အခြေခံခဲ့သော်လည်း တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် အဆိုပါအာဏာသိမ်းမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့၊ သို့မဟုတ် အားပေးထောက်ခံခဲ့သဖြင့် သမာသမတ်ကျသည်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း Inter-American တရားရုံးက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။⁹¹ လက်တင်အမေရိကတွင် တရားစီရင်ရေး

90 UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, para. 52. See also CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 54, 75(i). See also Campeche Declaration, articles 11(d) and 12.
91 IAmCtHR, López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), paras 229-234.

ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများအသင်း (International Bar Association) က ပြုလုပ်သော လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် မကြာသေးမီက တွေ့ရှိခဲ့သည့်အတိုင်း တရားလွှတ်တော်ချုပ်အား ထိုကဲ့သို့သော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအခန်းကဏ္ဍများ ပေးအပ်ထားခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွင်းရှိနေသော မည်သည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဘက်လိုက်မှုကိုမဆို ထပ်မံဖြစ်ပေါ်လာစေပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ၎င်း၏ အဖွဲ့ဝင်များကို အကာအကွယ်ပေးသည့်ပုံစံပေါက်သော “တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဘက်လိုက်မှု” ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု ပြင်ပမှထင်မြင်နိုင်ပါသည်။⁹²

လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

လက်တွေ့တွင် အချို့သောနိုင်ငံများ၌ အကြီးတန်း တရားသူကြီးများကို ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်သည့်တာဝန်ကို လွှတ်တော်ဆိုင်ရာအဖွဲ့များအား ပေးအပ်ထားခြင်းကို နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများစွာတွင် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် လွှတ်တော်၏ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် သတ်မှတ်ချက်အား အချို့နိုင်ငံများတွင် သမိုင်းတစ်လျှောက် ကျင့်သုံးလာခဲ့ပြီး၊ ဤတွင် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အထိန်းအကွပ် မရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ရန် မူလက ရည်ရွယ်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁹³ သို့သော်လည်း အဆိုပါ တူညီသောစံနှုန်းများစွာတွင် ယနေ့ခေတ်၌ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေးသဘောသဘာဝသည် အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်းဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိသည့် အန္တရာယ်အပြင် (လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ခုံရုံးအဖွဲ့စသော) အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို ထိရောက်စွာ ရယူနိုင်ကြောင်းကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့များသည် တရားသူကြီးများအား တရားစီရင်ခြင်းအတွက် “လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော ခုံရုံး” အဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိနိုင်သည်ဟူသော အယူအဆနှင့်ပတ်သက်ပြီး သီအိုရီအရ အငြင်းပွားမှုအချို့ရှိနေပြီး လက်တွေ့တွင်လည်း အရေးယူမှုမှတ်တမ်းများတွင် ထိုစိုးရိမ်မှုများ အမှန်တကယ်

92 Jessica Walsh, "A Double-Edged Sword: Judicial Independence and Accountability in Latin America" (International Bar Association's Human Rights Institute Thematic Paper No. 5, April 2016), p. 15.

93 Commonwealth Study, supra note 53, p. 105.

ဖြစ်ပေါ်သည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။⁹⁴ ထို့ပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ လွှတ်တော်က အဆိုပါ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများအား မကြာသေးမီက အလွဲသုံးစားလုပ်ထားသည့် မှတ်တမ်းများ မရှိသည့်တိုင် နိုင်ငံရေးအခြေအနေသည် အလျှင်အမြန် ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပြီး အနာဂတ်တွင် ဖြစ်လာမည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် အဆိုပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို လျှို့ဝှက်အကြံအစည်များအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ မျှတမှုမရှိသော နည်းလမ်းဖြင့်သော် လည်းကောင်း ကျင့်သုံးရန် ပိုမို လိုလားလာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

တရားစီရင်ရေးကောင်စီက ကနဦး ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စီရင်ချက်ချမှတ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် လွှတ်တော်ကော်မတီက ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စီရင်ချက်ချမှတ် ခြင်းဆောင်ရွက်ကာ ထို့နောက် လွှတ်တော်၏ မျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေး၌ မဲခွဲဆုံးဖြတ် ခြင်းပြုလုပ်ပြီး စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အထက်တရားရုံးက အပြီးသတ် ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်း ပါဝင်သော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အား လေ့လာပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မများက လွှတ်တော်၏ မျက်နှာစုံညီအစည်း အဝေးနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။

မြဲ၍ကြည့်ရသော် လက်ရှိကိစ္စရပ်၏ အချက်အလက်များအရ မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးတွင် ကျင့်သုံးသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် အထောက်အထားနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအား စစ်ဆေးခြင်းအတွက်လည်းကောင်း၊ သက်သေ များအား ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် အထောက်အထားများ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ ထူးခြားချက်များကို ဖော်ပြခြင်းအတွက်လည်းကောင်း သင့်လျော်သော ဆွေးနွေး မှုမျိုး မဟုတ်ပါ။ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှု ကိစ္စရပ် တစ်ခုတွင် အထောက်အထားနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆုံးဖြတ်ရန် မည်သည့်ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အတွေ့ အကြုံမျှရှိရန် မလိုအပ်သော လွှတ်တော်ထဲတွင် ထိုင်နေသည့် နိုင်ငံရေးသမား များ၏ အခန်းကဏ္ဍအား အစိုးရက လုံလောက်စွာ ရှင်းလင်းမှုရှိအောင် သတ်မှတ် ထားခြင်း မရှိသည့်အပြင်၊ သဘောတူညီချက်၏ အပိုဒ် - ၆ အရ ခုံရုံးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှု သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုလည်းမရှိပါ။⁹⁵

94 See for example, ICJ, "Sri Lanka: judges around the world condemn impeachment of Chief Justice Dr Shirani Bandaranayake" (23 January 2013); "Ukraine: dismissal and criminal prosecution of judges undermine independence of the judiciary" (20 March 2014); La Independencia del Poder Judicial en Honduras (2004-2013) (May 2014), p. 30; "Maldives: removal of Supreme Court judges an assault on independence of the judiciary" (18 December 2014); and "Bolivia: ICJ condemns removal and forced resignation of Constitutional Court judges by Legislative Assembly" (8 January 2015). See also e.g. UNSRIJL, Report on Mission to Ecuador, UN Doc E/CN.4/2005/60/Add.4 (2005); IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), paras 77-85.

95 ECtHR, Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), para. 122. The Court separately found breaches of procedural fairness due to Parliamentarians using the electronic voting system to cast votes on behalf of colleagues who were not present (paras 141-147).

အဆိုပါအကြောင်းပြချက်များကြောင့် အချို့သော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းပြုရန်၊ မပြုရန်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လက်တွေ့သက်ရောက်မှုရှိသည့် မည်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍကိုမဆို ဆန့်ကျင်ထားပါသည်။⁹⁶ အခြားစံနှုန်းများတွင် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအဖွဲ့မှ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု အစအဆုံးပြုလုပ်၍ မျှတသော စစ်ဆေးကြားနာမှု ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် အကြံပြုချက်ပြုလုပ်ပြီးမှသာ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုသင့်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁹⁷

လွှတ်တော်နှစ်များစွာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကို ချုပ်ကိုင်ထားသည့်ပိတီ၊ သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံရေးအုပ်စုသည် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့တွင်လည်း အဖွဲ့ဝင်နေရာအများစုကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုလျက်၊ အချို့သော စံနှုန်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းအတွက် လုံလောက်သော အရေအတွက်ရှိသည့် မဲအများစု (ပုံမှန်အားဖြင့် သုံးပုံနှစ်ပုံ၊ သို့မဟုတ် လေးပုံသုံးပုံ) သတ်မှတ်ရန်နှင့်/သို့တည်းမဟုတ်က လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိပါက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၏ မဲပေးမှုကို သတ်မှတ်ရန်တို့ ဖြစ်သည်။⁹⁸

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary) တွင် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး လွတ်လပ်သော ပြန်လည်သုံးသပ်မှုဆိုင်ရာ မူသည် အဆိုပါ အရေးယူမှုများအတွက် ကျင့်သုံး၍မရနိုင်ဟုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။⁹⁹ (သို့သော်လည်း အောက်ပါ စာမျက်နှာ ၇၀-၇၂ ကို ကြည့်ပါ။ ပို၍သစ်လွင်သော စံနှုန်းများ

96 For instance, the UN Human Rights Committee, applying the ICCPR, has expressed concern where the procedure for the removal of judges under the Constitution and other laws of a State allowed Parliament "to exercise considerable control over the procedure for removal of judges", and it recommended that the State "should strengthen the independence of the judiciary by providing for judicial, rather than parliamentary, supervision and discipline of judicial conduct": Concluding Observations on Sri Lanka, UN Doc CCPR/CO/79/LKA (2003), para. 16. The Inter-American Commission on Human Rights, citing the structural concerns and a history of abuses, recommends the gradual elimination of parliamentary impeachment procedures across the Americas: Guarantees for the independence of justice operators (2013), paras 202-205. European regional standards generally provide that disciplinary proceedings, including for removal, should only take place before "an independent authority or a court" (e.g. Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, article 69), implicitly rejecting processes in which the parliament substantively or unilaterally decides on removal. The Beijing Statement does not explicitly reject parliamentary procedures, but notes that in some societies "that procedure is unsuitable; it is not appropriate for dealing with some grounds for removal; it is rarely, if ever, used; and its use other than for the most serious of reasons is apt to lead to misuse" (article 23).

97 E.g. Bangalore Implementation Measures, article 16.2; Istanbul Declaration, Principle 15; Sing-hvi Declaration, supra note 61, article 26(b); UNODC Guide, supra note 11, para. 76. See also Commonwealth Study, supra note 53, pp. 105-111.

98 See Commonwealth Study, supra note 53, pp. 110-111

99 UNBP Judiciary, article 20.

နှင့် ဥပဒေသိပ္ပံပညာတို့တွင် အဆိုပါကိစ္စရပ်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကို လိုအပ်ကြောင်း ယခုအခါတွင် အတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။) အခြေခံမူများ၏ အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ဥပဒေပြုရေး၌ ယာယီရာထူးမှရပ်စဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှု တစ်စုံတစ်ရာအတွက် သက်ဆိုင်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤတွင် မျှတသောအရေးယူမှုနှင့် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်း၊ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် သင့်လျော်ခြင်း မရှိစေသည့် စွမ်းဆောင်ရည် မပြည့်မီခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်း၏တာဝန်များအား ထမ်းဆောင်ရန် မသင့်လျော်စေသော အပြုအမူတစ်ရပ်ရပ်ကြောင့်မှ အပ အဆိုပါတရားသူကြီးအား ယာယီရာထူးမှ ရပ်စဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း၊ အရေးယူမှုများအား သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ရန်သတ်မှတ်ချက် စသည်တို့ ပါဝင်သည်။¹⁰⁰

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုတို့အား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာ စုဆောင်းလာသော အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံလျက် ICJ က ယူဆပါသည်မှာ လွတ်တော်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့များသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၊ အခြားသက်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အတိုင်အပင်ခံပြု၍ ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံအကြောင်းအရင်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရေးဆွဲရာတွင် အခန်းကဏ္ဍအချို့မှ ပါဝင်နိုင်သော်လည်း၊ လွှတ်တော်များ၊ သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ကော်မတီများသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအား ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများတွင် ထိရောက်မှုရှိသော မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍကမျှ ပါဝင်ခြင်း မရှိသင့်ပါကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။

သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက်ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးများ

နေသဟာယနိုင်ငံများဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များ၌ ကျင့်သုံးသော အလေ့အထများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ပြုလုပ်သော လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း ဆိုင်ရာနည်းလမ်းများထဲတွင် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် စွပ်စွဲထားသော အကြောင်းအရင်းများကို စုံစမ်းရန်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အပေါ်ချက်ချင်းစည်းနှောင်မှုရှိသော၊ သို့မဟုတ် တရားရုံးတစ်ရုံးက ထပ်မံ၍ စဉ်းစားရမည်ဖြစ်သော အကြံပြုချက်တစ်ရပ်ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်းထားသည့် သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့များသည် အထင်ပေါ်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိထားပါသည်။ အဆိုပါ ခုံရုံးအဖွဲ့များသည် အမြဲလိုလို လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော၊ သို့မဟုတ် ပင်စင်ယူထားသော တရားသူကြီးများပါဝင်သည့် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့များဖြစ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ အခြား

100 UNBP Judiciary, article 17-19. See also e.g. IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), paras 77-85.

သော ဓနသဟာယနိုင်ငံများမှ တရားသူကြီးများကိုလည်း ခေါ်ယူပါဝင်စေပါသည်။ သီးခြား ကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့များ၏ အဖွဲ့ဝင်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိခြင်းသည် အကယ်၍ ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသော အဖွဲ့ဝင်များက ဘက်လိုက် မှုကင်းမဲ့ပြီး အမှုကိစ္စတွင်ပါဝင်သော၊ သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့တွင် ပါဝင် သော မည်သူနှင့်မျှ ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှု မရှိပါက အကဲဆတ်သော အခြေအနေများတွင် ကြားနေဝါဒဖြစ်ပေါ်စေရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပြီး၊ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ထိုသို့ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိခြင်းသည် အကယ်၍ အဖွဲ့ဝင်များကို ရွေးချယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် ရွေးချယ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား အခြားနည်း ဖြင့်ချုပ်ကိုင်နိုင်သည့်အာဏာကို အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ထံပေးအပ်ထားပါက ကြီးစိုးချယ်လှယ်ခြင်းနှင့် ဘက်လိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကို ဖန်တီးပါသည်။¹⁰¹

သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အား မည်သည့်ကိစ္စရပ် အတွက်မဆို မဖွဲ့စည်းမီ တရားသူကြီးသည် အထောက်အထားများနှင့် ဥပဒေအား ကနဦး စစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ထံ (ဥပမာ တရားစီရင်ရေးကော်မရှင် [Judicial Service Commission] ထံ) စွပ်စွဲမှုများအပေါ် ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုပြုလုပ်ရန် အကြံအခွင့်အရေး ရရှိသင့်ပြီး အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အားခုံရုံးအဖွဲ့ဖွဲ့၍ စီရင်စေရန် လိုမလိုကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသင့်ကြောင်း ဓနသဟာယနိုင်ငံလေ့လာမှု (Commonwealth Study) တွင် ၎င်း၏ သုတေသနလေ့လာမှုနှင့် ဥပဒေသိပ္ပံပညာအပေါ် အခြေခံ၍ ထောက်ခံအကြံပြုထားပါသည်။¹⁰² လေ့လာမှုအရ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှ သီးခြားကိစ္စ ရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့အား ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းရန်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်ရန် ခွင့်ပြုပေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်နိုင်ခြေကို အသားပေး ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁰³ ထိုအကြောင်းအရင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့တစ်ဝန်း အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ICJ ၏ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကိုယ်ပိုင် လေ့လာမှုအပေါ် အခြေခံ၍လည်းကောင်း အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့အား ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခြင်းတွင် ထိုကဲ့သို့သောအခန်း ကဏ္ဍမှပါဝင်ခြင်းသည် မည်သည့် အခြေအနေတွင်မဆို သင့်လျော်မှုမရှိပါဟု ICJ က သုံးသပ်ပါသည်။

သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုက်နာရမည့် တိကျသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သတ်မှတ်ရန် ကိစ္စရပ်များတွင် ထပ်ဆောင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များ သတ်မှတ်ထားလေ့ မရှိကြောင်းကိုလည်း

101 Commonwealth Study, supra note 53, pp. 91-102.
102 Ibid p. 95.
103 Ibid pp. 96-97.

Commonwealth လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရှိထားပြီး၊ အလွဲသုံးစားပြုလုပ်မှု၊ သို့မဟုတ် တရားလက်လွတ် ဆောင်ရွက်မှုများမဖြစ်ပေါ်အောင် ကာကွယ်သည့် အနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မျှတမှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များအား ပြည့်မီစေရန် (အောက်ပါစာမျက်နှာ ၆၆-၇၆ ကိုကြည့်ပါ) အာမခံမှုအနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မျှတသော အမှုစစ်ဆေးခြင်းအတွက် အပြည့်အဝ အာမခံမှုများနှင့် ခုံရုံးအဖွဲ့အနေဖြင့် ၎င်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အတွက် အကြောင်းအရင်းကိုချပြရန် လိုအပ်ချက်တို့ကိုပေါင်းစပ်၍ အဆိုပါခုံရုံးအဖွဲ့များအနေဖြင့် ယေဘုယျအားဖြင့် အကျုံးဝင်သော အမြဲတစေ လိုက်နာရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ကြိုတင်၍ လက်ခံကျင့်သုံးရန် အကြံပြုထားပါသည်။¹⁰⁴ အလားတူပင် မည်သည့်သီးခြား ကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့ကိုမဆို အခြားတာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ယန္တရားများကဲ့သို့ အထောက်အထားရေးရာကိစ္စရပ်နှင့် ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ် အကြောင်းအရာ နှစ်ရပ်လုံးနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားရုံးထံ အယူခံဝင်နိုင်ခွင့်ရှိသင့်သည်။ သို့မဟုတ် အခြားသောပုံစံဖြင့် လွတ်လပ်စွာပြန်လည်စစ်ဆေးစေနိုင်သင့်ပါသည် (အောက်ပါစာမျက်နှာ ၇၀-၇၂ ကိုကြည့်ပါ)။¹⁰⁵

အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များ

ကုလသမဂ္ဂအဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးသဘောတူညီချက် (UN Convention against Corruption) အပိုဒ် - ၃၆ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အထူးတာဝန်ပေးထားသောအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့များ၊ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များအား အဆိုပါနိုင်ငံရှိ ဥပဒေစနစ်၏ အခြေခံမူများနှင့်အညီ ရှိစေရမည်။ အဆိုပါအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့များ၊ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် မလျော်ကန်သော လွှမ်းမိုးမှုများမရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် လိုအပ်သော အမှီအခိုကင်း လွတ်လပ်မှုကို ထိုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံရှိ ဥပဒေစနစ်၏ အခြေခံမူများနှင့်အညီ အပ်နှင်းထားရမည်။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သို့မဟုတ် အဆိုပါအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့များ၏ အမှုထမ်းများသည် ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် သင့်လျော်သော လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် အရင်းအမြစ်များ ရှိသင့်ပါသည်။¹⁰⁶

104 Ibid pp. 98-100.
105 Ibid pp. 100-102.
106 See also the requirement in article 6 to establish a preventive anti-corruption body, which may, but need not be, the same as the body under article 36.

၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ဣတာမဲလားနိုင်ငံတွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစီအရင်ခံစဉ် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂအထူး ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအား ဖြေရှင်းရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် တိုင်ကြားမှုများ အပါအဝင် တိုင်ကြားမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေး နိုင်ပြီး တရားစွဲဆိုမှုများကို စတင်ပြုလုပ်နိုင်သော အာဏာများရှိသည့် လွတ်လပ်သော အဂတိ လိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး အေဂျင်စီတစ်ခု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် အကြံပြုခဲ့ပါ သည်။ အဆိုပါအေဂျင်စီသည် "အစိုးရဌာနအားလုံးအပေါ် မှီခိုမှုကင်းမဲ့သည့် သီးခြား အဖွဲ့ အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်သင့်ကြောင်း" ကို အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက ပြောကြားခဲ့ပါ သည်။¹⁰⁷

အခြားသော ရာဇဝတ်မှုအမျိုးအစားများအတွက် တရားစွဲဆိုမှုနှင့်အညီ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ အတွင်းရှိ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး အထူးအဖွဲ့များက တရားသူကြီးများအပေါ် ပြုလုပ်သော အရေးယူမှုများ၊ သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်၏ တရားစွဲဆိုမှုများအားလုံးသည် မျှတသော တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းအားပြည့် မီရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တရားသူကြီးများ လွတ်လပ်မှုရှိစေရန်အတွက် ၎င်းတို့အပေါ် ပေးအပ်ထား သော အချို့သော အကာအကွယ်များကိုလည်း လေးစားရပါမည်။ ဤအချက်တွင် ဥပမာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း မစတင်မီ၊ သို့မဟုတ် တရားဝင်စွဲချက်တင်မှုများ မပြုလုပ်မီ၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေကြောင်းအရ ဆောင်ရွက်သောလုပ်ငန်းစဉ်အား အခြားနည်းဖြင့် မစတင်မီ၊ တရား စီရင်ရေးကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးချုပ်ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုအပ်ချက်လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည် (အောက်ပါ စာမျက်နှာ ၈၀-၈၃ ကို လည်းကြည့်ပါ)။

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း၏ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်း

မီဒီယာ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရှေ့နေအသင်းများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း နှင့် အဖွဲ့လိုက် မျက်မှောက်ရေးရာများကို ဟောပြောရေးသားသူများ အပါအဝင် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းသည် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်အရ တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်း၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ တစ်ရပ်လုံး၏ လုပ်ဆောင်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူထံ အစီရင်ခံခွင့်နှင့် လူသိရှင်ကြား ဝေဖန်သုံးသပ်ခွင့် ရှိပါသည်။¹⁰⁸ သို့သော်လည်း လက်တွေ့

107 SRJL, Report on Mission to Guatemala, UN Doc E/CN.4/2000/61/Add.1 (2000), para. 169(f).
108 See e.g. UN Working Group on Arbitrary Detention, Opinion, Thulani Maseko v. Swaziland, UN Doc A/HRC/WGAD/2015/6 (2015), paras 26-30, 36; UN Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms ("Declaration on Human Rights Defenders"), articles 6, 9(3)(b), 12; ECtHR (Grand Chamber), Morice v. France, App. No. 29369/10 (23 April 2015); ECtHR, July and SARL Libération v. France, App. No. 20893/03 (14 February 2008); ECtHR, Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey, App. Nos 346/04 and 39779/04 (27 May 2014).

တွင် ဂျာနယ်လစ်များနှင့် အခြားအရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားရုံးအား မထိမဲ့ မြင်ပြုခြင်းအတွက် အရေးယူမှုများ၊ ဟန့်တားကန့်သတ်သော အမိန့်များ၊ သို့မဟုတ် အသရေဖျက်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများအစရှိသော အဆိုပါအခွင့် အရေးများကျင့်သုံးခြင်း အပေါ် တစ်ဖက်သတ်ဆန့်သည့် ကန့်သတ်မှု၊ သို့မဟုတ် အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား ကျင့်သုံးခြင်းအတွက် ပြန်လည် တုံ့ပြန်အရေးယူခံရခြင်းများကို မကြာခဏ ကြုံတွေ့ကြ ရပါ သည်။ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ဝေဖန်ခြင်း အပေါ် မထိုက်လျောက်သော ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ခြင်းသည် အဆိုပါဆောင်ရွက်မှုများ တွင် ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ရုံသာမက တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုကိုလည်း အားနည်းစေပါသည်။ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ် လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က “တရားသူကြီးများ၏ လုပ်ဆောင်ချက် များကို မီဒီယာ၊ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် အခြားမျက်မှောက်ရေးရာများကို ဟောပြော ရေးသားသူများက လူသိရှင်ကြား စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဝေဖန်ခြင်း”သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင် ရာတာဝန်ခံမှုပုံစံတစ်ရပ်အဖြစ် “အလွန်ထိရောက်မှုရှိသော အခန်းကဏ္ဍ”မှ ပါဝင်ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁰⁹

အလားတူပင် ဘန်ဂလော့မူများအား ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များ (*Measures for the Effective Implementation of the Bangalore Principles*) တွင် “တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအား လူသိရှင်ကြား တရားဝင် ဝေဖန်ခြင်းသည် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး” ထိုအချက်နှင့်အညီ “တရားသူကြီး တစ်ဦးသည် တရားရုံးအပေါ် ထိုကဲ့သို့သောဝေဖန်မှုများကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် ရာဇဝတ်မှု ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် တရားရုံးအား မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအသုံးပြုခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်”ဟု အတည်ပြု ဖော်ပြထားပါသည်။¹¹⁰ Commonwealth စံနှုန်း များတွင်လည်း “တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် လူသိရှင်ကြား တရားဝင်ဝေဖန် ခြင်းသည် တာဝန်ခံမှုဖြစ်ပေါ်စေသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ရာ၊” သို့ဖြစ်ပါ၍ “တရားစီရင် ရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် တရားဝင်ဝေဖန်ခြင်းအား ကန့်သတ်တားမြစ်ရန် အတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် တရားရုံးအား မထိမဲ့မြင် ပြုခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများ အား အသုံးမပြုသင့်ပါ”ဟု အတည်ပြု ဖော်ပြထားပါသည်။¹¹¹

109 UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 55, 73, 89. See also, UN Development Programme (“UNDP”), A Transparent and Accountable Judiciary to Deliver Justice for All (2016), Chapter 5.
110 Bangalore Implementation Measures, para. 9.5. See similarly UNODC Guide, supra note 11, para. 81. And see Geoffrey Robertson, “Judicial Independence: Some Recent Problems” (International Bar Association’s Human Rights Institute Thematic Papers No. 4, June 2014), pp. 23-24.
111 Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article VI(1)(b); Commonwealth (Latimer House) Principles on the Three Branches of Government (2003), article VII(b).

အလားတူပင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက “ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုပုံစံများသည် အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သောသူတစ်ဦးအပေါ် ဖော်ကားရာရောက်သည်ဟု ယူဆသော အချက်တစ်ချက်တည်းသည် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန်အတွက် လုံလောက်သောအကြောင်းအရင်း မဟုတ်ကြောင်း”နှင့် “အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သောသူအားလုံး”နှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် “ဝေဖန်မှုများကို တရားဝင်ခံယူရမည်”ဟု ခံယူထားပြီး ထိုခံယူချက်နှင့်အညီ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက “အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော အရာရှိများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် အကာအကွယ်ပေးခြင်း” ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹¹² ကော်မတီသည် နိုင်ငံများအား အသရေဖျက်မှုအားလုံးကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် မသတ်မှတ်ရန် အားပေးပြီး၊ တစ်ဖက်တွင်လည်း မည်သည့်ဖြစ်ရပ်တွင်မဆို မည်သည့်သဘောသဘာဝမဆိုရှိသော အသရေဖျက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအားလုံးတွင် အမှန်တရားကို ကာကွယ်ခြင်းများနှင့် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ကြောင်း၊ အဆိုပါဥပဒေများသည် သဘောသဘာဝအရ မှန်ကန်ကြောင်း အတည်ပြုနိုင်ခြင်းမရှိသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု ပုံစံအားလုံးနှင့် မသက်ဆိုင်သင့်ကြောင်း၊ “ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ အသုံးပြုခြင်းကို အဆိုးရွားဆုံး အမှုကိစ္စရပ်များတွင်သာ ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း” ထို့ပြင် “ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် မည်သည့်အခါတွင်မျှ သင့်လျော်သောပြစ်ဒဏ်မဟုတ်ကြောင်း” အဆိုပါကော်မတီက အလေးအနက်ထားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹¹³ နိုင်ငံအားလုံးသည် အသေရေဖျက်မှု ပုံစံအားလုံးအား ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် မသတ်မှတ်သင့်ကြောင်း ICJ က ယူဆပါသည်။

အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်မှုအပေါ် စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ဆန်းစစ်ခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ထင်မြင်ချက်ပေးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးခြင်းသည်လည်း အောက်ပါအချက်တို့ကဲ့သို့ နိုင်ငံတော်က ယေဘုယျအားဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိပြီးဖြစ်သော အပြုသဘောဆောင်သည့် တာဝန်ဝတ္တရားအချို့အပေါ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း မူတည်နေပါသည်။ ယင်းအချက်များမှာ -

- ခြွင်းချက်အနည်းငယ်မျှအပ တရားမအမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုစစ်ဆေးခြင်းများကို ယေဘုယျအားဖြင့် မီဒီယာများနှင့် အများပြည်သူ တက်ရောက်နားထောင်နိုင်ပြီး၊ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံးကို အများပြည်သူသိရှိနိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရား၊ ဤတာဝန် ဝတ္တရားသည် မီဒီယာ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရှင်များနှင့် အခြားစိတ်ပါဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်များမှအမှုစစ်ဆေးခြင်းများကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရန်နှင့် တရားစီရင်ရေး စနစ်တစ်ခုလုံးအပေါ် စောင့်ကြပ်

112 Human Rights Committee, General Comment No. 34, Article 19: Freedoms of opinion and expression, UN Doc CCPR/C/GC/34 (2011), para. 38.
 113 Ibid para. 47, where the Committee also states that, "At least with regard to comments about public figures, consideration should be given to avoiding penalizing or otherwise rendering unlawful untrue statements that have been published in error but without malice".

စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်းကို စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်နိုင်စေပါသည်။¹¹⁴

- သတင်းအချက်အလက်များနှင့် စိတ်ကူးအတွေးအခေါ် အမျိုးအစားအားလုံးကို နှုတ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စာဖြင့်ရေးသား၍ သော်လည်းကောင်း၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ၍သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မိမိရွေးချယ်သော အခြားမည်သည့် မီဒီယာဖြင့်မဆိုသော်လည်းကောင်း လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့်၊ ရယူခွင့်နှင့် ဖြန့်ချိခွင့်အပါအဝင် လူတိုင်း၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်။ ဤအခွင့်အရေးသည် မီဒီယာ၊ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရှင်များအား တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အာဏာပိုင်အဖွဲ့များထံမှ လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့အချင်းချင်းထံမှ လည်းကောင်း အပြန်အလှန် သတင်းအချက်အလက်များ ရယူခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအပြင် အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အဖွဲ့အစည်းများထံ လေ့လာတွေ့ရှိမှုများနှင့် အကြံပြုချက်များ ပေးပို့ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်စေပါသည်။¹¹⁵
- စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် လုံ့ဆော်အားပေးခြင်းတို့၏ အတိုင်းအတာနှင့် ထိရောက်မှုတို့ကို တိုးမြှင့်ရန် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်စေ၊ တရားဝင်မဟုတ်ဘဲဖွဲ့စည်းထားသော အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းနိုင်စေသော လူတိုင်း၏ လွတ်လပ်စွာ သင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်။¹¹⁶

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် တရားသူကြီးတို့အပေါ် အစီရင်ခံနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အပေါ် ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်ပေးနိုင်သော အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခွင့်အရေးအား ကန့်သတ်တားမြစ်မှုတစ်စုံတစ်ရာကို ခိုင်လုံသောအကြောင်းပြချက်ပေးရန် တာဝန်သည် နိုင်ငံတော်အပေါ်တွင်ရှိပြီး၊ အကြောင်းအရင်းခိုင်လုံစေရန် အဆိုပါ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များသည် သတ်မှတ်စံနှုန်းများကို ပြည့်မီရန်လိုအပ်ကာ အဆိုပါသတ်မှတ်စံနှုန်းများတွင် ကန့်သတ်တားမြစ်မှုကို အထိန်းအကွပ်မရှိ၊ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက် အပ်နှင်းခြင်းမရှိ၊ တိကျပြီး အများပြည်သူ သိရှိနိုင်သည့်ပုံစံဖြင့် “ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားရမည်” ဖြစ်ကာ၊ ၎င်းကန့်သတ်တားမြစ်မှုသည် တရားဝင် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်အတွက် (ဆိုလိုသည်မှာ တရားရုံးအား မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်မှုများတွင် တရားစွဲဆိုမှုများကို သေဝပ်

114 See e.g. ICCPR, article 14(1).
 115 See e.g. ICCPR, article 19(2), and Human Rights Committee, GC 34, supra note 112, paras 18-19, on the right of access to information; UN High Commissioner for Human Rights, "Best practices to counter the negative impact of corruption on the enjoyment of all human rights", UN Doc A/HRC/32/22 (15 April 2016) para. 131; Declaration on Human Rights Defenders, supra note 108, articles 6, 9(3)(b), 12.
 116 See e.g. ICCPR, article 22(1).

တည်ငြိမ်စွာ စစ်ဆေးနိုင်ရန် လိုအပ်ချက်အတွက်) သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ရမည်။ ကန့်သတ်ထားခြင်းသည် ၎င်းတို့ပြန်ရန်ရည်ရွယ်သည့် တိကျသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း၊ ကန့်သတ်ထားခြင်း၏ သက်ရောက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း လိုအပ်မှုရှိခြင်း၊ အချိုးညီမျှခြင်းဆိုင်ရာ တင်းကျပ်သောစံနှုန်းများကို ပြည့်မီရမည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။¹¹⁷ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကတိလိုက်စားမှု၊ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအကျိုးလွန်မှုနှင့် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူထံ တရားဝင် အစီရင်ခံမှု၊ ဝေဖန်မှုပြုခြင်းကို တားဆီးရန် ရည်ရွယ်သော၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ဝေဖန်ခြင်းအတွက် အချိုးညီမျှခြင်း မရှိသော၊ သို့မဟုတ် အခြားမထိုက်လျောက်သည့် သက်ရောက်မှုများရှိသော ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အထက်ဖော်ပြပါ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

ဥပမာအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပသဘောတူညီချက် (European Convention on Human Rights) တွင် “တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့ခြင်းကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက်” လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် လိုအပ်သော ကန့်သတ်ထားခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း အတိအလင်း သတ်မှတ်ထားသော်လည်း၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပ တရားရုံး (Grand Chamber of the European Court of Human Rights) က အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ၊ အခြေအမြစ်မရှိ အလွန်ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်စေသည့် တိုက်ခိုက်မှုများမှအပ၊ တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံတော်၏ အခြေခံကျသော အဖွဲ့အစည်းတွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် ထိုအချက်နှင့်အညီ ခွင့်ပြုထားသော အတိုင်းအတာများအတွင်း သီအိုရီအရလည်းကောင်း၊ ယေဘုယျကျသော နည်းလမ်းများဖြင့်လည်းကောင်း ၎င်းတို့အပေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ဝေဖန်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းအတွင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် သာမန်ပြည်သူများထံမှ ဝေဖန်မှုသာမက ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဝေဖန်မှုကိုလည်း ခံရနိုင်ပါသည်။¹¹⁸

ထိုသတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်းအပေါ် အစီရင်ခံတိုင်ကြားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဝေဖန်ခြင်းအတွက် (ဥပမာအားဖြင့်) ဂျာနယ်လစ်

117 See ICCPR article 14(1) on exceptions to media and public access to hearings; Human Rights Committee, GC 34, supra note 112, paras 22, 31, 33- 35 (see also para. 47 regarding "defamation"-type restrictions); Human Rights Committee, *Dissanayake v. Sri Lanka*, UN Doc CCPR/C/93/D/1373/2005 (2008), and *Galina Youbko v. Belarus*, UN Doc CCPR/C/110/D/1903/2009 (2014), paras 9.3 and 9.5.
118 ECtHR (Grand Chamber), *Morice v. France*, App. No. 29369/10 (23 April 2015), para. 131.

များ၊¹¹⁹ ရှေ့နေများ၊¹²⁰ နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာပါမောက္ခများ(အပြင် ၎င်းတို့၏ အယ်ဒီတာများနှင့် ထုတ်ဝေသူများ)¹²¹အား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် ဥပဒေပုဒ်မနှင့်အညီအရသတ်မှတ်ထားသော ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်အား ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဥပဒေပုဒ်မတရားရုံးက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

“တရားမမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်က လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များနှစ်ခုလုံးအား လေးစားလိုက်နာရန် လိုအပ်ချက်ကို အများပြည်သူ သတိပြုမိစေရန် ရည်ရွယ်လျက် ဆန္ဒထုတ်ဖော်စဉ် တရားမမှုတူတောင်းဆိုသော” ပိုစတာများပြသရန် တစ်စုံတစ်ဦးမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ဒေသခံအာဏာပိုင်များက ငြင်းဆန်သောအခါ ခွင့်ပြုချက်ပေးရန် ငြင်းဆန်ခြင်းသည် “နိုင်ငံတော်အတွင်း တရားမမှုတူ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိုသူ၏ ထင်မြင်ချက်များပေးနိုင်ခွင့်နှင့် အခြားသူများနှင့် အတူတကွ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်” အပေါ် ကန့်သတ်တားမြစ်ခြင်းမြောက်ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အများအဆိုအရ အဆိုပါ ငြင်းဆန်ခြင်းသည် “ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မေးခွန်းထုတ်ရန်သာဖြစ်ကြောင်း အာဏာပိုင်များကယူဆပြီး၊ အချို့သော တရားမမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ တရားရုံး၏ အမိန့်များအပေါ် လွှမ်းမိုးရန်ကြိုးပမ်းမှု အဖြစ်ယူဆသော အကြောင်းအရင်းများအပေါ် အခြေခံကြောင်း” လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက မှတ်ချက်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံအာဏာပိုင်များသည် “အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ဂုဏ်သတင်းများအား လေးစားရန်အတွက်၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး (*ordre public*) သို့မဟုတ် အများပြည်သူကျန်းမာရေး၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့်တရားများအပေါ် အကာအကွယ်ပေးရေးအတွက်” ဟူသော “[ICCPR] တွင် ဖော်ပြထားသော တရားဝင် ရည်ရွယ်ချက်များထဲမှ တစ်ခုနှင့်ကိုက်ညီစေရန်အလို့ငှာ တရားမမှုတစ်ခု စီရင်နိုင်ရေး၏ ယေဘုယျသဘောသဘာဝအပေါ် ဝေဖန်ခြင်းသည် လက်တွေ့တွင် တရားရုံး၏ အမိန့်များအား မည်ကဲ့သို့ ကမောက်က မဖြစ်စေမည်ကို ရှင်းပြခြင်း” မရှိကြောင်း၊ ICCPR အရ လူတစ်ဦး၏ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အဆိုပါကော်မတီက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။¹²²

119 ECtHR, *July and SARL Libération v. France*, App. No. 20893/03 (14 February 2008).
120 ECtHR (Grand Chamber), *Morice v. France*, App. No. 29369/10 (23 April 2015).
121 ECtHR, *Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey*, App. Nos 346/04 and 39779/04 (27 May 2014).
122 Human Rights Committee, *Galina Youbko v. Belarus*, UN Doc CCPR/C/110/D/1903/2009 (2014), paras 9.2-9.7. For an example of a contempt-of-court order that the Committee found did not violate the Covenant, see *Lovell v. Australia*, UN Doc CCPR/C/80/D/920/2000 (2004).

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများ

လွတ်လပ်သော အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများ (Independent national human rights institutions - NHRIs)တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုနှင့် သက်ဆိုင်နိုင်သော လုပ်ငန်းတာဝန်မျိုးစုံရှိရာ ၎င်းတွင် နိုင်ငံအတွင်း တရားမျှတစွာစီရင်နိုင်ရေးနှင့် ဆက်နွယ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေအား စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း၊ ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ အလေ့အထများနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များနှင့် ချိုးဖောက်မှုများအပါအဝင် နိုင်ငံအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်ကို အခြားအစိုးရ အဖွဲ့များထံ၊ အများပြည်သူနှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးထံနှင့် အခြားနိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့များထံသို့ အစီရင်ခံခြင်း၊ အမျိုးသားဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် သဟဇာတဖြစ်မှုအား မြှင့်တင်ခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ကြပါသည်။ အချို့သော NHRIs များသည် ချိုးဖောက်မှုများအတွက် လူတစ်ဦးချင်း၏ တိုင်ကြားမှုများအား လက်ခံပေးရန်၊ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးရန်နှင့် တစ်ခါတစ်ရံ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများအတွက် အခြားသော ကုစားမှုများချမှတ်ပေးရန် တာဝန်များလည်းရှိပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂမဟာမင်းကြီးရုံး (UN Office of the High Commissioner for Human Rights) က အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ထားသည်။

တရားရုံးများနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် NHRIs များ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိပါသည်။ NHRIs များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်သော တရားရုံးများနှင့် တရားသူကြီးများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အပြည့်အဝလေးစားရန်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော လွတ်လပ်မှုရှိကြပါသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအပေါ် လေးစားမှုရှိစေရန် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ အနေဖြင့် တရားရုံးများ၏ အယူခံစစ်ဆေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အမှုအားပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းတွင် မပါဝင်သင့်ပါ။ သို့သော်လည်း ထိုအချက်သည် တရားရုံးများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းပြုလုပ်ခြင်း၊ တရားရုံးများတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ ကျင့်သုံးခြင်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်၊ သို့မဟုတ် အမှုစစ်ဆေးမှုများတွင် မထိုက်လျောက်သော နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုအား ဖယ်ရှားရန်ရည်ရွယ်သည့် လွတ်လပ်သော အကြံပြုချက်များပေးခြင်းမှ တားဆီးထားခြင်း မဟုတ်ပါ။

...
အချို့သောနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အားနည်းပြီး လုံလောက်သောလွတ်လပ်မှု မရှိနိုင်ပေ။ ထိုသို့ဖြစ်ပါက တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ၎င်း၏

လွတ်လပ်မှုကို အားကောင်းစေရန် သီးခြားကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ် အားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ထိုရည်မှန်းချက်များအား ပြည့်မီစေ သောနည်းလမ်းအဖြစ် NHRI တစ်ခုအား တရားရုံးများအပေါ် ကြီးကြပ်ခွင့်ပေးခြင်းသည် မသင့်လျော်ပါ။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဘက်လိုက်မှုအပါအဝင် တရားသူကြီးများ၏ လုပ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်သော ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန် တရားသူကြီးများကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားလေ့ရှိသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်မှုအဖွဲ့များ ကဲ့သို့ သော နည်းလမ်းများကို သတ်မှတ်ကျင့်သုံးပါသည်။ တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာကြီးကြပ်ရေးသည် NHRI ၏ လုပ်ငန်းတာဝန် မဟုတ်ပါ။¹²³

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် NHRI များသည် တရားရုံး၏လုပ်ဆောင်မှုများအား စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းအပြင်၊ ဥပမာအားဖြင့် ဌာနဆိုင်ရာစောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်း တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများ၊ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့တစ်ခုလုံး၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် အမှုများအား မျှတစွာ၊ အရည်အချင်းပြည့်ဝစွာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်စွမ်း၊ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားမျှတစွာစီရင်ရေးသည် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေပြီး၊ အထူးသဖြင့် လူ့အသိုက်အဝန်းအတွင်းမှ လူနည်းစုများနှင့် ထိခိုက်နစ်နာအလွယ်ဆုံးအုပ်စုများအတွက်ထိရောက်သော ကုစားမှုများပေးစေခြင်း တို့တွင်လည်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း OHCHR က အကြံပြုထားပါသည်။¹²⁴

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများအား (အောက်ပါ စာမျက်နှာ ၅၉-၆၂ တွင် ဖော်ပြထားသော သဘောတူစာချုပ်ဝင်အဖွဲ့များ၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပုံမှန်သုံးသပ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အခြားသော ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အပါအဝင်) ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေကို နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများနှင့်အညီ စစ်ဆေးရာတွင် ပါဝင်ကူညီရန် ကုလသမဂ္ဂက တိုက်တွန်းအားပေးပြီး၊¹²⁵ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် NHRI များသည် မည်သည့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် အခြားမည်သည့်နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် လက်တွေ့တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ သို့မဟုတ် မဖြစ်ပေါ်စေသည်နှင့် ပတ်သက်သော တိကျသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အထူးသဖြင့် အရေးပါပါသည်။

123 UN Office of the High Commissioner for Human Rights ("OHCHR"), National Human Rights Institutions: History, Principles, Roles and Responsibilities, Professional Training Series No. 4 (Rev. 1) (2010), pp. 33 and 127.
124 Ibid p. 128. See also UN High Commissioner for Human Rights, "Best practices to counter the negative impact of corruption on the enjoyment of all human rights", UN Doc A/HRC/32/22 (15 April 2016), para. 134.
125 OHCHR, National Human Rights Institutions, supra note 123, pp. 132-133.

ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အသင်းအဖွဲ့များ

တရားသူကြီးများအတွက် အပါအဝင် လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်ကို ICCPR ၏ အပိုင်း - ၂၂ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် အကာအကွယ်ပေးထားပါသည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary) ၏အပိုင်း - ၉ တွင် “တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားများကိုဖော်ပြရန်၊ ၎င်းတို့၏ ပညာရှင်ဆိုင်ရာ လေ့လာသင်ယူမှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန်အတွက် တရားသူကြီးအသင်းအဖွဲ့များ၊ သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ လွတ်လပ်စွာဖွဲ့စည်းနိုင်ပြီး ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း လွတ်လပ်စွာပါဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်”ဟု အတိအလင်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ အဆိုပါ ပညာရှင်အဖွဲ့အစည်း အတော်များများသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင်ရှိပြီး ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများလည်း ရှိပါသည်။

တရားသူကြီး ပညာရှင်အသင်းများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုနှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ဆောင်မှုများအား နည်းလမ်းပေါင်းစုံမှ အထောက်အကူ ပြုနေပြီးဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုအတွက် တိုင်ကြားမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကြံပြုချက်၊ သို့မဟုတ် တုံ့ပြန်မှုအတွက် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် ယန္တရားများသည် တရားဝင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုစနစ်နှင့် သီးခြားတည်ရှိနေပါက (အထက်စာမျက်နှာ ၂၇-၂၈ ကို ကြည့်ပါ) ၎င်းတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ယန္တရားများရေးဆွဲမှုကို ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အသင်းအဖွဲ့များမှ အခြေပြု၍ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အသင်းအဖွဲ့များသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၏ သင့်လျော်သော ဆောင်ရွက်ချက်များအား လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသော တရားသူကြီးများအား ပယ်ထုတ်ရန်ရည်ရွယ်သော အဖွဲ့ဝင်မှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကိုလည်း သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ အလားတူပင် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များသည် နိုင်ငံတော် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ၏ လွတ်လပ်မှု၊ ဖြောင့်မတ်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး လေ့လာစုံစမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပုံမှန်ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်း ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ကြီးလေးသောပြဿနာများကို တွေ့ရှိရပါက နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်အသင်း အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်းမှ ယာယီထုတ်ပယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် အဆုံးသတ်ရန် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုပြုခြင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။¹²⁶ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အသင်းအဖွဲ့များသည် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် စံနှုန်းများနှင့် အကောင်

126 See for instance, under the Statute of the International Association of Judges, Constitution articles 4, 5(1), 6, and Regulations under the Constitution, articles 12 and 13, <http://www.iaj-uim.org/statute/> .

အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်ရေးဆွဲရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကိုလည်း အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ တရား စီရင်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်သည် အထူးသဖြင့် အလွန်အမင်း အားနည်းနေပါက အဆိုပါ အဖွဲ့ အစည်းများသည် အခြားသောနိုင်ငံများမှ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ၏ အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုဆိုင်ရာ အများပြည်သူထံကြေညာချက်များလည်း¹²⁷ ထုတ်ပြန် နိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာကျင့်သုံးသော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာယန္တရား

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက် Nuremberg မြို့တွင် အမှုစီရင်သည့် တရားသူကြီး အနည်းငယ်မှအပ¹²⁸ တရားသူကြီးများအား လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင် ပတ်သက်မှုအတွက် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်မှု တစ်စုံတစ်ရာမျှ ရှိပုံမပေါ်ပါ။ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကျင့်သုံး၍ စစ် ရာဇဝတ်မှုများ (ဥပမာ လူတစ်ဦးအား ဂျနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းတွင် သတ်မှတ်ပေးထားသော ၎င်း၏ မျှတသော တရားစီရင်မှုရရှိခွင့်အား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပိတ်ပင်ခြင်း) သို့မဟုတ် လူသားမျိုးနွယ်စု တစ်ရပ်လုံးအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအား ကျူးလွန်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်နိုင်ခြင်း ရှိတတ်ပါသည်။¹²⁹ ထို့ကြောင့် သင့်လျော်သော ကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အဆိုပါရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားသူကြီးတစ်ဦး ချင်းအား တိုက်ရိုက်တာဝန်ရှိစေရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး၊ သို့မဟုတ် အခြား နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးများအတွက် အခန်းကဏ္ဍရှိနိုင်ပါသည်။

127 Regarding the freedom of expression of judges and judicial associations, see UNBP Judiciary, article 8: "In accordance with the Universal Declaration of Human Rights, members of the judiciary are like other citizens entitled to freedom of expression, belief, association and assembly; provided, however, that in exercising such rights, judges shall always conduct themselves in such a manner as to preserve the dignity of their office and the impartiality and independence of the judiciary." As with civil society more generally, national, regional or international professional associations of lawyers and prosecutors may also undertake activities to promote the independence and integrity of the judiciary. Article 24 of the UN Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (1990) and endorsed by General Assembly resolution 45/166 (1990), recognizes the right of lawyers to form professional associations, and article 23 affirms the right of lawyers to "take part in public discussion of matters concerning the law, the administration of justice and the promotion and protection of human rights".

128 United States of America v. Alstötter et al ("The Nuremberg Justice Case"), 3 T.W.C. 1 (1948) and commentary in Matthew Lippman, "The White Rose: Judges and Justice in the Third Reich" 15 Connecticut Journal of Int'l Law 95 (2000), pp. 165-181, 186-193, 205-206.

129 See for example Geneva Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 12 August 1949, article 130; Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 12 August 1949, article 147; 1977 Protocol (I) Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, article 85(4)(e); Rome Statute of the International Criminal Court, article 8(2)(a)(vi).

အခြားရာဇဝတ်ကြောင်းအရ မဟုတ်သော ကွဲပြားသည့် အခြားယန္တရားအမျိုးမျိုးသည် လည်း နိုင်ငံတကာအဆင့်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်တို့တွင် ကျင့်သုံးနေကြပြီး ထိုယန္တရား များသည် တရားစီရင်ရေးအရ ပါဝင်ကျူးလွန်မှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် အချို့သော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ ပေးစွမ်းနိုင်သည့် အလားအလာ ရှိကြပါသည်။¹³⁰

(ICCPR အရလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော)လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ (ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူ့မဆန်သော၊ ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော ဆက်ဆံ မှု၊ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက်အရ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် နေသော) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ကော်မတီအပါအဝင် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်များက တရားသူကြီးများသည် တိုင်ကြားမှုတစ်ခုချင်း (သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂစနစ်အတွင်း အခေါ်အရ "ဆက်သွယ်အကြောင်းကြားမှုများ [com-muniations]")အပေါ် ဆုံးဖြတ်ရာတွင်သော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့် အရေး အခြေအနေကို ပုံမှန်ပြန်လည်စစ်ဆေးသုံးသပ်ရာတွင် သော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့ နိုင်ငံက ရေးထိုးထားသော သက်ဆိုင်ရာစာချုပ်အသီးသီးအား ချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင် နေမှုအပေါ် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။¹³¹ (စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများအတွက် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်အရ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော) စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကော်မတီနှင့် (လူသားအားလုံး အား အတင်းအဓမ္မအပျောက်ဖျောက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်အရ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော) မကြာသေးမီကမှ တည်ထောင်လိုက် သည့် အတင်းအဓမ္မ အပျောက်ဖျောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကော်မတီတို့တွင်လည်း အလားတူ

130 See also Geoffrey Robertson, "Judicial Independence: Some Recent Problems" (International Bar Association's Human Rights Institute Thematic Papers No. 4, June 2014), pp. 19-21. For more detailed information on how to engage UN human rights mechanisms, see OHCHR, Working with the United Nations Human Rights Programme: A Handbook for Civil Society (2008), <http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/Pages/Handbook.aspx> , and other specific OHCHR guides cited in the following footnotes. Those considering use of international mechanisms should also see the detailed information and advice in ICJ, Practitioners Guide no. 6: Migration and International Human Rights Law (Updated Edition, 2014), Annex 1 (The Choice of an International Mechanism: a checklist) and Annex 2 (International Legal Remedies and their Use), which are of more general application and not only relevant to migration: <http://www.icj.org/practitioners-guide-on-migration-and-international-human-rights-law-practitioners-guide-no-6/> .

131 See for example Human Rights Committee, Anthony Fernando v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/83/D/1189/2003 (2005), para. 9.2 (imposition by court of one year of "rigorous imprisonment" for contempt of court, on basis victim had filed repetitious motions and had once "raised his voice" in the presence of the court and refused to apologize"; Committee finds the court's "imposition of a draconian penalty without adequate explanation and without independent procedural safeguards" to have violated the right to liberty of the victim); Committee against Torture, Imed Abdelli v. Tunisia, UN Doc CAT/C/31/D/188/2001 (2003), paras 10.5-10.8 (refusal of various State officials, including judges, to respond to the victim's credible allegations of torture and requests for judicial orders and other measures to investigate and protect him against further torture).

လုပ်ငန်းတာဝန်များ ရှိကြပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့များသည် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက်၊ သို့မဟုတ် အစိုးရများ၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူများအတွက် ဖြစ်ပေါ်လာ မည့်အကျိုးဆက်များကို အမိန့်အဖြစ် ချမှတ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ မှားယွင်းမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူ သိရှိနားလည်စေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေကာ နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။¹³²

အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုင်ရာအဖွဲ့ (Special Procedures) အဖြစ် လူသိများသော လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက ခန့်အပ်ထားသည့် လွတ်လပ်သောကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကလည်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ စွပ်စွဲမှုများအား အများပြည်သူသိရှိအောင် တရားဝင် အစီရင်ခံနိုင်ပြီး၊ အချို့သော ကိစ္စရပ်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သော ရှာဖွေတွေ့ရှိမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ကာ တရားသူကြီးများ၏ တာဝန်ရှိမှုကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ပါသည်။¹³³ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် သာဓကတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း¹³⁴ အခြားသော လုပ်ငန်းတာဝန်များရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များစွာကလည်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်အတွင်း ကျရောက်သော ချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအရ ပါဝင်ပတ်သက်နေမှုအပေါ် ထင်မြင်ချက်ပေးခဲ့ကြပါသည်။ ထင်ရှားသော သာဓကတစ်ရပ်မှာ တရားလက်လွှတ် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (Working Group on Arbitrary Detention)သည် ရှေ့နေတစ်ဦး၏ လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်၊ မျှတသောတရားစီရင်မှုရရှိခွင့်နှင့် လွတ်မြောက်ခွင့်တို့အား ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များက ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်ခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည့် မကြာသေးမီကပြုလုပ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။¹³⁵

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နိုင်ငံတိုင်း၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေအား အခြားနိုင်ငံများက အများပြည်သူသိရှိနိုင်အောင် ဝေဖန်အကြံပြုချက်များ ပြုလုပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု (Universal Periodic Review) လုပ်ငန်းစဉ်သည်လည်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်များကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြသည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သော်လည်း၊ အမှုတစ်ခုချင်းစီအား

132 Further information on treaty bodies, see: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/Treaty-Bodies.aspx>. For information on how to file a complaint, see: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/IndividualCommunications.aspx>.
133 For further information on Special Procedures, see: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcomepage.aspx>. For information on how to file a complaint to Special Procedures, see: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Communications.aspx>.
134 See <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Judiciary/Pages/IDPIndex.aspx>.
135 UN Working Group on Arbitrary Detention, Opinion, Thulani Maseko v. Swaziland, UN Doc A/HRC/WGAD/2015/6 (2015), paras 26-30, 36. The ICJ was involved in bringing the case to the Working Group.

ဖော်ပြခြင်းသည် အတော်အတန်ရှားပါးပြီး ဌာနဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကိုသာ အလေးထားဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ နိုင်ငံ၊ အရေးကိစ္စနှင့် အချိန်အခါ အပေါ်မူတည်၍ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အခြားသော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများသည် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းများလည်း ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။¹³⁶

အချို့သော ဒေသများတွင်လည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ယေဘုယျအခြေအနေကို လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်ပြီး၊ တရားသူကြီးများက ကျူးလွန်သော၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်သော ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် တိုင်ကြားမှု တစ်ခုချင်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးနိုင်သောဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ခုံရုံးများ(ဥပမာပလူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တရားရုံး၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံး၊ လူသားအခွင့်အရေးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဖရိက တရားရုံး)နှင့်/သို့မဟုတ် ကော်မရှင်များ(လူသားအခွင့်အရေးများနှင့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဖရိကကော်မရှင်၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာInter-American ကော်မရှင်) တို့ရှိကြပါသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေအား ရာဇဝတ်မှုမြောက်သော ချိုးဖောက်ခြင်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်အရ သတ်မှတ်ထားသော ပြစ်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်ပြင်ပတွင် ကျူးလွန်သောရာဇဝတ်မှုများအတွက် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရနှင့်/သို့မဟုတ် တရားမကြောင်းအရ စီရင်ပိုင်ခွင့် သတ်မှတ်ထားနိုင်ပြီး (အချို့သော သဘောတူစာချုပ်များပါ သတ်မှတ်ချက်များအရ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို မဖြစ်မနေ သတ်မှတ်ထားရပါမည်။) (အမြဲမဟုတ်သော်လည်း) များသောအားဖြင့် ထိုသို့ သတ်မှတ်ရာတွင် စီရင်ပိုင်ခွင့် သတ်မှတ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသောနိုင်ငံနှင့် တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပတ်သက်နေလေ့ရှိပြီး (ဥပမာ ထိခိုက်နှစ်နာသူများသည် တရားစွဲဆိုသောနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများဖြစ်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသူသည် တရားစွဲဆိုသောနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။) ဤသတ်မှတ်ချက်သည် နိုင်ငံတကာ တာဝန်ခံမှုအတွက် ထပ်မံဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အလားအလာရှိသော နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

136 See OHCHR, Universal Periodic Review - A Practical Guide for Civil Society and United Nations Human Rights Council - A Practical Guide for NGO Participants, at <http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>.

4. လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ

လိုအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

တိုင်ကြားမှုများအား လက်ခံရန်၊ စွပ်စွဲမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်နှင့် ကြားနာစစ်ဆေးမှု များပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများသည် အရေးယူဆောင်ရွက်မှု၏ သဘော သဘာဝအပေါ် မူတည်၍ သက်သေအထောက်အထားကောက်ယူရန်နှင့် အရေးယူမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရန် အချို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များတွင် ဥပမာအားဖြင့် သက်သေခံထွက်ဆိုစေရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းပိုင်ခွင့်၊ သို့မ ဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံထံမှ စာရွက်စာတမ်းများ အတင်းအကျပ် ရယူပိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး၊ သို့မဟုတ် အခြားမျက်မြင်သက်သေများအား တက် ရောက်စေရန် ခိုင်းစေပိုင်ခွင့်တို့ ပါဝင်နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့များအနေဖြင့် အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကျင့်သုံးရာ တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရန် ချိန်ညှိရန်သော်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ၎င်းတို့ကိုပေးအပ်ထားသည့် အထူးအကာအကွယ် များနှင့်ကိုက်ညီရန်သော်လည်းကောင်း လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အခြေခံမူများ ၏ အပိုဒ် - ၁၅တွင် အောက်ပါအတိုင်းသတ် မှတ်ထားပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကိုထမ်းဆောင်စဉ် အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ အမှုစစ်ဆေးခြင်းများမှအပ ရရှိထားသော လျှို့ဝှက်သတင်းအချက် အလက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာရှင်ဆန်စွာ လျှို့ဝှက်ထားရန် တာဝန်ရှိစေရ မည်ဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး သက်သေခံထွက်ဆိုစေရန် တရားသူကြီးများအား အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်း မပြုရပါ။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်း၏ လွတ်လပ်မှုအပေါ် လေးစားမှုရှိစေရန် တရားစီရင်ရေးနှင့်မသက်ဆိုင်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့မှ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအား ကျင့်သုံးခြင်းမပြုမီ တရားစီရင် ရေးကောင်စီ၊ ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော တရားရုံးမှတရားသူကြီး၊ တရားသူကြီးချုပ်၊ သို့မဟုတ် အခြားအလားတူလွတ်လပ်သော ရုံးအဖွဲ့များထံမှ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ရယူရန်လိုအပ်သည် ဟု သတ်မှတ်ခြင်းသည် သင့်လျော်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ဥပမာအားဖြင့် ပညာရှင်ဆန်စွာ

လျှို့ဝှက်ထားခြင်းမူအရ အမှုတစ်ခုတွင်ပြုလုပ်သော ဆင်ခြင်စဉ်းစားမှုများ၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းဖြစ်သော တရားသူကြီးများအကြား ဆွေးနွေးမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး သက်သေခံ ထွက်ဆိုချက်ပြုလုပ်ရန်၊ သို့မဟုတ် အဆိုပါဆွေးနွေးမှုများနှင့်ပတ်သက်သော အခြား သတင်း အချက်အလက်များပေးရန် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ယေဘုယျအားဖြင့် စေခိုင်းရန် မဖြစ် နိုင်ပါ။

လက်တွေ့ကျသောရှုထောင့်ကကြည့်ပါကတစ်ခုတစ်ရံလွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေး ကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအဖွဲ့သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများကို အမှန်တကယ် ဆောင် ရွက်ရန် တရားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သို့မဟုတ် အထွေထွေကျွမ်းကျင်သူရဲအရာရှိ၊ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့ရုံးများ၏ ဝန်ထမ်းများအစရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှ စေလွှတ်ပေးသည့်၊ သို့မဟုတ် မျှဝေပေးသည့် ဝန်ထမ်းများအပေါ် မှီခိုရလေ့ရှိပါသည်။ ထို ကဲ့သို့သော စီစဉ်မှုများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းနှင့်ကိုက်ညီမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထပ်မံ၍ မေးခွန်းထုတ်စရာများ ဖြစ်လာစေပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးက ဖော်ပြခဲ့ သည်အတိုင်း ပို၍ယေဘုယျကျသော စည်းမျဉ်းအား အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားသင့်ပါ သည်။

...လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များ သည်တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ဆဲစုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၊ သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက် တာဝန်ရှိသော အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်များက လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းအား ငြင်းဆန်ရန်၊ တရားဝင်လျှို့ဝှက်ချက်၊ သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ လျှို့ဝှက်ချက်၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များစသော နည်းလမ်းအား အသုံးမပြုနိုင်ပါ။ ထို့ပြင် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အထောက်အထားများအား စုံစမ်းစစ်ဆေး ရာတွင် သတင်းအချက်အလက်အား လျှို့ဝှက်ချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ရန်ဆုံး ဖြတ်ချက်၊ သို့မဟုတ် ထိုသတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းကို ငြင်းဆန်ရန် ဆုံး ဖြတ်ချက်အား မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်များကို ကျူးလွန်သောတာဝန်ခံအဖွဲ့ဝင်များ ရှိနေသော နိုင်ငံတော်၏ အဖွဲ့အစည်းများက မဆုံးဖြတ်နိုင်ပါ။ ထိုနည်းတူ တောင်းခံထားသော စာရွက်စာတမ်း အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အပြီး သတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထိုအဖွဲ့အစည်းများအား ဆုံးဖြတ်ခွင့်မပေးနိုင်ပါ။¹³⁷

137 IAmCtHR, Gomes Lund et al. ("Guerrilha do Araguaia") v. Brazil, Series C No. 219 (24 November 24, 2010), para. 202.

အထက်ဖော်ပြပါအကြောင်းအရင်းများကြောင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အပေါ် မှီခိုမှုမရှိသော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယူနစ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့က စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများအား ခန့်အပ်ပြီး၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများသည် ထိုအဖွဲ့ထံပင် ယေဘုယျအားဖြင့် အစီရင်ခံရန်လိုအပ်သည့်အပြင် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများသည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့ အပေါ်မှီခိုမှုမရှိသောယူနစ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ထံ၊ သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အမှုအပေါ် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးမည့် အဖွဲ့ခွဲမဟုတ်သော တာဝန်ခံမှုအဖွဲ့အောက်ရှိအဖွဲ့ခွဲတစ်ခုထံ အစီရင်ခံခြင်းကို များစွာပိုမိုလိုလားအပ်ပါသည်။

တရားသူကြီး၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ မျှတမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရအာမခံမှုများ ပါဝင်ရန်နှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား မျှတစေသောနည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမှ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။¹³⁸

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ မျှတမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သတ်မှတ်ချက်များကို ဥပမာ ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၏ အပိုဒ် - ၁၀ နှင့် ၁၁၊ ICCPR အပိုဒ် - ၁၄ နှင့် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဆင့်၊ ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်၊ ပြည်တွင်းအဆင့် စံနှုန်းများနှင့် ဥပဒေများတွင်

138 UNBP Judiciary, article 17; UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, para. 86; UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, paras 79, 123; Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 20, and Pastukhov v. Belarus, UN Doc CCPR/C/78/D/814/1998 (2003), para. 7.3; Human Rights Council, resolution 29/6 (2015), para. 3; Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 69; African Fair Trial Principles, articles A.4(p)(q) and (r); Beijing Statement, articles 22-28; Bangalore Implementation Measures, articles 15, 16; CCJE Opinion No. 3, supra note 35, paras 58-74; Commonwealth (Latimer House) Principles on the Three Branches of Government (2003), article VII(b); Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article VI(1); Statute of the Ibero-American Judge, articles 14, 20; Campeche Declaration, article 10; IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), para. 74, Apitz Barbera et al. (“First Court of Administrative Disputes”) v. Venezuela, Series C No. 182 (5 August 2008), para. 147, Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011), para. 99, Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013), para. 145, and López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), para. 196. The forthcoming judgment of the ECtHR (Grand Chamber) in Baka v. Hungary, App. No. 20261/12 may also be relevant (judgment announced for 23 June 2016, not available at time of writing); UNODC Guide, supra note 11, paras 30, 72.

ပိုမိုအသေးစိတ် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။¹³⁹ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးယူမှုများ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းများတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်ပါသည်။

- တရားသူကြီးအပေါ်ပေးအပ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများတွင် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နိုင်ငံရေးအမြင်၊ သို့မဟုတ် အခြားယူဆချက်၊ နိုင်ငံသား၊ သို့မဟုတ် လူမှုရေး ဖော်ပြမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးရပ်၊ သို့မဟုတ် အခြားအဆင့်အတန်းတို့အပေါ်မူတည်၍ မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျှ မရှိရပါ။¹⁴⁰
- “ဥပဒေအပေါ်တွင် အခြေခံလျက် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျပြီး ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အကြောင်းအရင်းများအရ ခွဲခြားပေးအပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ တရားပြိုင်အပေါ် အမှန်တကယ် အားနည်းချက်၊ သို့မဟုတ် အခြားမမျှတမှု ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းမရှိပါက တရားစွဲဆိုမှုတွင် ပါဝင်သူအားလုံးကို တူညီသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများပေးခြင်း”နှင့် “တစ်ဖက်စီအား အခြားတစ်ဖက်က တင်ပြသော လျှောက်လဲချက်များနှင့် သက်သေအထောက်အထားများအားလုံးကို ခြေပရန် အခွင့်အရေးပေးခြင်း” ကိုဆိုလိုသည့် “အားလုံးတန်းတူညီစွာရရှိရေး (Equality of Arms)”။¹⁴¹ ဤအချက်အရ တရားသူကြီးအနေဖြင့် ၎င်းအပေါ် စွဲဆိုထားသော အမှုသည် မည်သည့်အထောက်အထားနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ တိကျသည့် စွပ်စွဲချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ စွဲဆိုထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကြိုတင်သိရှိနိုင်ပြီး၊ မည်သည့် သက်သေအထောက်အထားများ၏ မိတ္တူများကိုမဆို ကြည့်ရှုနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုရာလည်း ရောက်ပါသည်။¹⁴²

139 E.g. African Fair Trial Principles, article A.2 and section N; Human Rights Committee, GC 32, supra note 45; IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), paras 71-85, Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013), paras 168-169; Inter-American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 249 recommendations 21, 23; Commonwealth Study, supra note 53, p. 90.

140 See e.g. ICCPR articles 2(1), 14(1), 25(c), 26; Human Rights Committee, C 32, supra note 45, paras 64-65.

141 See e.g. Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 13; ECtHR, Olujić v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009), paras 77-85 (judicial council refused to receive any witness on behalf of the judge, while accepting all witnesses for the Government seeking his dismissal).

142 See e.g. Human Rights Committee, Soratha Bandaranayake v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/93/D/1376/2005 (2008), paras 7.2 and 7.3; IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), para. 83, Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011), paras 120- 121, and Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013), paras 168-169; UNODC Guide, supra note 11, para. 69. In criminal proceedings, article 14(3) of the ICCPR specifically guarantees the right to be informed promptly and in detail of the nature and cause of the charges, and the right to examine, or have examined, the witnesses against the judge, and to obtain the attendance and examination of witnesses on the judge's behalf under the same conditions as witnesses against the judge, and similar rights apply in disciplinary and other such proceedings.

- ရှေ့နေတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် အခြားတရားသူကြီးတစ်ဦး၏ ဥပဒေကြောင်းအရ အကူအညီ၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် ခုခံမှုအတွက် ပြင်ဆင်ရန် လိုလောက်သောအချိန်ရရှိခွင့်။¹⁴³
- မြန်ဆန်မှု၊ ဆိုလိုသည်မှာ အရေးယူမှုများအား မလျော်ကန်သော နှောင့်နှေးမှုများ မရှိဘဲ ရှေ့တိုးဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း။¹⁴⁴
- အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေမပြနိုင်မီ အပြစ်မရှိကြောင်းမှတ်ယူခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်ကို အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေခံထွက်ဆိုရန်၊ သို့မဟုတ် အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်း မရှိစေရမည့် အခွင့်အရေး။¹⁴⁵

တရားစွဲဆိုအရေးယူမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးသော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ဝင်များသည် အမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး၊ သို့မဟုတ် အမှုတွင်ပါဝင်သောသူများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဘက်လိုက်မှုမရှိရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့်အပြင် (၎င်းတို့သည် အမှန်တကယ် ဘက်လိုက်ကြောင်း သက်သေအထောက်အထား မရှိသည့်တိုင်) ၎င်းတို့သည် ဘက်လိုက်သည်ဟု သော ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ထင်မြင်ယူဆနိုင်သည့် ပြောဆိုဖော်ပြချက်များ၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့် ပြုမူခြင်းမရှိစေရန်လည်း မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။ ထုတ်ပြန်ချက်များ၊ ပြုမူချက်၊ သို့မဟုတ် ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုများသည် ဘက်လိုက်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆနိုင်ပါက ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အဆိုပါကိစ္စအပေါ် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကယ်ဆယ်သင့်ပါသည်။¹⁴⁶ အမှန်တကယ် ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် အဖွဲ့ဝင်များ နုတ်ထွက်

143 See in particular African Fair Trial Principles, article A.4(q); Commonwealth (Latimer House) Guidelines on Parliamentary Supremacy and Judicial Independence (1998), article VI(1)(a)(i) (addressing proceedings in which there is a risk of removal); European Charter for the Statute of Judges, article 5.1; IAmCtHR, Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001), paras 80-83. In criminal proceedings, article 14(3) of the ICCPR specifically guarantees the right to be tried in one's presence, and to defend oneself in person or through counsel of choice, as well as adequate time and facilities for the preparation of the defence and to communicate with counsel of choice, and similar rights apply in disciplinary and other such proceedings.

144 Expediency is expressly mentioned in UNBP Judiciary article 17. See also Human Rights Committee, GC 32, supra note 45, para. 27. In ECtHR, Olujić v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009), paras 86-91, after the judicial council decided (on a re-hearing) the judge should be dismissed, the challenge proceedings before the Constitutional Court took six years, a period the European Court found excessive and in violation of the judge's rights to an expeditious procedure.

145 These rights are specifically provided for in criminal proceedings by ICCPR articles 14(2) and (3), and similar rights apply in disciplinary and other such proceedings.

146 See for example: Human Rights Committee, Busyo, Wongodi, Matubuka et al v. Democratic Republic of the Congo, UN Doc CCPR/C/78/D/933/2000 (2003), para. 5.2 (statements by the President of the Court, before the case was heard, supporting the dismissals); IAmCtHR, López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), paras 229-234 (Court which had previously endorsed overthrow of previous President could not be seen as impartial in disciplinary proceedings against judges for protesting against the overthrow); ECtHR, Olujić v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009), paras 56-68, Kudeshkina v. Russia, App. No. 29492/05 (26 February 2009), para. 97, and Harabin v. Slovakia, App. No. 58688/11 (30 November 2012), paras 130-142.

ရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား တရားဝင်သတ်မှတ်ခြင်းကိုပင်လျှင် ဘက်လိုက်မှု ကင်းမဲ့စေရန် လိုအပ်သောအာမခံချက်အဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။¹⁴⁷

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအား မျှတမှုမရှိစေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရ သည့် ထင်မြင်ယူဆထားသော ဘက်လိုက်မှု၊ သို့မဟုတ် အမှန်တကယ် ဘက်လိုက်မှုတို့ကို ထင်သာမြင်သာရှိစေသည့် သာဓကများတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်ပါသည်။

- တရားစီရင်ရေးကောင်စီက ၎င်း၏ ကနဦးဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ပြီးသော်လည်း တရားရုံး၏ အယူခံစစ်ဆေးမှု၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်းစစ်ဆေးမှုအား အပြီးသတ် ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရသေးမီ (ထိုသို့ အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုရသေးသည့် အတွက် တရားစီရင်ရေးကောင်စီက နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လည်ကြားနာစစ်ဆေး နိုင်ခြေရှိနေစဉ်) တရားစီရင်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များက ပြုလုပ်သော ထုတ်ပြန် ချက်များသည် မျှတသော ကြားနာစစ်ဆေးမှုရရှိခွင့်အား ချိုးဖောက်ရာရောက် သော ဘက်လိုက်မှုများရှိနေသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆချက်များ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် ပါသည်။¹⁴⁸
- တရားသူကြီးအပေါ်တိုင်ကြားမှု ဦးစွာပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ ၏ ကော်မရှင်ခွဲက တိုင်ကြားမှုကို ကြားနာစစ်ဆေးရာတွင် တရားစွဲဆိုသူအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော တရားစီရင်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်က (အဆိုပါ အဖွဲ့ဝင်သည် ကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦးအနက် တစ်ဦးသာလျှင်ဖြစ်သော်လည်း) အမှုအပေါ် အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်မဲပေးခြင်း။¹⁴⁹
- စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် (တရားသူကြီး များက လျှို့ဝှက်မဲဖြင့် ရွေးချယ်ထားသော အဖွဲ့ဝင် ၈ ဦး အပါအဝင် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦးအနက် တစ်ဦးအဖြစ်) တရားရေးဝန်ကြီးသည် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ရန် အားလုံး တညီတညွတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ရေး၌ပါဝင်နေခြင်း။¹⁵⁰

တရားသူကြီးများအနေဖြင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ ယာယီ တာဝန်မှရပ်စဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများနှင့်ပတ်သက်သော (ကြားဖြတ်၊

147 ECtHR, Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), para. 120.
 148 ECtHR, Olujić v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009), paras 56-68 (members of the judicial council made prejudicial statements to press following initial hearing but prior to re-hearing eventually ordered by Constitutional Court).
 149 ECtHR, Mitrinovski v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 6899/12 (30 April 2015), paras 34-45. See similarly Jakšovski and Trifunovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, App. Nos 56381/09 and 58738/09 (7 January 2016), paras 36-45, and Poposki and Duma v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, App. Nos 69916/10 and 36531/11 (7 January 2016), paras 41-29.
 150 ECtHR, Popčevska v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 48783/07 (7 January 2016), paras 53-56.

သို့မဟုတ် အပြီးသတ်) ဆုံးဖြတ်ချက်များအား အယူခံခွင့်၊ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်စွာပြန်လည် စစ်ဆေးစေခွင့်ရှိရန် လိုအပ်ချက်ကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင်လည်း မီးမောင်းထိုးဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဥပမာ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ (UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary) ၏ အပိုဒ် - ၂၀ တွင် အောက်ပါအတိုင်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ ယာယီတာဝန်မှရပ်စဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များအား လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးစေနိုင်ရမည်။ ဤစည်းမျဉ်းသည် အဆင့်မြင့်ဆုံး တရားရုံးက ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများအပေါ် စွပ်စွဲချက်များ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအရေးယူမှုများတွင် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့က ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် မသက်ဆိုင်ပါ။

တရားရုံးထံအယူခံဝင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် အလားတူပုံစံဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်စစ် ဆေးစေခွင့်ကို အခြားနိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာစံနှုန်းမျိုးစုံတွင်လည်း အတည်ပြုဖော်ပြ ထားပါသည်။¹⁵¹

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ (UN Basic Prin- ciples on the Independence of the Judiciary) အား လက်ခံကျင့်သုံးပြီးနောက် "အဆင့်မြင့်ဆုံး တရားရုံးကချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများအပေါ် စွပ်စွဲချက်များ၊ သို့မဟုတ် အလားတူအရေးယူမှုများတွင် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့ကချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ"နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အရည်အချင်း၏ အရေးပါမှုသည် တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ ဘန်ဂလော အခြေခံမူများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင် ရာအစီအမံများ၏ အပိုဒ် - ၁၅.၆ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရိုးရှင်းစွာ သတ်မှတ်ထားပါသည်။

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့မှ တရားရုံးတစ်ရုံးထံ အယူခံမှု ရှိသင့် ပါသည်။

အချို့သောတရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ရန် ကနဦးဆုံးဖြတ်ချက်အား တရားလွှတ်တော်ချုပ်က လက်ခံခဲ့ပြီး၊ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်အား ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းကို တရားစီရင်ရေးကောင်စီက ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အမှုတစ်ခုတွင် နိုင်ငံတော်၏ ဌာနဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံမူဘောင်အရ တရားစီရင်ရေးကောင်စီသည် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ လက်

151 See also Council of Europe, CM/Rec(2010)12, supra note 40, para. 69; African Fair Trial Prin- ciples, article A.4(q); Venice Commission, Report on the Independence of the Judicial System - Part One The Independence of Judges, supra note 61, para. 43 (referring specifically to appeal to a court); Inter- American Commission on Human Rights, Guarantees for the independence of justice operators (2013), para. 249 recommendation 25.

အောက်ခံ အဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် တရားစီရင်ရေးကောင်စီသည် လွတ်လပ်မှုမရှိကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးချုပ်က တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လွတ်လပ်သောအဖွဲ့က မူလဆုံးဖြတ်ချက်အား ပြန်လည်စစ်ဆေးစေရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် မျှတသော ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းရရှိခွင့်ကို ချိုးဖောက်မှုမြောက်ပါသည်။¹⁵²

တရားသူကြီးများနှင့်ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက "နိုင်ငံရေးအဖွဲ့များမှ တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်သောအခါများတွင် ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားစီရင်ရေးအရ ပြန်လည်စစ်ဆေးရန် ပို၍ပင် အရေးကြီးပါသည်"ဟု အလေးအနက်ထား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹⁵³ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းအရ ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပြီး၊ ၎င်းတို့ ထိုသို့ ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်စေရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က တာဝန်ရှိပါသည်။ တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ကုစားမှုရရှိခြင်းအဆင့် မဟုတ်သည့်တိုင် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အရေးယူမှုများ၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ကြောင်း အများပြည်သူထံ ကြေညာပေးရန်မည်သည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ကိုမျှ အကူအညီတောင်းခံနိုင်ခြင်း မရှိသည်ကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့များက သိရှိနားလည်လျက် တရားသူကြီးများအား ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဘဲ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ရာထူးမှထုတ်ပယ်နိုင်ပါက တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းအပေါ် ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်မှုရှိလာပါလိမ့်မည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ကနဦးချမှတ်ခဲ့သော တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တရားရုံးက ပြန်လည်စစ်ဆေးပြီးနောက် လွှတ်တော်က မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတရားရုံးက အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များအား ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း ကြေညာနိုင်သည့် အာဏာသာရှိပြီး ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို အမှန်တကယ် ပယ်ဖျက်နိုင်သော၊ သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲနိုင်သော အာဏာမရှိပါက လုံလောက်မှုမရှိကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မများက သတ်မှတ်ထားပါသည်။ (ထိုသို့ မလုံလောက်ခြင်းမှာ အဆိုပါတရားသူကြီးအား ထုတ်ပယ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ကြောင်းတွေ့ရှိသောအခါ ပြန်လည်စစ်ဆေးသော တရားရုံးတွင် ဥပဒေကြောင်းအရ တိကျသောအကျိုးဆက်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှိသဖြင့် အဆိုပါတရားရုံး၏ တွေ့ရှိမှုအပေါ် အခြေခံ၍ ထိုတရားသူကြီးအား ၎င်း၏ ရာထူးအလိုအလျောက် ပြန်လည်ပေးအပ်နိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။) အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တရားရုံး၏ တရားသူကြီးများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးတရားရုံးက ပြန်လည်စစ်ဆေးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချမှတ်သည့် တရား

152 López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015), paras 217-221.
153 UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, para. 61.

စီရင်ရေးကောင်စီ၏ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး ဆိုင်ရာစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို လိုက်နာရသောအချက်ကြောင့် တရားရုံး၏လွတ်လပ်မှုနှင့် ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းမဲ့မှုအား ပြသရာတွင် အတားအဆီးများ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။¹⁵⁴

တိုင်ကြားသူများနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ တရားသူကြီးတစ်ဦးကကျူးလွန်သော၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲလာသည့် တိုင်ကြားသူများသည် ၎င်းတို့၏ ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် တရားမျှတမှုရရှိခွင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် အဆိုပါတရားသူကြီးအပေါ် အရေးယူမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများလည်း ရှိပါသည်။ ကုစားမှုနှင့်ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှု ရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ (UN Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation) ၏ အပိုဒ် - ၃(ဂ)နှင့် (ဃ) တွင် အောက်ပါတို့ကိုဆောင်ရွက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးများ၊ သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်း ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ရသည်ဟုဆိုလာသော သူများအား အဆိုပါချိုးဖောက်မှုအတွက် အမှန်တကယ် တာဝန်ယူရမည့်သူသည် မည်သူပင်ဖြစ်စေကာမူ တရားမျှတမှုကို တန်းတူညီမျှစွာနှင့် ထိရောက်စွာ ရရှိခွင့်ပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရားနှင့်

ထိခိုက်နစ်နာသူများအား ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံပေးခြင်း အပါအဝင် ထိရောက်သော ကုစားမှုပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရား ...

ထိုအကြောင်းပတ်သက်ပြီး အဆိုပါကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အခြားအရာများအပြင် အောက်ပါတို့ကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။

- ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် "ချိုးဖောက်မှုများ၊ ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုတို့နှင့် ပတ်သက်သော သက်ဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ သိရှိခွင့်" ရှိသည် (အပိုဒ် ၁၁)။
- နိုင်ငံများသည် "ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော တရားစီရင်ရေးအရ အရေးယူမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရ အရေးယူမှုနှင့် အခြားသော အရေးယူမှုများ မဆောင်ရွက်မီ၊ ဆောင်ရွက်စဉ်နှင့် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက်

154 ECHR, Oleksandr Volvov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013), paras 124-130.

ထိခိုက်နစ်နာသူများနှင့် ၎င်းတို့အား ကိုယ်စားပြုသူများအတွက် အဆင်မပြေမှု များကို အနည်းဆုံးလျော့ချရန်၊ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်အား စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်ခြင်းမှ သင့်လျော်သလို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့အား ခြိမ်းခြောက် ခြင်းနှင့် ပြန်လည်လက်စား ချေခြင်းမှလုံခြုံမှုရှိစေရန်အပြင် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင် များနှင့် မျက်မြင်သက်သေများအား လုံခြုံမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ချက်များချမှတ်” သင့်ပါသည် (အပိုဒ် -၁၂(ခ))။

- ထိခိုက်နစ်နာသူများနှင့် ၎င်းတို့အား ကိုယ်စားပြုသူများသည် မိမိတို့အား ထိခိုက်နစ်နာစေသော အကြောင်းအရင်းများနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက် အလက်များ၊ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအား ဆိုးရွားသော ချိုးဖောက်မှု များနှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားခြင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား ကြီး လေးသော ချိုးဖောက်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသော အကြောင်းအရင်းများ၊ အခြေအနေ များနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေရယူခွင့်ရှိသင့်ပြီး အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော အမှန်တရားကိုလည်း သိပိုင်ခွင့် ရှိသင့်ပါသည် (အပိုဒ် - ၂၄)။

ရာဇဝတ်မှုနှင့်အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက်တရား မှုတမှုရရှိရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအပေါ် ကုလသမဂ္ဂ၏ ကြေညာချက်¹⁵⁵ တွင်လည်း ရာဇဝတ်မှုမြောက်သော အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုအပါအဝင် ရာဇဝတ်မှုများကြောင့် ထိခိုက် နစ်နာသူများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။

၅။ ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် မြန်ဆန်မှု၊ မျှတမှု၊ ကုန်ကျစရိတ် သက်သာမှု ရှိပြီး လက်လှမ်းမီသော တရားဝင်၊ သို့မဟုတ် တရားနည်းလမ်းတကျ မဟုတ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှတစ်ဆင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရယူ နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်လာသောအခါ တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများကို သတ်မှတ်ကျင့်သုံးသင့်ပြီး ၎င်းတို့အား အားကောင်းစေရန်လည်း ဆောင်ရွက်ထားသင့်ပါသည်။

၆။ ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ် ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှုကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေ ရန် အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

(က) ထိခိုက်နစ်နာသူများအား ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍ၊ အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုများ၏ နယ်ပယ်၊ အချိန်နှင့် တိုးတက်မှုအခြေအနေနှင့် ၎င်းတို့အမှုအပေါ် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်တို့ကို အသိပေးခြင်း၊ အထူး

155 UN General Assembly resolution 40/34 (29 November 1985), Annex.

သဖြင့် ကြီးလေးသောရာဇဝတ်မှုများ ပါဝင်နေသောအခါနှင့် ထိခိုက် နှစ်နာသူများက အဆိုပါ သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံလာ သောအခါ အသိပေးခြင်း၊

(ခ) စွပ်စွဲခံရသူအပေါ် ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ သက်ဆိုင်ရာပြည်တွင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့်အညီ ထိခိုက်နှစ်နာသူများ ၏အမြင်များနှင့် စိုးရိမ်မှုများအား ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက် ရောက်မှုရှိသော အရေးယူမှုများ၏ သင့်လျော်သောအဆင့်များတွင် ထုတ်ဖော်တင်ပြခွင့်ပေးခြင်းနှင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခွင့်ပေးခြင်း၊

(ဂ) ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလုံးတွင် ထိခိုက်နှစ်နာသူများ အား သင့်လျော်သော အကူအညီပေးခြင်း၊

(ဃ) ထိခိုက်နှစ်နာသူများအတွက် အဆင်မပြေမှုအား အနည်းဆုံး လျော့ချရန်၊ လိုအပ်ပါက ၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံ မှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်၊ ထို့အပြင် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များနှင့် မျက်မြင်သက်သေများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် လက်စား ချေခြင်းမှ လုံခြုံမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ချက်များချမှတ်ခြင်း၊

(င) အမှုများအား အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာတွင်နှင့် ထိ ခိုက်နှစ်နာသူများအား လျော်ကြေးများပေးရမည့် အမိန့်များ၊ သို့မဟုတ် ဒီကရီများအား ဆောင်ရွက်ရာတွင် မလိုအပ်သော နှောင့်နှေးမှုများအား ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခံရသူများ၏ အခွင့်အရေး၊ ၎င်းတို့အားပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် အကာ အကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံး စံနှုန်းများသတ်မှတ်ပေးသော ဥပဒေပုဒ်မအရ ညွှန်ကြား ချက်¹⁵⁶ တွင် ထပ်ဆောင်း အသေးစိတ်စံနှုန်းများကို ဖော်ပြထားရာ၊ ဥပမာအားဖြင့် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။

- ထိခိုက်ခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏တိုင်တန်းမှုကို လက်ခံရရှိကြောင်း အသိအမှတ် ပြုသော အခြေခံအချက်များကို ဖော်ပြထားသည့် စာဖြင့်ရေးသားချက်ကို မဖြစ် မနေ လက်ခံရရှိရမည် (အပိုဒ် - ၅(၁))။

156 EU Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council (25 October 2012), establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime. The Directive creates legal obligations for members of the European Union, and elements of the Directive can be seen as reflecting more global norms, or as best practices for consideration elsewhere. To the extent that some of the articles of the Directive refer specifically to criminal proceedings, these also can be seen as possible best practices for other kinds of proceedings related to the crime (such as disciplinary proceedings).

- ထိခိုက်ခံရသူများသည် အမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှေ့ဆက်မဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်၊ အမှု၏ရလဒ်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်၊ အရေးယူမှုများ၏ အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်တို့ အပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူမှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား (ထိုအချက်အလက်များအား အသိပေးခြင်းသည် အမှုအား ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ဆိုးရွားစွာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် အခါမှ အပ) သိရှိခွင့်ရှိပါသည် (အပိုဒ် - ၆)၊
- ထိခိုက်ခံရသူများသည် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူမှုများတွင် သက်သေခံအထောက်အထားများ တင်ပြနိုင်ခွင့်နှင့် အမှုကို ကြားနာပိုင်ခွင့်ရှိပါသည် (အပိုဒ် ၁၀)၊
- ထိခိုက်ခံရသူများသည် တရားစွဲဆိုခြင်းမပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်စစ်ဆေးခွင့်ရှိပြီး (အပိုဒ် ၁၁)၊
- လိုအပ်ပါက ထိခိုက်ခံရသူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း အပါအဝင် မိမိတို့အား ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်လက်စားချေခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ မဖြစ်မနေ ထားရှိပေးရမည် (အပိုဒ် -၁၈)။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးက ယေဘုယျစည်းမျဉ်းတစ်ခုအဖြစ် "ထိခိုက်နစ်နာသူများနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုအနေဖြင့် အဆိုပြုချက်များ ပြုလုပ်နိုင်စေရန်၊ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်စေရန်၊ သက်သေအထောက်အထားများ တင်ပြနိုင်စေရန်၊ လျှောက်လဲတင်ပြချက်များ ပြုလုပ်နိုင်ရန်၊ အတိုချုံးဆိုရသော် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားများနှင့် အခွင့်အရေးများအား တောင်းဆိုနိုင်ရန်အလို့ငှာ သက်ဆိုင်ရာအရေးယူမှုများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်အားလုံးတွင် ၎င်းတို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်အား နိုင်ငံများမှ အာမခံပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည်"ဟု အလားတူသတ်မှတ်ထားပါသည်။¹⁵⁷

157 See for instance González Medina and family v. Dominican Republic, Series C No. 240 (27 February 2012), para. 251. The Court further stated at para. 253, in the context of the particular case: "Although the Court has considered it admissible that, in certain cases, the measures taken during the preliminary investigation in the criminal proceedings may be kept confidential in order to ensure the effectiveness of the administration of justice, this confidentiality may never be invoked to prevent the victim from having access to the file of a criminal case. The State's powers to avoid the dissemination of the content of the proceedings, if appropriate, must be guaranteed by taking measures that are compatible with the exercise of the victim's procedural rights." See also article 24(2) of the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: "Each victim has the right to know the truth regarding the circumstances of the enforced disappearance, the progress and results of the investigation and the fate of the disappeared person. Each State Party shall take appropriate measures in this regard." (emphasis added).

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့်ပတ်သက်သော အရေးယူမှုများ ပြုလုပ် သည့်အခါတွင် တိုင်ကြားသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ မလျော် ကန်သော လွှမ်းမိုးမှုနှင့် ငွေညှစ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန်လိုအပ်ချက်ကို UNODC က မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။¹⁵⁸ အဂတိ လိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူ ညီချက်ကွန်ဗင်းရှင်းတွင် အခြားသောအရာများအပြင် အောက်ပါတို့ကို သတ်မှတ်ထားပါ သည်။

- နိုင်ငံများအနေဖြင့် (ထိခိုက်နစ်နာသူများအပါအဝင်) မျက်မြင်သက်သေများနှင့် သက်သေထွက်ဆိုပေးသော ကျွမ်းကျင်သူများအပြင် လိုအပ်ပါက ၎င်းတို့၏ ဆွေမျိုးများ၊ ၎င်းတို့နှင့်နီးစပ်သော သူများအပေါ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော လက်စား ချေခြင်း၊ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့မှ ထိရောက်စွာကာကွယ်မှုပေးရန် မဖြစ် မနေ လိုအပ်ပါသည် (အပိုဒ် - ၃၂(၁))
- နိုင်ငံများအနေဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အမြင်များနှင့် စိုးရိမ်မှုများအား ခုခံ ခြေပမူဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအပေါ် ထိခိုက်စေခြင်းမရှိသော နည်းလမ်းများဖြင့် ကျူးလွန်သူများအပေါ် အရေးယူမှုများ၏ သင့်လျော်သော အဆင့်တိုင်းတွင် ထုတ်ဖော်တင်ပြခွင့်နှင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခွင့် ရှိစေသင့်သည် (အပိုဒ် - ၃၂(၅))။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂမဟာမင်းကြီးက လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ တောင်း ဆိုချက်အရ သက်ဆိုင်ရာ "အကောင်းဆုံးကျင့်သုံးမှုများ"နှင့် ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံရာတွင် သာမားရိုးကျ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ဆောင်ရွက်မှုများသည် ကျူးလွန်သူ၊ ရာဇဝတ် ကြောင်း အရတာဝန်ရှိသူ တစ်ဦးချင်းနှင့် ဖိနှိပ်တားမြစ်မှုအပေါ် အဓိကထားလေ့ရှိသော် လည်း အဆိုပါနည်းလမ်းအား "ထိခိုက်နစ်နာသူ၊ နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ရှိမှု၊ ကာကွယ် တားဆီးခြင်းနှင့် ပြန်လည်ပြင်ကုစားမွမ်းမံမှု အပေါ်အဓိကထားသော" "လူ့အခွင့်အရေး အပေါ်အခြေခံသည့်နည်းလမ်း"နှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟူသော အမြင်ကို မီးမောင်း ထိုးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁵⁹

ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင် တိုင်ကြားသူအား ၎င်း၏တိုင်ကြားမှုမှ ပေါ်ထွက်လာသော မည် သည့်တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်၏ ရလဒ်ကိုမဆို အသိပေးသင့်ပါသည်။¹⁶⁰

158 UNODC Guide, supra note 11, para. 30.
 159 UN High Commissioner for Human Rights, "Best practices to counter the negative impact of corruption on the enjoyment of all human rights", UN Doc A/HRC/32/22 (15 April 2016), para. 130.
 160 UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, supra note 155, article 6(a); Istanbul Declaration, Principle 15; UNODC, Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity (2011), p. 134.

အများပြည်သူသိရှိနိုင်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အများပြည်သူအပေါ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းသည် နောက်ထပ်စဉ်းစားရမည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ၏ အပိုဒ် - ၁၇ တွင် “တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ တရားစီရင်ရေး၊ ပညာရှင်ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းအပေါ် စွဲဆိုချက်၊ သို့မဟုတ် တိုင်ကြားချက်” တစ်ရပ်ရပ်အား အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ “အဆိုပါ တရားသူကြီးက အခြားနည်းတောင်းဆိုသည်မှအပ ထိုအမှုအား ကနဦးစစ်ဆေးသည့် အဆင့်တွင် လျှို့ဝှက်ထားရှိရမည်” ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဤပြဌာန်းချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စွဲဆိုချက်၊ သို့မဟုတ် တိုင်ကြားမှုသည် အခြေအမြစ် မရှိကြောင်း နောက်ဆုံးတွင် တွေ့ရှိရသည့် အမှုများတွင် တရားသူကြီး၏ ဂုဏ်သတင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုလုံး၏ ဂုဏ်သတင်းအပေါ် မထိုက်လျောက်သော ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်မလာအောင် ကာကွယ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဤလျှို့ဝှက်ထားခြင်းဆိုင်ရာအခြေခံမူ (တရားသူကြီးက လျှော့ပေါ့ပယ်ဖျက်နိုင်သော) ကို (ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အမှုများအားဖြစ်စေ၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အမှုများအားဖြစ်စေ) ကနဦး စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စွဲဆိုချက်၊ သို့မဟုတ် တိုင်ကြားမှုတစ်ခုသည် အပြည့်အဝ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်း ဆောင်ရွက်ရန် လုံလောက်သောအခြေအမြစ်ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန်ရည်ရွယ် လုပ်ဆောင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ မည်သည့်ကနဦးအဆင့်တွင် မဆို ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း တရားမူတစ်စွာ စီရင်နိုင်ရေး၊ တိုင်ကြားသူ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အခြားအရေးပါသည့် အကျိုးစီးပွားများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် အခါမျိုးတွင် အမှားအမှန်အပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအရ ကြားနာစစ်ဆေးမှုပြုလုပ်ရာ၌ အဆိုပါလျှို့ဝှက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူကို အလိုအလျောက် ကျင့်သုံးရမည်မဟုတ်ပါ။ အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း ခုံရုံးအဖွဲ့များရှေ့မှောက်တွင်ပြုလုပ်သော ပြစ်မှုကြောင်းနှင့် တရားမကြောင်းအရ စစ်ဆေးစီရင်မှုများကို အများပြည်သူသိရှိနိုင်ရန်ဟူသော ခိုင်မာသည့် ကြိုတင်ယူဆချက်လည်းရှိနေပါသည်။

လျှို့ဝှက်ထားခြင်းဆိုင်ရာမူသည် တရားစွဲဆိုမှုများဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် စစ်ဆေးစီရင်ရန် တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့များနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟုယူဆနိုင်သော်လည်း၊ တိုင်ကြားသူသည် စွပ်စွဲမှုများနှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်ချက်ဖွင့်ထားသည်ဟူသော အချက်နှင့် ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း အများပြည်သူသိရှိနိုင်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ ပြုလုပ်နိုင်သရွေ့ အဆိုပါစည်းမျဉ်းသည် တိုင်ကြားသူနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိပါ။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသည်ဟု

ဆိုသူများအား ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်ချက်ဖွင့်ထား သည်ဟူသော အချက်နှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း မိမိကိုယ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆို ခွင့်အား ကန့်သတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်နှင့် ကိုက်ညီရန်ခက်ခဲပါသည် (အထက်ပါ Foot- note 157 ကို ကြည့်ပါ)။

တရားသူကြီးသည် မှားယွင်းသောလုပ်ဆောင်မှုကို အမှန်တကယ် ကျူးလွန်ကြောင်း သက်သေအထောက်အထား မပြနိုင်မီ၊ ၎င်းအပေါ် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာတရားစွဲဆိုမှု များသည် ထိုတရားသူကြီးအပေါ် ယုံကြည်ထိုက်မှုနှင့် လူအများ၏ ယုံကြည်မှုတို့ကို အားနည်းစေသော အလားအလာရှိကြောင်းနှင့် “စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို လျှို့ဝှက်စွာလုပ် ဆောင်သင့်ကြောင်း” တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။¹⁶¹

တစ်ဖက်တွင်လည်း တရားစွဲဆိုမှုများကို ရင်ဆိုင်နေရသော တရားသူကြီးက ၎င်း၏ အမှုအတွက် ကြားနာစစ်ဆေးမှုကို အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် လုပ်ဆောင်ရန် အပြု သဘောဆောင်စွာ တောင်းဆိုပါက (တရားသူကြီး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ရန်ဖြစ်စေ၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့လုံး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ရန်ဖြစ်စေ) အများပြည်သူ မသိ ရှိနိုင်အောင် ဖယ်ထုတ်ကန့်သတ်ထားရန် လိုအပ်မှုကို ဆုံးဖြတ်ရန်သာမက အဆိုပါကြားနာ စစ်ဆေးမှု၏ အပိုင်းတစ်ပိုင်းစီတွင် အများပြည်သူအား ဖယ်ထုတ်ထားခြင်းသည် ထိုကြားနာ စစ်ဆေးမှုအပိုင်း၏ အချို့သောအခြေအနေများအရ အမှန်တကယ်လိုအပ်ကြောင်းပြသရန် ကြားနာစစ်ဆေးမှုဆောင်ရွက်သောအဖွဲ့တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။¹⁶² ဤတာဝန်သည် ကမ္ဘာ့ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ ICCPR နှင့် နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် စံနှုန်းများတွင် “အများပြည်သူရှေ့မှောက် ကြားနာ စစ်ဆေးမှု” ရရှိခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ IC- CPR အပိုဒ် - ၁၄(၁)၏ သက်ဆိုင်သောအပိုင်းတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားပါသည်။

လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရမည်သည့်စွဲဆိုချက်ကိုမဆို ဆုံးဖြတ်ရာတွင်၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေကြောင်းအရတရားစွဲဆိုမှု၌ ၎င်း၏ အခွင့် အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ဥပဒေအရ တည်ထောင် ထားသည့် အရည်အချင်းပြည့်ဝသော၊ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျသော ခုံရုံးအဖွဲ့၏ မျှတပြီး အများပြည်သူသိရှိနိုင်သော ကြားနာစစ်ဆေးမှု ရရှိခွင့် ရှိရ မည်။ ဒီမိုကရက်တစ်လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အများပြည်သူ

161 UNSRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, para. 86.
162 ECtHR, Olujic v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009), paras 69-76.

တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး (ordre public) သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရင်းများအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ အမှုတွင် ပါဝင်သူများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဝများအကျိုးအတွက် လိုအပ်သောအခါတွင် သော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူရှေ့မှောက် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် တရားမျှတမှုအပေါ် ထိခိုက်မှု ရှိနိုင်သော အထူးအခြေအနေများတွင် တရားရုံး၏ ထင်မြင်ချက်အရ မဖြစ် မနေလိုအပ်သည်ဟု ယူဆသော အတိုင်းအတာအထိ သော်လည်းကောင်း သတင်းမီဒီယာစာနယ်ဇင်းများနှင့် အများပြည်သူအား အမှုစစ်ဆေးခြင်း၏ အပိုင်း အားလုံး၊ သို့မဟုတ်အချို့သောအပိုင်းများမှဖယ်ထုတ်ကန့်သတ်ထားနိုင်ပါသည်။

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအပေါ် ချမှတ်သော အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အများပြည်သူထံအသိပေးသင့်ကြောင်း စံနှုန်းများတွင် အကြံပြုထားပါ သည်။¹⁶³ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားဝင်ဖြစ်ပြီး အပြီးသတ်ဖြစ်သောအခါ ထုတ်ပြန်ကြေညာ ပေးခြင်းဖြင့် "တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့လုံးသာမက သာမန်ပြည်သူလူထုထံ အရေးယူမှု များကို ဆောင်ရွက်သောနည်းလမ်းအား အသိပေးပြီး၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ၎င်းအဖွဲ့ဝင် များ၏ အပြစ်တင်ထိုက်သော လုပ်ရပ်များကို ဖုံးကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းမရှိကြောင်းပြသ" နိုင်ပါသည်။¹⁶⁴

တရားစီရင်ရေးအရ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့်ပတ်သက်သော တရားမကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကြောင်းအရ တရားရုံး၌ တရားစွဲဆိုမှုအားလုံးအပေါ် ချမှတ်သော အပြီးသတ်စီရင်ချက်များကိုလည်း စီရင် ချက်များအားလုံးကို အများပြည်သူထံအသိပေးရမည့် နိုင်ငံများ၏ ယေဘုယျတာဝန်ဝတ္တရား အရ အများပြည်သူထံ အသိပေးသင့်ပါသည်။¹⁶⁵

163 UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, paras 63, 98; Bangalore Implementation Measures, article 15.7; CCJE Opinion No. 10, supra note 78, para. 95; Beijing Statement, article 28; Istanbul Declaration, Principle 15; UNODC Guide, supra note 11, para. 72. It is not entirely clear whether the formula used in the Bangalore Implementation Measures, Istanbul Declaration and UNODC Guide ("the final decision in any proceedings instituted against a judge involving a sanction against such judge") is intended to require publication of all decisions in proceedings in which a sanction could have been imposed, or only of decisions actually imposing a sanction (the latter seems more likely); in any event, as the Istanbul Declaration specifies, in all cases the complainant should be informed of the outcome.

164 CCJE Opinion No. 10, supra note 78, para. 95.

165 E.g. Article 14(1) of the ICCPR states in part that "any judgement rendered in a criminal case or in a suit at law shall be made public except where the interest of juvenile persons otherwise requires or the proceedings concern matrimonial disputes or the guardianship of children."

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိခြင်းကို ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

(အထက်စာမျက်နှာ ၂၂-၂၄၊ ၂၉-၃၂တွင်) ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း မူအားဖြင့် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြစ်မှုကြောင်းအရ သို့မဟုတ် တရားမကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများမှ အကာအကွယ်ရရှိသင့်ပါသည်။ သို့သော်လည်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကတိလိုက်စားမှု သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအရ ပါဝင်ပတ်သက် ကျူးလွန်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ခြွင်းချက်အချို့ ထားရှိသင့်ပါသည်။

အကာအကွယ်ပေးထားမှုအပေါ် ခြွင်းချက်များထားရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်အမှုတွင် အကာအကွယ်ပေးသင့်၊ မပေးသင့်ကို မည်သူက ဆုံးဖြတ်ရမည်နှင့် မည်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်ကို စဉ်းစားရန် လိုအပ်လာပါသည်။

“ထိုလုပ် ထုံးလုပ်နည်းများကို ဥပဒေတွင် အသေးစိတ်ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်” ဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုကိုအားကောင်းစေရန် ရည်ရွယ်သင့်သည်ဟု တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အလေးအနက်ထားပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုပြောကြားချက်နှင့်အညီ အကာအကွယ်ပေးမှုကို ဖယ်ရှားခြင်းသည် “တရားသူကြီးများအပေါ် နိုင်ငံရေးအရ ဖိအားများကျရောက်စေပြီး ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှုကို ကမောက်ကမဖြစ်စေနိုင်”သဖြင့် ထိုသို့ အကာအကွယ်ပေးမှုကို ဖယ်ရှားရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ လက်အောက်ရှိအဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုတည်းကသာ သီးသန့်ချမှတ်ခွင့်ရှိရန် မပြုအပ်ကြောင်း” အထူးကိုယ်စားလှယ်က ဆိုပါသည်။¹⁶⁶ အမှန်စင်စစ် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား တရားစွဲခြင်းကို “သင့်လျော်သော တရားစီရင်ရေး အာဏာပိုင်၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့်သာ” ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း အထူးကိုယ်စားလှယ်က ဆိုပါသည်။¹⁶⁷

အလားတူပင် Singhvi ကြေညာစာတမ်းတွင်လည်း “တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့အပေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ တရားစွဲဆို၍ နှောင့်ယှက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးထားရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်ပါရှိသည်မှလွဲ၍ တရားမကြောင်းအရ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုခြင်း မပြုရပါ”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁶⁸ ဥရောပတရားသူကြီးများအတိုင်အပင်ခံကောင်စီက “ပြစ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၊ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုများအား

166 UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, paras 67, 98.
167 UNSRIJL, Report on judicial accountability, supra note 7, para. 52.
168 Singhvi Declaration, supra note 61, article 20. See also Campeche Declaration, article 12.

ပုဂ္ဂလိက လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏ လှုံ့ဆော်မှုအရ ဆောင်ရွက်နိုင်သော နိုင်ငံများတွင် တရားသူကြီးက ပြစ်မှုကြောင်းအရ တာဝန်ရှိသည်ဟုယူဆထိုက်သော အမှုမဟုတ်သည့်အခါ၌ ၎င်း၏ရာထူးအရ ဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိုတရားသူကြီးအပေါ် ယင်းကဲ့သို့သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၊ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုများပြုလုပ်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရပ်စဲခြင်းအတွက် နည်းလမ်းတစ်ရပ် ထားရှိသင့်ကြောင်း” ဆိုပါသည်။¹⁶⁹

ဥရောပဗင်းနစ်ကော်မရှင်ဆိုင်ရာကောင်စီက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ထင်မြင်ချက်များတွင် နိုင်ငံပေါင်းစုံ၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား အရေးယူခြင်းမှကင်းလွတ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခြင်းအတွက် ယန္တရားများကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ထိုယန္တရားများ၏ အခြေအနေအပေါ် မူတည်သော သဘောသဘာဝကြောင့် ထင်မြင်ချက်ပေါင်းစုံမှ ယေဘုယျအခြေခံမှုများအား ဆွဲထုတ်ရန် တစ်ခါတစ်ရံ ခက်ခဲပါသည်။

ဥပမာ ယူကရိန်းနိုင်ငံတွင်ပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုထားသည့် အပြောင်းအလဲများအပေါ် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ထင်မြင်ချက်တစ်ခု၌ ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က (တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ လွတ်လပ်မှုအတွက် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ဖွဲ့စည်းမှုကို ထပ်မံ၍ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုသည့်တိုင်) တရားသူကြီးများအား အရေးယူခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားရန်အာဏာကို “နိုင်ငံရေးအဖွဲ့” (လွှတ်တော်)မှ တရားစီရင်ရေးကောင်စီထံသို့ လွှဲပြောင်းခြင်းအား “သိသိသာသာ ပိုမိုလိုလားအပ်သော” ဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ် ကြိုဆိုခဲ့ပါသည်။¹⁷⁰

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ထင်မြင်ချက်တစ်ခုတွင် ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က မယ်လ်ဒိုဗားနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခြင်းဥပဒေအပေါ် ပြင်ဆင်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပြီး ထိုပြင်ဆင်ချက်များမတိုင်မီ အဆိုပါဥပဒေတွင် တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် ပြစ်မှုကြောင်းအရအရေးယူရန် မည်သည့်တိုင်ကြားမှုမျှ မပြုလုပ်မီ (သို့မဟုတ် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးခြင်း) မဆောင်ရွက်မီ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက်ရယူရန်လိုအပ်ချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။¹⁷¹ ထိုပြင်ဆင်ချက်များတွင် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာတိကျသော ပြစ်မှုနှစ်ခု၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးအား *flagrante delicto* (မည်သည့်ရာဇဝတ်မှုမြောက်သော လုပ်ရပ်ကိုမဆို ကျူးလွန်နေစဉ်တွင်) ဖမ်းဆီးမိသည့်အခါနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက်ရယူရန်လိုအပ်ချက်ကို ဖယ်ရှားထားသော်လည်း အခြားရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကောင်စီ၏အခန်းကဏ္ဍကို ယခင်အတိုင်း ထားရှိပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်

169 CCJE Opinion No. 3, supra note 35, para. 54.
170 Venice Commission, Opinion on Draft Constitutional Amendments on the Immunity of Members of Parliament and Judges of Ukraine, CDL- AD(2015)013, para. 24.
171 Venice Commission, Amicus Curiae brief on the Immunity of Judges, for the Constitutional Court of Moldova, Opinion no. 698/2012, CDL-AD(2013)008 (11 March 2013).

လည်း သာမန်ရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူရန် (နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရန် မလိုအပ်သော်လည်း) သင့်လျော်မှုရှိကြောင်း ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ တရားသူကြီးများသည် တရားစွဲဆိုသူများနှင့်ပတ်သက်လာလျှင် အားနည်းသော အနေအထားရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် ထိုကဲ့သို့ တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းသည် တရားသူကြီးများအား မလျော်ကန်သော စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်မှုများမှ ကာကွယ်ပေးရန် သင့်လျော်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။¹⁷² သို့သော်လည်း အဆုံးစွန်ဆုံးဆိုရသော် မော်လဒိုဗားနိုင်ငံ၌ တရားစီရင်ရေး အဂတိလိုက်စားမှုပြဿနာ၏ အတိုင်းအတာ၊ ပြင်ဆင်ချက်၏ ကျဉ်းမြောင်းသောနယ်ပယ်နှင့် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာပြစ်မှုများ၏ ထူးခြားသောလက္ခဏာများကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြလျက် ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က ထိုကဲ့သို့သောပြစ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက်လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ချက်အား ဖယ်ရှားခြင်းသည် "နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်ပုံမပေါ်ကြောင်း" ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။¹⁷³

ထို့နောက် ဘူလ်ဂေးရီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၂၀၁၃ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ထင်မြင်ချက်တစ်ခု၌ ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေခြင်းအား အကာအကွယ်ပေးထားခြင်းကို ဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော အခြေအနေများ၌သာ တရားစီရင်ရေးကောင်စီချုပ်က ဖယ်ရှားပေးနိုင်သည်ဟု မူလကသတ်မှတ်ထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်အပေါ် ပြုလုပ်သောအပြောင်းအလဲများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားထားပါသည်။¹⁷⁴ ပြင်ဆင်ချက်များတွင် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာစွပ်စွဲမှုများ၊ ထိန်သိမ်းခြင်းများ၊ သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးခြင်းများအတွက် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်ခြင်းကို ဆက်လက်၍ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အဆိုပါကောင်စီ၏ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံခြင်းအား စတင်ဆောင်ရွက်ရမည့်နည်းလမ်းကို ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က ကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည် အကာအကွယ်ပေးမှုကို ဖယ်ရှားရန်

172 Ibid paras 27, 52.

173 Ibid para. 53. For the ICJ's contemporaneous views on the reform, cited in the Venice Commission opinion, see Reforming the Judiciary in Moldova: Prospects and Challenges (2013), pp. 30-32 and 41, concluding, "The removal of the requirement for the SCM's authorisation of any prosecution of a judge, in regard to crimes of judicial corruption, is likely to assist in re-establishing the credibility of the judiciary, and to convince the public of its integrity, by making clear beyond doubt that judges are subject to the Rule of Law in the same way as any other citizen. The consent of the SCM is however, a real safeguard against abuse, which must not be removed without some compensating safeguards or review. Given the concerns with the measure, the first years of its operation, and any prosecutions of judges on corruption charges under the new law, must be carefully monitored and scrutinised".

174 Venice Commission, Opinion on the Constitutional Amendments Reforming the Judicial System in Bulgaria, Opinion no. 246/2003, 24 October 2003, CDL- AD(2003)16.

ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုတောင်းခံနိုင်သလို တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အား ချမှတ်ရာတွင် လည်းပါဝင်နိုင်ကြောင်း စိုးရိမ်မှုကိုဖော်ပြခဲ့ပြီး “တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း ထိုကဲ့သို့သော မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်ကို မဆို ဆောင်ရွက်ရန် အကာအကွယ်ပေးမှုအား ဖယ်ရှားသင့်၊ မဖယ်ရှားသင့်အပေါ် ထင်မြင် ချက်ပေးမည့် တရားသူကြီးများဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားသောကျွမ်းကျင်အဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက် လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းကို ပိုမိုလိုလားအပ်ပါသည်”ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။¹⁷⁵ ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က ယခင်က ဘူလ်ဂေးရီးယားနိုင်ငံအား ပေးခဲ့သောအကြံပြုချက်ဖြစ်သည့် “အမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်၊ အမြင့်ဆုံးတရားစီရင်ရေးကောင်စီက ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ် နေခြင်းကို ဖယ်ရှားခြင်းအား မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခြင်းမပြုမီ ထိုကိစ္စအပေါ် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ ချုပ်ထံ ထင်မြင်ပေးရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုဖယ်ရှားရန် အဆိုပြုသော မည်သူမဆို ထိုအဆိုပြုချက်အား ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်မဲပေးခြင်းမရှိစေရန် ကျွမ်းကျင်သူ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အား ဖွဲ့စည်းသင့်ကြောင်း” ယေဘုယျအားဖြင့်ဆိုလိုသည့် အကြံပြုချက်ကို ထပ်မံပြောဆို ခဲ့ပါ သည်။¹⁷⁶

တရားစွဲဆိုမှုများ ပြုလုပ်စဉ် ရာထူးမှ ယာယီရပ်ဆိုင်းထားခြင်း

စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် မည်သည့်တရားစွဲဆိုမှုများ၏ ရလဒ်ကိုမဆို စောင့်ဆိုင်းနေစဉ် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှ ယာယီရပ်ဆိုင်းထားခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာအမှု၏ အချက်အလက်များအရ လိုအပ်မှုရှိပါက အဆိုပါတရားသူကြီးက စီရင်သောအမှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအပေါ် မတရားမှုများ ဆက်လက်ကျူးလွန်ခြင်းအား တားဆီးကာကွယ် ရန် ထိုသို့ ရာထူးမှရပ်စဲခြင်းအား ခွင့်ပြုနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ ကုလသမဂ္ဂ အပြစ်ရှိလျက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေခြင်းမူများ (UN Impunity Principles) အပိုဒ် - ၃၆(က) တွင် “နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ကြီးလေးသော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တစ်ဦးချင်းအလိုက် တရားဝင် တာဝန်အပ်နှင်းထားသောသူများအား ပြစ်မှုဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်း သိမ်းမှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုပြုလုပ်နေစဉ် တရားဝင် တာဝန်များအား ထမ်းဆောင်နေခြင်းမှ ယာယီရပ်ဆိုင်းထားရမည်” ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုကဲ့သို့သော ရာထူးမှ ယာယီရပ်စဲခြင်းတစ်စုံတစ်ရာသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သော အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အဆိုပါတရားစွဲဆိုမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှု ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ၏ အပိုဒ် - ၁၇ မှ ၂၀ အထိ (အပြီးသတ် မဟုတ်ဘဲ

175 Ibid para. 11.
176 Ibid para. 25.

ကြားဖြတ်အစီအမံများအတွက် သတ်မှတ်ထားသော သက်သေပြောက်ရမည့်အနည်းဆုံး လိုအပ်ချက်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား) လိုက်နာသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော မည်သည့်ရာထူးမှ ယာယီရပ်ဆိုင်းခြင်းမဆို ၎င်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး မဆိုင်းမတွ၊ လျင်မြန်စွာ အယူခံခွင့်၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးစေခွင့် ပေးသင့်ပါသည်။¹⁷⁷

မလျော်ကန်သောရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ရွေးချယ်၍ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း

မလျော်ကန်သော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှု၏ သိသာထင်ရှားသော ရွေးချယ်၍ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုကို ICJ အနေဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရှိ၊ သို့မဟုတ် ဒေသတစ်ခုရှိ တရားသူကြီးအားလုံးက သော်လည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးအများစုက သော်လည်းကောင်း အချို့သောအနိမ့်စား အကတိလိုက်စားမှု၊ သို့မဟုတ် ရန်ပုံငွေ အလွဲသုံးစားလုပ်မှု၊ သို့မဟုတ် အခြားသောသမန်၊ သို့မဟုတ် ကြီးလေးသော ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုပုံစံများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသောအခါ၌ တရားသူကြီးတစ်ဦးက ၎င်း၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က မနှစ်မြို့သော စီရင်ချက်တစ်ရပ်ရပ် မချမှတ်ပါက၊ သို့မဟုတ် ထိုစီရင်ချက်မချမှတ်ချင်း အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် အဆိုပါ ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုများသိလျက်နှင့် ခွင့်ပြုနေနိုင်ပါသည်။ ထိုအဆင့်တွင် ရန်နှင့် တုံ့ပြန်သည့်ပုံစံအဖြစ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ၎င်းတို့အပေါ် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိသော အခြားတရားသူကြီးများအား တမင်တကာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း မရှိသော လုပ်ရပ်ကိုပင် အကြောင်းပြု၍ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ၊ ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း ဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအား အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က မနှစ်မြို့သော စီရင်ချက်ချမှတ်သည့် တရားသူကြီးအပေါ် ပြုလုပ်လာပါသည်။¹⁷⁸

ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ဖြောင့်မတ် တည်ကြည်မှုကို အားကောင်းစေသော ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ထိုတန်ဖိုးများကို ပိုမို အားနည်းသွားစေရန် အသုံးပြုခံရပါသည်။

177 UNBP Judiciary, articles 17-20; UNSRIJL, Annual Report 2006, UN Doc E/CN.4/2006/52 (2006), para. 55.
178 See for instance ICJ, "Bulgaria: ICJ raises concern at dismissal of Judge Todorova" (27 August 2012), <http://www.icj.org/bulgaria-icj-raises-concern-at-dismissal-of-judge-todorova/> (long delays were endemic in the Bulgarian justice system, and the delay in the cases handled by the judge were not unusual for the country; she was suddenly subjected to disciplinary proceedings for her removal on the basis of such delays, after she made public comments highlighting problems in the Bulgarian judicial system and threats to independence of the judiciary. It should be noted that the ICJ has not taken a position on whether the conduct in question could, under other circumstances, justify disciplinary action; the ICJ's concerns in the case have focussed on selectivity, disproportionate sanctions, and possible procedural unfairness).

တန်းတူညီမျှစွာ ဆက်ဆံမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများအား ဤနည်းလမ်းဖြင့် တလွဲအသုံးပြုခြင်းအား တားဆီးကာကွယ်ခြင်း ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အမှုတစ်ခုချင်းစီတွင် ရွေးချယ်၍ အရေးယူမှုအတွက် တစ်ခုတည်းသောရရှိနိုင်သည့် "ကုစားမှု"မှာ ကျင့်ဝတ် ချိုးဖောက်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သော တရားသူကြီးအား တာဝန်ယူခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် ပေးရန်သာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကလူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် ပြင်းထန်စွာသက်ရောက်မှုရှိသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများတွင် ထိုသို့ တာဝန်ယူခြင်းမှ လွတ်မြောက်ခွင့်ပေးခြင်းသည် ကျေနပ်လက်ခံနိုင်သော အဖြေမဟုတ်သည်မှာ ထင်ရှားပါ သည်။ ထို့ကြောင့် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများအတွင်း ဆောင်ရွက်နေသူများအနေဖြင့် မည်သည့်အမှုအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့်အပေါ် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အား ပြင်ပမှ လွှမ်းမိုးမှုများကို တွန်းလှန်နိုင်ရန်မှာ ၎င်းတို့၏တာဝန်ဖြစ်ပြီး၊ အမှုများကိုလည်း အားလုံး တစ်ပြေးညီ သက်ဆိုင်သော တိကျသည့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ရပါမည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အခြားအင်အားကြီးမားသော အဖွဲ့အစည်းများက မလျော်ကန်စွာ လွှမ်းမိုးရန်ကြိုးပမ်းမှုများကို ဖော်ထုတ်ရှုတ်ချပြီး ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်သင့်ပါသည်။ ပိုမိုအခြေခံကျသည်မှာ ရွေးချယ်၍ အရေးယူဆောင်ရွက်မှု ပြဿနာ သည် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများသည် သီအိုရီအားဖြင့်သာမက လက်တွေ့တွင်လည်း လွတ် လပ်မှုရှိရမည့် အရေးပါသောလိုအပ်ချက် (နှင့် ထိုနည်းလမ်းများကိုယ်တိုင် တစ်နည်းနည်း ဖြင့် လူသိရှင်ကြား တာဝန်ခံမှုရှိရမည့် လိုအပ်ချက်)ကို ထပ်မံ၍ အလေးထားဖော်ပြပေး ပါသည်။

5. ထူးခြားသော အခြေအနေများ

နိုင်ငံများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် သာမရိုးကျမဟုတ်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အခြေအနေများ အထူးသဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပါဝင်ကျူးလွန်မှုမှတစ်ဆင့်၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ ပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်းဖြင့် ပျံ့နှံ့စွာဖြစ်ပွားနေပြီး စနစ်တကျ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အား လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် ပိုမိုလေးစားမှုရှိရန်ရည်ရွယ်သည့် မူဘောင်တစ်ရပ် အကောင်အထည်ဖော်နေသော အစိုးရအသစ်ဖြင့် အစားထိုးသည့်အခါများတွင် အခြားတာဝန်ခံမှုယန္တရားများအပေါ် မှီခိုအားထားရပါသည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းများကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်အား ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ထိုသို့ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းကြောင့် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် စီမံသတ်မှတ်ထားရှိမှုများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများပါဝင်သည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအရ ရေးဆွဲသတ်မှတ်ထားလေ့ရှိပါသည်။

အဆိုပါယန္တရား အမျိုးအစားများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အတွေ့ရများသော သာဓကများတွင် အမှန်တရားရေးရာကော်မရှင်များ၊ ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း (ရာထူးပြန်လည် လျှောက်ထားနိုင်ခြင်းပါဝင်) တို့ဝင်ပါသည်။ အခန်း - ၃ တွင်ဖော်ပြထားသော ပုံမှန်အသုံးပြုသည့် ယန္တရားများအစား အဆိုပါယန္တရားများအား အသုံးပြုခြင်းသည် ပင်ကိုအားဖြင့် “ရမှတ်များအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ခြင်း” ပြုလုပ်လာနိုင်သော အန္တရာယ်ရှိပြီး တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ထိုကဲ့သို့သော ခြယ်လှယ်မှုမျိုးရောင်ကြည့်နိုင်ရန် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အရာအားလုံးကို မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဟု အလေးအနက်ထား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹⁷⁹

အမြဲတမ်းပထမဦးဆုံးစတင်ရမည့်အဆင့်မှာအကျပ်အတည်းဖြစ်သည့်ကာလများတွင် ပင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှု၏ သာမန်နည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် ဆက်လက်၍ လေးစားမှုရှိရမည်ဟူသော အခြေခံယူဆချက် ဖြစ်သင့်ပါသည်။ အကျပ်အတည်းဖြစ်ပေါ်စဉ် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းဆိုင်ရာ ICJ ၏ ဂျီနီဗာကြေညာချက် (ICJ Geneva Declaration on Uphold-

179 UNSRIJL, Annual Report 2005, section on "Justice in a period of transition", UN Doc E/CN.4/2005/60 (2005), para. 45.

ing the Rule of Law and the Role of Judges and Lawyers in Times of Crisis)¹⁸⁰တွင် “တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ထမ်းဆောင်သူများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အရေးပေါ်အခြေအနေများ ကြေညာထားသည့်အချိန် အပါအဝင် အကျပ်အတည်း ရင်ဆိုင်နေရသည့်အချိန်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ကာကွယ်ရာတွင် အဓိကကျသည်”ဟူသော အခြေခံအချက်ပေါ်ထွက်လာသည့် စည်းမျဉ်းများစွာကို ဖော်ပြထားပါသည်(အပိုဒ် - ၁)။ အပိုဒ် - ၅ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အကျပ်အတည်းများ ရင်ဆိုင်ရသည့်အချိန်များတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ တည်ငြိမ်ခိုင်မာမှုနှင့် ဆက်လက်တည်ရှိမှု မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များက တရားသူကြီးများအား တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်း တရားလက်လွတ် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း မပြုလုပ်သင့်ပါ။ တရားသူကြီးများအား တရားစီရင်ရေးရာထူးနှင့် လျော်ကန်မှုမရှိသော ကြီးလေးသည့် ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှု၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆက်လက်ထမ်းဆောင်စွမ်းမရှိခြင်းတို့အတွက် မျှတပြီးပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော အရေးယူမှုများဖြင့်သာ ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အဆိုပါကြေညာချက်၌ အကျပ်အတည်းများ ရင်ဆိုင်ရသည့် အချိန်များတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၏ အရေးပါမှုကို (အပိုဒ် - ၁၂တွင်) အတည်ပြုဖော်ပြထားပြီး “အကျပ်အတည်းများဖြစ်ပေါ်နေချိန်တွင် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အားနည်းစေမည့် ဆောင်ရွက်ချက်များအား မပြုလုပ်ရန် အထူးတာဝန်ရှိကြောင်း”ကိုလည်း (အပိုဒ် - ၁၃ တွင်) အတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။¹⁸¹

တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ယာယီရပ်ဆိုင်းခြင်းဆိုင်ရာ သာမန်ယန္တရားများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှ ခြွင်းချက်အဖြစ်ခွဲထွက်မှုတစ်ရပ်ရပ် လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း ရှင်းပြရန်အတွက် သာမန်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုယန္တရားများသည် တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှု၊ ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းမဲ့မှုနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုတို့ကို လုံခြုံစေခြင်းမရှိနိုင်တော့သည့် အစွန်းရောက်သော အတိုင်းအတာနှင့် နက်ရှိုင်းမှုအထိ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ယုံမှားမကင်းခံရကြောင်းကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့်

180 ICJ Geneva Declaration on Upholding the Rule of Law and the Role of Judges and Lawyers in Times of Crisis, adopted at the 2008 World Congress of the International Commission of Jurists, in Geneva.
181 See also ICJ, Legal Commentary to the ICJ Geneva Declaration (Geneva, 2011), pp. 77-90, 197-227.

ပြသရပါမည်။ အကူးအပြောင်းအခြေအနေ၊ သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေ အနေတိုင်းသည် ထိုကဲ့သို့သော ထူးခြားသည့် အစီအမံများကို ရှင်းပြပေးရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာအခြေခံမူများအား လေးစားလိုက်နာမှုရှိရန် အထူးမြင့်မားသော စံ တစ်ခု သတ်မှတ်ထားရှိရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကျင့်သုံးသော အစီအမံများသည်လည်း သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံအတွက် လိုအပ်မှုနှင့် ခိုင်လုံသောအခြေအနေနှင့် အချိုးညီမျှမှုရှိရမည့်အပြင် အချိန် အား သင့်လျော်စွာ ကန့်သတ်ထားရပါမည်။¹⁸²

အမှန်တရားကော်မရှင်များ

အမှန်တရားကော်မရှင်များသည် “လူ့အခွင့်အရေးများ၊ သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေကို ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျူးလွန်ခဲ့သော ပုံစံတစ်ခုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုသည့် တရားဝင်၊ ယာယီဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးမဟုတ်သော အထောက်အထား ရှာဖွေရေးအဖွဲ့များ” ဖြစ်ပါသည်။¹⁸³ အခန်း -၂ ပါ ဆွေးနွေးချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းသည် အမှန်တရားမှရရှိနိုင်သော အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အမှန်တရားသိရှိခွင့်ကို ရရှိစေရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။ ယခင်က ကျူးလွန်ခဲ့သော အမှုများ နှင့်ပတ်သက်ပြီး ယုံကြည်ရသောတရားဝင်မှတ်တမ်းများ ပြုစုခြင်းဖြင့် အမှန်တရားကော်မရှင်များက အနာဂတ်တွင် အလားတူကျူးလွန်မှုများမဖြစ် ပေါ်အောင် တားဆီးကာကွယ်ရန်လည်း ကြိုးပမ်းပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာကုစားမှုများ အပါအဝင် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် အခြားကုစားမှုနှင့်ပြန် လည်ကုစားမွမ်းမံမှုပုံစံများကို သော်လည်းကောင်း၊ ယခင်ကျူးလွန်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိ သောသူများအား ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူခြင်းဖြင့် တရားမျှတမှု ပေးခြင်းကိုသော် လည်းကောင်း အစားထိုးရန်မဟုတ်ဘဲ ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးရန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

182 See e.g. Human Rights Committee, General Comment No. 29, States of Emergency (article 4 ICCPR), UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001), paras 4 and 5; GC 32, supra note 45, para. 6; Busyo, Wongodi, Matubuka et al v. Democratic Republic of the Congo, UN Doc CCPR/C/78/D/933/2000 (2003), para. 5.2; CCJE, Situation report on the judiciary and judges in the Council of Europe member States, CCJE(2015)3, para. 27. It may also be noted that some have argued that in undertaking reform of judicial institutions, including judicial accountability mechanisms, in countries in early stages of transition where there has not yet been a change of judicial culture or composition, imposing or adopting mechanisms that seek immediately to maximize independence and autonomy of the judiciary, sometimes may have the unintended consequence of further entrenching the power of senior judges implicated in the wrongs of the previous regime. For an example of possible measures to guard against such unintended consequences, see pp. 39-40 above regarding ensuring diversity of membership of a judicial council.

183 UN Impunity Principles, Definitions (D).

အမှန်တရားကော်မရှင်များ၏ အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာများတွင် ယခင်စနစ်ဟောင်းက ကျူးလွန်ရာတွင်ပါဝင်ခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁸⁴ ထိုသို့ ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စမဟုတ်ဘဲ အမှန်တရားဆိုင်ရာ ကော်မရှင်အနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ချိုးဖောက်မှုများကျူးလွန်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ထိုချိုးဖောက်မှုများပြုလုပ်ရန် လွတ်လပ်စွာပြင်းဆန်ခဲ့သော အတိုင်းအတာကို မဖော်ပြဘဲ ၎င်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို အပြည့်အဝ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု ယူဆနိုင်သောကြောင့် ထိုကိစ္စရပ်များကိုမူအားဖြင့် အမှန်တရားကော်မရှင်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်များတွင် အမြဲတမ်း ထည့်သွင်းထားသင့်ပါသည်။

ပို၍ အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စရပ်မှာ အမှန်တရားကော်မရှင်အနေဖြင့် တရားသူကြီးများအား သက်သေအထောက်အထားပေးရန် တောင်းဆိုခြင်းကို အင်အားသုံးခိုင်းစေခွင့်များ ရှိသင့်၊ မရှိသင့်ဟူသော မေးခွန်းဖြစ်ပါသည်။ အမှန်စစ်စစ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လျှို့ဝှက်ထားခြင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဘက်လိုက်ခြင်း ကင်းမဲ့မှုတို့ကို ထိန်းသိမ်းရန်လိုအပ်ချက်အရ အချို့ကလည်း တရားသူကြီးများအား သက်သေအထောက်အထားကို မိမိဆန္ဒသဘောဖြင့်ပေးရန် ခွင့်ပြုသင့်၊ မပြုသင့်ကို မေးခွန်း ထုတ်ပါသည်။

ထိုမေးခွန်းများသည် တောင်ဖရိကနိုင်ငံ၌ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင် (Truth and Reconciliation Commission - TRC) လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အထင်ရှားဆုံး ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ TRC တွင် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကိုဆောင်ရွက်ရန် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ရှာဖွေမှုနှင့် သိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ အာဏာများရှိသော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ရှိခဲ့ပါသည်။ ထွက်ဆိုချက်မပေးလိုသော မျက်မြင်သက်သေများအား TRC သည် ထိုကော်မရှင်ထံလာရောက်၍ ထွက်ဆိုချက်ပေးရန် ဆင့်ခေါ်နိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်လည်း ရှိခဲ့ပါသည်။¹⁸⁵

184 E.g. Report of the El Salvador Commission on Truth, UN Doc S/25500 (1993), pp. 172, 176-179, 181-182; Report of the Chilean National Commission on Truth and Reconciliation (1993), Part Two, Chapter Four "Behaviour of the courts towards the grave human rights violations that occurred between September 11, 1973 and March 11, 1990"; South Africa Truth & Reconciliation Commission, Final Report (1998), Vol 4, Chapter 4 "Institutional Hearing: The Legal Community", Vol 5 Chapter 5, "Findings and Conclusions", pp. 201, 253-254; Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission, Witness to Truth: Final Report (2004), Vol. Two, pp. 90-93 "Findings in respect of the judiciary, the rule of law, and the promotion of human rights", pp. 140-143 "Establishing the Rule of Law", recommendations on "Independence of the Judiciary", "Judicial Autonomy", "Judicial Appointments", "Tenure of Office", "Keeping Judges Accountable"; Kenya Truth, Justice and Reconciliation Commission Final Report (2013), Vol. I, p. xiii and Vol. IIA, p. 598, para. 30.

185 David Dyzenhaus, Judging the Judges, Judging Ourselves: Truth, Reconciliation and the Apartheid Legal Order (Hart Publishing, 2003), p. 5.

TRCအနေဖြင့် ၎င်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော အရေးယူမှုများစွာတွင် အချို့သောပညာရှင်များ၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် အဓိကထားသော ကြားနာစစ်ဆေးမှုအချို့ပြုလုပ်ခဲ့ရာ၊ ထိုကြားနာစစ်ဆေးမှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေဆိုင်ရာကြားနာစစ်ဆေးမှု (Legal Hearing) ဖြစ်ပါသည်။ TRC က တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ လူဖြူလူမဲခွဲခြားမှု (apartheid) ဆိုင်ရာ ဥပဒေစနစ်အတွင်း၌ ဆောင်ရွက်နေသူအားလုံးကို ဥပဒေဆိုင်ရာကြားနာစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့ထံ စာအရေးအသားနှင့် နှုတ်အပြောအဆိုဆိုင်ရာများ တင်သွင်းမှုပြုလုပ်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်က တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ တရားသူကြီးချုပ်က TRC ထံ ပေးပို့ခဲ့သော မှတ်တမ်းတစ်ခုတွင် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ လူဖြူလူမဲခွဲခြားမှု (apartheid) အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေးမှတ်တမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ခုခံကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းရုံသာမက တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုအတွက်တာဝန်ခံစေရန် TRC က စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးသင့်သည်ဟူသော မည်သည့် အကြံပြုချက်ကိုမဆို အတိအလင်း ငြင်းပယ်ခဲ့ပါသည်။¹⁸⁶ တရားသူကြီးအနည်းငယ်က စာဖြင့်ရေးသားမှုများ ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း အခြားသောတရားသူကြီးများကမူ ဖိတ်ခေါ်မှုကို ပွင့်လင်းစွာ ပင်ငြင်းပယ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံး၌ မည်သည့် တရားသူကြီးမျှ TRC ရှေ့မှောက်သို့ လူကိုယ်တိုင် အရောက်လာရန် ဆန္ဒမရှိခဲ့ဘဲ¹⁸⁷ အချို့သော အသိုက်အဝန်းများမှ တိုက်တွန်းသည့်တိုင် TRC အနေဖြင့် မည်သည့် တရားသူကြီးထံသို့ ဆင့်စာမထုတ်ခဲ့ပါ။¹⁸⁸

TRC က ၎င်း၏ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်ထားသော အစီရင်ခံစာတွင် "တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ကော်မရှင်ရှေ့မှောက်သို့လာရောက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဖွဲ့စည်းမှုအပေါ် ထိခိုက်လိမ့်မည်ဟူသော အကြောင်းအရင်းကြောင့် ထိုသို့လာရောက်ရန် ငြင်းဆန်ခြင်းအတွက်များစွာ စိတ်မကောင်းဖြစ်ကြောင်း" ဖော်ပြပြီး တရားသူကြီးများဘက်က ထိုသို့ ယူဆခြင်းကို သဘောမတူခဲ့ပါ။¹⁸⁹ တရားသူကြီးများလာရောက်မှုမရှိခဲ့ခြင်းသည် TRC အနေဖြင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏လူဖြူလူမဲခွဲခြားမှု (apartheid) ဆိုင်ရာစနစ်အား ချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးပါသော တွေ့ရှိမှုများနှင့် အကြံပြုချက်များပြုလုပ်နိုင်ခြင်းမှတားဆီးနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိသလို အလားတူချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းကို ကာကွယ်ရန် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်မလာအောင်လည်း တားဆီးနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။¹⁹⁰ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရားသူကြီးများက ၎င်း၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အပြည့်အဝပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန် ဖိတ်ကြားမှုကို

186 Ibid p. 37.
 187 Ibid p. 30.
 188 Ibid p. 138.
 189 Vol. 5, Chapter 6, p. 201.
 190 South Africa Truth & Reconciliation Commission, Final Report (1998), Vol 4, Chapter 4 "Institutional Hearing: The Legal Community", Vol. 5 Chapter 5, "Findings and Conclusions", pp. 201, 253-254.

လက်ခံခဲ့ပါက TRC အနေဖြင့် အသုံးပြုစရာ သက်သေခံအထောက်အထားများ ပိုမို ပြည့်စုံစွာ ရရှိပါလိမ့်မည်။ တရားသူကြီးများက ထိုကဲ့သို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိမှုသည် ဝေဖန်မှုများ အတော်အတန်ခံရသည့် အကြောင်းအချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

သို့သော် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူး ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံသို့ တာဝန်တစ်ခုအရ သွားရောက်ခဲ့ပြီးနောက် TRC အနေဖြင့် ၎င်း၏ ရှေ့မှောက်သို့ တရားသူကြီးများအား ဆင့်ခေါ် နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး TRC ၏ တွေ့ရှိမှုများအပေါ် ဝမ်းနည်းမိကြောင်း၊ ထိုဖြစ်ရပ်ကြောင့် နောင်တွင်လည်း တရားသူကြီးများအား ထိုကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများ ရှေ့မှောက်သို့ လာရောက်၍ တာဝန်ခံစေရန် ဆင့်ခေါ်ခြင်းအတွက် အစဉ်အလာတစ်ရပ် ဖြစ်သွားမည်ဟု ခံစားရသည့်အတွက် စိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁹¹

Hakeem Yusuf က နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုနှင့် အပြောင်းအလဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအကြောင်းနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် ပိုမိုသက်ဆိုင်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုတွင် အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်များပါဝင်နိုင်သော အခန်းကဏ္ဍများအကြောင်း လေ့လာထားသည့် ၎င်း၏ စာအုပ်တွင် နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၌ စစ်အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွင်း နိုင်ဂျီး ရီးယားနိုင်ငံ၏ အမှန်တရား ရှာဖွေရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တရားစီရင်ရေး ကောင်စီ၏ အခန်းကဏ္ဍအား ပါဝင်စေခဲ့ခြင်း မရှိမှုကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ထားပါသည်။ ၎င်းက တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမှန်တရားကော်မရှင်က ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ဖွယ်ရှိ သော အကျိုးပြုမှုမျိုးစုံကို သုံးသပ်ထားပြီး၊ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အမှန်တရားအား ခိုင်လုံစွာ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းသည် အဓိကရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော်လည်း အမှန်တရားကော်မရှင်များ အနေဖြင့် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ စုံစမ်းစစ်ဆေးသင့်သော တရားစီရင်ရေးအရာရှိများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် အကူအညီပေးခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် သင့်လျော်သော အထောက်အထားများနှင့် ထိုအထောက်အထားများအား လေ့လာ သုံးသပ်မှုအပေါ် အခြေခံစေရန်နှင့် ထိုသို့ အခြေခံခြင်းကြောင့် အဆိုပါပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များသည် မတရားပြုလုပ်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရာတွင် ပိုမိုအောင်မြင်မှုရရှိစေရန် ကူညီပေးခြင်း၊ ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း စဉ်များသည် တရားဝင်ခွင့်ပြုထားခြင်းရှိ မရှိနှင့် တရားဝင်ခွင့်ပြုထားခြင်းရှိလျှင် ထိုလုပ်ငန်း စဉ်များတွင် မည်သည့်အချက်များအား အလေးထားဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို ရှင်းလင်းစေ ရန်ကူညီပေးခြင်း၊ ထိခိုက်နစ်နာသူများထံပေးသော အခြားကုစားမှုနှင့် ပြန်လည် ကုစား မွမ်းမံမှုပုံစံများအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ချမှတ်ပေးခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

191 SRIJL, Report on Mission to South Africa, UN Doc E/CN.4/2001/65/Add.2 (2001), para. 89.

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား မည်သည့်နက်နဲသော စစ်ဆေးမှုများ မပြုလုပ်ဘဲ၊ အမှန်တရား ကော်မရှင်၏လုပ်ငန်းစဉ်အား ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အခွင့်အရေးများကို လေးစားမှုရှိသော ဒီမိုကရေစီ အစိုးရစနစ်ထံသို့ ကူးပြောင်းသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စီမံကိန်းကို အားနည်းစေ နိုင်သော "အရေးပါသည့် ဟာကွက်"ကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း Yusuf က မီးမောင်းထိုးပြ ပါသည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံမှ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သာမက အခြားအကူးအပြောင်း အခြေ အနေများရှိ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များသည်လည်း "အကူးအပြောင်းကာလ တရားမျှတမှုဆိုင် ရာအစီအမံများအဖြစ် အမှန်တရား ရှာဖွေရေးလုပ်ငန်းစဉ်များမှ တစ်ဆင့် အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်မှုကာလအတွင်း အုပ်ချုပ်မှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သော ၎င်းတို့အခန်းကဏ္ဍ၏ အတွေ့အကြုံ ကိုပြောပြစေခိုင်း"သင့်ကြောင်း ကောက်ချက်ချခဲ့ပါသည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ နောက် ကြောင်းနှင့် အကူးအပြောင်းကာလ အခြေအနေများအား လေ့လာသုံးသပ်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား အဖွဲ့စည်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှု၊ သို့မဟုတ် အရေးယူခံရ ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို အကြောင်းပြု၍ အမှန်တရား ကော်မရှင်များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်ခွင့်မပြုသင့်ကြောင်း အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် Yusuf က ဆိုခဲ့ပါသည်။ အမှန်စင်စစ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား အကူး အပြောင်းကာလအတွင်း အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ရေရှည်၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု၊ ပြောဆိုမတ် တည်ကြည်မှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့ကို နောက်ဆုံးတွင် အားနည်းလာစေနိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း ၎င်းက ဆိုပါသည်။¹⁹²

ဥရဂူဦးနိုင်ငံထံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော တာဝန်တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်သော ၂၀၁၄ခုနှစ် အစီ ရင်ခံစာတွင် အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု၊ ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံပေးမှုနှင့် ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုမရှိစေရန် အာမခံမှုများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး က ၁၉၇၀ နှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များ၌ စစ်တပ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကြီးလေးသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အရာရှိများ၏ ထင်ရှားစွာ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို လျစ်လျူရှုထားခြင်းအား မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ တရား လွတ်တော်ချုပ် အပါအဝင် "အစိုးရနှင့် နိုင်ငံ၏ အခြားအာဏာပိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့်" အခြား သောအရာများအပြင် "အာဏာစနစ်လက်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်မှု၌ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဆေးဖက်ဆိုင်ရာအရာရှိများ အပါအဝင် နိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်ပေါင်းစုံ၏ တာဝန်ရှိမှုအပေါ် လေးနက်စွာ ပြန်လည် သုံးသပ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အားဆောင်ရွက်ရန်" တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်

192 Hakeem O. Yusuf, *Transitional Justice, Judicial Accountability and the Rule of Law* (Routledge, 2010), Chapter 2 "Truth, transition, and accountability of the judiciary", pp. 33-40, 45-46, and Conclusion, pp. 183-187.

များတွင် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်မှု၏ အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ထား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹⁹³

တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း

အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု၊ ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုနှင့် ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုမရှိစေရန် အာမခံမှုများမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ပတ်သက်သော အစီအမံများအား တရားသူကြီးများက ယခင်စနစ်၏ မတရားပြုလုပ်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသောအခါ သို့မဟုတ် အဆိုပါ မတရားမှုများအား လုံလောက်စွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသောအခါ အကူးအပြောင်းကာလများတွင် အလားတူဖြစ်ရပ်များ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားမှုမရှိ စေရန်အာမခံမှု၏ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် မီးမောင်းထိုးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် အရည်အချင်းပြည့်ဝမှုများကို ပိုမိုအားကောင်းစေသော အစီအမံများအပြင် အဆိုပါ အစီအမံများတွင် (အချို့သောအကြောင်းအရာများတွင် “ဂုဏ်ရောင် ထွန်းပြောင်းခြင်း”၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်လည်း ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုနိုင်သော) ပြန်လည်စိစစ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် တရားစီရင်ရေးအရာရှိများအား ရွေးထုတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် ပါဝင်ပါသည်။¹⁹⁴ ၎င်းက ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းသည် ဖယ်ရှားရှင်းထုတ်ခြင်းဟူသည်မှ အဓိပ္ပာယ်ရှိရှိ ခွဲခြားထားပါက အကူးအပြောင်းများအတွက် အရေးပါသောအကျိုးပြုမှု အမှန်တကယ် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းဟူသော အသုံးအနှုန်းအား ပါတီတစ်ခု၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်နေခြင်းကို သာလျှင်အခြေခံ၍ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းများအတွက် ခေါ်ဆိုခြင်း၊ မဟုတ်သလို အရင်းခံအကြောင်းအချက်များနှင့်မဆိုင်ဘဲ အသုံးပြုထားသည့်အတိုင်း၊ ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းဆိုသည်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်များသည် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ အများပြည်သူဆိုင်ရာ အလုပ်အကိုင်များကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန်၊ သို့မဟုတ် နောင်တွင် လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုက်ညီမှုကို ဆုံးဖြတ်ရန်အလို့ငှာ

193 UN Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, Report on Mission to Uruguay, UN Doc A/HRC/27/56/Add.2 (28 August 2014), paras 59 and 75.
194 Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, Report on Guarantees of Non-Recurrence, UN Doc A/HRC/30/42 (7 September 2015), paras 52-61 and 107-109. Vetting is sometimes referred to as a form of "lustration", particularly in relation to law and processes adopted in the former communist countries of Eastern and Central Europe. "Lustration" seems however to be a broader concept than "vetting", as some of those practices may have been closer to mass removals or purges and it could also be understood to include for instance criminal trials.

ငှားတို့၏အပြုအမူကိုရွေးထုတ်ခြင်းနှင့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု ကို တိကျသော သတ်မှတ်စံနှုန်းများဖြင့် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို ဆိုလိုပါသည်။¹⁹⁵

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း၏ သဘောသဘာဝမှာ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ကြိုတင်ကာကွယ်ရန်ဖြစ်ပြီး ဒဏ်ခတ်ရန်မဟုတ်ကြောင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများမှတစ်ဆင့် တာဝန်ရှိသူများအပေါ် တရားမူတမှုဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများမှ ကင်းလွတ်စေခြင်းအဖြစ် မယူဆသင့်ကြောင်း အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အမှန်စင်စစ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများအားလုံးက ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ခြေနည်းပါးနေရာ "ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းသည် ဥပဒေကြောင်းအရ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှကင်းလွတ်နေခြင်းဆိုင်ရာ အားနည်းချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်း"ကိုလည်း အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။¹⁹⁶ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များအား နိုင်ငံရေးအရ ခြယ်လှယ်နိုင်ခြေများသော အန္တရာယ်¹⁹⁷အပြင် ကျင့်သုံးမည့် သတ်မှတ်စံနှုန်းများအား အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ရန် အကြံပြုလျက် အရင်းအမြစ်များ အမြောက်အများလိုအပ်နိုင်မှုကိုသတိပေးခဲ့ပြီး၊ "ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းအား အကြီးလေးဆုံး ချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များအား ရာထူးမှဖယ်ရှားရန်နှင့် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအရာရှိများသည် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု အဆင့်အတန်းရှိစေရန် အဓိကရည်ရွယ်သင့်သည်"¹⁹⁸ဟုလည်း သတိပေးခဲ့ပါသည်။

မည်သည့် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းမဆို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲခြားသတ်မှတ်မှု၊ တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်၊ တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာအာမခံချက်များနှင့် တရား သူကြီးများအား ရာထူးမှ မထုတ်ပယ်နိုင်ခြင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျအခြေခံမူတို့ကို မဖြစ်မနေ လေးစားရမည့်အကြောင်းကိုလည်း အဆိုပါအထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အလေးအနက်ထား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹⁹⁹

195 Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, Report on Vetting, UN doc A/70/438 (21 October 2015), para. 18.
196 Ibid paras 19, 23.
197 Ibid paras 25-27, 58.
198 Ibid para. 62. See also Federico Andreu-Guzmán, "Due Process and Vetting", Chapter 11 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies (Social Science Research Council, 2007), p. 456: "The conduct targetted by vetting measures should be circumscribed to gross human rights violations and crimes under international law, as well as acts criminalized under domestic criminal legislation."
199 Report on Guarantees of Non-Recurrence, supra note 194, paras 55 and 107. See also, generally, Federico Andreu-Guzmán, *ibid*.

တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စား လှယ်မှ ယခင်က ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်စနစ်က ချိုးဖောက်မှု များတွင် တရားစီရင်ရေးအရ စနစ်တကျ ပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိသည့် အချို့သော အကူးအပြောင်း အခြေအနေများတွင် ပြန်လည်စစ်စ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များသည် သက်ဆိုင်မှုအများဆုံးရှိသော တရားသူကြီးများအား ဖယ်ရှားခြင်းအတွက် တရားဝင်နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်က တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူ များအားလိုက်နာမှုရှိသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ အမှုတစ်ခုချင်းအလိုက် သီးခြား ထည့်သွင်းစဉ်းစားလုပ်ဆောင်သော လေ့လာသုံးသပ်မှုဖြစ်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်အား လွတ် လပ်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးရန် အယူခံဝင်နိုင်ခြင်း အမြဲရှိစေရန် လိုအပ်ချက်ကို အလေး ထားပြောကြားခဲ့ပါသည်။²⁰⁰ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ် အားလုံးတွင် "ရမှတ်များအား အလွဲသုံးစား ပြုခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိပြီး နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ထိုကိစ္စရပ်များ အား ရှောင်ကြဉ်ရန် ဖြစ်နိုင်သမျှအားလုံးကို မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရပါမည်"ဟုလည်း အဆိုပါ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက အလေးထားပြောကြားခဲ့ပါသည်။²⁰¹

ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏မူများ (UN Impunity Principles) ၏ အပိုဒ် - ၃၆တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

အများပြည်သူဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့် အရေးကာကွယ်ခြင်းကို လေးစားမှုရှိသောနည်းလမ်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းစေရန် နိုင်ငံ များအနေဖြင့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အပါ အဝင် လိုအပ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များကို ချမှတ်ရပါမည်။ အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံများသည် အောက်ပါဆောင်ရွက်ချက်များကို ချမှတ်သင့်သည်။

- (က) ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ တာဝန်ရှိသော၊ အထူးသဖြင့် စစ်တပ်၊ လုံခြုံရေး၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ထောက်လှမ်း ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်သည့် အများပြည်သူဆိုင် ရာအရာထမ်းများနှင့် အမှုထမ်းများသည် နိုင်ငံတော်၏ အဖွဲ့အစည်းများ တွင် ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်း မရှိစေရပါ။ ၎င်းတို့အား ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်းကို ဥပဒေ၏ တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိ ခြင်းဆိုင်ရာမူများတွင် သတ်မှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

200 UNSRIJL, Report on guarantees of judicial independence, supra note 45, para. 64, and Annual Report 2006, section on "Justice in a period of transition", UN Doc E/CN.4/2006/52 (2006), paras 54-55.
201 UNSRIJL, Annual Report 2005, section on "Justice in a period of transition", UN Doc E/CN.4/2005/60 (2005), para. 45.

ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏မူများတွင် အကူးအပြောင်း အခြေအနေများ၌ အရေးယူခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးခြင်းကို မြှင့်တင်ရန်၊ သို့မဟုတ် အကျိုးပြုရန် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှ မထုတ်ပယ်နိုင်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းအား အလွဲသုံးစား မပြုသင့်ကြောင်း ထပ်မံ၍ အသိအမှတ်ပြုထားပြီး²⁰² အပိုဒ် - ၃၀ တွင် အောက်ပါအတိုင်း အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ခန့်အပ်ထားသော တရားသူကြီးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှုအတွက် အခြေခံအာမခံချက်ဖြစ်သော ရာထူးမှမထုတ်ပယ်နိုင်ခြင်းဆိုင်ရာမူအား လိုက်နာရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိဘဲ ခန့်အပ်ထားသော၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုအပေါ် သစ္စာခံခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာကိုရရှိသော တရားသူကြီးများကို အလားတူမှုစည်းမျဉ်း (Principle of Parallelism) နှင့်အညီ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ဥပဒေအရ ရပ်စဲနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အား ရာထူးပြန်လည်ခန့်အပ်ပေးရန် ရှေးရှုလျက် လွတ်လပ်မှုနှင့်ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့မှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်စံနှုန်းများကို ပြည့်မီသော အရေးယူမှုများတွင် ၎င်းတို့အား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းကို ပြန်လည်ချေပရန် အခွင့်အရေးကိုလည်း ၎င်းတို့အား မဖြစ်မနေ ပေးရပါမည်။

ဥပဒေပုဒ်မတရားသူကြီးများ အတိုင်အပင်ခံကောင်စီက ၂၀၁၅ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ တစ်ခုတွင် "အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် (ဥပမာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒ)မှ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ စနစ်ကူးပြောင်းပြီးနောက် သမိုင်းတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် ပြင်းထန်သောဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သည့် သန့်စင်ခြင်းအား ကျင့်သုံးခြင်း"ကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြခဲ့ပြီး ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ဥပဒေပုဒ်မ "ယခုအခါ အခြားသော အခြေအနေများတွင်ပါ အသုံးပြုလာသည့်အပေါ်" စိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ "ပြင်းထန်လွန်ကဲသော အခြေအနေများတွင်မျှအပ အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှုတွင်ပါဝင်သည့် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အမြဲတမ်းရာထူးသက်တမ်းဆိုင်ရာနှင့် အမြဲဆန့်ကျင်နေပါသည်"ဟု ၎င်းက ထပ်ဆောင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။²⁰³

ဥပဒေပုဒ်မနစ်ကော်မရှင်ဆိုင်ရာ ကောင်စီကဲ့သို့သော အချို့သော အာဏာပိုင်များ ထုတ်ပြန်သော ထင်မြင်ချက်များတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုများ အလွန်အမင်း ကျယ်ပြန့်စွာနှင့် နက်ရှိုင်းစွာဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေများ၌ အရည်အချင်း

202 UN Impunity Principles, Principle 22.
203 CCJE, Situation report on the judiciary and judges in the Council of Europe member States, CCJE(2015)3, para. 27. See note 194 above regarding the term "lustration".

စစ်ဆေးခြင်းလိုအပ်ရန် ကျိုးကြောင်းခိုင်လုံမှုရှိကြောင်း ယူဆကြပါသည်။²⁰⁴ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် “ထိုသို့သော အစွန်းရောက်သည့် နည်းလမ်းသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွင်း တင်းမာမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ ထိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် ပြည်သူလူထုက အယုံအကြည်ကင်းမဲ့မှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေခြင်း၊ တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ သာမန်အလုပ်တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခြင်းမှ သွေဖယ်စေခြင်းတို့အား ဖြစ်ပွားစေရုံသာမကဘဲ အခြားသာမန်ထက် လွန်ကဲသော ဆောင်ရွက်ချက်များ အားလုံးကဲ့သို့ပင် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား ထိန်းချုပ်ထားသော နိုင်ငံရေးအင်အားစုက တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ကို ဖမ်းဆီးလာနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကိုလည်း ဖန်တီးလာနိုင်သဖြင့် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းကဲ့သို့ အစွန်းရောက်ပြင်းထန်သော နည်းလမ်းကို သာမန်အခြေအနေများတွင် ကျင့်သုံးရန် မလျော်ကန်ကြောင်း” ဗင်းနစ်ကော်မရှင်က သတိပေးခဲ့ပါသည်။²⁰⁵

တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ မည်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင်မဆို အနည်းဆုံးရှိရမည့် လိုအပ်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာနှင့် မျှတမှုဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။²⁰⁶

- တရားစွဲဆိုခံရသောပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် စွပ်စွဲချက်များ၊ သို့မဟုတ် ထိုပုဂ္ဂိုလ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူသော ဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကြိုတင်အသေးစိတ်အသိပေးမှုရရှိခွင့်၊
- မိမိ၏ လျှောက်လဲချက်များကို ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်သောအချိန်နှင့် ပံ့ပိုးမှုများ ရရှိခြင်း၊ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သောစာရွက်စာတမ်းများ ရယူနိုင်ခြင်း၊ မိမိ၏ သက်သေအထောက်အထားများကို တင်ပြရန်အခွင့်အလမ်းရှိခြင်းနှင့် ရှေ့နေ၏ အကူအညီ ရယူခွင့်တို့ကို ရည်ညွှန်းသော အားလုံးတန်းတူညီစွာရရှိရေး (Equality of Arms)နှင့် နှစ်ဖက်အပြန်အလှန် မေးခွန်းထုတ်စစ်ဆေးစေသော တရားစွဲဆိုမှုများ(Adversarial Proceedings)ဆိုင်ရာမှုများနှင့်အညီ စွပ်စွဲချက်များနှင့် လုပ်ရပ်တစ်ရပ်ရပ် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူမှုများအား တုံ့ပြန်ပြောဆိုပြီး မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခွင့်၊

204 See e.g. Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) para. 52, as well as its Interim Opinion, CDL-AD(2015)045, paras 98- 100.

205 Venice Commission, Interim Opinion on Albania, CDL-AD(2015)045, para. 98.

206 See Federico Andreu-Guzmán, supra note 198, pp. 469-470; UN Secretary-General, Report on the rule of law and transitional justice in conflict and post conflict societies, UN Doc S/2004/616 (2004), paras 52-53; Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Resolution 1096 (1996) on measures to dismantle the heritage of former communist totalitarian systems, paras 12 and 13, together with the Council of Europe "Guidelines to ensure that lustration laws and similar administrative measures comply with the requirements of a state based on the rule of law" (Guidelines included in Doc. 7568, report of the Committee on Legal Affairs and Human Rights), particularly Guideline M. See also Commonwealth Study, supra note 53, pp. 61-63. Ivanovski v. the FYR of Macedonia, App. No. 29908/11 (21 Jan 2016).

- အပြစ်ကင်းစင်သူဟု မှတ်ယူခံရပိုင်ခွင့်၊
- အများပြည်သူရှေ့မှောက် ကြားနာစစ်ဆေးမှုရရှိခွင့်၊
- ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား လုံလောက်စွာနှင့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ မြန်ဆန်မှုရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးမှုရရှိခွင့်၊
- ရာထူးမှဖယ်ရှားရန်၊ သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်အား ရာထူးခန့်အပ်မှုအတွက် တာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်း၏ လွှမ်းမိုးမှုမှ လွတ်ကင်းသောအဖွဲ့က ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးစေခွင့်၊
- တရားရုံးက ချမှတ်သည့် ဆိုးရွားသော ဆုံးဖြတ်ချက်အား အယူခံခွင့်၊
- လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့သည် လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အာမခံချက်များအား အပြည့်အဝ ပြည့်စီရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပြီး၊ တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စစ်ရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာခွဲခြား သတ်မှတ်ရေးမှုကို အာမခံနိုင်စေရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် ပတ်သက်သည့် သဘောသဘာဝရှိသင့်သည်။ သို့မဟုတ် အဓိကအားဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောသဘာဝ ရှိသင့်သည်။
- ပြန်လည်စစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းခံရသော တရားသူကြီးသည် အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတွက် တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့ဝင်များ၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုကို ရင်ဆိုင်ပိုင်ခွင့်ရှိသင့်သည်။
- ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူထားသော လုပ်ရပ်အား စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး မှန်၊ မမှန် အတည်ပြုသည့်အဆင့်အား အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်မှုရှိစေရန် မည်သည့်ရာထူးမှထုတ်ပယ်မှုကိုမဆို ဆုံးဖြတ်သော အဖွဲ့နှင့် ကွဲပြားသည့်အဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အရာရှိများက သေချာအောင်ဆောင်ရွက် ပေးသင့်သည်။
- စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသောအရာရှိများနှင့် ပြန်လည်စစ်ရေး အဖွဲ့ဝင်များအား ၎င်းတို့၏ သမာသမတ်ကျမှု၊ အရည်အချင်းပြည့်ဝမှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရလွတ်လပ်မှုတို့ကို အခြေခံ၍ ရွေးချယ်သင့်သည်။

တရားသူကြီးက ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူထားသော လုပ်ရပ်များကြောင့် ထိခိုက်နှစ်နာသည်ဟု စွပ်စွဲထားသူများ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များအပြင် ခိုင်လုံသည့် အကျိုးစီးပွားသက်ဆိုင်မှုရှိသော မည်သူမဆိုအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ထင်မြင်ချက်များ တင်ပြနိုင်ပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် စာရွက်စာတမ်းများ၊ သို့မဟုတ် သက်သေအထောက်အထားများ ထုတ်ပြန်နိုင်သင့်ပါသည်။²⁰⁷

207 Andreu-Guzmán, supra note 198, p. 470.

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းနှင့် အခြားသော အလားတူ အကူးအပြောင်းဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ထူးခြားသော ဆောင်ရွက်ချက်များကို အချိန်အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ချမှတ်သင့်ပါသည်။ တိကျသော အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ခြင်းသည် ပြန်လည်စိစစ်ခံရမည့် တရားသူကြီးအရေအတွက် အပါအဝင် အကြောင်းအချက် ချိုးစုံလင်မှုအပေါ် မူတည်ပါလိမ့်မည်။ ဥပမာအားဖြင့် အယ်လ်ဘေးနီးယားနိုင်ငံတွင် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်စိစစ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား သတ်မှတ်ပေးရန် အဆိုပြုထားသော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ချက်အား လေ့လာသုံးသပ်ရာတွင် ဥပဒေပေးကောင်စီဗဟိုဌာနကော်မရှင်ဆိုင်ရာက တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများအားလုံးအား ပြန်လည်စိစစ်ရန် ဆယ်တစ်နှစ်ကာလသည် အလွန်ရှည်လျားကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပြီး ယာယီဆောင်ရွက်ချက်များ၏ မျှော်မှန်းကာလသည် သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အထိသာရှိသင့်ကြောင်း အကြံပြုခဲ့ပါသည်။²⁰⁸ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးက စီရင်သော အမှုတစ်ခုတွင် ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် ပြုလုပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် ဆယ်နှစ်နှစ်ကြာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး ဆိုင်ရာခုံရုံးအဖွဲ့များစသော အရေးပါသည့် အစိတ်အပိုင်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကျန်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်တွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွက် ဝန်ထမ်းများခန့်အပ်ထားခြင်းကို ယာယီတရားသူကြီးများအား တရားလက်လွှတ် ခန့်အပ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ပယ်ခြင်းများကို ပျံ့နှံ့စွာပြုလုပ်သော စနစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါအခြေအနေ၏ ပေါင်းစပ်သက်ရောက်မှုသည် ထိခိုက်နှစ်နာသော အချို့ တရားသူကြီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ရုံသာမကဘဲ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ရှိစေရမည့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအပေါ်ရှိသော နိုင်ငံတော်၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် တာဝန်ဝတ္တရားကိုလည်း ချိုးဖောက်ရာရောက်ကြောင်း အဆိုပါတရားရုံးက သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အညီ တရားရုံးက အခွင့်အရေးများ လိုက်နာမှုရှိသော စနစ်အသစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား လက်ခံနိုင်လောက်သော အချိန်အတိုင်းအတာအတွင်း ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံအား အမိန့်ပေးခဲ့ပါသည်။²⁰⁹

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း ကြီးကြပ်လုပ်ဆောင်မည့် အဖွဲ့များခန့်အပ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ယုံကြည်ထိုက်မှု၊ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှု ရှိစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များ၊ သို့မဟုတ် အခြားအာဏာရှိသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ သို့မဟုတ် စာရိတ္တပျက်ပြားစေသော လွှမ်းမိုးမှုများက

208 Regarding time, see, e.g. Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL- AD(2016)009 (2016) paras 54-56, see also Interim Opinion, CDL- AD(2015)045, para. 102
 209 IAmCtHR, Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011), paras 140-142, 162-163.

အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များအား အသုံးပြုအမြတ်ထုတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထိခိုက်အားနည်းစေခြင်း မရှိစေရန်သော်လည်းကောင်း အဓိကကျသော အရေးပါမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။²¹⁰ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာမူများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွက် ပြန်လည် စိစစ်ခြင်းနည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များအား ပို၍ယေဘုယျကျသော စိစစ်ရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွက် တိကျသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် နည်းလမ်းများ သတ်မှတ်ထားရပါမည်။²¹¹ ပိုမိုယေဘုယျဆန်စွာဖြင့် တရားစီရင်ရေးကောင်စီများအတွက် ကျင့်သုံးရန် အကြံပြုထားသည့် နည်းလမ်းများနှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူသော ရွေးချယ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက သင့်လျော်နိုင်ပါသည်။²¹²

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းခံရသော တရားသူကြီးများအတွက် အယူခံခွင့်၊ သို့မဟုတ် တရားရုံးတစ်ရုံးက လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးခွင့်ကို လေးစားသင့်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြန်လည်စိစစ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခံစားရသော တရားသူကြီးများထံမှ အယူခံမှုများကို ကြားနာရန် အထူးပြုတရားရုံးတစ်ခု တည်ထောင်ထားသည့်တိုင် ထိုတည်ထောင်မှုကြောင့် တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အယူခံခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အခြေခံအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့်ပတ်သက်သော တိုင်ကြားမှုများကို ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ တရားရုံးများ၊ သို့မဟုတ် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ထံ ပေးပို့တိုင်ကြားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း မရှိသင့်ပါ။²¹³

ကွယ်ဝှက်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြီးစိုးခြယ်လှယ်ခြင်းမှ ထပ်မံကာကွယ်မှုအဖြစ် နိုင်ငံတကာ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ပညာရှင်များ၊ ဥပမာ နိုင်ငံသားများသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင် အတွေ့အကြုံရှိသည့် ရှေ့နေများ၊ ၎င်းတို့၏နိုင်ငံ၌ တရားသူကြီးများဖြစ်ရန် အရည်အချင်း ပြည့်မီသူများ အပါအဝင်တို့အား ပြန်လည်စိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တရားဝင်အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခု ပေးထားနိုင်ပါသည်။²¹⁴

210 UN Independent Expert on Impunity, Diane Orentlicher, Independent Study on Best Practices, Including Recommendations, to Assist States in Strengthening their Domestic Capacity to Combat all Aspects of Impunity, UN Doc E/CN.4/2004/88 (2004), para. 61 (the Study formed the basis for the Updated UN Impunity Principles).
211 Andreu-Guzmán, supra note 198, pp. 455, 467.
212 Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) paras 58- 61.
213 Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) paras 62- 68, and Interim Opinion, CDL-AD(2015)045, paras 114-117.
214 See for example, Venice Commission, Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania, CDL-AD(2016)009 (2016) paras 69-73, and Interim Opinion, CDL-AD(2015)045, paras 129-135.

၂၀၁၁ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကြားတွင် ကန်ညာနိုင်ငံ၌ အကျပ်အတည်း၊ အကူးအပြောင်းနှင့် အဝတ်လိုက်စားမှု အများအပြားဖြစ်ပွားသော ကာလပြီးနောက် တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စိစစ်ရေးဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အမှားအယွင်း မကင်းခဲ့သော်လည်း ကောင်းမွန်သော အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေတွင် ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဥပဒေအာဏာသက်ဝင်လာချိန်၌ လွတ်လပ်သောစိစစ်ရေး ဘုတ်အဖွဲ့က ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရမည့်လက်ရှိရာထူးရှိသော တရားသူကြီးများနှင့် ရာဇဝတ်တရားသူကြီးများအားလုံးတို့အား ပြန်လည်စိစစ်ရေးယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။²¹⁵

ထိုဥပဒေတွင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် လိုအပ်သော စံနှုန်းများကို ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ထိုဘုတ်အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်ကိုးဦးရှိပြီး၊ ခြောက်ဦးမှာ ကင်ညာနိုင်ငံသားများဖြစ်ရမည် (ခြောက်ဦးအနက် သုံးဦးမှာ ရှေ့နေများဖြစ်ရမည်) ဖြစ်ပြီး၊ ကျန်သုံးဦးမှာ နိုင်ငံသား မဟုတ်သူများဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ကင်ညာနိုင်ငံသား အဖွဲ့ဝင်များအတွက် လိုအပ်သောအရည်အချင်းများတွင် တက္ကသိုလ်မှ ဘွဲ့တစ်ခုရရှိခြင်း၊ ၎င်းတို့လေ့လာခဲ့သော သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် ဆယ့်ငါးနှစ်ကြာ ထူးချွန်စွာစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းနှင့် အချို့သော ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု လိုအပ်ချက်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဒု-ဥက္ကဋ္ဌတို့သည် တရားသူကြီး၊ ဥပဒေပညာရှင်၊ တရားစီရင်ရေးအရာရှိ၊ သို့မဟုတ် အခြားဥပဒေဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူအဖြစ် နှစ်နှစ်ဆယ်ကြာလုပ်ကိုင်ခဲ့သော အတွေ့အကြုံရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၊ သို့မဟုတ် ထိုဥပဒေအသက်ဝင်လာသည့်အချိန်တွင် တရားသူကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သတ်မှတ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ ကင်ညာနိုင်ငံသားမဟုတ်သော အဖွဲ့ဝင်များသည် နေသဟာယအဖွဲ့တွင် တရားသူကြီးချုပ်၊ သို့မဟုတ် ပိုမိုမြင့်မားသော အဆင့်ရှိသည့် တရားရုံး၌ တရားသူကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးပြီး လက်ရှိ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော၊ သို့မဟုတ် ပင်စင်ယူထားသော တရားသူကြီးများ ဖြစ်ရပါမည်။

သမ္မတမှ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့်တိုင်ပင်၍ အမျိုးသားလွှတ်တော် (National Assembly)၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ခန့်အပ်မှုများကို ပြုလုပ်ပါသည်။ လျှောက်လွှာခေါ်ယူမှုများအား အများပြည်သူထံထုတ်ပြန်ပြီး အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကော်မရှင် (Public Service Commission)က စီမံခန့်ခွဲပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကော်မရှင်၊

215 The summary in this and the following paragraphs is based on the Vetting of Judges and Magistrates Act, Laws of Kenya, Chapter 8B; the Kenya Judges and Magistrates Vetting Board, Interim Report September 2011-February 2013; and the published announcements of the Board.

တရားရေးဝန်ဆောင်မှုကော်မရှင်နှင့် ဥပဒေအဖွဲ့အစည်းတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များပေါင်းစပ်ပါဝင်သော ရွေးချယ်ရေးကော်မတီက လျှောက်ထားသူစာရင်းကိုရွေးချယ်ပြီး သမ္မတက ခန့်အပ်ခြင်းခံရမည့်သူများအား အဆိုပါစာရင်းမှ ထပ်မံရွေးချယ်ပါမည်။ (သို့သော်လည်း ခန့်အပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်လုံးတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ပါဝင်မှုအတိုင်းအတာသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်ထက် ကျော်လွန်နေနိုင်ပါသည်။) အဖွဲ့ဝင်များသည် ကင်ညာနိုင်ငံ၏ ကွဲပြားသော ဒေသပေါင်းစုံနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံကို ကိုယ်စားပြုရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင် အမျိုးသည် သုံးပုံနှစ်ပုံထက် မကျော်လွန်ရသော သတ်မှတ်ချက်ရှိပါသည်။

ပြန်လည်စိစစ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့အား တည်ထောင်ပြီးပါက ၎င်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း ထံမှသော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် NGO များထံမှသော်လည်းကောင်း သတင်းအချက်အလက်များနှင့် တိုင်ကြားမှုများရရှိရန် အများပြည်သူထံ အကြောင်းကြားမှုများ ပြုလုပ်ပြီး၊ ထို့နောက် ဘုတ်အဖွဲ့က မည်သည့်တိုင်ကြားမှုများအား ပလပ်ရမည်၊ မည်သည့် တိုင်ကြားမှုများအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်တိုင်ကြားမှုများကို လေ့လာ သုံးသပ်ပါသည်။ ထိခိုက်ခံရသော တရားသူကြီးများအတွက် ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်မှု လိုအပ်သောအတိုင်းအတာကို အထောက်အထားပြုလျက် လက်ခံရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို ဘုတ်အဖွဲ့က လျှို့ဝှက်ထားပေးပါသည်။

ဘုတ်အဖွဲ့က စာရွက်စာတမ်းများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များထုတ်ပေးရန် အတင်းအကျပ်တောင်းဆိုနိုင်သည့် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော အခွင့်အာဏာရှိသော်လည်း ၎င်းအနေဖြင့် အဓိကသက်သေခံအထောက်အထားများ ရယူရာတွင် ခက်ခဲရှိခဲ့ကြောင်း ၎င်း၏ ကြားဖြတ်အစီရင်ခံစာတွင် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မျက်မြင်သက်သေများနှင့် တိုင်ကြားသူများစွာတို့သည် သတင်းအချက်အလက်များကို နည်းလမ်းတကျပေးရန် တွန့်ဆုတ်ကြပြီး၊ အချို့က ပြန်လည်ဒဏ်ခတ်ခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ကြောင်း အတိအလင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရရုံးများမှ အရာရှိများ၊ တရားရုံးမှတ်တမ်းများကို ထိန်းသိမ်းသောအရာရှိများနှင့် ဥပမာ (၎င်းတို့၏ ဖုန်းပြောဆိုမှု မှတ်တမ်းများကို တောင်းဆိုခံရသော) တယ်လီဖုန်းကုမ္ပဏီများသည် စာရွက်စာတမ်းများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များတောင်းခံမှုကို ငြင်းဆန်ခဲ့ကြပါသည်။ ဘုတ်အဖွဲ့သည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဖိုင်တွဲများ၊ သို့မဟုတ် တစ်ခါတစ်ရံ တရားရုံးမှတ်တမ်းများကိုပင် ရယူကြည့်ရှုနိုင်ရန် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေတွင် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများအား အတိအကျဖော်ပြထားပြီး သတင်းအချက်အလက်များပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသော်လည်း ထိုပညာရှင်အဖွဲ့များထံမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအနည်းငယ်သာရရှိခဲ့ပါသည်။ ဘုတ်အဖွဲ့ကမျက်မြင်သက်သေများနှင့် တိုင်ကြားသူများဘက်မှ ပိုမိုထုတ်ဖော်ပြောဆိုလာအောင် မျက်မြင်သက်သေများကို အားပေး

နိုင်မည့် မည်သည့်အကာအကွယ်ပေးမှုမျှ၊ သို့မဟုတ် အရေးယူခံရခြင်းမှ အကန့်အသတ်ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းပင် ၎င်း၏ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းမရှိကြောင်း မှတ်ချက် ပြုခဲ့ပါသည်။

ရရှိလာသော သတင်းအချက်အလက်များအရ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ဖြေကြားမှု လိုအပ် သည့်ဟုယူဆရန် အကြောင်းအရင်းများရှိပါက တရားသူကြီးအား သက်ဆိုင်ရာတိုင်ကြားမှု များ၏ အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်နှင့်တကွ ထိုသို့ ဖြေကြားရမည့်အကြောင်းကို အသိပေး ပြီး တုံ့ပြန်ဖြေကြားရန်၊ ထပ်ဆောင်းနောက်ခံအကြောင်းအရာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအချ က်အလက်များအားပေးရန် တောင်းဆိုပါသည် (ထိုသို့တောင်းဆိုမှုကို ပုံမှန်အားဖြင့် လက်ခံ ရရှိသည့်နေ့မှ ဆယ်ရက်အတွင်း ပေးရပြီး ဘုတ်အဖွဲ့က ထိုကာလကို တိုးမြှင့်ပေးနိုင်ပါသည်။)။ ထို့နောက် ထိုအမှုတွဲကို တရားသူကြီးအား လူတွေ့မေးမြန်းရန် (ထိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုသည် သက်ဆိုင်ရာတရားသူကြီးက လူသိရှင်ကြားကြားနာ စစ်ဆေးပေးရန် မတောင်းဆိုပါက သီးသန့်ဆောင်ရွက်ပါသည်) တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့ထံ ပေးအပ်ပြီး ရရှိနိုင်သော အချက်အလက် များအားလုံးကို အခြေခံ၍ ထိုအဖွဲ့က တွေ့ရှိမှုများနှင့် အကြံပြုချက်များကို တရားသူကြီးများ၏ သင့်လျော်မှု၊ သို့မဟုတ် မသင့်လျော်မှုကို ဆုံးဖြတ်ရန် အပြီးသတ် တာဝန်ရှိသော ပြန်လည် စိစစ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ထံ ပေးပို့ပါသည်။ ဘုတ်အဖွဲ့က ၎င်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်များကို ဥပဒေတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ (ထို အချက်များသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံးကျင့်သုံးမှုများတွင် သတ်မှတ်ထား သည့်ထက် များစွာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်နိုင်ခြေရှိပါသည်။)

ဘုတ်အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျေနပ်မှုမရှိသောတရားသူကြီးများသည် ပြန်လည် စစ်ဆေးပေးရန် တောင်းဆိုခွင့်ရှိပြီး၊ အချို့သော တရားသူကြီးများသည် ဘုတ်အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ သို့မဟုတ် စီရင်ပိုင်ခွင့်များကို တရားရုံးများရှေ့မှောက်တွင်စိန်ခေါ်ခဲ့ကြပါ သည်။ ဥပဒေအရ ဘုတ်အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အများပြည်သူထံထုတ်ပြန်ရန်လိုအပ် ပါသည်။ ဘုတ်အဖွဲ့က ၎င်း၏ နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်များကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ရေးသားနေသည့်အချိန်တွင် နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာ ကို မူကြမ်းရေးဆွဲနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ရာထူးပြန်လည်လျှောက်ထားစေခြင်း

ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များအား ဆောင်ရွက်နေစဉ် တရားသူကြီးများက ၎င်းတို့ ၏ရာထူးကို ဆက်လက်ထမ်းဆောင်ရပြီး တစ်ဦးခြင်းစစ်ဆေးမှုနှင့် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ် ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပြီးမှာသာလျှင် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခံရနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်က

တစ်ခါတစ်ရံ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ပိုမိုပြင်းထန်သော ဆောင်ရွက်ချက်သည် တရားသူကြီးအားလုံး၊ သို့မဟုတ် အရေအတွက်များစွာကို တစ်ပြိုင်နက်တည်းရာထူးမှထုတ်ပယ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ရာထူးနေရာများ လစ်လပ်သွားသဖြင့် ၎င်းတို့အား ယခင်ရာထူးနေရာများကို (များသောအားဖြင့် အခြားလျှောက်ထားသူများနှင့်တကွ) ပြန်လည်လျှောက်ထားစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်များကို ဖော်ပြထားသည်ဖြစ်စေ မှားယွင်းသော လုပ်ရပ်အတွက် တစ်ဦးချင်းအစား အုပ်စုလိုက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ပုံပေါ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိအောင် အနီးကပ်စစ်ဆေးမှုဆောင်ရွက်ရန် အထူးသဖြင့် လိုအပ်ပါသည်။ အစုအပြုံလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ရာထူးပြန်လည်လျှောက်ထားစေခြင်းသည် သာမန် အကူးအပြောင်း အခြေအနေများအတွက် သင့်လျော်မှုမရှိပါ။ အကယ်၍ ထိုကဲ့သို့သောနည်းစနစ်သည် လက်ခံနိုင်ဖွယ်ဖြစ်ပါက ထိုနည်းစနစ်ကို ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ ကြီးမားသောအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုလုံး၏ (သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအရ ပစ်မှတ်ထားသော လူနည်းစုများ၏) လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အလွန်ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများ ကျရောက်စေခြင်းအတွက် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က တိုက်ရိုက်တာဝန်ရှိပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုလုံးက ဒီမိုကရေစီစနစ် အလျဉ်းမဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်စနစ်နှင့် အပြည့်အဝ၊ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တရားမဝင်ညှိနှိုင်းပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းကဲ့သို့သော အလွန်ဆိုးကျိုးစွပ်စွဲမှုများတွင်သာ ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။

အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ပြန်လည်လျှောက်ထားခြင်းသည် ယခင်စနစ်ဟောင်းက ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများ၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စနစ်တကျ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် “တစ်ခုတည်းသောဆောင်ရွက်နိုင်သည့်နည်းလမ်း” ဖြစ်ပုံပေါ်သည့် အလွန်ဆိုးရွားအခြေအနေများတွင်သာ ဤနည်းလမ်းသည် တရားသူကြီးများအား တစ်ဦးချင်းပြန်လည်စိစစ်ခြင်းအစား ဆောင်ရွက်နိုင်သော တရားဝင်နည်းလမ်းဖြစ်နိုင်ပါသည်ဟု တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်က အကြံပြုပါသည်။ အကယ်၍ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ရာထူးပြန်လည်လျှောက်ထားခြင်းကို အသုံးပြုပါက “ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အများက အသိအမှတ်ပြုရသည့် အရည်အချင်း ပြည့်မီသော ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော လွတ်လပ်သည့်ယန္တရားဖြင့်၊ ဖြစ်နိုင်ပါက အဆိုပါအရေးယူမှုများကို ကြီးကြပ်နေသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့်”သာလျှင် ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီးက ဆိုပါသည်။²¹⁶

216 UNSRIJL, Annual Report 2006, section on "Justice in a period of transition", UN Doc E/CN.4/2006/52 (2006), para. 54. See also UN Impunity Principles, article 30.

ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံအပေါ် စွဲဆိုသောအမှုတစ်ခုတွင် ချမှတ်ခဲ့သည့် ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဆုံးဖြတ်ချက်၌ သမ္မတ၏အမိန့်ဖြင့် တရားသူကြီး ၃၁၅ ဦးကို အစုလိုက် အပြုံလိုက် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းသည် ICCPR ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။²¹⁷

ကွန်ဂိုနိုင်ငံ၏ ဥပဒေတွင် သမ္မတသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ကောင်စီချုပ် (Supreme Council of the Judiciary - CSM)၏ အဆိုပြုချက်ရရှိမှသာလျှင် တရားသူကြီး တစ်ဦးအား တစ်ဦးချင်းအလိုက်ဆောင်ရွက်သည့် မျှတသောလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်နိုင်ပါသည်။ တရားသူကြီး ၃၁၅ ဦးကိုထုတ်ပယ်သောဖြစ်စဉ်တွင် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ကောင်စီချုပ်က ပါဝင်ခဲ့ခြင်းမရှိသလို ထိုတရားသူကြီးများသည် သမ္မတ၏အမိန့်ကို လည်း ကြိုတင်မသိရှိခဲ့ရပါ။ အဆိုပါအမိန့်တွင် ဖော်ပြထားသည့်ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခြင်း အတွက် တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းအရင်းမှာ "တရားရေးဝန်ကြီးဌာနက တည်ထောင် ထားပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးအားလွှမ်းမိုးသော ကော်မရှင်ပေါင်းစုံ၏ အစီရင်ခံမှုများ၌ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သောတရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားသူကြီးဆိုင်ရာတာဝန် ဝတ္တရားများနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့ လုပ်ငန်းတာဝန်၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်သော်လည်းကောင်း ဆန့် ကျင့်လျက် ကိုယ်ကျင့်တရားပျက်ယွင်းခြင်း၊ အဂတိလိုက်စားခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရား များမှ တိမ်းရှောင်သူများဖြစ်နေခြင်း သို့မဟုတ် အရည်အချင်း ပြည့်မီမှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရ ခြင်း" ဖြစ်ပြီး၊ "ထိုပြုမှု ဆောင်ရွက်ချက်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား အသရေပျက်စေပြီး တရားရေး စနစ်၏ပုံရိပ်ကို ကျဆင်းစေကာ ထိုစနစ်၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေခြင်း"တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေကာ၊ သမ္မတကလည်း ယင်းအရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုအား "အလျင်လိုခြင်း၊ လိုအပ်မှုရှိခြင်းနှင့် သင့်လျော်မှုရှိခြင်း" တို့အရ ဆောင် ရွက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ "စစ်ပွဲ၊ နယ်မြေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသိမ်းပိုက်မှုနှင့် ဥပဒေအရ အရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အလျင်လိုသဖြင့် ကြားဝင်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်နေသည့် အကျပ်အတည်းဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေ အပေါ်တုံ့ပြန်သည့် အနေဖြင့်" အဆိုပါအမိန့်ကို သမ္မတက ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုအခြေအနေတွင် "အာဏာပိုင် များအနေဖြင့် သာမန်စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို လိုက်နာရန် အခြေခံအားဖြင့် မဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် ထိုအခြေအနေ၏အရေးတကြီး လိုအပ်နေမှု၊ တရား စီရင်ရေးအဖွဲ့ ပျက်ယွင်းခြင်းနှင့် ဥပဒေအရ အရေးယူခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေခြင်းကို တိုက် ဖျက် ရန်ဆောင်ရွက်မှုတို့သည် သက်ဆိုင်ရာတရားသူကြီးများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ဆိုင်းငံ့ထားရန် မည်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်မဆို ကိုက်ညီမှုမရှိပါကြောင်း" အစိုးရက

217 Busyo, Wongodi, Matubuka et al v. Democratic Republic of the Congo, UN Doc CCRP/C/78/D/933/2000 (2003). The DRC chose not to make submissions to the Committee on the case.

အခိုင်အမာဆိုပါသည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါအမိန့်ကို ချမှတ်ခဲ့သော တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ယေဘုယျနိုင်ငံရေးမူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေ၏ ထိန်းချုပ်မှုကို ကျော်လွန်နေသောကြောင့် အရေးယူခံရသော တရားသူကြီးများသည် တစ်ဦးချင်း ရာထူးမှထုတ်ပယ်မှုများတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်သကဲ့သို့ တရားလွှတ်တော်ချုပ် ရှေ့မှောက်တွင် အဆိုပါအမိန့်အား စိန်ခေါ်မှုမပြုနိုင်ခဲ့ပါ။

ထိုအမိန့်တွင် ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသော အခြေအနေများသည် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း ဆိုင်ရာ သာမန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှ ခွဲထွက်ရန် ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်များရှိ သည်ဟူသော မည်သည့် ပြောဆိုချက်ကိုမဆို လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက ငြင်းပယ်ခဲ့ပြီး အစိုးရအနေဖြင့် ထိုစီမံဆောင်ရွက်မှုသည် "တင်းကျပ်စွာလိုအပ်မှုရှိကြောင်း"ကို ပြသနိုင်ခဲ့ ခြင်းမရှိပါဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အသေးစိတ်ဖော်ပြနိုင်သည့်အကြောင်း ပြချက်မရှိသည့်အခါတွင် သာမန်လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်း အပြင်၊ မူအရ သာမန်လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်တိုင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ဘက်က ဘက်လိုက်ခဲ့သော သက်သေအထောက်အထားများနှင့် မည်သည့် ထိရောက်သော အယူခံ မှု၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးမှုကိုမျှ တရားလွှတ်တော်ချုပ်က ဆောင်ရွက်ပေးရန် ငြင်းပယ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုတရားသူကြီးများအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းများသည် ICCPR ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များစွာကို ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက တွေ့ရှိ ခဲ့ပါသည်။²¹⁸

ဤနေရာတွင် ဘန်ဂလော အကောင်အထည်ဖော်မှုအစီအမံများ ကလည်း သက်ဆိုင်မှု ရှိ ပြီး အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါသည်။

တရားသူကြီးတစ်ဦးက အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သော တရားရုံးတစ်ရုံးအား ဖျက်သိမ်း ခြင်းသည် အဆိုပါတရားသူကြီးအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် အကြောင်းပြ ချက်တစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဖြစ်နေက လက်မခံ သင့်ပါ။ တရားရုံးတစ်ရုံးအား ဖျက်သိမ်းသောအခါ၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း သောအခါ အဆိုပါတရားရုံး၏ လက်ရှိအဖွဲ့ဝင်အားလုံးကို အစားထိုး ဖွဲ့စည်းသော တရားရုံးတွင် ပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်း ထိုသို့မဟုတ်က အခြားတရားစီရင်ရေးရာ ရုံးတစ်ခုတွင် အဆင့်အတန်းနှင့် ရာထူးသက်တမ်း တူညီစွာခန့်အပ်ပေးခြင်း ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့သော အဆင့်အတန်းနှင့် ရာထူးသက်တမ်း တူညီသည့် တရားစီရင်ရေးရာ အခြားရုံး မရှိပါက သက်ဆိုင်ရာတရားသူကြီးအား ရာထူးဆုံးရှုံးမှုအတွက် လျော်ကြေး အပြည့်အဝ ပေးသင့်ပါသည်။²¹⁹

218 Ibid, para. 5.2.
219 Beijing Statement, article 30, is virtually identical. See also Human Rights Committee, Pastukhov v. Belarus UN Doc CCPR/C/78/D/814/1998 (2003). The forthcoming judgment of the ECtHR (Grand Chamber) in Baka v. Hungary, App. No. 20261/12 may also be relevant (judgment announced for 23 June 2016, but not available at the time of writing).

၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုးဗီးနားဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်ကိုယ်စားလှယ် (စစ်ပွဲကိုရပ်စဲစေခဲ့သော ဒေတွန်သဘောတူညီချက်ကို ကြီးကြပ်မှုပြုရန် ၁၉၉၅ခုနှစ်တွင် ခန့်အပ်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာ အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သူ)က နိုင်ငံတွင်းရှိ တရားစီရင်ရေးရာထူးများ အားလုံး လစ်လပ်နေကြောင်း ကြေညာခဲ့ပြီး၊ လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော တရားသူကြီးများအားလုံးသည် အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဆင့်မြင့်တရားစီရင်ရေးနှင့် တရားစွဲဆိုရေးကောင်စီများ (High Judicial and Prosecutorial Councils)ကဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းစဉ်များအတိုင်း (လက်ရှိ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေခြင်းမရှိသော လျှောက်ထားသူများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍)ရာထူးပြန်လည်လျှောက်ထားရန် လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ တရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ထိုတရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုကို မရရှိခဲ့ဘဲ ရာထူးပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်းကို ငြင်းပယ်ခံခဲ့ရသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (UN Human Rights Committee)ထံ တိုင်ကြားမှုတစ်ခု တင်သွင်းကာ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အား စိန်ခေါ်ခဲ့ပါသည်။²²⁰ အဆိုပါ တရားသူကြီး၏ စီရင်ချက်များစွာနှင့်ပတ်သက်ပြီး တိုင်တန်းမှုများရှိခဲ့သော်လည်း နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်အား ဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အောက်ပါသတ်မှတ်စံနှုန်းများအပါအဝင် အကြောင်း အချက်များစွာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ရှုပ်ထွေးသော အကဲဖြတ်သတ်မှတ်မှုစနစ်ကို အခြေခံ၍ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

- ပညာရှင်ပီသသောအသိပညာနှင့် စွမ်းဆောင်မှု၊
- ပညာရှင်ပီသသော စာပေရေးသားမှုများနှင့် ပရောဖက်ရှင်နယ်အသင်းအဖွဲ့များတွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများမှတစ်ဆင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိကြောင်း ပြသနိုင်ခြင်း၊
- လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် ယခင် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များအပေါ် အခြေခံသည့် ပညာရှင်ဆိုင်ရာအရည်အချင်းရှိကြောင်းပြသနိုင်ခြင်း၊
- လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာပြဿနာများအား စစ်စစ်သုံးသပ်နိုင်စွမ်း၊
- ရာထူးအလိုက်တာဝန်များအား သမာသမတ်ရှိခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်လုံ့လဝီရိယရှိခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြတ်သားခြင်းနှင့် တာဝန်ယူမှုရှိခြင်းတို့ဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း၊
- ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းရည်များ၊
- လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့်ဆက်ဆံရေး၊ ရုံးပြင်ပလုပ်ဆောင်မှု၊ ဖြောင့်မတ်မှုနှင့် ဂုဏ်သတင်း ကောင်းမွန်ခြင်းနှင့်
- စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံနှင့် အရည်အချင်းများ။

220 See Raosavljevic v. Bosnia and Herzegovina, UN Doc CCPR/C/89/D/1219/2003 (2007).

ကော်မတီ၌ ထိုတရားသူကြီးက အခြားအရာများအပြင် ၎င်းအား ရာထူးပြန်လည် မပေးအပ်ခဲ့ခြင်းသည် တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ လွတ်လပ်မှုကို နှောင့်ယှက်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ၎င်း ဆုံးဖြတ်ချက်မှ အယူခံဝင်ခွင့်မရှိခြင်းသည် ၎င်း၏ ထိရောက်သောကုစားမှုရရှိခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း စွပ်စွဲခဲ့ပါသည်။ ထိုတရားသူကြီးအား ပြန်လည်ရာထူးခန့်အပ်ပေးခြင်းမရှိသည့်အချက်သည် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော စီရင်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့သည့် အချက်အပေါ်သာလျှင် အခြေခံခြင်းဖြစ်ပြီး ရာထူးသတ်မှတ်သည့်စနစ်အတွင်းရှိ အခြား ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော စံသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံခြင်းမဟုတ်သည်ကိုထောက်လျက် ကော်မတီက ပထမအဆိုကို ပယ်ချခဲ့ပါသည်။ ထိုတရားသူကြီးသည် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မည်သည့် ချိုးဖောက်မှုကိုမျှ ထောက်ပြနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိသဖြင့် ကော်မတီက ၎င်း၏ အယူခံခွင့်မရှိခြင်းဆိုင်ရာ တိုင်ကြားမှုကို လက်မခံနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။²²¹

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American တရားရုံးချုပ်ရှေ့မှောက်သို့ ရောက်ရှိလာသော အမှုတစ်ခုတွင် အီကွေဒေါနိုင်ငံ၌ နိုင်ငံရေး မတည်မငြိမ်ဖြစ်နေသည့် ကာလအတွင်း ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်က တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာခုံရုံးအဖွဲ့ (Electoral Tribunal) နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးအဖွဲ့တို့၏ တရားသူကြီးများအားလုံးကို ၁၄ ရက်အတွင်း ရာထူးမှဖယ်ရှားခဲ့ပါသည်။²²² ထိုတရားသူကြီးများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းမတိုင်ခင်၊ သို့မဟုတ် ပြီးနောက် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်ကို စုပေါင်း၍ သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း စောဒကတက်ရန် အခွင့်အရေး မပေးခဲ့ပါ။ ထိုသို့ထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် ဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းအရင်းများမှာ "ကျယ်ပြန့်ပြီး ယေဘုယျဆန်သော နည်းလမ်းများဖြင့်" ဖော်ပြခဲ့ရာ "အဂတိ လိုက်စားခဲ့သည်ဟု ယူဆနိုင်သောလုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲချက်များ၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်နေသည်ဟု စွပ်စွဲချက်များ"သာ ဖြစ်ပါသည်။ ကွန်ဂရက်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် "ထိုအချိန်က တည်ရှိနေသော နိုင်ငံရေးအာဏာအများဆုံး ရရှိထားသည့် အဖွဲ့အပေါ်စာနာမှုရှိသည့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်နှင့် လက်ရှိ သမ္မတနှင့် ယခင်သမ္မတအပေါ် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုများကို ဟန့်တားရန် ရည်ရွယ်သော နိုင်ငံရေးအရူးပေါင်းမှု၏ ရလဒ်" ဖြစ်ကြောင်း Inter-American တရားရုံးက တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ရာထူးမှထုတ်ပယ်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် "တိကျသော အချက်အလက် အထောက်အထားများအား သီးသန့်စစ်ဆေးမှုအပေါ်" အခြေခံထားခြင်း မဟုတ်ကြောင်း

221 Ibid, paras 7.6-7.8. The question of lack of appeal had apparently been argued by the complainant, and so was treated by the Committee, only in relation to "right to effective remedy" under article 2 of the ICCPR, and not guarantees of judicial independence more generally; as such the Committee's inadmissibility decision cannot necessarily be taken to address the right to appeal under other articles, or other standards, such as the UNBP Judiciary.
222 See IAmCtHR, Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013), paras 156-180; and Constitutional Tribunal (Camba Campos et al) v. Ecuador, Series C No. 268 (28 August 2013), paras 170-222.

အဆိုပါတရားရုံးက အလေးထားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် Inter-American တရားရုံးက တရားသူကြီးများအား “အစုလိုက်အပြုံလိုက် တရားလက်လွတ်” ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း သည် “တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် တိုက်ခိုက်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း”တွေ့ရှိ ခဲ့ပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရင်းများအားလုံးကြောင့် အဆိုပါဆောင်ရွက်ခဲ့သော အစီအမံ သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန်သဘောတူညီချက် ကွန်ဗင်းရှင်းကို ချိုးဖောက် ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အဆိုပါတရားရုံးက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

6. ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အထူးကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ

နိဒါန်း

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ နိဒါန်းတွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံအားလုံးသည် မည်သည့်အခြေအနေတွင် ရောက်ရှိနေသည်ဖြစ်စေ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်ညီညွတ်ကိုက်ညီသည့် ထိရောက်သောတာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးအရ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုတို့သည် ကမ္ဘာဒေသအားလုံးရှိ နိုင်ငံများတွင် ရှိကြပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုယန္တရားများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာ၌ ထိရောက်မှုရှိစေရန် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေများကို ဂရုပြုသင့်ပါသည်။

ဤအခန်းတွင် အချို့သောဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရင်ဆိုင်ရသောစိန်ခေါ်မှုများ၏ သာဓကအချို့နှင့် နိုင်ငံများက ထိုစိန်ခေါ်မှုများကို တုံ့ပြန်ရန်အတွက် ကျင့်သုံးခဲ့သော နည်းဗျူဟာပေါင်းစုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။²²³ အဆိုပါသာဓကများသည် ယခင်ကဏ္ဍများတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှု၊ တို့အတွက် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား တာဝန်ခံစေရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အချို့သောစိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ထပ်မံဖော်ပြပေးပါသည်။ ပျံ့နှံ့စွာဖြစ်ပွားနေသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုသည် သီးသီးသန့်သန့်ဖြစ်ပွားနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပုံမှန်အားဖြင့် စနစ်တစ်ခုလုံးတွင် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများ အားနည်းလေ့ရှိခြင်းကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှု ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားနေသည့် အခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားနေပုံကို အဆိုပါသာဓကများတွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဤအခန်းတွင်ဖော်ပြထားသော သာဓကများသည် ကွဲပြားသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိ ကျင့်သုံး လုပ်ဆောင်သူများအကြား အသိပညာ ဗဟုသုတ မျှဝေခြင်းအား ပံ့ပိုးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အဆိုပါသာဓကများသည် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရူထောင့်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနေသည့် အခြားသောနိုင်ငံများမှ ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများ (ဖွံ့ဖြိုးဆဲ

223 The research on which this Chapter is based focussed primarily on Afghanistan, Bangladesh, Central African Republic, Chad, Kenya, Myanmar, Nepal, Pakistan and Rwanda. In this Guide, the use of the term "developing country" is not intended to imply value statements about the direction that States may choose to take in terms of economic, social or other policies, nor to suggest that all countries with broadly similar economic conditions are necessarily similar in other ways. In this Guide, the term is used in a limited sense to refer to the countries classified as such in economic terms by, for instance, the United Nations, World Economic Situation and Prospects 2016, Statistical Annex, Country Classifications, Table C.

နိုင်ငံများအပေါ် ထိခိုက်နေသော အဂတိလိုက်စားမှု၏ အချို့သောအစိတ်အပိုင်းအား ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများမှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများက အစပျိုးဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်သည့်တိုင် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ သို့မဟုတ် တရားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူပေးရာ၌ ပါဝင်သောသူများအတွက်လည်း အကျိုးရှိစေနိုင်ပါသည်။²²⁴

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအတွက် နောက်ခံအခြေအနေ

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများအပြား၌ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သော လုပ်ရပ်များကို ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ရာဇဝတ်မှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကို ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပေါ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်မျိုးဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပျိုးထောင်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့ဖြစ်လာပါက ပြည်သူများသည် အဂတိလိုက်စားမှုအား စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် တဖြည်းဖြည်းရှုမြင်လာကာ တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ရေရှည်ယုံကြည်မှုပျောက်ဆုံးလာစေပါသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများသည် မကြာခင်ဆိုသလို အရည်အချင်း လုံလောက်ပြည့်မီခြင်းမရှိဘဲ လခနည်းပါးစွာရရှိကြပြီး ဝန်ထမ်းအင်အားများမှာလည်း တရားရုံးများရှေ့မှောက် ရောက်ရှိလာသော အမှုအရေအတွက်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းအတွက် လုံလောက်မှုရှိရန် များစွာလိုအပ်နေပါသည်။ တရားရုံးများမှာ အဆောက်အဦအပျက်များဖြစ်ကြပြီး အခြေခံပစ္စည်းကိရိယာများလည်း မရှိကြပါ။ အဆိုပါ အကြောင်းအချက်များကြောင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အဂတိလိုက်စားသည်သာမက ထိရောက်မှုလည်း နည်းပါးသည်ဟူသော အများပြည်သူ၏ ထင်မြင်ချက်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေကာ မနိုင်မနင်းဖြစ်နေပြီး အလုပ်များစွာစုပုံနေမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အထူးသဖြင့် နက်ရှိုင်းပြီး ပျံ့နှံ့သော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှုသည် မကြာခင်က လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်ပေါ်စေလေ့ရှိပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အားနည်းစေပါသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုတွင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှု ပါဝင်လာပါက ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများအနေဖြင့် တံစိုးလက်ဆောင်ပေးရန် မတတ်နိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့အား ဥပဒေဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ၊ သို့မဟုတ် တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီနိုင်ခြင်းတို့ကို ကင်းမဲ့စေသဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

224 See also, among others, United Nations Development Programme (UNDP), A Transparent and Accountable Judiciary to Deliver Justice for All (2016), and Linn Hammergren, Justice Reform and Development: Rethinking Donor Assistance to Developing and Transitional Countries (Routledge, 2014).

ထို့ပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှု ပျံ့နှံ့နေပါက ဥပဒေစနစ် တစ်ခုလုံးအပေါ်နှင့် ထိုဥပဒေစနစ်ကိုပင်ကျော်လွန်၍ သက်ရောက်မှု များရှိနိုင်ပါသည်။ အဂတိလိုက်စားသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုသည် တရားမျှတမှုကို မျှတစွာ စီမံခန့်ခွဲ ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သောလွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုတို့ ကင်းမဲ့စေပါသည်။ ထို အချက်သည် ပြည်သူအများစု၏ ၎င်းတို့အခွင့်အရေးများ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန်၊ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများအား တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ဥပဒေ စနစ်အပေါ် တစ်ဦးချင်းမှီခိုနိုင်စွမ်းကို ကျဆင်းစေပါသည်။ ရေရှည်တွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ အပေါ် အများပြည်သူက ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းသည် ပြည်သူအများစုအား နိုင်ငံတော် အဖွဲ့ အစည်းများကိုရှောင်ရှားစေနိုင်ပြီး အငြင်းပွားမှုများဖြေရှင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားမျှတမှု ရှာဖွေခြင်းအတွက် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းကို ရွေးချယ်စေရန် ဦးဆောင်စေနိုင်ပါ သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လာခြင်းသည် တည်ငြိမ်မှုအပေါ်၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုအသီးအပွင့်များ (နှင့်ဆုံးရှုံးမှု များ)အား မျှတစွာခွဲဝေခြင်းအပေါ်၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ်၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်မှု အပေါ်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအပေါ် ဆိုးရွားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင် ပါသည်။²²⁵

အမှန်စင်စစ် ပျံ့နှံ့စွာဖြစ်ပွားနေသော အဂတိလိုက်စားမှုအား ပြည်သူများစွာက နေ့စဉ် ဘဝ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်နှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှုအဖြစ် ရှုမြင်လာကြပါ သည်။²²⁶ အများပြည်သူ၊ ရှေ့နေများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် အခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများ အနေဖြင့် ထိုပြဿနာကို အဆုံးသတ်ပေးမည့် ထိရောက်သော ဆောင်ရွက်ချက်များချမှတ် ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် စွမ်းအင်နှင့်အရင်းအမြစ်များကို ရှင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း ထက်၊ ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်း၏ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် အကုန်အကျ တွက်ချက်မှုများကိုသာလျှင် အလိုက်သင့်ပြောင်းလဲရန်သာ လိုအပ်ပါသည်။

ပျံ့နှံ့နေသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအပေါ် ယေဘုယျ အားဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလေရာ အုပ်ချုပ်မှု၏ အစိတ်အပိုင်းအားလုံး အပေါ် သက်ရောက်နေသော အဂတိလိုက်စားမှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ခံစားရပါသည်။²²⁷ ထို အခြေအနေများတွင် အုပ်စုတစ်စု၌ အဂတိလိုက်စားမှုရှိနေခြင်းသည် အခြားအုပ်စုများကို

225 SRIL, Report on Judicial Corruption, supra note 19, paras 29-39.
226 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 4; UNODC, Corruption in Afghanistan: Bribery as reported by the victims, January 2010, <http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghanistan-corruption-survey2010-Eng.pdf> , pp. 4 and 7; ICJ, Right to Counsel: The Independence of Lawyers in Myanmar (2013).
227 Of the examples under consideration in this chapter, for instance, most ranked in the top 30 of the world's most corrupted countries according to the 2014 Transparency International Corruption Perception Index: Afghanistan ranked 12th, Myanmar 21st, Chad 22nd, Central African Republic 24th, Kenya and Bangladesh ranked 25th, Pakistan and Nepal 29th, and Rwanda 49th. See <http://www.transparency.org/cpi2014/results>.

လည်း အဂတိလိုက်စားရန် အားပေးသဖြင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အဂတိလိုက်စားမှုသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုတည်းတွင်သာ မဟုတ်ဘဲ ဥပဒေဆိုင်ရာစနစ်ရှိ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသော တရားရုံးစာရေးများ၊ ရှေ့နေများ၊ ဥပဒေအရာရှိများအပေါ်လည်း သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ စာရေးများသည် စွပ်စွဲခံထားရသူများထံ အချက်အလက်များပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုတစ်ခုတွင် အခြေခံလုပ်ငန်းအဆင့်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် ငွေတောင်းယူနိုင်ပြီး၊ ရှေ့နေများကလည်း တရားပြိုင်များနှင့် တရားလိုများထံမှ လာဘ်များ တောင်းခံနိုင်ကာ အဆိုပါလာဘ်များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအား အမှုများ၊ သို့မဟုတ် အယူခံမှုများကို နှောင့်နှေးပေးရန်၊ သို့မဟုတ် အလျှင်အမြန် လုပ်ဆောင်ပေးရန် တရားသူကြီးများကို ပေးရပါသည်။²²⁸ စနစ်အတွင်း ပုဂ္ဂိုလ်များအကြား အဂတိလိုက်စားခြင်း ပျံ့နှံ့နေမှုသည် လှိုင်းဂယက်ထက်သို့ တဖြည်းဖြည်းပြန့်ပွားလာနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တရားမဝင်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း ပါဝင်လာနိုင်ပါသည်။²²⁹ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို တရားသူကြီးများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုအား သီးခြားကိစ္စရပ်အဖြစ် အပြည့်အဝ နားလည်နိုင်မည်မဟုတ်သလို သီးခြားဖြေရှင်းနိုင်မည်လည်း မဟုတ်ပါ။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအား တိုက်ဖျက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများတွင် အခြေအနေတစ်ရပ်လုံးကို ခြုံငုံစဉ်းစားသင့်ပြီး၊ ဥပဒေစနစ်အတွင်းရှိ အခြားသော ဆောင်ရွက်သူများအကြားသာမက ထို့ထက်ကျော်လွန်သော အတိုင်းအတာအထိ အဂတိလိုက်စားမှုများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားသော ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အတူတကွ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သင့်ပါသည်။

အခြားနိုင်ငံများကဲ့သို့ပင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၌ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍအတွင်း အဂတိလိုက်စားမှုသည် အဓိကအားဖြင့် ပုံစံနှစ်မျိုးဖြင့် ဖြစ်ပွားပါသည်။ ပထမပုံစံမှာ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများက တရားသူကြီးများအား လာဘ်ထိုးခြင်းဖြစ်ပြီး (ငွေကြေး၊ သို့မဟုတ် မြေ၊ သို့မဟုတ် ကုန်ပစ္စည်းများ၊ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။) ဒုတိယပုံစံမှာ နိုင်ငံရေးအရ စွက်ဖက်မှုပြုခြင်းဖြစ်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအာဏာပိုင်များက တရားသူကြီးများအား

228 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, pp. 181 and 236; The New York Times, "Myanmar's Opening Up Hasn't Loosened Graft in Courts", 24 October 2014.
229 In Bangladesh, for example, there are allegations of collusion between the Government, prosecutors and judges (ICJ, "Bangladesh: execution of Muhammad Kamaruzzaman undermines justice", 11 April 2015; U4 Anti-Corruption Resource Centre, "Overview of corruption and anti-corruption in Bangladesh, Expert Answer 353", 7 November 2012, p. 7); in Central African Republic, there were reports of collusion between lawyers and judges (ICJ, "Attacks on Justice 2005: Central African Republic", <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/05/Central-African-Republic-attacks-on-justice-2005.pdf>); and in Nepal there were reports of collusion between lawyers and court employees (Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 238).

အဆိုပါအာဏာကြီးသော အဖွဲ့များအပေါ် အကျိုးရှိမည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချပေးစေရန် ဖိအားပေးခြင်း ပါဝင်ပါသည်။²³⁰ လက်တွေ့တွင် အဆိုပါပုံစံနှစ်မျိုးသည် အမြဲ မဟုတ်သော်လည်း မကြာခင်ဆိုသလို ဒွန်တွဲဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိကြောင်း ဤအခန်းတွင် လေ့လာထားသော နိုင်ငံများ၌ ကြုံတွေ့ရသည့် အတွေ့အကြုံများက ဖော်ပြပါသည်။

တံစိုးလက်ဆောင်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရ စွက်ဖက်မှုတို့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအပေါ် အနှောင့်အယှက်ပေးရာတွင် အဖြစ်အများဆုံးပုံစံများ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့ချည်းသာ ရှိသည်တော့မဟုတ်ပါ။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် တရားသူကြီးများအပေါ် လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု မရှိသော လွှမ်းမိုးမှု၏ အခြားသောပုံစံများလည်း ဖြစ်ပွားပါသည်။ အဆိုးဆုံးအနေဖြင့် တရားသူကြီးများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ၏ ဘဝများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တည်မြဲမှုအပေါ် တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုများပင် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်မျိုး အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး တာလီဘန်များ(Taliban)က တရားသူကြီးများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်ခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။²³¹ တရားသူကြီးများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာဘေးကင်းလုံခြုံမှုအပေါ် ဤအတိုင်းအတာအထိ နှောင့်ယှက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ်နှင့် ၎င်း၏တာဝန်များအား ဆောင်ရွက်ပုံအပေါ် အမှန်တကယ်ထိခိုက်မှုရှိစေပါသည်။ အချို့သော စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကွန်ယက်များနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ပတ်သက်မှု၊ သို့မဟုတ် ဆက်နွယ်မှုများအား ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်းမပြုဘဲ ၎င်းတို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအပေါ် လွှမ်းမိုးခွင့်ပြုသော တရားသူကြီးများသည်လည်း တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာအင်အားစုပုံစံတစ်ခုအား ဆောင်ရွက်နေခြင်းအဖြစ် ရှိနေနိုင်ပါသည်။

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအပေါ် စွက်ဖက်မှုအား အထက်ပါ ပုံစံနှစ်မျိုးလုံးဖြင့်၊ အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးအပေါ် ပြစ်မှားစော်ကားမှုနှင့်ပတ်သက်သော အမှုများတွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။²³² မကြာခင်ဆိုသလို ဘာသာရေးအစွန်းရောက် အဖွဲ့များ၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်လောက်သော မည်သည့် သက်သေအထောက်အထားမျှမရှိသည့်တိုင် စွပ်စွဲခံထားရသူအပေါ် စီရင်ချက်ချမှတ်အောင် တရားသူကြီးများအား အတင်းအကျပ်စေခိုင်းရန် ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ခြောက်လှန့်မှုတို့အသုံးပြုကြလေ

230 SRIJL, UN Doc E/CN.4/2004/60 (31 December 2003), para. 39; SRIJL, Report on judicial corruption, supra note 19, paras 21-25. See also Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. ii.
231 UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), "Afghan civilian casualties from ground combat rise in 2015", 12 April 2015, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50553> ; "UN in Afghanistan condemns Taliban's deadly attack on judges and prosecutors", 11 May 2015, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50816>.
232 Under section 295-C of the Pakistan Penal Code, 1860, "defaming the Prophet Muhammad" carries a mandatory death penalty.

ရှိပါသည်။ အခြားသောကိစ္စရပ်များတွင် တရားသူကြီးများသည် ခုခံချေပသူများအပေါ် ဘက်လိုက်မှုပြုရာ၊ ၎င်းတွင် တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ ဘာသာရေးအမြင်များ သည် တရားစွဲဆိုမှုများ၏ ရလဒ်အား အဆုံးအဖြတ်ပေးကြောင်း အလွန်သိသာပါသည်။²³³

အမှုတွဲများ အလွန်များပြားခြင်း၊ ကျင့်ဝတ်နှင့်မကိုက်ညီသော လုပ်ဆောင်မှုများ၊ တာဝန်ခံမှုနည်း လမ်းများမရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထိရောက်မှုမရှိခြင်း၊ ရာထူးသက်တမ်းခိုင်မာမှု မရှိခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း မရှိခြင်းအားလုံးတို့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအင်အားစနစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တွန်းအားပေးသော အကြောင်းအချက်များအဖြစ် ဖော်ပြကြပါ သည်။ သို့သော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အများဆုံးတွေ့ရလေ့ရှိသော အကြောင်းအရင်း မှာ လစာများ နည်းပါးခြင်းဖြစ်ပါသည်။²³⁴ ဤအချက်သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိ အစိုးရများနှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များအတွက် အထူးစိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တရား သူကြီးများ၏ လခများတိုးမြှင့်ပေးခြင်းသည် သိသာထင်ရှားသော ရသုံးငွေစာရင်းဆိုင်ရာ၊ အများပြည်သူ အမြင်သဘောထားဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် အခြားသောကဏ္ဍရပ်များရှိ ဘတ်ဂျတ်တိုးမြှင့်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ ချက်ခြင်း အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသော အခါ တွင် ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းအတွက် အထူးသဖြင့် လေ့လာထားသောနိုင်ငံများတွင် လစာနည်းပါးခြင်း အား တရားသူကြီးများအကြား မကျေနပ်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းအဖြစ် မကြာခဏ ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် တရားသူကြီးများ၏ ၉၀ ရာခိုင် နှုန်းက ၎င်းတို့၏လုပ်ခလစာအပေါ် မကျေနပ်ကြောင်း ပြောကြားပြီး²³⁵ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ခရိုင်တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ လစာသည် တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ စားဝတ်နေရေးကို ထောက်ပံ့ ပေးနိုင်အောင် လုံလောက်မှုမရှိကြောင်း ယူဆထားပါသည်။²³⁶ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လစာ နည်းပါးခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အင်အားစနစ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်း အရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ရှေ့နေများက အတိအကျဆိုပါသည်။²³⁷ နီပေါနိုင်ငံတွင် နီပေါ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းက လုပ်ခလစာအနည်းငယ်သာရရှိသော အရာရှိများအား ၎င်းတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်များကို ကာမိစေရန် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ ရွေးချယ်လာအောင် တွန်းအားပေးနေပါသည်။²³⁸ ဗဟိုအာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၉ ခုနှစ်၌ တရားစီရင်ရေး

233 ICJ, On Trial: the implementation of Pakistan's blasphemy laws (November 2015), Section 5.3.
234 See for example "When are judges likely to be corrupt?" by Stefan Voigt in Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 296.
235 UNODC, "Corruption in Afghanistan: Bribery as reported by the victims", January 2010, p. 27, <http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghanistan-corruption-survey2010-Eng.pdf>.
236 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, pp. 180-181.
237 ICJ, "Myanmar: Financial Independence of the Judiciary", 18 March 2014, <http://www.icj.org/cij/countryprofiles/myanmar-introduction/judges/financial-independence/>
238 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 238.

ဆိုင်ရာ အရာရှိများ၏ လစာများကို ပေးချေရန် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။²³⁹

တစ်ဖက်တွင်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ တရားသူကြီးများသည် အထူးသဖြင့် အခြား အစိုးရအရာရှိများနှင့် သာမန်ပြည်သူလူထုနှင့်ယှဉ်လျှင် ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်တွင် စီးပွားရေး အရ တောင့်တင်းမှုအရှိဆုံးသူများပင် ဖြစ်နိုင်ကြပြီး၊ ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အသုံး ချ၍ မလုပ်လောက်သောလစာများအား မြင့်တက်လာအောင်မလုပ်ဘဲ ၎င်းတို့၏ အတော် အတန်ဖြစ်သော နေအင်အားကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။²⁴⁰

နိုင်ငံရေးအရဥက္ကဋ္ဌဖက်မှနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဂတိလိုက်စားမှုတို့၏ ဆက်စပ်မှုသည် အပြန် အလှန်ပံ့ပိုးစေပြီး ပိုမိုအားကောင်းစေသော သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အကြီးတန်းတရားသူ ကြီးများနှင့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် အကယ်၍ ပိုမို ကျယ်ပြန့်သော လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာ နောက်ခံအခြေအနေ များက အစိုးရ၏ အကျိုးစီးပွားများရှိနေသောအမှုများ၌ တရားသူကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် များအပေါ် ထိုအဖွဲ့ဝင်များ၏ စွက်ဖက်မှုအား အထောက်အကူဖြစ်စေပါက တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကို တိုက်ဖျက်သော ထိရောက်သည့် အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်ရန် ယေဘုယျအားဖြင့် မက်လုံးအနည်းငယ်သာ ရှိနိုင်ပါသည်။ တရားသူကြီးများသည် အထူးသဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုမှတစ်ဆင့် ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများ ထံမှရရှိသော အကျိုးအမြတ်များဖြင့် ၎င်းတို့၏ဝင်ငွေအား ပံ့ပိုးခြင်းသည် ၎င်းတို့အတွက် “သာမန်ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိမှု” အဖြစ်သာ ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆကြပါက တရားသူကြီး အများစုသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း၌ အဂတိလိုက်စားမှု လုပ်ရပ်များတွင် ပါဝင်ပတ်သက် နိုင်ပါသည်။ သို့သော် အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များ၏ သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားနှင့်ဆန့်ကျင်သော စီရင်ချက်များချမှတ်သည့် တရားသူကြီး တစ်ဦးချင်းကို အာဏာပိုင်များကဖော်ထုတ်မည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆို၍မရသော မည်သည့် မြိမ်းခြောက်မှုကိုမဆို အဆိုပါအဂတိလိုက်စားမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော တရားသူကြီးများ သည် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရ နိုင်ပါသည်။ အမှန်စင်စစ် ICJ အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင်ဦးဆောင်နေ သောအဖွဲ့၏ မျက်နှာသာပေးခြင်း မခံရတော့သော တရားသူကြီးများကိုသာလျှင် အဂတိ

239 United States Department of State, "2009 Country Reports on Human Rights Practices - Central African Republic", 11 March 2010. In 2015, Avocats Sans Frontières reported that the budget of the justice sector represented only 0.15% of the overall public budget: "The state of justice in the Central African Republic", 27 August 2015: <http://www.asf.be/blog/2015/08/27/the-state-of-justice-in-the-central-african-republic/>.

240 In 2010, for instance, UNODC reported that half of all large bribes (\$1000 or more) in Afghanistan are received by enforcement officers, especially judges and prosecutors, and that the amounts paid in bribes differ by the category of public official: on the lower end (less than US\$100 per bribe) are teachers, doctors and nurses, whereas judges, prosecutors, members of the Government and customs officers are at the higher end of the scale (average bribes higher than US\$200). See UNODC, "Corruption in Afghanistan: Bribery as reported by the victims", January 2010, *supra* note 235, pp. 4, 9-10.

လိုက်စားမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရင်းများဖြင့် ရွေးချယ်၍ တရားစွဲဆိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် အပြစ် တင်ရှုံးချခြင်း ပြုလုပ်သော်လည်း အစိုးရ၏ရည်ရွယ်ချက်များ၊ သို့မဟုတ် အကျိုးစီးပွားများကို စိန်ခေါ်ခြင်းမရှိသော တရားသူကြီးများက ကျယ်ပြန့်စွာကျူးလွန်နေကြသည့် အလားတူ လုပ်ရပ်များအားတားဆီးရန် မည်သည့်လုပ်ဆောင်မှုကိုမျှ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသည့် အစိုးရ များကို မကြာခင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပါသည် (အထက်စာမျက်နှာ ၈၀-၈၁ ကိုလည်း ကြည့်ပါ)။

တရားသူကြီးအဖြစ်ခန့်အပ်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်များသည် အုပ်ချုပ်သူများ၏ မူဝါဒများ အပေါ် သစ္စာရှိသော၊ သို့မဟုတ် ရှေးရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်စေခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေး ရာထူးလမ်းကြောင်း၏ ကနဦးအဆင့်များတွင် စွက်ဖက်မှုများ စတင်ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ တရားသူကြီးများ ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ခန့်အပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြင့် အာဏာ ချုပ်ကိုင်ထားသူများအနေဖြင့် အစိုးရ၏မူဝါဒများကို မျက်နှာသာပေးသော တရားသူကြီး အဖြစ် လျာထားသူများကို ရွေးချယ်ပြီး တရားသူကြီးများ၏ စိတ်ထဲတွင် ပြန်လည်ပေးဆပ် ရမည့် ခံစားမှုမျိုးဖြစ်ပေါ်လာအောင် လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်စေပါသည်။ ရာထူးခန့်ထားမှုအပေါ် တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံရေးအာဏာပိုင်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု မျှော်မှန်းထားပါသည်။ ရာထူးခန့်အပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်သော ရာထူးများ ခန့်အပ်မှု ကို ချောမွေ့စေသော ဥပဒေမူဘောင်တစ်ရပ် တည်ထောင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ လွှတ်တော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် တရားသူကြီးများခန့်အပ်မှုအတွက် ကျယ်ပြန့်သော သီးသန့်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါက၊ သို့မဟုတ် အကယ်၍ လွတ်လပ်စွာ ခန့်အပ်မှုများအတွက် မည်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်စုံတစ်ရာအား အပေးအယူနည်းဖြင့် ညှိနှိုင်းမှုပြုပါက၊ သို့မ ဟုတ် လျစ်လျူရှုပါက အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အဂတိလိုက်စားမှုမျိုးဖြစ်ပေါ်လာစေသော အခြေအနေများ ကျရောက်နိုင်သည့် အန္တရာယ် ရှိပါသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအတွက် တစ်သက်တာ ရာထူးထမ်းဆောင်ခွင့် စသော တရားဝင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များရှိပါက အတင်းအဓမ္မ ရာထူးပြောင်းရွှေ့မှုစသော လက်တွေ့အစီအမံများအား အာဏာပိုင်များက လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသော သူများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့်ဆန့်ကျင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် တရား သူကြီးများအပေါ် လက်စားချေမှု ပြုလုပ်ရန်အတွက် မလျော်ကန်စွာ အသုံးချနိုင်ပါသည်။²⁴¹

241 In Bangladesh, prosecutors threatened a judge with transfer if the judge did not grant bail to an accused. The judge sought protection from the Supreme Court, which has powers to punish those who interfere with a judge's function, but instead of protecting the judge the Supreme Court agreed to the transfer (Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 181). See also pp. 26-27 above.

အပြစ်ရှိလျက်နှင့်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အဓိကအကြောင်းအရင်းတစ်ခုဖြစ်နေခြင်း

လုပ်ခလစာများတိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအား ဆောင်ရွက်ရန် မက်လုံးများအား လျော့ချလာနိုင်အောင်ရည်ရွယ်သော အခြားအစီအမံများသည် ၎င်းတို့ချည်းသာ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုကင်းမဲ့သော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်လာအောင် အာမခံပေးနိုင်ရန် မလုံလောက်ပါ။ လေ့လာတွေ့ရှိမှုများအရ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော နောက်ထပ်အဓိက အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်မှာ အပြစ်ရှိသော်ငြား ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေမှုဖြစ်ပြီး လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာနည်းလမ်းများ ထိရောက်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊ တရားသူကြီးများအား တာဝန်ခံစေရန် နိုင်ငံရေးအရ ဆန္ဒမရှိမှုကြောင့်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း မခံရမည်ကို သိရှိပါက တရားသူကြီးများသည် လာဘ်ယူမှုများ ပိုမိုပြုလုပ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ကန်ညာနိုင်ငံ²⁴²နှင့် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံ²⁴³မှလွဲ၍ ဤအခန်းအတွက်လေ့လာခဲ့သောနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကိုတိုက်ဖျက်ရန် တိကျသော ဆောင်ရွက်ချက်များကို အမှန်တကယ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အဂတိလိုက်စားမှုအများဆုံးဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများတွင် တရားသူကြီးများအပါအဝင် အစိုးရအရာရှိများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်သော ခိုင်မာသည့်ဥပဒေများရှိပြီး တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ဥပဒေကို ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းမရှိသောနိုင်ငံများ ပါဝင်ကြပါသည်။

အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံ

အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံ၏ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ (Anti-Bribery and Corruption Law) တွင် တရားသူကြီးများအပါအဝင် အစိုးရအရာရှိများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုအား ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်

242 In 2002/2003, Kenya removed numerous judges under a so-called "radical surgery" reform programme to combat judicial corruption, which adopted controversial methods inconsistent with the standards and best practices set out in this Guide. Following criticisms of the "radical surgery" programme, both in terms of its lack of fairness or objectivity, and its perceived lack of success in addressing the problems with the judiciary, Kenya undertook a vetting process (see pp. 96-99 above) that, while not free of flaws, was designed to be more extensive, structured, systematic, objective, independent and fair than the "radical surgery" had been.
243 Rwanda dismissed all members of the judiciary in 2004, citing alleged corruption, in an exercise that was clearly inconsistent with the standards and best practices set out in this Guide.

နိုင်ငံတွင် တရားသူကြီးများ၏ တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းနှစ်ရပ်ရှိပြီး တစ်ခုမှာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ ၏ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး တာဝန်ရှိသော တရားလွှတ်တော်ချုပ်ဖြစ်ကာ၊ ကျန်တစ်ခုမှာ တရားသူကြီးများနှင့် အခြားအရာရှိများအပေါ် တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံပေးရန် တာဝန်ရှိသော အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်သည့် ကြီးကြပ်ရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးရုံးချုပ်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤဥပဒေရေးရာနှင့် အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆိုင်ရာမူဘောင်ရှိနေသော်လည်း အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် မည်သည့်တရားသူကြီးကိုမျှ အမှန်တကယ် တာဝန်ခံစေခဲ့သော မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်သည့်သာဓက ရှိပုံမပေါ်ပါ။

အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် တရားသူကြီးများ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေသောယဉ်ကျေးမှုသည် အဂတိလိုက်စားမှု၊ တရားစီရင်ရေးအဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တို့၏ ထိရောက်မှုမရှိခြင်းကို တိုက်ဖျက်ရန် နိုင်ငံရေးအရဆန္ဒမရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် ထိရောက်သော တရားဝင်နိုင်ငံတော်အစီအမံများ မရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ တရားခွင့်စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးမှုအား စီစဉ်ရန်နှင့် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ တရားရုံးများကို စောင့်ကြည့်ရန် ကုန်ကျစရိတ် ပိုမိုနည်းပါးသော ဤကြိုးပမ်းမှုကို ဆောင်ရွက်ရသည့်အကြောင်းအရင်းမှာ အောက်ခြေအဆင့်တွင် ပိုမိုစေ့စပ်စွာ စိစစ်ခြင်းသည် အဂတိလိုက်စားမှုများကို ကျဆင်းစေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။²⁴⁴

နီပေါနိုင်ငံ

နီပေါနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ (တရားသူကြီးချုပ်အပါအဝင်) တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ တရားသူကြီးများသည် အခြားအကြောင်းအရင်းများအပြင် "မသင့်လျော်သောအပြုအမူ"အတွက် (တရားစွဲဆိုနေစဉ် ရာထူးမှယာယီရပ်စဲခြင်းနှင့် အပြစ်တင်ရှုံးချခြင်းခံရလျှင် ရာထူးမှထုတ်ပယ်မှုတို့ဖြင့်) လွှတ်တော်၏ အပြစ်တင်ရှုံးချမှုကို ခံရနိုင်ပါသည်။²⁴⁵ တရားစီရင်ရေးကောင်စီသည် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ တရားသူကြီးများ မဟုတ်သော တရားသူကြီးများအပေါ် အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် ရာထူးအလွဲသုံးစားပြုမှုများအတွက် တရားစွဲဆိုသောအမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။²⁴⁶ နီပေါနိုင်ငံတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရရာထူးရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာ စွပ်စွဲချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်တာဝန်ရှိသည့် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင် တစ်ရပ်လည်းရှိပြီး၊ လွှတ်တော်၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးကောင်စီက တရားသူကြီးများ

244 UNDP, A Transparent and Accountable Judiciary to Deliver Justice for All (2016), pp. 41-46.
245 2015 Constitution of Nepal, article 101.
246 2015 Constitution of Nepal, article 153(6).

အား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခဲ့ပြီးနောက် ထိုကော်မရှင်မှ တရားစွဲဆိုမှုများပြုလုပ်နိုင်သော်လည်း²⁴⁷ ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ ကျင့်သုံးခဲ့ပုံ မပေါ်ပါ။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေတွင် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း²⁴⁸ တည်ဆဲဥပဒေအား အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်မှု အားနည်းခြင်းနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရန် နိုင်ငံရေးအရ ဆန္ဒမရှိခြင်းတို့ကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ရပ်များအား သမိုင်းတစ်လျှောက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။²⁴⁹ အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် တရားလွှတ်တော်ချုပ်အား စွဲချက်တင်နိုင်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအရသော်လည်းကောင်း၊ ယခင်ဖွဲ့စည်းပုံများအရသော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားသည့် နီပေါနိုင်ငံလွှတ်တော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လက်တွေ့တွင် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းမရှိသည့်အပြင် တရားစီရင်ရေးကောင်စီသည် ပိုမိုအဆင့်နိမ့်သော တရားရုံးများမှ တရားသူကြီးများစွာအပေါ်လည်း အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော်သည် တရားသူကြီးများအား “သက်သေပြနိုင်သော မလျော်ကန်သည့်အပြုအမူများ”အတွက် အပြစ်တင်ရှုံးချပြီး ရာထူးမှဖယ်ရှားခွင့်ကို အားပေးထားပြီး၊ ရာဇသတ်ကြီးတွင် တရားသူကြီးများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁵⁰ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်နှင့် ၎င်းတို့အပေါ် စွဲဆိုမှုများကို ပြုလုပ်ရန်အတွက် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင် (Anti-Corruption Commission - ACC) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။²⁵¹ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ရောက်သည့်အခါ ACC အနေဖြင့် လူပေါင်းရာနှင့်ချီ၍ စွဲချက်တင်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ စွက်ဖက်မှုကြောင့်၊ သို့မဟုတ် အမှုများ၏ အချက်အလက်ခိုင်မာမှုမရှိခြင်းကြောင့် ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်နိုင်ခဲ့မှု အနည်းငယ်သာ ရှိခဲ့

247 2015 Constitution of Nepal, article 239(2).
248 Article 2(b) and article 3(1) of the Anti-Corruption Act
249 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 236.
250 Articles 96(5)(b) and 96(6) of the Constitution, which had allowed removal of judges for gross misconduct following an inquiry by the judicial council, was repealed by the Sixteenth Amendment to the Constitution. The Amendment now provides that judges can only be removed by order of the President passed pursuant to a resolution of the Parliament supported by at least two thirds of the members of Parliament. The Bangladeshi Penal Code criminalizes corruption by public servants, including judges (articles 21(3) and 165).
251 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 182.

ကြောင်း အစီရင်ခံထားပါသည်။²⁵² တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အလွန်အမင်း အဂတိလိုက်စား နေဆဲ ဖြစ်သော်ငြားလည်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုအတွက် စည်း ကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ အားနည်းချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ တရားသူကြီးများသည် တံစိုးလက်ဆောင်များကို လက်ခံရုံသာမကဘဲ ရာထူးခန့်အပ်မှုများ၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးတို့တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ လွှမ်းမိုးမှုကိုလည်း များစွာခံရပါသည်။²⁵³

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ တရားစီရင်ရေးကောင်စီချုပ် (Su-preme Judicial Council - SJC) အား တရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် တရားလွှတ်တော် တရား သူကြီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို စုံစမ်းမေးမြန်းခွင့်ပြုထားပါသည်။ ထို ကောင်စီတွင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ တရားသူကြီးချုပ်၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ အကြီးဆုံး တရားသူကြီးနှစ်ဦးနှင့် အထက်တရားရုံးများ၏ အကြီးဆုံးတရားသူကြီးချုပ်တို့ ပါဝင်ကြပါ သည်။ "မည်သည့်အရင်းအမြစ်"မှမဆို သတင်းအချက်အလက် ရရှိပါက၊ သို့မဟုတ် တရား စီရင်ရေးကောင်စီချုပ်မှ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့် ၎င်း၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း၊ သို့မ ဟုတ် ၎င်းသည် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှု တစ်ရပ်ရပ်အတွက် အပြစ်ရှိကြောင်း ပါကစ္စတန် နိုင်ငံ၏ သမ္မတက ယူဆပါက တရားစွဲဆိုမှုများကို ထိုကောင်စီ၏ ရှေ့မှောက်တွင် စတင် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ SJC က အပြစ်ရှိကြောင်း စီရင်ချက်ချမှတ်ခြင်းသာလျှင် တရားလွှတ် တော်ချုပ်၊ သို့မဟုတ် တရားလွှတ်တော်ရုံးတစ်ရုံးမှ တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှ ဖယ်ရှားနိုင်သည်။²⁵⁴

သို့သော်လည်း ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးကောင်စီချုပ်သည် တည်ထောင်ခဲ့ စဉ်မှစ၍ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု မရှိသလောက်နည်းပါသည်။ ထို့ပြင် SJC ရှေ့မှောက် တရားစွဲဆိုမှုများကို အများပြည်သူအား ကြားနာခွင့်မပေးဘဲ၊ ထိုကောင်စီရှေ့မှောက်တွင်စီ ရင်ရန် လွှဲအပ်လိုက်သော အမှုအရေအတွက်နှင့် ထိုလွှဲအပ်မှုများကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ကြာမြင့်ချိန်များကိုလည်း ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်းမရှိပါ။ ဤအချက်ကြောင့် SJC သည် ထိ ရောက်မှုမရှိဘဲ အပိုဖြစ်နေသော အဖွဲ့ အစည်းအဖြစ် အများပြည်သူက ထင်မြင်လာပါသည်။ SJC သည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် တိုင်ကြားမှုများ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည်

252 Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 182.
253 U4 Anti-Corruption Resource Centre, "Overview of corruption and anti-corruption in Bangla-desh, Expert Answer 353", 7 Nov 2012, p. 7.
254 Article 209, Constitution of Pakistan, 1973.

အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုမရှိကြောင်း ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ တရားသူကြီးချုပ်ကလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိုင်ကြားမှုများတွင် အတိုင်ခံရသည့် တရားသူကြီးများသည် နောက်ပိုင်းတွင် အငြိမ်းစားယူသွားကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။²⁵⁵

တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာယန္တရားများ၏ ထိရောက်မှု

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုသည် တသီးတသန့် ဖြစ်ပွားလေ့ မရှိသည့် အတိုင်း တရားသူကြီးများ၏ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေမှုသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရှိ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်မှု စနစ်တစ်ခုလုံး၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။ တရားသူကြီးများ၏တာဝန်ခံမှုမရှိခြင်းသည် ယေဘုယျပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေသောအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ခြုံငုံကြည့်လျှင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုများ၊ သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုတို့အတွက် တာဝန်ခံမှုမရှိသော အခြေအနေများတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။ လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများပျံ့နှံ့စွာ၊ သို့မဟုတ် စနစ်တကျကျူးလွန်ခဲ့သော ကာလပြီးနောက် အကူးအပြောင်း၊ သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ဖြတ်သန်းနေသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးများအား အာမခံပေးရာ၌ တရားရုံးများသည် ဆောင်ရွက်ပေးမှုရှိသည့်တိုင် အထူးသဖြင့် အားနည်းလေ့ရှိသောကြောင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်မှုပြဿနာကို အဆိုပါနိုင်ငံများက အထူးသဖြင့် ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ ထိုသို့ရင်ဆိုင်ရသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှာ ဗဟိုအာဇီကာသမ္မတနိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းနိုင်ငံတွင် တရားရေးစနစ်အတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရန်ပုံငွေ အလွန်အမင်း ပြတ်လပ်မှုကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အရေးယူခံရခြင်းမှကင်းလွတ်မှု ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း အများက ဆိုကြပါသည်။²⁵⁶

အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားနေသောပဋိပက္ခများနှင့် ရန်ပုံငွေအလွန်အမင်းပြတ်လပ်မှုကြောင့် အဂတိလိုက်စားရန်အတွက် တရားသူကြီးများ၏ တာဝန်ခံမှုမရှိရခြင်းက အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါက အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ပိုမိုတည်ငြိမ်ပြီး တာဝန်ခံမှုယန္တရားများ သာ၍ရှိပါသည်။ အားနည်းချက်များ မည်မျှပင်ရှိပါစေ၊ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များ မည်မျှပင်မလုံလောက်ပါစေ အဆိုပါယန္တရားများသည် မူအားဖြင့် တာဝန်ခံမှုအား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဖြစ်ပေါ်စေသင့်သော လုံလောက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များ ရှိပါသည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ် ကိုယ်တိုင်မှအပ ထိုယန္တရားများတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် တရားသူကြီးများအတွက် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ကော်မရှင်များနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါအခြေအနေမျိုးတွင် စဉ်းစားရမည့်ကိစ္စမှာ တာဝန်ခံမှု

255 Malik Asad, "90pc of references before SJC 'outdated', says chief justice", Dawn News, 1 November 2015, <http://www.dawn.com/news/1216756> .
256 Avocats Sans Frontières, "The state of justice in the Central African Republic", supra note 239.

ယန္တရားများရှိခြင်း မရှိခြင်းမဟုတ်ဘဲ ထိုနည်းလမ်းများသည် အလုပ်ဖြစ်၊ မဖြစ်နှင့် ထိ ရောက်မှု ရှိ၊ မရှိသာ ဖြစ်ပါသည်။

ဤအခန်းအတွက်လေ့လာထားသော နိုင်ငံများအားလုံးတွင် ၎င်းတို့၏ ရာဇသတ်ကြီး များ၊ သို့မဟုတ် သီးခြားအတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင် ရာအတိလိုက်စားမှုအား ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် တရားသူကြီးများ ကို တာဝန်ခံစေသော တရားရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြေမှာ ထိုနိုင်ငံအားလုံးတွင် အနိမ့်ဆုံး အဖြစ်မှုအရ ရှိပါသည်။²⁵⁷ သို့သော်လည်း ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ရေးသားသော အချိန်၌ ကင်ညာနိုင်ငံ²⁵⁸ နှင့် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံ²⁵⁹တို့မှလွဲ၍ ထိုနိုင်ငံများအားလုံးတွင် အတိလိုက်စားမှု ကြောင့် တရားစွဲဆိုခံရသော တရားသူကြီးများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူထံ ထုတ်ပြန် သော အစီရင်ခံစာများ မရှိပါ။

အတိလိုက်စားသောတရားသူကြီးများအား ရာဇဝတ်ကြောင်းအရတရားစွဲဆိုနိုင်ခြင်း အပြင် အဆိုပါ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းစီတွင် တရားသူကြီးများ၏ စည်းကမ်းပိုင်းနှင့် ပတ်သက် ပြီး ကိုင်တွယ်ရန် တိကျသောယန္တရားများ ရှိကြပါသည်။ တွေ့ရအများဆုံးယန္တရားမှာ (ထို ယန္တရားများသည် ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော စံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိနေရမည်ဟု မဆိုလိုသော်လည်း) တရားစီရင်ရေး ကောင်စီ ဖြစ်ပြီး²⁶⁰ တရားလွှတ်တော်ချုပ်²⁶¹ သို့မဟုတ် သီးခြားစီစဉ်ရပ်များအတွက်ဖွဲ့စည်း

257 Articles 3(1), 12 and 13 of the Afghanistan Anti-Bribery Law criminalize corruption by govern- ment officers, including the judiciary and the Prosecution’s office, and articles 254 and 255 of the Penal Code criminalize corruption by “officials of public services”; articles 21(3) and 161 of the Bangladesh Penal Code criminalize corruption by public servants, including judges; article 315 of the Central African Republic Penal Code criminalizes corruption by “all public servants, administrative or judicial”; article 39(1) of the Kenya 2003 Anti-Corruption and Economic Crimes Act criminalizes corruption; article 3(e) of the Myanmar Anti-Corruption Law criminalizes bribery by employees “working in the legislation, executive and judiciary”; article 3 of the Nepal Anti-Corruption Act criminalizes corruption by public officials, while article 639 criminalizes corrup- tion by judges and judicial system actors, and judicial corruption is also criminalized by article 13 of Law No. 23/2003 Related to the Punishment of Corruption and Related Offences.

258 See e.g. pp. 120-121 below, regarding the work of the Kenya Ethics and Anti-Corruption Com- mission.

259 The New Times, “Judiciary sacks 10 over corruption”, 12 February 2013: <http://www.newtimes.co.rw/section/article/2013-02-12/62815/> .

260 Article 22 of the Central African Republic Constitution provides for a judicial council which is headed by the President; article 146 of the Chad Constitution says that the President presides over the Superior Council of Magistrature and that the Minister of Justice is the First Vice-Pres- ident, and article 149 says that “in disciplinary matters, the presidency of the Superior Council of Magistrature is assured by the President of the Supreme Court”; article 153 of the 2015 Nepal Constitution mandates the judicial council to conduct discipline for all judges other than Su- preme Court justices (who are directly impeachable by Parliament); article 209 of the Pakistan Constitution provides for a Supreme Council of the Judiciary; as does article 157 of the Rwanda Constitution.

261 In Afghanistan, the organ responsible for discipline of judges is the Supreme Court (article 132 of the Afghan Constitution and article 24(8) of the Afghanistan Anti-Bribery Law).

ထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့စသော အဖွဲ့အစည်းနောက်တစ်မျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။²⁶² မြန်မာ နိုင်ငံနှင့် နီပေါနိုင်ငံ၌ တရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ တရားသူကြီးများအား လွှတ်တော်က ပြစ်တင်ရှုံးချခွင့်ကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။²⁶³ အဆိုပါအဖွဲ့များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် အခြားအဖွဲ့များက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အတွက် အကြံပြုချက် များ ပေးခြင်းမှစ၍ တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးခန့်အပ်မှုများ၊ ရာထူးပြောင်းရွှေ့မှုများ၊ ရာထူး တိုးမြှင့်မှုများနှင့် စည်းကမ်းတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး တိုက်ရိုက်ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အာဏာအထိ အမျိုးမျိုး ရှိကြပါသည်။

အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် အကြောင်းအရင်းများအား သတ်မှတ်သည့် အတိုင်း အတာသည် ကွဲပြားမှုရှိပါသည်။ တရားစီရင်ရေးကောင်စီများ၏ ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထား သော အခြေခံပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့အရ တရားစီရင်ရေးကောင်စီများသည် “ကျင့်ဝတ်ဖောက် ဖျက်မှု”²⁶⁴ သို့မဟုတ် “အကျင့်သိက္ခာပျက်ပြားခြင်း”²⁶⁵ တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အမှုများ အတွက်၊ သို့မဟုတ် ပို၍ယေဘုယျကျကျ ဆိုရသော “စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး”²⁶⁶ အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ ကြီးလေးသော ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှု၊ သို့မဟုတ် မှားယွင်းသော ပြုမူဆောင်ရွက်မှုဖြစ်ပေါ်လာရသော နိုင်ငံများတွင် နောက်ဆက် တွဲအကျိုးဆက်များသည် တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်းအထိ ဖြစ် နိုင်ပါသည်။²⁶⁷ အာဖရိကနက္ခတ်တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်ပွားပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်း ရေးအဖွဲ့ဖြစ်သော တရားလွှတ်တော်ချုပ်အား တရားသူကြီးများ၏ ယေဘုယျတာဝန်ခံမှု အတွက် အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းရုံသာမက တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန် သည်ဟုစွပ်စွဲခံရသောတရားသူကြီးများ၏ အမှုများကို စဉ်းစားပြီး ဥပဒေအရ သင့်လျော် သော မည်သည့် ပြစ်ဒဏ်ကိုမဆို ချမှတ်ခြင်းအပြင် အမှုများကို ပလုပ်သင့်၊ မသင့်ကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁶⁸ အဆိုပါ စည်း ကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များအား အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားသော်လည်း တရားသူကြီးများ အား အဂတိလိုက်စားမှုဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သော အာဏာကျင့်သုံးမှု

262 Article 62(4) of the Kenya Constitution requires an ad hoc tribunal to decide on the removal of a High Court judge, and article 69 gives the Judicial Service Commission the power to exercise disciplinary control “over persons holding or acting in those offices”.
263 Articles 302-311 of the Myanmar Constitution; article 101 of the 2015 Nepal Constitution. In 2014, the Sixteenth Amendment to the Bangladesh Constitution removed responsibility for impeachment of judges from the judicial council and gave it to the Parliament.
264 Article 96(5)(b) of the Bangladesh Constitution.
265 Article 105(2) and 105(10) of the Myanmar Constitution.
266 Article 149 of the Chad Constitution. Similarly, article 69(1) of the Kenya Constitution says that the Judicial Service Commission has “the power to exercise disciplinary control”.
267 This is the case in Kenya (Commonwealth Study, supra note 53, p. 85) and Nepal (ICJ, Nepal’s Draft Constitution: procedural and substantive concerns, (2015), p. 57).
268 Articles 132 and 133 of the Afghanistan Constitution; article 24(8) of the Afghanistan Anti-Bribery and Corruption Law.

ဖြစ်စေ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်ခြင်းအတွက် တစ်သတ်မတ်တည်းနှင့် စနစ်တကျ တာဝန်ခံစေရန် အဆိုပါအခွင့်အာဏာများ အသုံးပြုကြောင်းဖော်ပြသည့် အများပြည်သူသိရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက် မရှိပါ။

ဤအခန်းအတွက် လေ့လာထားသည့် အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ပိုမိုယေဘုယျဆန်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များသည် အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် လူတစ်ဦးချင်းအား စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး တစ်ခါတစ်ရံ တရားစွဲဆိုမှုပင်ပြုလုပ်နိုင်သော အာဏာရှိကြပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင် (Bangladesh Anti-Corruption Commission - ACC) က အဂတိလိုက်စားမှုအများအစားလုံးပါဝင်သော အမှုပေါင်း ၃၀၀၀ နီးပါးရှိသော်လည်း ၇၃ မှုကိုသာ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံထားပါသည်။²⁶⁹ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် ကြီးကြပ်ရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးရုံးချုပ် (High Office of Oversight and Anti-Corruption - HOOAC) သည် တရားသူကြီးများအပေါ် တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံနိုင်²⁷⁰သော်လည်း HOOAC အနေဖြင့် မည်သည့်အဆိုပါတိုင်ကြားမှုကိုမျှ အရေးယူဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံမှုများမရှိပါ။²⁷¹ ချက်ဒိနိုင်ငံ၏ သမ္မတသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် တရားစီရင်ရေးအရာရှိများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်နှင့် တရားစွဲဆိုရန် ကော်မရှင်(CEPPAJ)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သော်လည်း တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဝေဖန်မှုများကို ခံရပြီးနောက် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြုပြင်သွားခဲ့ပါသည်။ CEP-PAJ သည် တရားစီရင်ရေးအရာရှိများအပေါ် စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့သော်လည်း တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အောက်သို့ ရောက်နေသော တရားသူကြီးများအပေါ် စီရင်ခွင့်မရှိခဲ့ပါ။²⁷² နောက်ဆုံး၌ နီပေါ နိုင်ငံ၏ အာဏာအလွဲသုံးစားမှုအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်သည် (တရားသူကြီးများအား လွှတ်တော်၏ စွဲဆိုချက်ဖြင့်၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးကောင်စီ၏ အပြစ်တင်ရှုံးချစွပ်စွဲခြင်းဖြင့် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ပြီးမှသာလျှင်) တရားသူကြီးများ

269 ACC 2014 Annual report, p. 71 available at http://www.acc.org.bd/assets/acc_annual_report_-_2014.pdf. These numbers refer to overall number of cases of corruption. The ACC report does not provide specific numbers on judicial corruption.

270 <http://anti-corruption.gov.af/en/page/3374> .

271 Afghanistan's 2013 report under the UNCAC refers to the establishment of an "Office on Monitoring and control of Judicial Affairs", with a mandate including to "prevent and fight against corruption", and that a Special Anti-Corruption Prosecution Office with the authority of investigation and prosecution of cases has been vested to the Attorney General's Office. However, no public information seems to be available on the work of these offices. See Afghanistan 2013 UNCAC self-assessment report (p. 5) https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/SA-Report/2013_11_28_Afghanistan_SACL.pdf.

272 ICJ, "Attacks on Justice 2005 - Republic of Chad", <http://www.refworld.org/pdfid/48a928120.pdf> . Among the countries considered for this Chapter, only one has not had an anti-corruption commission, Central African Republic. Myanmar has an Anti-Corruption Commission responsible for "forming and assigning the duties of preliminary scrutinizing team and investigation teams" (Art 16(a) Myanmar Anti-Corruption Law) but no information has been found on the results of the work of the Commission.

လည်းပါဝင်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အစိုးရအရာရှိများ၏ မလျော်ကန်သောလုပ်ရပ်နှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။²⁷³ ထိုကော်မရှင်တွင် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့် တရားစွဲဆိုနိုင်သော အာဏာရှိပါသည်။²⁷⁴ ယခင် တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ရာထူးသက်တမ်းကာလအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်များအတွက် တရားစွဲဆိုထားသော မည်သည့်အမှုကိုမျှ ထိုကော်မရှင်က လိုက်လံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု ကြားသိခဲ့ရခြင်းမရှိပါ။

အခြားနိုင်ငံများတွင် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး အဖွဲ့များက တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအား တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် ပိုမိုများပြားသောလုပ်ဆောင်မှုများ အစီရင်ခံကြပါသည်။ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပုဂ္ဂိုလ်များကကျူးလွန်သော အဂတိလိုက်စားမှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အခွင့်အာဏာရှိသော²⁷⁵ ကင်ညာကျင့်ဝတ်နှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်က မကြာသေးမီနှစ်များ၌ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ၊²⁷⁶ တရားသူကြီးများအတွက် သာမန်မဟုတ်သော အိမ်ဝယ်ယူမှုများ၊²⁷⁷ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က အငှားစာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားသော ငှားရမ်းခထက် ပိုမိုပေးချေမှုများ²⁷⁸နှင့် တရားစီရင်ရေး အရာရှိများက တရားသူကြီးများ၏ အိမ်ယာများအား တရားမဝင်ရယူခြင်း²⁷⁹တို့အပါအဝင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အခြားဆောင်ရွက်ချက်များ

၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် ထိုစနစ်အပေါ် အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုဆုံးရှုံးခြင်းတို့ကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန်ရည်ရွယ်၍ ကင်ညာနိုင်ငံက "အခြေခံခွဲစိတ်ကုသမှု (Radical Surgery)"ဟု လူသိများလာသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်တစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအဖွဲ့များက ဆောင်ရွက်သည့် ထိုအစီအစဉ်ကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုဖြင့် ယခင် တရားသူကြီးချုပ်အား ရာထူးမှဖယ်ရှားခဲ့ပြီး အခြားတရားသူကြီး ၂၂၃ ဦးအား ရာထူးမှယာယီ

273 Article 239(2) of the 2015 Nepal Constitution.
274 Article 25 of the Nepal Anti-Corruption Act.
275 Articles 7(1), 38(1) and 39(3) of the Kenya 2003 Anti-Corruption and Economic Crimes Act
276 A magistrate accused of seeking a bribe, via a court clerk, to rule in favour of an accused was due to go to trial in 2016. See Ethics and Anti-Corruption Commission, "Magistrate nabbed over sh 20,000 bribe", 21 August 2015: <http://www.eacc.go.ke/whatsnew.asp?id=669> , and The Star, "Kericho magistrate denies bribe" (1 March 2016), http://www.the-star.co.ke/news/2016/03/01/kericho-magistrate-denies-bribe_c1304073 .
277 The Kenya Ethics and Anti-corruption commission completed preliminary enquiries in 2013/2014 into an "irregular acquisition of the official residence of the Chief Justice in the amount of 310 million". See Ethics and Anti-Corruption Commission, Annual Report 2013/2014, p. 4.
278 Ethics and Anti-Corruption Commission, Annual Report 2013/2014, p. 5.
279 Ethics and Anti-Corruption Commission, Annual Report 2013/2014, p. 10.

ရပ်စဲခဲ့ပါသည်။ တရားသူကြီးအများစု နှုတ်ထွက်ခဲ့ကြသည်။ သို့မဟုတ် ပင်စင်ယူခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်အား ဆောင်ရွက်ခဲ့သောနည်းလမ်း အပေါ် အခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော ရာထူးခိုင်မြဲမှုဆိုင်ရာ အာမခံမှုကို လေးစားမှုမရှိခြင်း အပါအဝင်ကဏ္ဍများစွာနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သူများက ဝေဖန်ခဲ့ကြပါသည်။ အခြားဝေဖန်မှုများတွင် တရားသူကြီးများအား အများအဆိုအရ တရားစွဲဆိုမှုများအကြောင်း အသိပေးမှုမရှိခြင်းနှင့် ကနဦးအဆင့်တွင် တရားစွဲဆိုမှုများအား လျှို့ဝှက်ထားရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားအား ချိုးဖောက်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။²⁸⁰ ကင်ညာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီက ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအားပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီးနောက် အမှားကင်းသည် မဟုတ်သော်လည်း ပိုမိုလွတ်လပ်မှုရှိရန်၊ စနစ်တကျရှိရန်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန်၊ မျှတမှုရှိရန်၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ပြီး ပိုမိုတိကျသော သတ်မှတ်စံနှုန်းများကို အသုံးပြုလာစေရန် (အထက်စာမျက်နှာ ၁၀၀-၁၀၃ ကို ကြည့်ပါ) ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် တရားသူကြီးအားလုံးအား ပြန်လည်စိစစ်သော လုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်ခဲ့ပါသည်။

ရဝမ်ဒါနိုင်ငံတွင် လူထုစောင့်ကြပ်ရေးမှူး (Ombudsman) က အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့် တိကျသောဥပဒေမူဘောင်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင် ၅၀၃ ဦးလုံးကို အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အရည်အချင်း မပြည့်မီမှုတို့ဖြင့် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခဲ့ပြီး ထိုထုတ်ပယ်မှုများသည် အမှန်တကယ် လိုအပ်မှုမရှိ တစ်ဦးချင်းစစ်ဆေးခဲ့ခြင်း မရှိဘဲ နိုင်ငံရေးအရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း စိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။²⁸¹ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်၏ တရားသူကြီးချုပ်အား ခန့်အပ်လိုက်သောအခါ လွန်ခဲ့သောနှစ်နှစ်တွင် တရားသူကြီးများနှင့် တရားရုံးစာရေးများအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများအား အဂတိလိုက်စားမှုဖြင့် ရာထူးမှထုတ်ပယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အလားတူစိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။²⁸²

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများစွာတွင် အမှန်တရားဆိုင်ရာ ကော်မရှင်လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကြုံတွေ့ခဲ့ရသောအတွေ့အကြုံကို အခန်း - ၅ တွင် ဖော်ပြခဲ့ပါသည် (အထက်စာမျက်နှာ ၈၈-၉၂ ကို ကြည့်ပါ)။ ဥပမာ ကင်ညာနိုင်ငံတွင် အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင်က ယခင်က ဆိုးရွားသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်စေခဲ့သော အကြောင်းအရင်းများမှာ သမ္မတ Jomo Kenyatta နှင့် Daniel Moi တို့၏ ဖိနှိမ်သောဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုကို ကျဆင်းလာအောင် တမင်တကာရည်ရွယ်၍ သမ္မတ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို

280 Transparency International, "'Radical surgery' in Kenya's judiciary", in Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, pp. 221-225
281 U4 "Expert Answer, Overview of Corruption in Rwanda", July 2011: <http://www.u4.no/publications/overview-of-corruption-in-rwanda/> .
282 The New Times (Rwanda), "Judiciary sacks 10 over corruption", supra note 259.

ပေါင်းစည်း သတ်မှတ်ပေးလိုက်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။²⁸³ အဆိုပါဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများရှိနေပါက တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်မည့်အစား တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက် နေခဲ့ကြောင်း ကော်မရှင်က တွေ့ရှိခဲ့ပြီး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ပြီးရရှိလာသော သတင်းအချက်အလက်များအား သက်သေအဖြစ် လက်ခံခဲ့ခြင်း၊ အမှုစစ်ဆေးမှုများအား မျှတမှုမရှိဘဲ ညွှာသက်တွင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးထားသူများအား အာမခံပေးရန် မလျော်ကန်စွာ ငြင်းဆန်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။²⁸⁴

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ တရားသူကြီးချုပ် Anwar Zaheer Jamali က တရား စီရင်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ချုပ် ပြန်လည်အသက်ဝင်လာခြင်းမှတစ်ဆင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို တာဝန်ခံမှုကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရမည့် တရားစီရင်ရေးနှစ်သစ်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ထိုတရားသူကြီးချုပ်၏ ကြေညာချက်သည် လက်တွေ့တွင် အကျိုးရလဒ် တစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ရှိ၊ မရှိကို စောင့်ကြည့်နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ၎င်း၏ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ခုနှစ် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတွင် "တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့်တာဝန်ခံမှု" တို့အား မဟာဗျူဟာကျသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အဓိကထားဆောင်ရွက်ရမည့် နယ်ပယ်များအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကနဦးအဆင့် အနေဖြင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ကို တိုးမြှင့်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ထည့်သွင်းရန်ရည်ရွယ်ထားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်(Judicial Code of Conduct)ကို ရေးဆွဲနေပါသည်။²⁸⁵

တိုက်နယ်တရားရုံးများ၌ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အခြားတရားစီရင်ရေးစနစ်များအား အသုံးပြုခြင်း။

အဂတိလိုက်စားမှု ပျံ့နှံ့စွာဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံများတွင် အောက်အခြေအဆင့်တရားရုံးများနှင့် အဆိုပါတရားရုံးများရှိသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် အဆိုးရွားဆုံး ဖြစ်လေ့

283 Kenya Truth, Justice and Reconciliation Commission Report, Vol. I, p. ix. One of the measures adopted that affected the independence of the judiciary was the removal of security of tenure of judicial officers in 1988 (Commission report Vol. IIA, p. 598, para. 31).
284 Kenya Truth, Justice and Reconciliation Commission Report, Vol I, p. xiii and Vol. IIA, p. 598, para. 30.
285 The ICJ is supporting the Supreme Court in its development of the Code of Conduct. See ICJ, "Myanmar's Supreme Court engages in High Level Dialogue with the ICJ on Drafting and Implementing a New Judicial Code of Ethics", 25 November 2015, <http://www.icj.org/myanmars-supreme-court-engages-in-high-level-dialogue-with-the-icj-on-drafting-and-implementing-a-new-judicial-code-of-ethics/> .

ရှိပါသည်။²⁸⁶ အဆိုပါဒေသများသည် ဗဟိုအာဏာပိုင်များနှင့် ဝေးကွာနေပြီး သီခြားရှိနေခြင်းကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုင်ကြားနိုင်ရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဗဟိုအာဏာပိုင်များက စုံစမ်းစစ်ဆေး၍ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် ခက်ခဲစေပါသည်။ ဥပမာ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံက နိုင်ငံ၏ အချို့သောဒေသများတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု မရှိသလောက်ဖြစ်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာဌာန အဖွဲ့အစည်းများရှိသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအဖြစ် အများဆုံးဖြစ်ကြောင်း အစီရင်ခံထားပါသည်။ လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများနှင့် နိုင်ငံ၏ ကြီးမားသောနယ်မြေ အရွယ်အစားတို့က ပေါင်းစပ်လိုက်ပါက ထိုကျေးလက်ဒေသများတွင် တာဝန်ခံမှုကို မြှင့်တင်ရန် အလွန်တရာမှ ခက်ခဲပါသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုမြင့်မားခြင်းသည် ဒေသခံပြည်သူများက အခြားတရားစီရင်ရေး စနစ်များဖြစ်ကြသော ခုံရုံးကောင်စီ၊ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များအား ရွေးချယ်လာခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။²⁸⁷

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှုသည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အဖြစ်အများဆုံးဖြစ်ပါက အဆိုပါဒေသများတွင် ဖြစ်ပွားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအကြောင်း ပြောဆိုနေခြင်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အနည်းဆုံးဆိုရသော် ထိုဒေသများတွင် နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဌာနအဖွဲ့အစည်းများရှိသည်ဟု ဆိုလိုနေသလို ဖြစ်နေပါသည်။ သို့သော်လည်း အမြဲတမ်း ထိုသို့မဟုတ်ပါ။ တရားဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ် အလျဉ်းမရှိပါက၊ သို့မဟုတ် သာမန်ဆောင်ရွက်မှုများ မပေးနိုင်သည်ထိတိုင် အားနည်းနေပါက အခြားရွေးချယ်နိုင်သော စနစ်များသည် ပိုမိုလျင်မြန်စွာပင် တိုးပွားလာနိုင်ပါသည်။ ဗဟိုအာဖဂန်သမ္မတနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၂/၂၀၀၃ ခုနှစ် ပဋိပက္ခ ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် အချို့မြို့များတွင် တရားရုံးမရှိခြင်းအပါအဝင် တရားဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အားနည်းချက်များသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့ပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား လူမျိုးစုအလိုက် ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့်အပြိုင် တရားရုံးများတည်ထောင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်လာခဲ့ကြပါသည်။²⁸⁸ တိုးတက်မှု အချို့ရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၁ ခုနှစ်ရောက်သောအခါ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် အနီးဆုံးတရားရုံးသို့ ရောက်ရှိရန် ကီလိုမီတာ ၅၀ အထိ သွားရခြင်းအပါအဝင် တရားဝင်တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် အခက်အခဲများ ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါသောကြောင့် မိသားစု

286 See for example, UNODC, "Corruption in Afghanistan: Bribery as reported by the victims" supra note 235, p. 26; Transparency International, Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems, p. 238 on Nepal; The New Times (Rwanda), "Judiciary sacks 10 over corruption", supra note 259; ICJ, Myanmar Country Profile, <http://www.icj.org/cijcountryprofiles/myanmar-introduction/judges/independence-and-impartiality-judicial-integrity-and-accountability/> .
287 Institute for War and Peace Reporting (IWPR), "How fair is Traditional Justice in Afghanistan?", <https://iwpr.net/global-voices/how-fair-traditional-justice-afghanistan> ; USIP, Traditional Dispute Resolution and Stability in Afghanistan, <http://www.usip.org/publications/traditional-dispute-resolution-and-stability-in-afghanistan> .
288 ICJ, "Attacks on Justice 2005: Central African Republic", supra note 229.

နှင့် ကျေးရွာအဆင့်တွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းယဉ်ကျေးမှုအရတရားမျှတမှုကိုသာ ဆက်လက် အသုံးပြုပါသည်။²⁸⁹

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အကူးအပြောင်းကာလ၌ ရောက်ရှိနေသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ အချို့ တွင် ကြုံတွေ့ရသည့် “တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးဟာကွက်”ကို ဖြစ်ပေါ်စေသောအကြောင်း အရင်းများစွာရှိပြီး အချို့အကြောင်းအရင်းများသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်နွှယ်နေသော်လည်း၊ အခြားသော အကြောင်းအရင်းများသည် တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်မှု မရှိသည့်တိုင် တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။²⁹⁰ ထိုကဲ့သို့သော အခြေ အနေမျိုးတွင် တရားရုံးများအနေဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီးခါစတွင် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင် ခြင်းအား မကြာခဏဟန့်တားလေ့ရှိသော အတားအဆီးသုံးခုမှာ လုံလောက်သော အဆောက် အအုံမရှိခြင်း၊ အရည်အချင်းပြည့်မီသော ဝန်ထမ်းပြတ်လပ်ခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် ပြည်သူများသည် တရားမျှတမှုရရှိရန် တရားမဝင်နည်းလမ်းများအား လက်တွေ့ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းအဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။

အဂတိလိုက်စားမှု၊ သို့မဟုတ် ဘက်လိုက်သည်ဟု ထင်မြင်မှုတို့ကြောင့် တရားစီရင် ရေးအဖွဲ့အပါ အများပြည်သူက ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားဝင်တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား လက်တွေ့လက်လှမ်းမီမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် မကြာ ခဏ တရားနည်းလမ်းတကျ မဟုတ်သည့် တရားစီရင်ရေးယန္တရားများ (ဆိုလိုသည်မှာ မိရိုးဖလာ၊ သို့မဟုတ် ဓလေ့ထုံးတမ်းတရားရုံးများ)ကို အသုံးပြုလာကြပါသည်။ တရား နည်းလမ်းတကျ မဟုတ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် လက်တွေ့တွင် ပို၍ အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမီပြီး ကျေးလက်လူထုအတွက် ကုန်ကျစရိတ် ပို၍သက်သာသည့်အပြင် အဂတိ လိုက်စားမှု (ပိုမိုကျဉ်းမြောင်းသော အဓိပ္ပာယ်အရဆိုရသော် သူစိမ်းများထံ ငွေကြေးဖြင့် လာဘ်ထိုးရခြင်း) ပို၍ နည်းပါးသည်ဟု အများပြည်သူက ယူဆနိုင်သော်လည်း တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့နှင့် ပတ်သက်နေသဖြင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိပါသည်။ တရားနည်းလမ်းတကျမဟုတ်သည့် တရားစီရင်မှုစနစ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် (ပုံမှန်အားဖြင့် မျိုးရိုးအလိုက်ဆက်ခံသော) ရာထူး ခန့်အပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း(ရှိလျှင်)သည် လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှု၊

289 United States Department of State, “2009 Country Reports on Human Rights Practices - Central African Republic”, 11 March 2010; United States Department of State, “2012 Country Reports on Human Rights Practices - Central African Republic”, 19 April 2013.
290 The term “rule of law vacuum” was used by the UN Secretary-General in his report “The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies”, UN Doc S/2004/616 (23 August 2004), paras 27-33.

အချက်အလက်အပေါ်အခြေခံမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိမှုနှင့် မျှတမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် မကြာခဏဆန့်ကျင်နေသည့်အပြင် အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် အခြားဘေးဖယ်ခံရသော လူအုပ်စုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုများ လည်း ရှိနေပါသည်။²⁹¹

291 Deutsche Welle, "Why many Afghans distrust their judicial system" (2 May 2015), <http://www.dw.com/en/why-many-afghans-distrust-their-judicial-system/a-18235687> ; USIP, "The Politics of Dispute Resolution and Continued Instability in Afghanistan" (August 2011), p. 8, <http://www.usip.org/sites/default/files/sr285.pdf> ; IWPR, "How fair is Traditional Justice in Afghanistan?", supra note 287. See, more generally, International Development Law Organisation (IDLO), Customary Justice: from Program Design to Impact Evaluation (2011) and Working with Customary Justice Systems: Post-Conflict and Fragile States (2011); and UN Women, UNICEF and UNDP, Informal Justice Systems: Charting a Course for Human Rights-Based Engagement (2012).

နောက်ဆက်တွဲ ၁ (က) - တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ အခြေခံ မှုများ

၁၉၈၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ၊ ၂၆ ရက်နေ့မှ စက်တင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့အထိ မီလန်မြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရေး ကုလသမဂ္ဂ၏ သတ္တမအကြိမ်မြောက် လွှတ်တော်အစည်းအဝေး (Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး အထွေထွေညီလာခံ (General Assembly) ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်သည့် အမှတ် ၄၀/၃၂၊ ၁၉၈၅ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၂၉ ရက်နေ့နှင့် ၄၀/၁၄၆၊ ၁၉၈၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ၁၃ ရက်နေ့တို့အရ အတည်ပြုထောက်ခံထားသည်။

ကုလသမဂ္ဂ၏ပဋိညာဉ်စာချုပ်တွင် အခြားသောအရာများအပြင် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တစ်စုံတစ်ရာမှမရှိဘဲ လူ့အခွင့် အရေးများနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်မှုများကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်နှင့် အားပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူသားများသည် တရားမျှတမှု ထိန်းသိမ်းနိုင်သော အခြေအနေများထူထောင်ရန် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို အတည်ပြုပါသည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းတွင် အထူးသဖြင့်ဥပဒေရှေ့မှောက် တန်းတူ ညီမျှမှု အခြေခံမှုများ၊ အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေမပြနိုင်မီ အပြစ်ကင်းစင်သူဟုမှတ်ယူခြင်း ဆိုင်ရာအခြေခံမှုများနှင့် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော အရည်အချင်းပြည့်မီပြီး သမာ သမတ်ကျသည့် ခုံရုံးအဖွဲ့က စစ်ဆေးစီရင်သော မျှတပြီးအများ ပြည်သူသိရှိနိုင်သည့် ကြားနာမှုရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ အခြေခံမှုများကို တလေးတစား သတ်မှတ်ထားသောကြောင့်သော် လည်းကောင်း၊

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူ စာချုပ်နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ် များတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများ ကျင့်သုံးခွင့်ကို အာမခံပေးသည့်အပြင် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီစာချုပ်တွင် မလျော်ကန်သော နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများမရှိဘဲ တရားစီရင်ရေးအရ စစ်ဆေးခံခွင့်ကိုလည်း ထပ်မံ၍ အာမခံ ထားသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

အဆိုပါအခြေခံမှုများနှင့် ပတ်သက်သော ရည်မှန်းချက်နှင့် လက်တွေ့အခြေအနေ အကြား ကွာဟမှုမကြာခဏ ရှိနေဆဲဖြစ်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

နိုင်ငံတိုင်းတွင် တရားမျှတစွာစီရင်ရေးနှင့် တရားမျှတစွာ ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့သည် အဆိုပါ အခြေခံမူများနှင့်အညီ စီစဉ်ထားရှိသင့်ပြီး ထိုအခြေခံမူများအား အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်လာ အောင် ကြိုးပမ်းမှုများ ဆောင်ရွက်သင့်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားစီရင်ရေးရာထူးအား ကျင့်သုံးမှုနှင့်ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် တရားသူကြီးများအား အဆိုပါအခြေခံမူများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်စေအောင် ရည်ရွယ် သင့်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံသားများ၏ အသက်၊ လွတ်လပ်မှုများ၊ အခွင့်အရေးများ၊ တာဝန်များနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့အပေါ် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်သည့် တာဝန်ပေး အပ်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊

ရာဇဝတ်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရေးဆိုင်ရာ ကုလ သမဂ္ဂ၏ ဆဋ္ဌမအကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးဆုံးဖြတ်ချက် ၁၆ အရ ရာဇဝတ်မှု ကာကွယ် တားဆီးရေးနှင့် ထိန်းချုပ်ရေးကော်မတီအား တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားသူ ကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများ ရွေးချယ်မှု၊ ပညာရှင်ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် အဆင့် အတန်းနှင့် ပတ်သက်သည့်လမ်းညွှန်ချက်များကို ထပ်မံဖြည့်စွက် ရှင်းလင်းပေးခြင်းအား ၎င်း၏ဦးစားပေးဆောင်ရွက်မည့်ကိစ္စရပ်များတွင်ထည့်သွင်းရန်ညွှန်ကြားထားသောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊

ထို့အတွက်ကြောင့် တရားရေးစနစ်တွင် တရားသူကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ၎င်းတို့၏ ရွေးချယ်မှု၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် လုပ်ဆောင်မှုတို့၏ အရေးပါမှုကို ဦးစွာထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် သင့်လျော်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဖြစ်ပေါ်စေရန်နှင့် ၎င်းအားမြှင့်တင်ရန် တာဝန်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား အကူအညီပေးရန် ရေးဆွဲထားသော အောက်ပါအခြေခံမူ များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပြီး၊ အစိုးရများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ မူဘောင်အတွင်းမှ လေးစားလိုက်နာသင့်သည့်အပြင် အဆိုပါ အခြေခံမူများအား တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် သာမန်ပြည်သူများလည်း သိရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဤမူ များအား မူအရ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဆန်သော တရားသူကြီးများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း သာမန်တရားသူကြီးများရှိပါက ၎င်းတို့နှင့်လည်း သင့် လျော်သလို သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု

၁။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုအား နိုင်ငံတော်က အာမခံပေးရမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသို့မဟုတ်ဥပဒေတွင်တလေးတစားပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားရမည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုကို လေးစားရန်နှင့် လိုက်နာရန်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားဌာနဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအားလုံး၏ တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ကိစ္စရပ်များအား မည်သည့်နယ်ပယ်ကမှမဆို၊ သို့မဟုတ် မည်သည့်အကြောင်းအရင်းကြောင့်မဆို မည်သည့်ကန့်သတ်မှုများ၊ မလျော်ကန်သော လွှမ်းမိုးမှုများ၊ သွေးဆောင်မှုများ၊ ဖိအားပေးမှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် စွက်ဖက်မှုများမျှမရှိဘဲ အချက်အလက်များအပေါ်အခြေခံ၍ တိုက်ရိုက်၊ သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ တရားဥပဒေနှင့်အညီ သမာသမတ်ကျစွာ ၎င်းတို့၏ရှေ့မှောက်တွင် ဆုံးဖြတ်ရမည်။

၃။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေး သဘောသဘာဝရှိသော ကိစ္စရပ်အားလုံးအပေါ် စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုခံယူရန် တင်ပြလာသော ကိစ္စရပ်တစ်ရပ်အား ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ၎င်းအနေဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းရှိ၊ မရှိကို သီးသန့်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။

၄။ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် မလျော်ကန်သော၊ သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိသော မည်သည့်စွက်ဖက်မှုမျှ မရှိစေရမည့်အပြင် တရားရုံးများ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြန်လည်ပြင်ဆင် နိုင်ခြင်းမရှိစေရ။ ဤအခြေခံမူသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ချမှတ်ထားသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အရည်အချင်းရှိသော အာဏာပိုင်များက ဥပဒေနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးအရ ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် သက်သာစေခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းပြောင်းလဲခြင်းတို့အပေါ် မထိခိုက်စေရပါ။

၅။ ချမှတ်ထားသော ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးပြု၍ သာမန်တရားရုံးများ၊ သို့မဟုတ် ခုံအဖွဲ့များက စစ်ဆေးစီရင်ပေးမှုကို လူသားတိုင်း ရရှိခွင့်ရှိရမည်။ သာမန်တရားရုံးများ၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ခုံရုံးအဖွဲ့နှင့်သက်ဆိုင်သော စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားရန်အလို့ငှာ ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်၏ တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးမပြုသော ခုံအဖွဲ့များအား ဖွဲ့စည်းခြင်းမပြုရပါ။

၆။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာအခြေခံမူအရ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများအား မျှတစွာဆောင်ရွက်ခြင်းရှိစေရန်နှင့် ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏အခွင့်အရေးများကို လေးစားမှုရှိစေရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိပြီး ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

၇။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကောင်းမွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များပေးရမည်မှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ တာဝန် ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်

၈။ ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် အခြားနိုင်ငံသားများကဲ့သို့ပင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာစုဝေးခွင့်တို့ကို ခံစားခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရာတွင် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့ရာထူးနှင့်လိုက်ဖက်သော ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ သမာသမတ်ကျမှု၊ လွတ်လပ်မှုတို့ကို စောင့်ထိန်းစေသောနည်းလမ်းများဖြင့် အမြဲတစေ ဆောင်ရွက်ရမည်။

၉။ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ကိုယ်စားပြုရန်၊ ၎င်းတို့၏ ပညာရှင်ဆိုင်ရာလေ့ကျင့် သင်ယူမှုကိုမြှင့်တင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန် တရားသူကြီးများအသင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ခြင်းရှိရမည်။

အရည်အချင်းများ၊ ရွေးချယ်မှုနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှု

၁၀။ တရားစီရင်ရေးရာထူးအတွက် ရွေးချယ်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၊ စွမ်းဆောင်ရည်တို့နှင့်ပြည့်စုံပြီး ဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ သင့်လျော်သော လေ့ကျင့်သင်ကြားမှု၊ သို့မဟုတ် အရည်အချင်းများရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ရပါမည်။ တရားစီရင်ရေးရာထူးများအတွက်မည်သည့်ရွေးချယ်မှုနည်းလမ်း မဆိုမလျော်ကန်သော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် တရားစီရင်ရေးရာထူးများခန့်အပ်မှုအား ကာကွယ်တားဆီးမှုရှိရပါမည်။ တရားသူကြီးများရွေးချယ်ရာတွင် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ကျား/မ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နိုင်ငံရေး၊ သို့မဟုတ် အခြားယူဆချက်၊ နိုင်ငံသား၊ သို့မဟုတ် လူမှုရေးဖော်ပြချက်၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးရပ်၊ သို့မဟုတ် အခြားအဆင့်အတန်းတို့ကို အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိရပါ။ သို့သော်လည်း ခြွင်းချက်အနေဖြင့် တရားစီရင် ရေးရာထူးအတွက်လျာထားသူသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်ဟူသော လိုအပ်ချက်အား ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းဟု မယူဆရပါ။

တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုနှင့် ရာထူးသက်တမ်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များ

၁၁။ တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးသက်တမ်း၊ ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှု၊ လုံခြုံမှု၊ လုံလောက်သော လုပ်ခလစာ၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များ၊ ပင်စင်လစာများနှင့် ပင်စင် ယူရမည့်အသက်တို့ကို ဥပဒေတွင် လုံလောက်စွာ အခိုင်အမာသတ်မှတ်ပေးထားရပါမည်။

၁၂။ ခန့်အပ်ထားသည်ဖြစ်စေ၊ ရွေးချယ်ထားသည်ဖြစ်စေ တရားသူကြီးများသည် အသက် အရွယ်အရ မဖြစ်မနေပင်စင်ယူရမှု၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ရာထူးသက်တမ်းကုန်ဆုံးလျှင် ထိုကာလများမတိုင်ခင်အထိ ရာထူးသက်တမ်းအပေါ် အာမခံပေးမှု ရှိရမည်။

၁၃။ တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးတိုးမြှင့်မှုအား ထိုသို့ ရာထူးတိုးမြှင့်သော စနစ်ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ တိကျသော အကြောင်းအချက်များ၊ အထူးသဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်၊ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံတို့အပေါ် အခြေခံသင့်သည်။

၁၄။ တရားသူကြီးများတာဝန်ထမ်းဆောင်သော တရားရုံးများအတွင်း တရားသူကြီးများထံ အမှုများ သတ်မှတ်ချထားပေးမှုသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ ရုံးတွင်းကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ပညာရှင်ဆိုင်ရာ လျှို့ဝှက်ထားရမှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှကင်းလွတ်နေခြင်း

၁၅။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် ၎င်းတို့၏ ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူရှေ့မှောက်ဆောင်ရွက်သော တရားစီရင်ခြင်းများမှအပ ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာမှ သိရှိလာသော လျှို့ဝှက်ထားရမည့် အချက်အလက်များနှင့် ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း ပညာရှင်ဆိုင်ရာ လျှို့ဝှက်ထားရမှုကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထွက်ဆိုရန်စေခိုင်းခြင်း မခံစေရပါ။

၁၆။ မည်သည့်စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ သို့မဟုတ် မည်သည့်အယူခံ ဝင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ထံမှ လျော်ကြေးရရှိခွင့်ကိုမျှ ထိခိုက်စေခြင်းမရှိဘဲ ပြည်တွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များကျင့်သုံး ရာတွင် မလျော်ကန်သောလုပ်ရပ်များ၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်ထိန်းချန်မှုများအတွက် ငွေကြေးအရ ထိခိုက်မှုများအတွက်စွဲဆိုသောတရားမမှုများတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ အရေးယူခံ ရခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးမှုကို ခံစားသင့်ပါသည်။

စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ ရာထူးမှရပ်ဆိုင်းခြင်းနှင့် ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း

၁၇။ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ပညာရှင်ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းအပေါ်စွဲဆိုမှု၊ သို့မဟုတ် တိုင်ကြားမှုတစ်ရပ်အား သင့်လျော်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း လျင်မြန်စွာနှင့် မျှတစွာဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အဆိုပါ တရားသူကြီးသည် မျှတသောကြားနာစစ်ဆေးမှု ရရှိခွင့်ရှိရမည်။ အဆိုပါအမှု၏ ကနဦးအဆင့် စစ်ဆေးခြင်းအား ၎င်းတရားသူကြီးက ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ရန်တောင်းဆိုခြင်း မရှိပါက လျှို့ဝှက်ထားရပါမည်။

၁၈။ တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရန်သင့်လျော်ခြင်းမရှိစေသော မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အပြုအမူတို့ကြောင့်သာလျှင် ရာထူးမှ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ခြင်းပြုရမည်။

၁၉။ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ရာထူးမှရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများအားလုံးကို သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ရမည်။

၂၀။ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ၊ ရာထူးမှရပ်ဆိုင်းခြင်းဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လွတ်လပ်စွာပြန်လည်စစ်ဆေးနိုင်ရမည်။ ဤအခြေခံမူသည် အစိုးရအရာရှိများအပေါ် ပြစ်တင်ရှုံးချမှု၊ သို့မဟုတ် အလားတူ တရားစွဲဆိုမှုများတွင် အမြင့်ဆုံးတရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိနိုင်ပါ။

နောက်ဆက်တွဲ ၁ (ခ) - တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောအခြေခံမူများ

၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ဟိတ်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့သော တရားသူကြီးချုပ်များ၏ မျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေးတွင် ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီးနောက် ECOSOC ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၀၀၆/၂၃ က အတည်ပြု ထောက်ခံထားပါသည်။

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းတွင် လူသားတိုင်းသည် အခွင့်အရေးများ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် မည်သည့်ရာဇဝတ်ကြောင်းအရစွဲဆိုမှုကိုမဆို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော ခုံရုံး၏ အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် မျှတသောကြားနာစစ်ဆေးမှု တန်းတူညီမျှစွာရရှိခွင့်အား အခြေခံမူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်တွင် လူသားအားလုံးသည် တရားရုံးများရှေ့မှောက်၌ တန်းတူညီမျှရမည်၊ ဥပဒေကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုမှုတစ်ရပ်ရပ်တွင် မည်သည့်ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ စွဲဆိုမှုကိုမဆို၊ သို့မဟုတ် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ လူသားတိုင်းသည် ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အရည်အချင်းပြည့်ဝသော၊ လွတ်လပ်သော၊ သမာသမတ်ကျသော ခုံရုံးအဖွဲ့၏ မျှတသော အများပြည်သူရှေ့မှောက်ကြားနာစစ်ဆေးမှုကို မလျော်ကန်သော နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုမရှိဘဲ ရရှိခွင့်ရှိရမည်ကို အာမခံပေးထားသောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊

အထက်ပါအခြေခံမူများနှင့် အခွင့်အရေးများကို ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်စာတမ်းများ၊ ပြည်တွင်းဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ၊ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာဥပဒေ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများတွင်လည်း အသိအမှတ်ပြုထားသောကြောင့်၊ သို့မဟုတ် ပေါ်လွင်စေသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

အခြားသောအခွင့်အရေးအားလုံးအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် နောက်ဆုံးတွင် တရားမျှတမှုအား စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲမှုအပေါ် မူတည်နေသည့်အချက်သည် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်မှုတွင် လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အရေးပါမှုအား လေးနက်စေသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားရုံးများအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လိုက်နာသော ဝါဒနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို မြှင့်တင်ရာတွင် ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍကို ကျေပွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရမည်ဆိုပါက အရည်အချင်းပြည့်ဝသော၊ လွတ်လပ်သော၊ ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့သော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အလားတူပင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ်နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဩဇာညောင်းမှုအပေါ် အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဖြောင့်မတ်မှုသည် ခေတ်သစ်ဒီမိုကရက်တစ် လူ့ အသိုက်အဝန်းတွင် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊

တရားသူကြီးများသည် တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်း အများပြည်သူ ယုံကြည်အပ်နှင်းမှုခံရသော တရားစီရင်ရေးရာထူးကို လေးစားဂုဏ်ပြုပြီး တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ယုံကြည်မှုမြှင့်တင်နိုင်အောင်နှင့် ထိန်းသိမ်းနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီတွင် တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ မြင့်မားသော စံနှုန်းများအား မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိမှုသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် ကျရောက်သောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာအခြေခံမူများအား တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုရရှိစေရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန်ရေးဆွဲထားပြီး နိုင်ငံများအတွက် အဓိကရေးဆွဲထားသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊

အောက်ပါမူများသည် တရားသူကြီးများ၏ ကျင့်ဝတ်နှင့်ကိုက်ညီသော လုပ်ရပ်များအတွက် စံနှုန်းများသတ်မှတ်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ တရားသူကြီးများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များပေးရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အား တရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက်မူဘောင်တစ်ရပ် သတ်မှတ်ပေးရန် အဆိုပါစည်းမျဉ်းများအား ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များ၊ ရှေ့နေများနှင့် သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အကြောင်း ပိုမိုသိရှိနားလည်ပြီး ပံ့ပိုးပေးနိုင်အောင် ကူညီရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။ အဆိုပါစည်းမျဉ်းများတွင် လွတ်လပ်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့ကာ တည်ဆဲတရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားသူကြီးအပေါ်စည်းနှောင်မှုရှိသောကျင့်ဝတ်တို့အား အားနည်းစေသည် မဟုတ်ဘဲ ပိုမိုပြည့်စုံအောင်ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို ထိန်းသိမ်းရန် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်အတွက် သင့်လျော်သော တည်ထောင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် တာဝန်ခံကြသည်ဟု ယူဆထားပါသည်။

တန်ဖိုး ၁။ လွတ်လပ်မှု

၂

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် မျှတသော တရားစီရင်မှုဖြစ်ပေါ်စေရန် အခြေခံအာမခံချက်အတွက် မရှိမဖြစ်ရှိထားရမည့် လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်

ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ တစ်ဦးချင်းနှင့် ဌာနဆိုင်ရာအရ ဆောင်ရွက်မှုနှုန်းပယ်များတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို စွဲကိုင်ထားပြီး စံနမူနာဖြစ်နေရမည်။

ကျင့်သုံးမှု

၁.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မည်သည့်နှယ်ပယ်ကမှမဆို၊ သို့မဟုတ် မည်သည့် အကြောင်းအရင်းကြောင့်မဆို မည်သည့်ပြင်ပလွှမ်းမိုးမှုများ၊ သွေးဆောင်မှုများ၊ ဖိအားပေးမှု များ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် စွက်ဖက်မှုတို့မဆို ကင်းမဲ့စွာဖြင့် အချက်အလက်များ အားဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုအပေါ်အခြေခံပြီး ဥပဒေအား အသိတရားနားလည်မှုနှင့်အညီ တရား စီရင်ရေးတာဝန်ကို လွတ်လပ်စွာထမ်းဆောင်ရမည်။

၁.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အသိုက်အဝန်းတစ်ရပ်လုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းစီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးရမည့် အငြင်းပွားမှုတွင်ပါဝင်သည့် အချို့သော လူပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း လွတ်လပ်မှု ရှိရမည်။

၁.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့တို့နှင့် မလျော်ကံသော ပတ်သက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် ထိုအဖွဲ့များ၏ လွှမ်းမိုးမှုကင်းမဲ့မည်သာမက၊ အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့်ရှိသော စောင့်ကြည့်သူတစ်ယောက်၏ အမြင်တွင်လည်း ထိုသို့ ကင်းမဲ့သည့်ပုံလည်းပေါ်ရပါမည်။

၁.၄။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် တရားသူကြီးတစ်ဦး သည်၎င်းအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ချမှတ်ရန်တာဝန်ရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှ လွတ်လပ်မှုရှိရမည်။

၁.၅။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရန်အလို့ငှာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များဆောင် ရွက်မှုအတွက် အကာအကွယ်များကို အားပေးပြီး စွဲကိုင်ထားရမည်။

၁.၆။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအား ထိန်းသိမ်းခြင်း အတွက် အခြေခံကျသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အပေါ် အများပြည်သူ၏ယုံကြည်မှု ပိုမို ခိုင်မာလာစေရန်အလို့ငှာ တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ မြင့်မားသောစံနှုန်းများကို ပြသ ပြီး မြှင့်တင်ပေးရမည်။

တန်ဖိုး ၂။ သမာသမတ်ကျမှု

မူ

တရားစီရင်ရေးရာထူးကို စနစ်တကျထမ်းဆောင်ခြင်းတွင် သမာသမတ်ကျမှုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ သမာသမတ်ကျမှုသည် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်သာမက အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချမှတ်သော လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် လည်းသက်ဆိုင်ပါသည်။

ကျင့်သုံးမှု

၂.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များကို မျက်နှာ သာပေးခြင်း၊ ဘက်လိုက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစွဲအလမ်းထားခြင်းမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားရုံးတွင်းနှင့် တရားရုံးပြင်ပနှစ်နေရာလုံးတွင် ၎င်း၏ လုပ်ရပ်သည် မိမိနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏သမာသမတ်ကျမှုအပေါ် အများပြည်သူ၊ ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းပြုသူများနှင့် တရားစွဲဆိုသူများ၏ ယုံကြည်မှုကို ထိန်းသိမ်းမြှင့် တင်နိုင်စေရပါမည်။

၂.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အမှုများကို ကြားနာခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမှ မိမိအနေဖြင့် အရည်အချင်း ပြည့်မီမှုမရှိကြောင်း ကြေညာရန်လိုအပ်သည့်အခြေအနေများ အား အနည်းဆုံးလျှော့ချနိုင်အောင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သရွေ့ ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂.၄။ တရားစွဲဆိုမှုတစ်ခုသည် တရားသူကြီးတစ်ဦးရှေ့တွင်ရှိစဉ်၊ သို့မဟုတ် ရှေ့သို့ ရောက်ရှိလာနိုင်စဉ် အဆိုပါတရားသူကြီးအနေဖြင့် အဆိုပါတရားစွဲဆိုမှု၏ ရလဒ်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ထိုလုပ်ငန်းစဉ် မြင်တွေ့နိုင်သောမျှတမှုအား ထိခိုက် စေသည်ဟု ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ မျှော်မှန်းနိုင်သော မည်သည့်ထင်မြင်ချက်ပေးခြင်းကို မျှ သိလျက်နှင့် ဆောင်ရွက်၍မရသကဲ့သို့၊ အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် မည်သည့် ထင်မြင်ချက်ကိုမျှ မပေးရ။ သို့မဟုတ် မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် ကိစ္စရပ်၏ မျှတသော တရားစီရင်မှုအပေါ် အခြားနည်းဖြင့်သက်ရောက်မှုရှိမည့် မည်သည့်ထင်မြင်ချက်ကိုမျှ မပေးရပါ။

၂.၅။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ကိစ္စရပ်အပေါ် တရားစွဲဆိုမှုပြုရာတွင် သမာသမတ် ကျစွာ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်မှုမရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြောင်းကျိုးသင့်သော စောင့်ကြည့်သူတစ်ဦး၏ ရှေ့တွင် အဆိုပါတရားသူကြီးသည် ကိစ္စရပ်အပေါ် သမာသမတ်ကျစွာ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်မှု မရှိကြောင်း ထင်ရှားလျှင် တရားစွဲဆိုမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အရည်အချင်းပြည့်မီခြင်း

မရှိကြောင်း ကြေညာရမည်။ ၎င်းတရားစွဲဆိုမှုများတွင် အောက်ပါသာဓကများ ပါဝင်သော် လည်း ယင်းတို့ချည်းသာမဟုတ်ပါ။

- (က) တရားစွဲဆိုမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အငြင်းပွားနေ သော သက်သေအထောက်အထားဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအား ပုဂ္ဂိုလ် ရေးရာ ကိုယ်တိုင်သိရှိထားမှုဆိုင်ရာ အမှန်တကယ် ဘက်လိုက်မှုရှိနေခြင်း၊
- (ခ) တရားသူကြီးသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စရပ်တွင် ယခင်က ရှေ့နေတစ်ဦးအဖြစ်၊ သို့မဟုတ် အရေးပါသော မျက်မြင်သက်သေတစ်ဦးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ ခြင်း၊ သို့မဟုတ်
- (ဂ) တရားသူကြီး၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး၏ မိသားစုဝင်တစ်ဦးသည် အငြင်းပွား ဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်၏ ရလဒ်တွင် စီးပွားရေးအရ အကျိုးစီးပွားရခြင်း၊

အကယ်၍ ထိုအမှုအားကိုင်တွယ်ရန် အခြားမည်သည်ခံရုံအဖွဲ့ကိုမျှ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခြင်း မရှိပါက၊ သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေများအရ ဆောင်ရွက်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့် ကြီးလေးသော တရားမျှတမှုပျက်ယွင်းခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါက တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ အရည်အချင်းပြည့်မီခြင်းမရှိကြောင်း ကြေညာခြင်းသည် မလိုအပ်ပါ။

တန်ဖိုး ၃။ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု

၆

တရားစီရင်ရေးရာထူးအား ကောင်းမွန်စွာထမ်းဆောင်နိုင်ရန် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

ကျင့်သုံးမှု

၃.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ကြောင်းကျိုးသင့်စောင့်ကြည့်သူတစ်ဦး၏ အမြင်တွင် ၎င်း၏လုပ်ရပ်ကို အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ကိစ္စရပ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် သေချာစေရမည်။

၃.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ အပြုအမူနှင့်လုပ်ရပ်သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဖြောင့် မတ်တည်ကြည်မှုအပေါ် ပြည်သူများ၏ယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်ခိုင်မာစေရမည်။ တရား မျှတမှုရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရုံသာမက တရားမျှတမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည်ဟု လည်း မြင်သာစေရမည်။

တန်ဖိုး ၄။ ဂုဏ်သိက္ခာရှိခြင်း

မူ

တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ လုပ်ငန်းအားလုံးကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဂုဏ်သိက္ခာရှိခြင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိသည့်အသွင် ပေါ်လွင်ခြင်းတို့သည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။

ကျင့်သုံးမှု

၄.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးတွင် ဂုဏ်သိက္ခာ ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ မရှိသည့်ပုံပေါ်ခြင်းတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်။

၄.၂။ အများပြည်သူစစ်ဆေးမှုအဖြစ်တရားသူကြီးတစ်ဦးသည်သာမန်နိုင်ငံသားတစ်ဦးက ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေသည်ဟု ထင်မြင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကန့်သတ်မှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် လက်ခံရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့လက်ခံရာတွင် လွတ်လပ်စွာနှင့် စိတ်ပါလက်ပါ လက်ခံရမည်။ အထူးသဖြင့် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးရာထူး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လိုက်ဖက်ညီစွာ ပြုမူဆောင်ရွက်ရမည်။

၄.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏တရားရုံးတွင် ပုံမှန်လာရောက်လုပ်ကိုင်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုသူတစ်ဦးချင်းနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး မျက်နှာသာပေးမှုရှိကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ဘက်လိုက်မှုရှိကြောင်းဆီလျော်စွာ သံသယဝင်စေသော၊ သို့မဟုတ် ထင်ရသော အခြေအနေမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်။

၄.၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏မိသားစုဝင်တစ်ဦးဦးကတိုင်ကြားသူဖြစ်နေသော၊ သို့မဟုတ် မည်သည့် နည်းလမ်းဖြင့်မဆို အမှုနှင့်ပတ်သက်နေသော အမှုကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် မပါဝင်ရပါ။

၄.၅။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ဥပဒေဆိုင်ရာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူတစ်ဦးအား မိမိ၏နေအိမ်ကို အမှုသည်များ၊ သို့မဟုတ် အခြားဥပဒေဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူများအား လက်ခံတွေ့ဆုံရန်အတွက် အသုံးပြုခွင့်မပေးရပါ။

၄.၆။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အခြားနိုင်ငံသားများကဲ့သို့ပင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်တို့ရှိသော်လည်း အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရာတွင် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးရာထူး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းမဲ့မှုနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကို ထိန်းသိမ်းသောနည်းလမ်းဖြင့် အမြဲတစေ ပြုမူဆောင်ရွက်ရမည်။

၄.၇။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ယုံကြည်အပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ငွေကြေးအကျိုးစီးပွားတို့ကို မိမိကိုယ်ကိုသိရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည့်အပြင် မိမိ၏မိသားစု ဝင်များ၏ ငွေကြေးအကျိုးစီးပွားများကို သိရှိစေရန် သင့်လျော်သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်ရမည်။

၄.၈။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏မိသားစု၊ လူမှုရေးအရ၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်း အရ ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသူများအား မိမိ၏ တရားသူကြီးတစ်ဦးအနေဖြင့် တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ကြံပြုမူမှုနှင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုတို့အပေါ် မလျော်ကန်သောလွှမ်းမိုးမှုပြုခွင့် မပေးရပါ။

၄.၉။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မိမိ၊ မိမိ၏မိသားစုဝင်တစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ဦး ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအကျိုးစီးပွားရယူရန်အတွက် တရားစီရင်ရေးရာထူး၏ ဂုဏ်အဆင့်အတန်း အား အသုံးပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် အသုံးပြုခွင့် ပေးခြင်းမပြုလုပ်ရမည့်အပြင်၊ တရားသူကြီးတစ်ဦး သည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် မိမိအား မလျော်ကန်သောလွှမ်းမိုးမှု ပြုနိုင်သည့် အထူးအနေအထားတစ်ရပ်တွင် တစ်စုံတစ်ဦး ရောက်ရှိနေသည်ဟု ထင်မြင် ချက်မျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရပါ။ သို့မဟုတ် အခြားသူများအား ထိုသို့ထင်မြင်ချက်မျိုး ဖြစ်ပေါ်စေခွင့် မပြုရပါ။

၄.၁၀။ တရားသူကြီးတစ်ဦးက မိမိ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအရ သိရှိလာ သော လျှို့ဝှက်ထားရမည့် သတင်းအချက်အလက်များအား မိမိ၏ တရားစီရင်ရေးတာဝန် များနှင့် မသက်ဆိုင်သော အခြားမည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်အတွက်မျှ အသုံးပြုခြင်း၊ သို့မ ဟုတ် ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်း မပြုရပါ။

၄.၁၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များကို ကောင်းမွန်စွာထမ်း ဆောင်နိုင်ခြင်းအပေါ် မူတည်၍ အောင်ပါတို့ကိုဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

- (က) ဥပဒေ၊ ဥပဒေစနစ်၊ တရားမျှတမှုစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားဆက်စပ် ကိစ္စရပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သောလှုပ်ရှားမှုများတွင် စာရေးသားခြင်း၊ ဟောပြော ခြင်း၊ သင်ကြားခြင်းနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ခ) ဥပဒေ၊ ဥပဒေစနစ်၊ တရားမျှတမှုစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားဆက်စပ်ကိစ္စ ရပ်များနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် တရားဝင်အဖွဲ့ အစည်းတစ်ဖွဲ့၏ ရှေ့မှောက်တွင်ပြုလုပ်သော အများပြည်သူရှေ့မှောက် ကြားနာ စစ်ဆေးခြင်းသို့ တက်ရောက်ခြင်း၊
- (ဂ) တရားဝင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် အခြားအစိုးရကော်မရှင်၊ ကော်မတီ၊ သို့မဟုတ် အကြံပေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အများအပြင်၌ တရားသူ

ကြီးတစ်ဦး၏ ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအကြားနေမှုနှင့် မကိုက်ညီမှု မဖြစ်ပေါ်စေပါက ထိုသို့အဖွဲ့ဝင် အဖြစ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်

(ဃ) တရားစီရင်ရေးရာထူး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကျဆင်းစေခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရား စီရင်ရေးတာဝန်များ ထမ်းဆောင်မှုအပေါ် အခြားနည်းအားဖြင့် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေခြင်းမရှိစေသော အခြားသောလုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၄.၁၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးရာထူးကို ကိုင်ဆောင်ထားစဉ် ရှေ့နေ အဖြစ် ဆောင်ရွက်မှုမပြုရပါ။

၄.၁၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားသူကြီးများအသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကိုယ်စားပြုသောအခြားအဖွဲ့ အစည်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

၄.၁၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦးနှင့် ထိုတရားသူကြီး၏ မိသားစုဝင်များသည် တရားစီရင်ရေး တာဝန်များ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထိုတရားသူကြီးက ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော၊ သို့ မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်ချန်လှပ်ထားသော တစ်စုံတစ်ရာ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့်လက်ဆောင်၊ အမွေပစ္စည်း၊ ချေးငွေ၊ သို့မဟုတ် မျက်နှာသာ ပေးမှုကိုမျှ တောင်းခံခြင်း၊ သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်း မပြုရပါ။

၄.၁၅။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားရုံးဝန်ထမ်း၊ သို့မဟုတ် မိမိ၏လွှမ်းမိုးမှု၊ ညွှန် ကြားမှု၊ သို့မဟုတ် အခွင့်အာဏာအောက်ရှိ အခြားသူများအား ၎င်းတို့၏တာဝန်များ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်ချန်လှပ်ထားသော တစ်စုံတစ်ရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့် လက်ဆောင်၊ အမွေပစ္စည်း၊ ချေးငွေ၊ သို့မဟုတ် မျက်နှာသာပေးမှုကိုမျှ တောင်းခံရန်၊ သို့မ ဟုတ် လက်ခံရန် သိသိလျက်နှင့် ခွင့်မပြုရပါ။

၄.၁၆။ ဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များအပေါ်မူတည်၍ တရားသူ ကြီးတစ်ဦးသည် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ပေးသောလက်ဆောင်၊ ဆုတံဆိပ်၊ သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့စရိတ်တို့သည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များဆောင်ရွက်မှု၌ တရားသူကြီးအပေါ် လွှမ်းမိုးရန် မရည်ရွယ်ကြောင်း ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ထင်မြင်နိုင်သော၊ သို့မဟုတ် အခြား နည်းအားဖြင့် ဘက်လိုက်သည့်ပုံမပေါက်စေသော အခြေအနေတွင် အဆိုပါ အထိမ်းအမှတ် အဖြစ်ပေးသောလက်ဆောင်၊ ဆုတံဆိပ်၊ သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့စရိတ်တို့ကို လက်ခံနိုင်ပါ သည်။

တန်ဖိုး ၅။ တန်းတူညီမျှမှု

၆။

တရားစီရင်ရေးရာထူးအား ထိုက်လျောက်စွာထမ်းဆောင်နိုင်စေရန် တရားရုံးများ ရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှစွာ ဆက်ဆံမှုရှိစေခြင်းသည် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။

ကျင့်သုံးမှု

၅.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၊ ဇာတိ၊ မသန်စွမ်းမှု၊ အသက်အရွယ်၊ အိမ်ထောင်ရှိမရှိ၊ လိင်စိတ် တိမ်းညွတ်မှု၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအဆင့်အတန်းနှင့် အခြား အလားတူ အကြောင်း တရားများ အပါအဝင်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့ချည်းသာမဟုတ်သော အကြောင်းအချက် ပေါင်းစုံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် လူ့အသိုက်အဝန်းအတွင်း မတူကွဲပြားမှုများနှင့် ကွာခြား ချက်များ (“ဆီလျော်မှုမရှိသော အကြောင်းတရားများ”)ကို သိရှိနားလည်ထားရပါမည်။

၅.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာ၌ စကားလုံးအားဖြင့်၊ သို့မဟုတ် လုပ်ရပ်အားဖြင့် ဆီလျော်မှုမရှိသော အကြောင်းတရားများ ကြောင့် မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အပေါ်မျှ ဘက်လိုက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစွဲအလမ်း ရှိခြင်း မပြသရပါ။

၅.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များအား ကောင်းမွန်စွာဆောင် ရွက်နိုင်ခြင်းအတွက် အရေးကြီးသည့် မည်သည့်ဆီလျော်မှုမရှိသော အကြောင်းတရားများ အပေါ်မျှအခြေခံ၍ ခွဲခြားခြင်းမရှိဘဲ အမှုတွင်ပါဝင်သူများ၊ မျက်မြင်သက်သေများ၊ ရှေ့နေ များ၊ တရားရုံးဝန်ထမ်းများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များစသော ပုဂ္ဂိုလ် များအားလုံးအတွက် သင့်လျော်သလို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ တရားစီရင်ရေးတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

၅.၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားရုံးဝန်ထမ်း၊ သို့မဟုတ် မိမိ၏လွှမ်းမိုးမှု၊ ညွှန် ကြားမှု၊ သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ အခြားသူများအား တရားသူကြီးရှေ့မှောက် ရောက်ရှိလာသော ကိစ္စရပ်တွင် မည်သည့်ဆီလျော်မှုမရှိသော အကြောင်းတရားအပေါ် မျှအခြေခံ၍ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအကြား ခွဲခြားရန်သိလျက်နှင့် ခွင့်မပြုရပါ။

၅.၅။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားရုံးရှေ့မှောက်စီရင်သော တရားစွဲဆိုမှုများတွင် ဆီလျော်မှုမရှိသော အကြောင်းတရားများအပေါ်အခြေခံ၍ ဘက်လိုက်မှု၊ သို့မဟုတ် အစွဲ

အလမ်းရှိမှုတို့သည် တရားစွဲဆိုမှုများတွင် ပါဝင်သော ကိစ္စရပ်တစ်ရပ်ရပ်နှင့် ဥပဒေအရ သက်ဆိုင်မှုရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားဝင်ထောက်ခံအားပေးမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ ဖြစ်နိုင်ခြင်းမှအပ ရှေ့နေများအား အဆိုပါဘက်လိုက်မှု၊ သို့မဟုတ် အစွဲအလမ်းရှိမှုတို့ကို စကားလုံးအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ရပ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပြသခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်စေရမည်။

တန်ဖိုး ၆။ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လုံ့လဝီရိယရှိခြင်း

မူ

တရားစီရင်ရေးရုံးမှ ထိုက်လျောက်စွာထမ်းဆောင်နိုင်ရေးအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လုံ့လဝီရိယရှိရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။

ကျင့်သုံးမှု

၆.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ တရားစီရင်ရေးတာဝန်အား အခြားလုပ်ငန်းအားလုံးထက် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည်။

၆.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာဆောင်ရွက်မှု အား တရားရုံး၌ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တာဝန်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းသာမက တရားစီရင်ရေးရာထူး၊ သို့မဟုတ် တရားရုံး၏ လုပ်ငန်းများနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြားတာဝန်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည့် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များအတွက် ပေးအပ် မြှုပ်နှံထားရမည်။

၆.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များအား ကောင်းမွန်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်သော မိမိ၏အသိပညာ၊ အတတ်ပညာများနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အရည်အသွေးများအား ထိန်းသိမ်းရန်နှင့်မြှင့်တင်ရန် သင့်လျော်သော ဆောင်ရွက်မှုများအား ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်အတွက် တရားသူကြီးများ တက်ရောက်နိုင်ရန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် စီစဉ်ပေးထားသော လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုများနှင့် အခြားအစီအမံများကို အသုံးပြုရမည်။

၆.၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများကို သတ်မှတ်ပေးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် အခြား စာချုပ်စာတမ်းများ အပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေ ပေါ်ထွက်လာမှုကို သိရှိအောင်လုပ်ထားရမည်။

၆.၅။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ဆိုင်းငံ့ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်များအားလုံးကို ကျွမ်းကျင်စွာ၊ မျှတစွာ သင့်လျော်သော လျင်မြန်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၆.၆။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားရုံးရှေ့မှောက် တရားစွဲဆိုမှုများအားလုံးတွင် တည်ငြိမ်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့မှုရှိအောင် ထိန်းသိမ်းရမည်ဖြစ်ပြီး တရားစွဲဆိုသူများ၊ ဂျူရီလူကြီးများ၊ မျက်မြင်သက်သေများ၊ ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးနှင့်တရားဝင်ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်သော အခြားသူများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိတ်ရှည်မှု၊ ဂုဏ်သရေရှိမှုနှင့် ပျူငှာမှုရှိရမည်။ တရားသူကြီးသည် ဥပဒေကြောင်းအရ ကိုယ်စားပြုသူများ၊ တရားရုံးဝန်ထမ်းများနှင့် တရားသူကြီး၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ ညွှန်ကြားမှု၊ သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ အခြားသူများကလည်း အလားတူ အပြုအမူမျိုး ရှိစေရပါမည်။

၆.၇။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးတာဝန်များအား လုံ့လဝီရိယရှိစွာထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် လိုက်ဖက်ခြင်းမရှိသော အပြုအမူအား ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရပါ။

အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

တရားစီရင်ရေးရာထူး၏ သဘောသဘာဝအရ နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်နယ်မြေများတွင် ထိရောက်သောအစီအမံများ တည်ရှိထားပြီး မဟုတ်ပါက အဆိုပါအခြေခံမှုများအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် နည်းလမ်းများ သတ်မှတ်နိုင်စေမည့် ထိရောက်သော အစီအမံများကို ချမှတ်ကျင့်သုံးရပါမည်။

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

ဤအခြေခံမှုများ၏ဖော်ပြမှုတွင် စကားစပ်အရ အခြားအဓိပ္ပာယ်အဖြစ် ကောက်ယူနိုင်ခြင်းမရှိပါက၊ သို့မဟုတ် ကောက်ယူရန်မလိုအပ်ပါက အသုံးပြုထားသော စကားလုံးများသည် အောက်ပါအဓိပ္ပာယ်များ ရှိပါသည်။

“တရားရုံးဝန်ထမ်းများ” ဆိုရာတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာစာရေးများအပါအဝင် တရားသူကြီး၏ ကိုယ်ရေးဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။

“တရားသူကြီး” ဆိုသည်မှာ မည်ကဲ့သို့ခန့်အပ်ထားသည်ဖြစ်စေ တရားစီရင်ရေးအာဏာရှိသော မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမဆို ဆိုလိုပါသည်။

“တရားသူကြီး၏ မိသားစု”ဆိုရာတွင် တရားသူကြီး၏ ခင်ပွန်း/ဇနီး၊ သား၊ သမီး၊ သမက်၊ ချွေးမနှင့် အခြားမည်သည့် နီးစပ်သောဆွေမျိုးမဆို၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး၏ မိသားစုဝင်၊ သို့မဟုတ် အလုပ်သမားတို့ ပါဝင်ပါသည်။

“တရားသူကြီး၏ ခင်ပွန်း/ဇနီး”ဆိုရာတွင် တရားသူကြီး၏ အိမ်တွင်းလက်တွဲဖော်၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးနှင့် နီးကပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာပတ်သက်မှုရှိသည့် ကျားဖြစ်စေ၊ မဖြစ်စေ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆိုပါဝင်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ ၁ (ဂ) - တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောမူများကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များ (ကောက်ခွတ်ချက်များ)

ဤသည်ကို တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုအဖွဲ့က ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၁ နှင့် ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဖော်ပြထားသော လူ့စကားပြောခြင်းပစ္စည်းအစည်းအဝေးတွင် ချမှတ်ခဲ့သည်။

အပိုင်း ၁ - တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

၁။ တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ထုတ်ပြန်ချက်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း

၁.၁။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောမူများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်ကို ချမှတ်သင့်ပါသည်။

၁.၂။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အဆိုပါတရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအခြေခံမူများ ထုတ်ပြန်ချက်ကို တရားသူကြီးများနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်းထံ ဖြန့်ဝေပေးစေရမည်။

၁.၃။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အဆိုပါတရားစီရင်ရေး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအခြေခံမူများ ထုတ်ပြန်ချက်အပေါ် အခြေခံသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များသည် တရားသူကြီးများ၏ ကနဦးလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုနှင့် နောက်ဆက်တွဲ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုတို့၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပါဝင်စေရမည်။

၂။ တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအားကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေခြင်း။

၂.၁။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အဖွဲ့ဝင်များအား ၎င်းတို့၏ ချိန်ဆကြံရွယ်ထားသော သို့မဟုတ် အဆိုပြုထားသော အနာဂတ်ဆောင်ရွက်မှုများ၏ လျော်ကန်သင့်မြတ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကြံပေးရန် လက်ရှိတာဝန် ထမ်းဆောင်နေသောနှင့်/သို့မဟုတ် ပင်စင်ယူထားသော တရားသူကြီးများပါဝင်သည့် တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မတီ တည်ထောင်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။¹

1 (Footnote numbered "2" in original). In many jurisdictions in which such committees have been established a judge may request an advisory opinion about the propriety of his or her own conduct. The committee may also issue opinions on its own initiative on matters of interest to the judiciary. Opinions address contemplated or proposed future conduct and not past or current conduct unless such conduct relates to future conduct or is continuing. Formal opinions

၂.၂။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ၏ ကျင့်ဝတ်နှင့်မညီညွတ်သောဆောင်ရွက်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်သောတိုင်ကြားမှုများအား တရားရုံးတစ်ရုံးသို့ ပေးပို့ဆောင်ရွက်စေနိုင်ရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များမရှိပါက အဆိုပါတိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံရန်၊ စုံစမ်းရန်၊ ဖြေရှင်းရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ပေးရန် ယုံကြည်ထိုက်ပြီး လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်စိစစ်ရေးကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းရန် စဉ်းစား သင့်ပါသည်။ အဆိုပါကော်မတီတွင် တရားသူကြီးအများစု ပါဝင်နိုင်သော်လည်း လူ့အသိုက်အဝန်း၏ယုံကြည်မှုကို စွဲဆောင်ရန် သာမန်ပြည်သူများလည်း လုံလောက်စွာပါဝင်မှု ရှိသင့်ပါသည်။ ကော်မတီသည် တိုင်ကြားသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများအား အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် တိုင်ကြားခံရသောတရားသူကြီးက တောင်းဆိုပါက ကနဦးစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအဆင့်တွင် လျှို့ဝှက်ထားလျက် တိုင်ကြားခံရသော တရားသူကြီးအပေါ် ထိုက်လျောက်သော လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်းဆောင်ရွက်စေရန် ဥပဒေနှင့်အညီ သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် မျက်မြင်သက်သေများအပေါ် အဆိုပါအခွင့်အရေးများ ပေးအပ်နိုင်စေရန် ကော်မတီ၏ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများတွင် အကြွင်းမဲ့ သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ထားသော အထူးအခွင့်အရေးကို ဥပဒေ၌ သတ်မှတ်ပေးအပ်ထားရန် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ကော်မတီသည် ကြီးလေးမှုရှိသောတိုင်ကြားမှုများအား တရားသူကြီးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာထိန်းချုပ်မှု ကျင့်သုံးရန်တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့ထံ ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။²

...

set forth the facts upon which the opinion is based and provide advice only with regard to those facts. They cite the rules, cases and other authorities that bear upon the advice rendered and quote the applicable principles of judicial conduct. The original formal opinion is sent to the person requesting the opinion, while an edited version that omits the names of persons, courts, places and any other information that might tend to identify the person making the request is sent to the judiciary, bar associations and law school libraries. All opinions are advisory only, and are not binding, but compliance with an advisory opinion may be considered to be evidence of good faith.

2 (numbered "3" in original). In many jurisdictions in which such committees have been established, complaints into pending cases are not entertained, unless it is a complaint of undue delay. A complaint is required to be in writing and signed, and include the name of the judge, a detailed description of the alleged unethical conduct, the names of any witnesses, and the complainant's address and telephone number. The judge is not notified of a complaint unless the committee determines that an ethics violation may have occurred. The identity of the person making the complaint is not disclosed to the judge unless the complainant consents. It may be necessary, however, for a complainant to testify as a witness in the event of a hearing. All matters before the committee are confidential. If it is determined that there may have been an ethics violation, the committee usually handles the matter informally by some form of counseling with the judge. If the committee issues a formal charge against the judge, it may conduct a hearing and, if it finds the charge to be well-founded, may reprimand the judge privately, or place the judge on a period of supervision subject to terms and conditions. Charges that the committee deems sufficiently serious to require the retirement, public censure or removal of the judge are referred to the body responsible for exercising disciplinary control over the judge.

၉။ တရားသူကြီးများ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှကင်းလွတ်နေခြင်း

၉.၁။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ယေဘုယျဥပဒေအရ ၎င်းကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တာဝန်ရှိသင့်ပြီး ထို့ကြောင့် သာမန်ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် မရှိပါ။

၉.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရသော ဆောင်ရွက်မှုအတွက် တရားမကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုခံရမှုမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ အကာအကွယ် ရရှိသင့်ပါသည်။

၉.၃။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ မှားယွင်းမှုများအတွက် ကုစားမှုသည် (စီရင်ပိုင်ခွင့်အရ) အနှစ်သာရအရ၊ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ) အယူခံမှုများဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအရ ပြန်လည်စစ်ဆေးမှုဆိုင်ရာ သင့်လျော်သောစနစ်များတွင် ရှိသင့်ပါသည်။

၉.၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ ပေါ့ဆမှု၊ သို့မဟုတ် အာဏာအလွဲသုံးမှု အကြောင်းအရင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိခိုက်မှုအတွက် ကုစားမှုပေးရန်မှာ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သင့်ပြီး နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အဆိုပါတရားသူကြီးအပေါ် အားကိုးအားထားမပြုသင့်ပါ။

၉.၅။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုသည် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား အများပြည်သူထံ တာဝန်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မပေးဘဲ တရားစီရင်ရေးဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အများပြည်သူ၏ တရားဝင်ဝေဖန်မှုသည် ဥပဒေအရ တာဝန်ခံမှုရှိစေသော နည်းလမ်းဖြစ်သောကြောင့် တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် ယေဘုယျအားဖြင့် တရားရုံးများအပေါ် ထိုသို့ဝေဖန်မှုများကို ကန့်သတ်ရန် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် မထိမဲ့မြင်ပြုမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများအား အသုံးပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။

အပိုင်း ၂ - နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

၁၀။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာမခံမှု

၁၀.၁။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအခြေခံမှုအရ နိုင်ငံတော်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အောက်ပါတို့ကို အာမခံပေးရန် လိုအပ်သည်။

- (က) တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့အပေါ် မှီခိုမှုကင်းမဲ့စေရန်နှင့် မည်သည့်အာဏာကိုမျှ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်အောင် ကျင့်သုံးခြင်း မပြုစေရ။

- (ခ) တရားရုံးများထံ အယူခံခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားရုံးများက ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးခြင်းရှိလျက် ဥပဒေအရ တည်ထောင်ထားသော သာမန်တရားရုံးများ၊ သို့မဟုတ် ခုံရုံးအဖွဲ့များက လျှင်မြန်စွာနှင့် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုမရှိဘဲ စစ်ဆေးပေးခံခွင့်ကို လူတိုင်းသည် ရရှိစေရန်၊
- (ဂ) တရားရုံးများအား အခြားနည်းအားဖြင့် အပ်နှင်းထားသော သာမန်စီရင်ပိုင်ခွင့်များကို အစားထိုးရန် သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော မည်သည့် ခုံရုံးအဖွဲ့ကိုမျှ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း မရှိစေရန်၊
- (ဃ) ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တရားသူကြီးများသည် မည်သည့် နယ်ပယ်မှမဆို၊ သို့မဟုတ် မည်သည့်အကြောင်းအရင်း အတွက်မဆို တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မည်သည့်ကန့်သတ်မှု၊ မလျော်ကန်သောလွှမ်းမိုးမှု၊ သွေးဆောင်မှု၊ ဖိအားပေးမှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ သို့မဟုတ် စွက်ဖက်မှုမျှမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏အသိစိတ်နှင့် အထောက်ထားများအား ၎င်းတို့တွေ့ရှိသည့်အတိုင်း ဥပဒေကိုကျင့်သုံးမှုနှင့်အညီ ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမရှိသော လွတ်လပ်မှုကို ကျင့်သုံးရန်၊
- (င) တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် တရားစီရင်ရေး သဘောသဘာဝရှိသော ကိစ္စရပ်အားလုံးအပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်အားဖြင့်၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရန်နှင့် တရားရုံးမှလွဲ၍ အခြားမည်သည့် အဖွဲ့အစည်းကမျှ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်စီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရည်အချင်း ပြည့်မီခြင်းကို အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း မရှိစေရန်၊
- (စ) အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် အငြင်းပွားမှုတစ်ရပ်အား တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကြိုတင်ဟန့်တားသော၊ သို့မဟုတ် တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်အား ကောင်းမွန်စွာအရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းအားအနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသော မည်သည့်လုပ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန် ထိန်းချုပ်မှုကိုမဆို ပြုလုပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်စေရန်၊
- (ဆ) အုပ်ချုပ်ရေး၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ကျင့်သုံးနေသောပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် တရားသူကြီးများအပေါ် မည်သည့်ဖိအားပေးမှုပုံစံကိုမျှ ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်ဖြစ်စေ၊ လျှို့ဝှက်စွာဖြစ်စေ ပြုလုပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြုလုပ်ရန်ကြိုးပမ်းခြင်း မရှိစေရန်၊
- (ဇ) တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏ရာထူး၊ လုပ်ခလစာခံစားခွင့်များ၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အရင်းအမြစ်များ

အရ ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော ဥပဒေပြုရေး၊ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို တရားသူကြီးတစ်ဦးဦး၊ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး များအား ခြိမ်းခြောက်ရန်၊ သို့မဟုတ် ဖိအားပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ခြိမ်းခြောက်မှု၊ သို့မဟုတ် ဖိအားပေးမှုဖြစ်ပေါ် လာအောင်သော်လည်း ကောင်း အသုံးမပြုစေရန်။

- (ဈ) နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များ၏ လုံခြုံရေးနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှု ရှိစေရန်၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိသောအခါတွင်၊
- (ည) ကြိုတင်နို့တစ်စ ပေးထားသော တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှ ထုတ်ပယ် မှု၊ သို့မဟုတ် ပြင်းထန်စွာပြစ်တင်ဝေဖန်မှု အတွက် ဥပဒေစည်းမျဉ်းအား ပြန် လည်ပြင်ဆင်ရန်အဆိုပြုချက်မှအပ တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် ကျင့်ဝတ် ဖောက်ဖျက်ကြောင်းစွပ်စွဲမှုများကို ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့တွင် ဆွေးနွေးခြင်း မပြု စေရန်။

...

၁၃။ တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးသက်တမ်း

...

၁၃.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် မဖြစ်မနေပင်စင်ယူရမည့် အသက်မပြည့်ခင်အထိ၊ သို့မဟုတ် ပုံသေသတ်မှတ်ထားသော ရာထူးသက်တမ်းမပြည့်ခင်အထိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ အာမခံပေးထားသော ရာထူးသက်တမ်းရှိသင့်သည်။ ပြန်လည်ခန့်အပ်ရန် ဆုံး ဖြတ်ချက်အား တိကျသောသတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများနှင့် အရည်အချင်း အပေါ်မူတည်၍ ချမှတ်နိုင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိပါက ပုံသေသတ်မှတ်ထားသော ရာထူးသက်တမ်း အား ပုံမှန်အားဖြင့် သက်တမ်းတိုးခွင့်မပြုသင့်ပါ။

...

၁၃.၅။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က စနစ်တကျစဉ်းစား၍ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော၊ သို့မဟုတ် ရေးဆွဲထားပြီး တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်သောအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ကျင့်သုံးသည့် ရာထူးအလှည့်ကျပြောင်းရွှေ့ခြင်း စနစ်အရဆောင်ရွက်ခြင်းမှအပ တရား သူကြီးတစ်ဦးအား ၎င်း၏သဘောတူညီချက်မရှိဘဲ စီရင်ပိုင်ခွင့်၊ လုပ်ငန်းတာဝန်၊ သို့မဟုတ် နေရာတစ်နေရာမှ အခြားတစ်ခုသို့ မပြောင်းရွှေ့သင့်ပါ။³

၁၅။ တရားသူကြီးများဆိုင်ရာ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး

3 (numbered "8" in original) The transfer of judges has been addressed in several international instruments since transfer can be used to punish an independent and courageous judge, and to deter others from following his or her example.

၁၅.၁။ ကြီးလေးသောကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုများအတွက်သာလျှင် တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအား စတင်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။⁴ တရားသူကြီးများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေတွင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများ ဆောင်ရွက်ထိုက်သောလုပ်ရပ်နှင့် ဆောင်ရွက်ရ မည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖြစ်နိုင်သမျှ တိကျသောသတ်မှတ်ချက်များဖြင့် ပြဌာန်းထားနိုင်ပါသည်။

၁၅.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ ကြီးလေးသော ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော မှားယွင်းမှုကြောင့် ထိခိုက်မှုခံစားရသည်ဟု စွပ်စွဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှု စတင်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ထံ တိုင်ကြားခွင့်ရှိသင့်ပါသည်။

၁၅.၃။ တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံခြင်း၊ တရားသူကြီး၏ တုံ့ပြန်မှုရယူခြင်းနှင့် အဆိုပါ တုံ့ပြန်မှုအားရရှိပြီးနောက် ထိုတရားသူကြီးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာအရေးယူမှု စတင်ဆောင်ရွက်ထိုက်သည့် လုံလောက်သောအမှု ဟုတ်၊ မဟုတ် စဉ်းစားခြင်းတို့အတွက်တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ဥပဒေအရ သတ်မှတ်တည်ထောင်သင့်သည်။ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါက ထိုအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုကိစ္စရပ်အား စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအာဏာပိုင်ထံ လွှဲပြောင်းပေးသင့်သည်။⁵

၁၅.၄။ တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းနိုင်ခွင့်အာဏာသည် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အပေါ် ဗိုဗိုမှုကင်းမဲ့ပြီး လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော၊ သို့မဟုတ် အငြိမ်းစားယူထားသော တရားသူကြီးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော်လည်း ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များ မဟုတ်သရွေ့ တရားသူကြီးမဟုတ်သည့် အဖွဲ့ဝင်များလည်းပါဝင်နိုင်သော အာဏာပိုင်အဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ခုံရုံးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ထံ အပ်နှင်းထားသင့်ပါသည်။

၁၅.၅။ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများအားလုံးကို တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများအပေါ်အခြေခံပြီး ခုခံကာကွယ်ခွင့်အပြည့်အဝ ရရှိစေရန် အာမခံပေးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသည်။

၁၅.၆။ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအာဏာပိုင်အဖွဲ့မှ တရားရုံးတစ်ရုံးထံ အယူခံဝင်ခွင့် ရှိ

4 (numbered "9" in original) Conduct that gives rise to disciplinary sanctions must be distinguished from a failure to observe professional standards. Professional standards represent best practice, which judges should aim to develop and towards which all judges should aspire. They should not be equated with conduct justifying disciplinary proceedings. However, the breach of professional standards may be of considerable relevance, where such breach is alleged to constitute conduct sufficient to justify and require disciplinary sanction.
5 (numbered "10" in original) Unless there is such a filter, judges could find themselves facing disciplinary proceedings brought at the instance of disappointed litigants.

သင့်ပါသည်။

၁၅.၇။ ကင်မရာဖြင့် ရိုက်ကူးဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်စေ၊ အများရှေ့တွင် ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်စေ တရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ် အရေးယူမှုပါဝင်သည့် အဆိုပါတရားသူကြီးတစ်ဦးအပေါ်ပြုလုပ်သော မည်သည့်တရားစွဲဆိုမှုတွင်မဆို နောက်ဆုံးချမှတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထုတ်ပြန်သင့်သည်။

၁၅.၈။ စီရင်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်တစ်ခုစီတွင် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးစနစ်အရ ခွင့်ပြုထားသော အရေးယူမှုများကို သတ်မှတ်သင့်ပြီး အဆိုပါအရေးယူမှုများသည် မူအားဖြင့်သာမက ကျင့်သုံးမှုအားဖြင့်ပါ အချိုးညီမျှမှု ရှိစေသင့်သည်။

၁၆။ တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း

၁၆.၁။ အထောက်အထားခိုင်လုံသော စွမ်းဆောင်ရည်မရှိခြင်း၊ ကြီးလေးသော ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ ဆိုးရွားစွာ အရည်အချင်းမပြည့်မီခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု၊ ဖြောင့်မတ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုတို့နှင့် ထင်ရှားစွာ ဆန့်ကျင်သော လုပ်ရပ်ကြောင့်သာလျှင် တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှ ဖယ်ရှားသင့်ပါသည်။

၁၆.၂။ တရားသူကြီးတစ်ဦးအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခွင့်အာဏာကို ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့ထံ အပ်နှင်းထားပါက အဆိုပါအာဏာအား တရားသူကြီးများကို စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရန် အာဏာအပ်နှင်းထားသည့် လွတ်လပ်သောအာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ အကြံပြုထောက်ခံချက်ရရှိပြီးမှသာလျှင် ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။

၁၆.၃။ တရားသူကြီးတစ်ဦးမှ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သော တရားရုံးတစ်ရုံးအား ဖျက်သိမ်းခြင်းသည် အဆိုပါတရား သူကြီးအား ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်အဖြစ် လက်မခံသင့်ပါ။ တရားရုံးတစ်ရုံးအား ဖျက်သိမ်းသောအခါ၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းသောအခါ အဆိုပါတရားရုံး၏ လက်ရှိအဖွဲ့ဝင်အားလုံးကို အစားထိုးဖွဲ့စည်းသောတရားရုံးတွင် ပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အဆင့်အတန်းနှင့် ရာထူးသက်တမ်းတူညီသော တရားစီရင်ရေးရာထူးနောက်တစ်ခုတွင် ခန့်အပ်ပေးခြင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့သော အဆင့်အတန်းနှင့် ရာထူးသက်တမ်းတူညီသည့် တရားစီရင်ရေး ရာထူးနောက်တစ်ခုမရှိပါက သက်ဆိုင်ရာတရားသူကြီးအား ရာထူးဆုံးရှုံးမှုအတွက် လျော်ကြေး အပြည့်အဝ ပေးသင့်ပါသည်။

...

အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်များ

အစီအမံများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ ဤထုတ်ပြန်ချက်တွင် အသုံးပြုထားသော စကားလုံးများသည် အောက်ပါအဓိပ္ပာယ်များ ရှိရမည်။

...

“တရားသူကြီး” ဆိုသည်မှာ မည်ကဲ့သို့ခန့်အပ်ထားသည်ဖြစ်စေ တရားစီရင်ရေးအာဏာရှိသော မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမဆို ဆိုလိုပြီး၊ ၎င်းတွင် ရာဇဝတ်တရားသူကြီးနှင့် လွတ်လပ်သော ခုံရုံးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်လည်း ပါဝင်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ ၂ - ရွေးချယ်ထားသောအရင်းအမြစ်များ

သဘောတူစာချုပ်များ

လူသားများနှင့် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဖရိကပဋိညာဉ်စာချုပ် (African Charter on Human and Peoples' Rights) (၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင် အာဏာသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1520 UNTS 217။

အမေရိကန် လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်ကွန်ဗင်းရှင်း (၁၉၆၉ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၈ခုနှစ်တွင် အာဏာသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1144 UNTS 123။

အာရပ်လူ့အခွင့်အရေး ပဋိညာဉ်စာချုပ် (Arab Charter on Human Rights) (၂၀၀၄ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)။

ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားသော ရက်စက်မှုပုံစံများဖြစ်သည့် လူမဆန်သော၊ သို့မဟုတ် နိမ့်ကျသောပြုမူမှု၊ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် အာဏာသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1465 UNTS 85။

လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအား ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥရောပသဘောတူညီချက် ကွန်ဗင်းရှင်း (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) (၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၅၃ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ ETS 5။

စစ်သုံးပုန်းများအပေါ် ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ ဂျနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း (၃) (၁၉၄၉ခုနှစ်)၊ 75 UNTS 135။

စစ်ဖြစ်ပွားချိန် အရပ်သားပုဂ္ဂိုလ်များအား ကာကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဂျနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း (၄) (၁၉၄၉ခုနှစ်) (1949)၊ 75 UNTS 287။

၁၉၄၉ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၁၂ရက်နေ့ နိုင်ငံတကာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဒဏ်ထိခိုက်ခံရသောသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ဂျနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက် (၁) (၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1125 UNTS 3။

၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၁၂ ရက်နေ့ နိုင်ငံတကာမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဒဏ် ထိခိုက်ခံရသောသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ဂျနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက် (၂) (၁၉၇၇ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1125 UNTS 609။

လူသားအားလုံးအား အတင်းအဓမ္မအပျောက်ဖျောက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရေး ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 2716 UNTS 2။

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 999 UNTS 171။

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (၁၉၆၆ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၆ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 993 UNTS 3။

နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး၏ ရောမပြဌာန်းချက် (၁၉၉၈ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 2187 UNTS 3။

အကတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက် (၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 2349 UNTS 41။

သဘောတူစာချုပ်များ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ ဗီယင်နာကွန်ဗင်းရှင်း (Vienna Convention on the Law of Treaties) (၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်)၊ 1155 UNTS 331။

အခြားနိုင်ငံတကာစာချုပ်စာတမ်းများနှင့် စံနှုန်းများ

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ

နိုင်ငံတကာအဆင့် မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်များအတွက် နိုင်ငံများ၏တာဝန်ဝတ္တရား အကြောင်းစာတမ်းများ၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၅၆/၈၃(၂၀၀၁)။ [Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, General Assembly resolution 56/83 (2001).]

တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ (Judicial Group on Strengthening Judicial Integrity) က ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် လက်ခံခဲ့ပြီး (ဘန်ဂလောအခြေခံမှုများက နောက်ဆက်တွဲအဖြစ်ပါဝင်သည့်) တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ် ဆိုင်ရာအခြေခံမှုများ မြှင့်တင်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ECOSOC ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၀၀၆/၂၃ (၂၀၀၆)က အတည်ပြုထောက်ခံထားသည့် တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလော အခြေခံမှုများ (Bangalore Principles of Judicial Conduct)။

ဘန်ဂလောအခြေခံမူများအပေါ် ရှင်းလင်းချက် (Commentary to the Bangalore Principles) (တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်မှု မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့/ UNODC၊ ၂၀၀၂)။

တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်မှု မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က လက်ခံခဲ့သော တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘန်ဂလောအခြေခံမူများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် အစီအမံများ၊ ၂၀၁၀။

ရာဇဝတ်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရေး ကုလသမဂ္ဂ၏ သတ္တမအကြိမ်မြောက် လွှတ်တော်အစည်းအဝေး (၁၉၈၅ခုနှစ်)တွင် ချမှတ်ခဲ့ပြီး အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ၄၀/၃၂ နှင့် ၄၀/၁၄၆ (၁၉၈၅ခုနှစ်) တို့က အတည်ပြုထောက်ခံထားသော တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ။

တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ၊ ECOSOC ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၉၈၉/၆၀။

အလွန်ဆိုးရွားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားခြင်းဥပဒေအား ပြင်းထန်စွာချိုးဖောက်မှုတို့ကို ခံစားရသူများအတွက် ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၆၀/၁၄၇ (၂၀၀၅)။

ရာဇဝတ်မှုနှင့် အာဏာအလွဲသုံးမှုကို ခံစားရသူများအတွက် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ကြေညာချက် (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power)၊ အထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက် ၄၀/၃၄ (၁၉၈၅)၊ နောက်ဆက်တွဲ။

လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ လူတစ်ဦးချင်း၊ အုပ်စုများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအား မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကာကွယ်ရန် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ရှိမှုဆိုင်ရာကြေညာချက် (“လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ ဆိုင်ရာကြေညာချက်”)၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၅၃/၁၄၄ (၁၉၉၈)။

တရားမျှတမှု၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကြေညာချက်မူကြမ်း (Draft Universal Declaration on the Independence of Justice)၊ “စင်စီကြေညာချက် (Singhvi Declaration)”၊ UN Doc E/CN.4/Sub.2/1988/20/Add.1၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၉၈၉/၃၂ တွင် ကိုးကားဖော်ပြခဲ့သည်။

အမှန်တရားသိရှိခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၆၈/၁၆၅ (၂၀၁၃)။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေမှတ်ချက်များ (General Comments) -

အမှတ် - ၂၉၊ အရေးပေါ်အခြေအနေများ (ICCPR အပိုဒ် ၄)၊ UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001)။

အမှတ် - ၃၁၊ စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများ၏ အထွေထွေဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား၏ သဘော သဘောဝ (Nature of the General Legal Obligation on States Parties to the Covenant)၊ UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.13 (2004)။

အမှတ် - ၃၂၊ အပိုဒ် ၁၄ - မျှတသော တရားခွင့်ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများရှေ့မှောက်တွင် သာတူညီမျှမှုရရှိပိုင်ခွင့်၊ UN Doc CCPR/C/GC/32 (2007)။

အမှတ် - ၃၄၊ အပိုဒ် ၁၉ - လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ UN Doc CCPR/C/GC/34 (2011)။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ -

၉/၁၁ (၂၀၀၈)၊ အမှန်တရားသိရှိခွင့်။

၁၂/၁၂ (၂၀၀၉)၊ အမှန်တရားသိရှိခွင့်။

၁၉/၃၆ (၂၀၁၂)၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး။

၂၁/၇ (၂၀၁၂)၊ အမှန်တရားသိရှိခွင့်။

၂၅/၄ (၂၀၁၄)၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု။

၂၉/၆ (၂၀၁၅)၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၊ ဂျူရီအဖွဲ့ဝင်လူကြီးများနှင့် အကဲဖြတ်သူများ ၏လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှု။

၃၀/၇ (၂၀၁၅)၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကလေးသူငယ်များ၏တရားမျှတမှုအပါအဝင် တရားမျှတမှုစနစ်။

၃၁/၂ (၂၀၁၆)၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှု။

နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး၊ တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်များ (၂၀၀၅)။

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၇၂က(၃)၊ ၁၉၄၈။

ပြစ်ဒဏ်ရှိလျက် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေမှုကို တိုက်ဖျက်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများ ကာကွယ်ရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ အသစ်ပြင်ဆင်ထားသော အခြေခံမူများ၊ UN Doc E/CN.4/2005/102/ Add.1 (2005)၊ ဥပမာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၉/၁၁ (၂၀၀၈)နှင့်အထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက်၆၈/၁၆၅(၂၀၁၃)တွင်ကိုးကားဖော်ပြခဲ့သည်။

(၁၉၉၃ ခုနှစ်) ဗီယက်နာ၌ ကျင်းပခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ညီလာခံတွင် လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သော ဗီယက်နာအရေးယူဆောင်ရွက်မှု ကြေညာချက်နှင့်အစီအစဉ်။

အာဖရိကတိုက်

၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် လူသားအခွင့်အရေးများ နှင့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဖရိက ကော်မရှင်က လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သော အာဖရိကတိုက်တွင် မျှတသောတရားစီရင်မှုနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီရရှိခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ။

အမေရိကတိုက်

လူသားများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များဆိုင်ရာ အမေရိကန်ကြေညာချက်၊ OAS အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် XXX၊ ၁၉၄၈။

၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင်တရားလွှတ်တော်ချုပ်များနှင့် တရားရေးရုံးအဖွဲ့များ၏ ခေါင်းဆောင်များတွေ့ဆုံသော Ibero-American ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (Ibero- American Summit of Presidents of Supreme Courts and Tribunals of Justice)၌ ချမှတ်ခဲ့သော Ibero-American တရားသူကြီး၏သတ်မှတ်ချက် (Statute of the Ibero-American Judge)။

လက်တင်အမေရိကန် ရာဇဝတ်တရားသူကြီးများအဖွဲ့ချုပ် (Federación Latinoamericana de Magistrados) က ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့သော လက်တင်အမေရိကန် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များနှင့် တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အနည်းဆုံးလိုက်နာရမည့် ကမ်ပက်ချီ အခြေခံမူများ။

အာရှတိုက်

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အာရှနှင့်ပစိဖိတ်မှ တရားသူကြီးချုပ်များညီလာခံ၌ ချမှတ်ခဲ့သော LAWASIA ဒေသ၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုအခြေခံမူများဆိုင်ရာ ဘေဂျင်းကြေညာချက်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အာရှဒေသရှိ တရားသူကြီးချုပ်များနှင့် အကြီးတမ်းတရားသူကြီးများ ညီလာခံ၌ ချမှတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုင်ရာ အစွတန် ဘူလ်ကြေညာစာတမ်း။

နေသဟာယအဖွဲ့

လွှတ်တော်၏ အချုပ်အခြာဖြစ်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ နေသဟာယ အဖွဲ့၏ (Latimer House) လမ်းညွှန်ချက်များ (၁၉၉၈)။

အစိုးရ မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်၏ တာဝန်ခံမှုနှင့် ၎င်းတို့အကြား ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ နေ သဟာယအဖွဲ့၏ (Latimer House) အခြေခံမူများ (၂၀၀၃)။

နေသဟာယအဖွဲ့၏ (Latimer House) အခြေခံမူများ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အာဖရိကတိုက်အတွက် Nairobi လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (၂၀၀၅)။

နေသဟာယအဖွဲ့၏ (Latimer House) မူများ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုး လုပ်ဆောင်မှုအတွက် Edinburgh လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (၂၀၀၈)။

ဥရောပတိုက်

ဥရောပကောင်စီ၊ တရားသူကြီးများအပေါ်အကြံပြုချက် CM/Rec(2010)12 - လွတ် လပ်မှု၊ ထိရောက်မှုနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ (ဥရောပကောင်စီ၊ ဝန်ကြီးများကော်မတီ၊ ၂၀၁၀)။

တရားသူကြီးများအတွက် သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ ဥရောပပဋိညာဉ်စာချုပ်နှင့် ရှင်းလင်း ချက်ပြန်တမ်း (ဥရောပကောင်စီ၊ ၁၉၉၈)။

အရှေ့ပိုင်းဥရောပ၊ တောင် Caucasus နှင့် အလယ်ပိုင်းအာရှတွင် တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ Kyiv အကြံပြုချက်များ - တရားမျှတစွာစီရင်ရေး၊ ရွေးချယ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှု (ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့ အစည်းများနှင့်လူ့အခွင့်အရေးအတွက် OSCE ရုံး၊ ၂၀၁၀)။

တရားသူကြီးများ၏ Magna Carta မဟာစာတမ်း (ဥရောပတရားသူကြီးများ တိုင်ပင် ရေးကောင်စီ၊ CCJE(2010)3final)။

ရာဇဝတ်မှုမှ ထိခိုက်ခံစားရသူများ၏ အခွင့်အရေးများ၊ ၎င်းတို့အပေါ် ပံ့ပိုးမှုနှင့် ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ပေးသော ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ညွှန်ကြားချက် 2012/29/EU (၂၀၁၂)။

အခြားသတ်မှတ်ချက်များ

၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတကာရှေ့နေများအသင်းက ချမှတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံး စံသတ်မှတ်ချက်များ။

၁၉၉၉ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားသူကြီးများအသင်းက ချမှတ်ခဲ့သော တစ်ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ တရားသူကြီးပဋိညာဉ်စာချုပ်စာတမ်း။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အဂတိ လိုက်စားမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် ပပျောက်ရေးနှင့် ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့မှုရှိစေရေး အတွက် CIJL မူဝါဒမူဘောင် (၂၀၀၀)။

နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာအသင်း၏ လေ့လာမှုအဖွဲ့က ချမှတ်ခဲ့သော အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ Burgh House စည်းမျဉ်းများ (၂၀၀၄)။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၊ အကျပ်အတည်းကာလ တရား ဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏အခန်းကဏ္ဍ မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ ICJ ဂျနီဗာကြေညာချက်ကို ၂၀၀၈ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် ကမ္ဘာ့ညီလာခံတွင် ချမှတ်ခဲ့သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုနှင့် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအသင်း (In-ternational Association of Judicial Independence and World Peace) က ချမှတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ Mount Scopus နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ (၂၀၀၈)၊ Bolognaနှင့် Milan တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်း (၂၀၁၅)။

အစီရင်ခံစာများ

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီး၊ အဂတိလိုက်စားမှု၏လူ့အခွင့်အရေးများအားလုံး ရရှိခံစားမှုအပေါ် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အကောင်းဆုံးလုပ်ထုံးလုပ် နည်းများ၊ UN Doc A/HRC/32/22 (၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ ၁၅ရက်နေ့)။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အပြီးသတ်သုံးသပ်ချက်များ -

- ကွန်ဂိုသမ္မတနိုင်ငံ၊ UN Doc CCPR/C/79/Add.118 (2000)။
- ဒီမိုကရက်တစ်ကိုရီးယားပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ UN Doc CCPR/CO/72/PRK (2001)။
- ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ UN Doc CCPR/CO/75/VNM (2002)။
- သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ UN Doc CCPR/CO/79/LKA (2003)။
- တာဂျစ်ကစ္စတန်နိုင်ငံ၊ CCPR/CO/84/TJK (2005)။
- အာမေးနီးယားနိုင်ငံ၊ UN Doc CCPR/C/ARM/CO/2 (2012)။

ပြစ်ဒဏ်ရှိလျက် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေမှုအကြောင်း အလွတ်တန်းကျွမ်းကျင်သူ၊ Diane Orentlicher သည် နိုင်ငံများအား အရေးယူခံရခြင်းမှကင်းလွတ်နေမှု၏အပိုင်းအားလုံးကို ပြည်တွင်းတွင် တိုက်ဖျက်နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်းတွင်ကူညီရန် အကြံပြုချက်များအပါအဝင် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအကြောင်း လွတ်လပ်စွာလေ့လာမှု၊ UN Doc E/CN.4/2004/88 (2004)။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး -

- ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးအစီအစဉ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း - အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွက် လက်စွဲစာအုပ် (၂၀၀၈)။
- အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများ - သမိုင်းကြောင်း၊ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ ပညာရှင်ဆိုင်ရာလေ့ကျင့်သင်ကြားမှုအတွဲအမှတ် - ၄ (ပထမအကြိမ်) (၂၀၁၀)။

ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် UNDP၊ အားလုံးအတွက် တရားမျှတမှုပေးမည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တာဝန်ခံမှုရှိသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ (၂၀၁၆)။

ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် မှုခင်းဆိုင်ရာရုံး UNODC-

- တရားစီရင်ရေး ဖြောင့်မတ်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းအတွက် အရင်းအမြစ်လမ်းညွှန် (Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity) (၂၀၁၁)။
- အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက် - အပိုဒ် ၁၁ အတွက် အကောင်အထည်ဖော်မှုလမ်းညွှန်နှင့် ဆန်းစစ်မှုမူဘောင် (၂၀၁၅)။

အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေဆဲနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း လူ့ အသိုက်အဝန်းများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် အကူးအပြောင်းကာလတရားမျှတမှု UN Doc S/2004/616 (2004)။

လူနည်းစုကိစ္စရပ်များဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး၊ တရားမျှတစွာ စီရင်နိုင် ရေးတွင် လူနည်းစုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/70/212 (2015)။

တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော် ကြီး၏-

ဥာတာမဲလားနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc E/CN.4/2000/61/Add.1 (2000)။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc E/CN.4/2001/65/Add.2 (2001)။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc E/CN.4/2003/65/Add.2 (2003)။

နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ UN Doc E/CN.4/2004/60 (2004)။

နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ UN Doc E/CN.4/2005/60 (2005)။

အီကွေဒေါနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc E/CN.4/2005/60/Add.4 (2005)။

နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ UN Doc E/CN.4/2006/52 (2006)။

ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီ ရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/8/4/Add.2 (2008)။

တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုအပေါ် အာမခံမှုများအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/11/41 (2009)။

ဥာတာမဲလားနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/11/41/Add.3 (2009)။

မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/17/30/Add.3 (2011)။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်မှတစ်ဆင့် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ခြင်းအကြောင်း အစီရင်ခံ၊ UN Doc A/67/305 (2012)။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/26/32 (2014)။

အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု၊ ပြန်လည်ကုစားမွမ်းမံမှုနှင့် ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမရှိစေရန် အာမခံပေးမှုများ မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး -

ဥရုဠေးနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/27/56/Add.2 (2014)။

'ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမရှိစေရန် အာမခံပေးမှုများ' နှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတော်မူဝါဒ များရေးဆွဲခြင်းအတွက် မူဘောင်၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းများအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/HRC/30/42 (2015)။

တရားသူကြီးများအား ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းအကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/70/438 (2015)။

ဥရောပတိုက်

ဥရောပတရားသူကြီးများ အတိုင်အပင်ခံကောင်စီ CCJE -

တရားသူကြီးများ၏ပညာရှင်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်အထူးသဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ လိုက်ဖက်မှုမရှိသောအပြုအမူနှင့် သမာသမတ်ကျမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် စည်းမျဉ်းများအပေါ် ထင်မြင်ချက်အမှတ် - ၃ (၂၀၀၂)။

လူ့အသိုက်အဝန်းအား အကျိုးပြုသည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ကောင်စီအပေါ် ထင်မြင်ချက်အမှတ် - ၃ (၂၀၀၇)။

တရားသူကြီးများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအား ဆန်းစစ်ခြင်း၊ တရားမျှတမှု၏ အရည်အသွေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏လွတ်လပ်မှုအား လေးစားမှုအပေါ် ထင်မြင်ချက် အမှတ် -၁၇ (၂၀၁၄)၊ CCJE(2014)2။

ဥရောပကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၌ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့် တရားသူကြီးများ၏ အခြေအနေအစီအရင်ခံစာ၊ CCJE(2015)3။

ထင်မြင်ချက်အမှတ် - ၁၈ (၂၀၁၅)၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏အနေအထားနှင့်
ခေတ်သစ်ဒီမို ကရေစီစနစ်တွင် နိုင်ငံ၏အခြားအာဏာရှိသောအဖွဲ့များနှင့်
၎င်း၏ဆက်ဆံရေး၊ CCJE (2015)4။

ဥရောပကောင်စီ၏ ဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးဥရောပကော်မရှင် (ဗင်းနစ်
ကော်မရှင်) -

ဘူလ်ဂေးရီးယားနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲစေသော ဖွဲ့စည်း
ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များအပေါ်ထင်မြင်ချက်၊ ထင်မြင်ချက်အမှတ် -
၂၄၆/၂၀၀၃၊ ၂၃ အောက်တိုဘာလ ၂၀၀၃ CDL-AD(2003)16။

တရားစီရင်ရေးရာ ခန့်အပ်ခြင်းများအကြောင်းအစီရင်ခံစာ၊ CDL-AD(2007)028။

တရားစီရင်ရေးစနစ်၏လွတ်လပ်မှုအကြောင်းအစီရင်ခံစာ၊ အပိုင်း ၁ - တရားသူ
ကြီးများ၏ လွတ်လပ်မှု။ CDL- AD(2010)004။

မောလ်ဒိုဗားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးအတွက်၊ တရားသူ
ကြီးများ၏ အရေးယူခံရခြင်းမှကင်းလွတ်နေမှုအကြောင်း *Amicus Curiae*
စာတမ်းတို၊ ထင်မြင်ချက်အမှတ် - ၆၉၈/၂၀၁၂၊ CDL-AD(2013)008 (၁၁
မတ်လ ၂၀၁၃)။

တရားရုံးများနှင့် တရားသူကြီးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဗင်းနစ်ကော်မရှင်ထင်မြင်
ချက်များနှင့် အစီရင်ခံစာများစုစည်းမှု၊ CDL- PI(2015)001။

ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ လွတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တရားသူကြီးများ အရေးယူ
ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပြင်
ဆင်ချက်မူကြမ်းများအပေါ် ထင်မြင်ချက်၊ CDL-AD(2015)013။

တရားသူကြီးများ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အကြောင်း အစီရင်ခံစာ၊
ထင်မြင်ချက်အမှတ် - ၈၀၆/၂၀၁၅၊ CDL-AD(2015)018။

"ယခင်ယူဂိုဆလပ် နိုင်ငံဟောင်း မက်ဆီဒိုးနီးယားနိုင်ငံ"၏ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှု
ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုနှင့် တရားသူကြီးများအားဆန်းစစ်ခြင်းအပေါ် ထင်မြင်ချက်၊
CDL-AD(2015)042။

အယ်လ်ဘေးနီးယားနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်သော ဖွဲ့စည်းပုံ
အခြေခံ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်မူကြမ်းများအပေါ် ကြားဖြတ်ထင်မြင်ချက်ပြင်ဆင်
ချက်များ၊ CDL- AD(2015)045။

အယ်လ်ဘေးနီးယားနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်မူကြမ်းများအပေါ် အပြီးသတ်ထင်မြင်ချက်ပြင်ဆင် ချက်များ၊ Final CDL- AD(2016)009။

ဥပဒေပုဒ်မအရင်းအမြစ်အားလုံး -

ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၀၉၆(၁၉၉၆)၊ ယခင်ကွန်မြူနစ် အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ်များ၏ အမွေအနှစ်များကို ချေဖျက်ရန် အစီအမံများ။

ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၇၀၃ (၂၀၁၀)၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိလိုက်စားမှု။

ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၀၉၈ (၂၀၁၆)၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှု - ညီလာခံ၏အဆိုပြုချက်များကိုအကောင်အထည်ဖော်ရန်အရေးကြီးလိုအပ်မှု။

အမေရိကတိုက်

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ Inter-American ကော်မရှင်၊ တရားရေးဆောင်ရွက်သူများ၏ လွတ်လပ်မှုအပေါ် အာမခံမှုများ - အမေရိကတိုက်များတွင် တရားမျှတမှုရရှိမှုနှင့် တရား ဥပဒေစိုးမိုးမှု ပိုမိုအားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (အမေရိကဒေသနိုင်ငံများအဖွဲ့၊ ၂၀၁၃)။

အခြား

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရှေ့နေများအသင်း တရားစီရင်ရေးဖြောင့်မတ်မှုဖော်ဆောင်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး စနစ်များနှင့် အဂတိလိုက်စားမှု (မေလ၊ ၂၀၁၆)။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် -

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုဖြင့်တင်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဂတိ လိုက်စားမှု ပပျောက်ရေး၊ CIJL နှစ်ချုပ်စာအုပ် ၂၀၀၀ခုနှစ် (ICJ၊ ဂျူနီဗာ၊ ၂၀၀၁)။

ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ - ၁ - တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တာဝန်ယူမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံ တကာစည်းမျဉ်းများ (ICJ၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ ဂျူနီဗာ၊ ၂၀၀၇)။

ICJ ဂျူနီဗာကြေညာချက်အပေါ် ဥပဒေဆိုင်ရာသုံးသပ်ချက် - အကျပ်အတည်း ကာလများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် တရားသူကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့် တင်ခြင်း (ICJ၊ ဂျူနီဗာ၊ ၂၀၁၁)။

ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ - ၆ - ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု နှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများ၏ နောက်ဆက်တွဲများ (ICJ၊ ဂျနီဗာ၊ အသစ်ထုတ်ဝေမှု၊ ၂၀၁၄)။

အမျိုးသမီးများနှင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိတရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ - အဓိကစိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများဖော်ထုတ်ခြင်း (ဧပြီ ၂၀၁၄)။

ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သူများအတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ - ၇ - နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် အရေးယူခံရခြင်းမှကင်းလွတ်နေမှုကို တိုက်ဖျက်ခြင်း (ICJ၊ ဂျနီဗာ၊ စပိန် ဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေမှု၊ ၂၀၁၄ ; အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေမှု၊ ၂၀၁၅)။

နိုင်ငံတကာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုလေ့လာရေးအဖွဲ့ (Transparency International)၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အဂတိလိုက်စားမှုအစီရင်ခံစာ ၂၀၀၇ (Global Corruption Report 2007)၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်း အဂတိလိုက်စားမှု။

နိုင်ငံတကာပွင့်လင်းမြင်သာမှုလေ့လာရေးအဖွဲ့ ရိုမေးနီးယားနိုင်ငံ၊ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့၏ အဂတိလိုက်စားမှု တားဆီးနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်း - လက်တွေ့အသုံးချလမ်းညွှန် (Bu-charest ၊ ၂၀၁၅)။

အမှန်တရားဆိုင်ရာ ကော်မရှင်များ -

ချီလီနိုင်ငံ၏ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာကော်မရှင် (Chilean National Commission on Truth and Reconciliation)၊ အစီရင်ခံစာ (၁၉၉၃)။

အယ်လ်ဆားဗေဒဒေါနိုင်ငံ၏ အမှန်တရားဆိုင်ရာကော်မရှင် (El Salvador Commission on the Truth)၊ ၁၉၉၃ အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc 2/25500 (Annex)။

ကင်ညာနိုင်ငံ၏ အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင် (Kenya Truth, Justice and Reconciliation Commission)၊ နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာ (၂၀၁၃)။

ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံ၏ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင် (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission)၊ အမှန်တရားတွေ့ရှိမှု - နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာ (Witness to Truth: Final Report) (၂၀၀၄)။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင် (South Africa Truth & Reconciliation Commission)၊ နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာ (၁၉၉၈)။

Jan van Zyl Smit ၊ နေသဟာယအဖွဲ့၏ စည်းမျဉ်းများအရ တရားသူကြီးများခန့်အပ်မှု၊ ရာထူးသက်တမ်းနှင့် ရာထူးမှဖယ်ရှားမှု - အကောင်းဆုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပေါင်းချုပ်နှင့် လေ့လာသုံးသပ်မှု (တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ဘင်ဟမ်အဖွဲ့ ချုပ် [Bingham Centre for the Rule of Law] က ဆောင်ရွက်သော သုတေသနလေ့လာမှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာ) (နေသဟာယအဖွဲ့ အတွင်းဝန်၊ ၂၀၁၅)။

ဥပဒေသိပ္ပံပညာ

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ

Bandaranayake v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/93/D/1376/2005 (2008).

Busyo, Wongodi, Matubuka et al v. Democratic Republic of the Congo, UN Doc CCPR/C/78/D/933/2000 (2003).

Cedeño v. Venezuela, UN Doc CCPR/C/106/D/1940/2010 (2012).

Dissanayake v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/93/D/1373/2005 (2008).

Estevill v. Spain, admissibility decision, UN Doc CCPR/C/77/D/1004/2001 (2003).

Fernando v. Sri Lanka, UN Doc CCPR/C/83/D/1189/2003 (2005).

Jacobs v. Belgium, UN Doc CCPR/C/81/D/943/2000 (2004). Lovell v. Australia, UN Doc CCPR/C/80/D/920/2000 (2004). Pastukhov v. Belarus, UN Doc CCPR/C/78/D/814/1998 (2003).

Raosavljevic v. Bosnia and Herzegovina, UN Doc CCPR/C/89/D/1219/2003 (2007).

Youbko v. Belarus, UN Doc CCPR/C/110/D/1903/2009 (2014).

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ

Imed Abdelli v. Tunisia, UN Doc CAT/C/31/D/188/2001 (2003).

ကုလသမဂ္ဂမ တရားလက်လွတ်ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့

Thulani Maseko v. Swaziland, UN Doc A/HRC/WGAD/2015/6 (2015).

လူသားနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဖရိကန်ကော်မရှင်

Egyptian Initiative for Personal Rights and Interights v. Arab Republic of Egypt, No. 334/06, 23 February to 3 March 2011.

Mouvement Burkinabé des Droits de l'Homme et des Peuples
v. Burkina Faso, No. 204/97, 23 April to 7 May 2001.

Tsatsu Tsikata v. Republic of Ghana, No 322/2006, 14 October 2014.

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပတရားရုံး

Baka v. Hungary, App. No. 20261/12 (Grand Chamber Judgment announced for 23 June 2016 but not yet published at time of writing).

Di Giovanni v. Italy, App. No. 51160/06 (9 July 2013).

El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 39630/09 (Grand Chamber, 13 December 2012).

Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey, App. Nos 346/04 and 39779/04 (27 May 2014).

Harabin v. Slovakia, App. No. 58688/11 (30 November 2012).

Jakšovski and Trifunovski v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. Nos 56381/09 and 58738/09 (7 January 2016).

July and SARL Libération v. France, App. No. 20893/03 (14 February 2008).

Kudeshkina v. Russia, App. No. 29492/05 (26 February 2009).

Mitrinovski v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 6899/12 (30 April 2015).

Morice v. France, App. No. 29369/10 (Grand Chamber, 23 April 2015).

Oleksandr Volkov v. Ukraine, App. No. 21722/11 (9 January 2013).

Olujic v. Croatia, App. No. 22330/05 (5 February 2009).

Popčevska v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. No. 48783/07 (7 January 2016).

Poposki and Duma v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia, App. Nos 69916/10 and 36531/11 (7 January 2016).

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ *Inter-American* တရားရုံး

Apitz Barbera et al. ("First Court of Administrative Disputes")

v. Venezuela, Series C No. 182 (5 August 2008).

Chocrón Chocrón v. Venezuela, Series C No. 227 (1 July 2011).

Constitutional Court v. Peru, Series C No. 71 (31 January 2001).

Constitutional Tribunal (Camba Campos et al) v. Ecuador, Series C No. 268 (28 August 2013).

Gomes Lund et al. ("Guerrilha do Araguaia") v. Brazil, Series C No. 219 (24 November 2010).

González Medina and family v. Dominican Republic, Series C No. 240 (27 February 2012).

López Lone and others v. Honduras, Series C No. 302 (5 October 2015).

Reverón Trujillo v. Venezuela, Series C No. 197 (30 June 2009).

Supreme Court of Justice (Quintana Coello et al) v. Ecuador, Series C No. 266 (23 August 2013).

စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများနှင့် စာတမ်းများ

Federico Andreu-Guzmán, "Due Process and Vetting", Chapter 11 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

P.N. Bhagwati, "Judicial Independence vs. Judicial Accountability: A Debate" in CIJL Yearbook Vol. VII (January 1999) p. 85.

Erhard Blankenburg, "The Purge of Lawyers after the Breakdown of the East German Communist Regime" (1995), 20 Law & Soc Inquiry 223.

Michal Bobek and David Kosař, "Global Solutions, Local Damages: A Critical Study in Judicial Councils in Central and Eastern Europe" (2014), 15 German L.J. 1257.

Paul Butler, "When Judges Lie (and When They Should)" (2007), 91 Minnesota Law Review 1785.

Edwin Cameron, "Judicial Accountability in South Africa" (1990), 6 S Afr J on Hum Rts 251.

Hiram E. Chodosh, "Corruption and Judicial Independence" in Shimon Shetreet and Christopher Forsyth (eds), *The Culture of Judicial Independence: Conceptual Foundations and Practical Challenges* (Nijhoff, 2012).

Anton Cooray, "Standards of Judicial Behaviour and the Impact of Codes of Conduct" in Shimon Shetreet and Christopher Forsyth (eds), *The Culture of Judicial Independence: Conceptual Foundations and Practical Challenges* (Nijhoff, 2012).

Roger Duthie, "Introduction" in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

David Dyzenhaus, *Judging the Judges, Judging Ourselves: Truth, Reconciliation and the Apartheid Legal Order* (Hart Publishing, 1998).

Stephen Ellmann, "To Resign or Not to Resign" (1997-1998), 19 *Cardozo L. Rev.* 1047.

Laura-Stella Eposi Enonchong, "Judicial Independence and Accountability in Cameroon: Balancing a Tenuous Relationship" (2012), 5 *African Journal of Legal Studies* 313.

Nelson Enonchong, "Case Note: Human Rights Violations by the Executive: Complicity of the Judiciary in Cameroon? *The People v. Nya Henry; The People v. Dr. Martin Luma*" (2003), 47 *Journal of African Law* 265.

Owen M. Fiss, "The Limits of Judicial Independence" (1993), 25 *U. Miami Inter-Am. L. Rev.* 57.

Dante B. Gatmaytan, "Politicisation and Judicial Accountability in the Philippines" (2013) 87 *Philippine Law Journal* 21.

Charles Gardner Geyh, "Rescuing Judicial Accountability from the Realm of Political Rhetoric" (2006), 56(4) *Case Western Reserve Law Review* 911.

Siri Gloppen, "Courts, corruption and judicial independence" in Tina Soreide and Aled Williams (eds), *Corruption, grabbing and development: real world challenges* (Cheltenham, Northampton: Elgar, 2014).

Hans Petter Graver, *Judges against Justice: On Judges When the Rule of Law is Under Attack* (Springer, 2015).

Linn Hammergren, *Justice Reform and Development: Rethinking Donor Assistance to Developing and Transitional Countries* (Routledge, 2014).

Alexandra Huneeus, "Courts Resisting Courts: Lessons from the Inter-American Court's Struggle to Enforce Human Rights" (2011), 44 *Cornell Int'l LJ* 493.

Alexandra Huneeus, "Judging from a Guilty Conscience: The Chilean Judiciary's Human Rights Turn" (2010), 35 *Law & Soc. Inquiry* 99.

Elin Kaar, *Judicial Independence and Human Rights in Latin America: Violations, Politics and Prosecution* (Palgrave MacMillan, 2011).

Marie Seong-Hak Kim, "Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea" (2015), 63 Am. J. Comp. L. 601.

Jonathan Klaaren, "Institutional Transformation and the Choice Against Vetting in South Africa's Transition", Chapter 4 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

David Kosař, "The Least Accountable Branch" (2013), 11 International Journal of Constitutional Law 234.

Christopher M. Larkins, "Judicial Independence and Democratization: A Theoretical and Conceptual Analysis" (1996), 44 Am. J. Comp. L. 605.

Andrew Le Sueur, "Developing mechanisms for judicial accountability in the UK" (2004), 24 Legal Stud. 73.

Janet Liabunya, "Judicial Accountability in a Democratic Malawi: A critical assessment" (2012), 6 Malawi L.J. 203.

Matthew Lippman, "The White Rose: Judges and Justice in the Third Reich" (2000), 15 Connecticut Journal of Int'l Law 95.

William P. Marshall, "Judicial Accountability in a Time of Legal Realism" (2006), 56(4) Case Western Reserve Law Review 937.

Alexander Mayer-Rieckh, "On Preventing Abuse: Vetting and Other Transitional Reforms", Chapter 12 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

Alexander Mayer-Rieckh, "Vetting to Prevent Future Abuses: Reforming the Police, Courts, and Prosecutor's Offices in Bosnia and Herzegovina", Chapter 5 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

Peter McCormick, "Twelve Paradoxes of Judicial Discipline" (1998), 9(4) *Constitutional Forum* 105.

Richard E. Messick and Sofie A. Schütte (eds), *Corruption risks in the criminal justice chain and tools for assessment* (Anti-Corruption Resources Centre, U4 Issue, March 2015, No. 6, Norway).

Robert D. Nicholson, "Judicial Independence and Judicial Corruption: Further Developments", *ICJ Yearbook* 2004, p. 303.

Mark J. Osiel, "Dialogue with Dictators: Judicial Resistance in Argentina and Brazil" (1995), 20 *Law & Soc. Inquiry* 481.

Joseph Plescia, "Judicial Accountability and Immunity in Roman Law" (2001), 45 *Am. J. Legal Hist.* 51.

Geoffrey Robertson, "Judicial Independence: Some Recent Problems", (International Bar Association Human Rights Institute, Thematic Paper No. 4, June 2014).

Isabel Robinson, "Truth Commissions and Anti-Corruption: Towards a Complementary Framework?" (2015), 9 *International Journal of Transnational Justice* 33.

Nigel Rodley, "The Singarasa Case: Quis Custodiet ... ? A Test for the Bangalore Principles of Judicial Conduct" (2008), 41 *Isr L Rev* 500.

Anja Seibert-Fohr (ed), *Judicial Independence in Transition* (Heidelberg: Springer, 2012).

Shimon Shetreet and Christopher Forsyth (eds), *The Culture of Judicial Independence: Conceptual Foundations and Practical Challenges* (Nijhoff, 2012).

Shimon Shetreet, "Judicial Accountability: A Comparative Analysis of the Models and the Recent Trends" (1986) 11 Int'l Legal Prac. 38.

Tina Soreide and Aled Williams (eds), *Corruption, grabbing and development: real world challenges* (Cheltenham, Northampton: Elgar, 2014).

Dimitri Sotiropoulos, "Swift Gradualism and Variable Outcomes: Vetting in Post-Authoritarian Greece", Chapter 3 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

Jörg Philipp Terhechte, "Judicial Accountability and Public Liability - The German 'Judges Privilege' Under the Influence of European and International Law" (2012), 13(3) German Law Journal 313.

Jessica Walsh, "A Double-Edged Sword: Judicial Independence and Accountability in Latin America" (International Bar Association Human Rights Institute, Thematic Paper No. 5, April 2016).

Hakeem O. Yusuf, "Calling the Judiciary to Account for the Past: Transitional Justice and Judicial Accountability in Nigeria" (2008), 30 Law & Policy 194.

Hakeem O. Yusuf, *Transitional Justice, Judicial Accountability and the Rule of Law* (Routledge, 2010).

Rubén Zamora and David Holiday, "The Struggle for lasting Reform: Vetting Processes in El Salvador", Chapter 2 in Alexander Mayer-Rieckh and Pablo de Greiff (eds), *Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies* (Social Science Research Council, 2007).

နောက်ဆက်တွဲ ၃ - အတိုင်အပင်ခံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်သူများ

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း ကျူးနှစ်ဆွေးနွေး
တိုင်ပင်မှု (အောက်တိုဘာ ၂၀၁၅)

Ali Adoum Ahmat, Legal Adviser, Permanent Mission of the Republic of Chad to the United Nations, New York; Senior lecturer, Faculty of Law and Economics, University of Abeche, Chad

Linda Awuor, National Council for Law Reporting, Nairobi, Kenya

Judge Mondher Ben Sik Ali, Judge of the Court of Appeal, Sousse; Member, Executive Board of the Association of Tunisian Magistrates

Judge Abdellatif Chentouf, President, Club of Magistrates of Morocco; Professor, Faculty of law, Morocco

Judge Mohammed El Haini, Doctor in private law; Member, Executive Board of the association *Adala* for the right to a fair trial; Founding member of the Club of Magistrates of Morocco

Linn Hammergren, Independent Consultant, Washington D.C., USA

Judge Walid Melki, Judge; Member, provisional Instance for the supervision of the judiciary, Tunisia

Judge Marwan Tashani, President, Libyan Organisation of Judges

Hakeem Yusuf, Reader in Global Legal Studies, University of Birmingham, UK

Jan van Zyl Smit, Associate Senior Research Fellow, Bingham Centre for the Rule of Law, British Institute of Comparative and International Law

ICJ ဝန်ထမ်းများနှင့် အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်များ -

Matt Pollard, Senior Legal Adviser (Centre for the Independence of Judges & Lawyers), Geneva

Laurens Huetting, Legal Adviser (Centre for the Independence of Judges & Lawyers), Geneva

Lina Biscaia, Research Consultant

Leyla Slama Carimi, Logistics & Research Consultant

Brian Penduka, Legal Consultant (Africa Regional Programme), Zimbabwe

Saïd Benarbia, Director (Middle East & North Africa Regional Programme), Geneva

Doireann Ansbro, Associate Legal Adviser (Middle East & North Africa Regional Programme), Tunis

Arianna Rafiq, Legal Intern (Middle East & North Africa Regional Programme), Tunis

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုအကြောင်း တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ၏ ၆ ကြိမ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်ဂျီနီဗာဆွေးနွေးပွဲ (ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၅)

Victor Alistar, Coordinator of the Integrity, Independence and Accountability of the Judiciary Programme, Transparency International; Executive Director, Transparency International Romania.

Judge Yussef Auf, Judge at Cairo Primary Court, Egypt (on leave); Legal & Constitutional Consultant at United Nations Mission to Iraq; Nonresident Fellow at Atlantic Council's Middle East Center.

Linda Awuor, National Council for Law Reporting, Kenya

Elijah Chola Banda, President, Pan African Lawyers Union; Lawyer, Zambia

Justice Margaret Beazley, LAWASIA Judicial Branch; President of the Court of Appeal of New South Wales, Australia

Michael Bowes QC, Transparency International UK (trustee); Barrister, Crown Court Recorder (part time judge in criminal trials), and Deputy High Court Judge (civil), United Kingdom

Judge Cristina Crespo, President, International Association of Judges; Judge, Uruguay

Justice Radmila Dacic, Justice, Supreme Court of Cassation of Serbia; Member of the Executive Committee, International Commission of Jurists

David Dyzenhaus, Professor of Law, University of Toronto, Canada

Cledwin Dzinamarira, Regulatory Services Manager, Law Society of Zimbabwe

Jane Ellis, Director, Legal Policy & Research Unit, International Bar Association, London, United Kingdom

Judge Nils Engstad, President-Elect, Consultative Council of European Judges; Judge at the Hålogaland Court of Appeal, Norway

Amanda Flores, Human Rights Officer (mandate of the Special Rapporteur on the Independence of Judges & Lawyers), Office of the UN High Commissioner for Human Rights, Geneva

Magistrat Benoit Narcisse Foukpio, Magistrat, 3e Avocat Général près la Cour d'Appel de Bangui, Commissaire du Gouvernement près le Tribunal Militaire Permanent, Central African Republic.

Justice Maria Natercia Gusmao, Justice, Court of Appeal, Timor-Leste

Judge (ret.) Keith Hollis, Commonwealth Judges & Magistrates Association; Circuit Judge (retired), Mediator, United Kingdom

Olivier Kambala wa Kambala, Country Director, American Bar Association Rule of Law Initiative, Mali; Lawyer, Democratic Republic of Congo

Judge Nazek el Khatib, Judge, District Court, Beirut, Lebanon

Magistrat Toubaye Koné, Magistrat, Appeal Court of Bamako, Mali

Judge Edite Palmira Dos Reis, Judge, Dili District Court, Timor-Leste

Mónica Pinto, UN Special Rapporteur on the Independence of Judges & Lawyers; Dean and Professor, University of Buenos Aires Law School, Argentina (via teleconference)

Julia Raue, Human Rights Officer (Mandate of the Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence), Office of the UN High Commissioner for Human Rights, Geneva

Mona Rishmawi, Chief of the Rule of Law, Equality and Non-Discrimination Branch, Office of the UN High Commissioner For Human Rights, Geneva

Justice (ret.) Michèle Rivet, Vice-President of the International Commission of Jurists; Lawyer and Human Rights Consultant; former President of the Québec Human

Rights Tribunal and former judge of the Court of Québec, Canada

Judge Martin Rogel Zepeda, Judge, Supreme Court of Justice of El Salvador

Katya Salazar, Director, Due Process of Law Foundation, Washington DC, USA; Peruvian lawyer

Helene Ramos dos Santos, Senior Fellow - UN liaison (Geneva), International Bar Association Human Rights Institute

Martin Schönteich, Senior Legal Officer, National Criminal Justice Reform, Open Society Justice Initiative, USA

Alex Wilks, Principal Programme Lawyer, International Bar Association Human Rights Institute, London

Magistrat Alain Tolmo, Magistrat, Avocat Général près la Cour d'Appel de Bouar, Central African Republic

Liisa Valjento, Counsellor, Ministry for Foreign Affairs of Finland

Judge Haroldo Vasquez Flores, Judge, Guatemala

Rasmus H. Wandall, General Counsel, International Association of Prosecutors; Affiliated Senior Research Fellow, Faculty of Law, University of Bergen, Norway

Judge Tin Tin War, Deputy Director General, Office of the Union Judiciary Supervision, Supreme Court of Myanmar

Candice Welsch, Chief, Implementation Support Section, Corruption and Economic Crime Branch, UN Office on Drugs and Crime, Vienna

Hakeem Yusuf, Reader in Global Legal Studies, University of Birmingham School of Law, United Kingdom

ICJ ဝန်ထမ်းများနှင့် အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်များ -

Daniel Aguirre, International Legal Adviser on Myanmar, Yangon

Federico Andreu-Guzmán, Director, South America Programme, Colombia

Lina Biscaia, Research Consultant

Ramon Cadena, Director, Central America Programme, Guatemala

Christopher Devlin, Director, Development and Donor relations, Geneva

Nader Diab, Associate Legal Adviser, Middle East North Africa Programme, Geneva

Laurens Hueting, Legal Adviser, Centre for the Independence of Judges & Lawyers, Geneva

Carlos Lopez, Senior Legal Adviser, Business & Human Rights Programme, Geneva

Brian Penduka, Legal Consultant, Zimbabwe

Matt Pollard, Senior Legal Adviser, Centre for the Independence of Judges & Lawyers and UN Programme, Geneva

Sandra Ratjen, Senior Legal Adviser, Economic, Social and Cultural Rights Programme, Geneva

Ian Seiderman, Director of Law and Policy, Geneva

Lucie Servoz, Donor Relations and Resource Mobilisation Officer, Geneva

Temur Shakirov, Legal Adviser, Europe and Central Asia Programme, Geneva

Leyla Slama, Consultant

Olivier van Bogaert, Director of Media and Communications, Geneva

Livio Zilli, Senior Legal Adviser, UN Programme and Sexual Orientation & Gender Programme, Geneva

ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (နောက်ဆုံးရလဒ်ကို သိရှိလိုပါက www.icj.org/commission သို့သွားပါ)

ဥက္ကဋ္ဌ -

Prof. Sir Nigel Rodley, United Kingdom

ဒုဥက္ကဋ္ဌ -

Prof. Robert Goldman, United States Justice Michèle Rivet, Canada

အမှုဆောင်ကော်မတီ -

Prof. Carlos Ayala, Venezuela Justice Azhar Cachalia, South Africa

Prof. Jenny E. Goldschmidt, Netherlands Ms Imrana Jalal, Fiji

Ms Hina Jilani, Pakistan Justice Radmila Dacic, Serbia

Mr Belisario dos Santos Junior, Brazil

အခြားကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ -

Prof. Kyong-Wahn Ahn, Republic of Korea

Justice Adolfo Azcuna, Philippines

Mr Muhannad Al-Hassani, Syria

Dr. Catarina de Albuquerque, Portugal

Mr Abdelaziz Benzakour, Morocco

Justice Ian Binnie, Canada

Justice Sir Nicolas Bratza, UK

Prof. Miguel Carbonell, Mexico

Justice Moses Chinhengo, Zimbabwe

Prof. Andrew Clapham, UK

Justice Elisabeth Evatt, Australia

Mr Roberto Garretón, Chile

Prof. Michelo Hansungule, Zambia

Ms Gulnora Ishankanova, Uzbekistan

Mr. Shawan Jabarin, Palestine

Justice Kalthoum Kennou, Tunisia

Prof. David Kretzmer, Israel

Prof. César Landa, Peru

Justice Ketil Lund, Norway

Justice Qinisile Mabuza, Swaziland

Justice José Antonio Martín Pallín, Spain

Justice Charles Mkandawire, Malawi

Mr Kathurima M'Inoti, Kenya

Justice Yvonne Mokgoro, South Africa Justice

Sanji Monageng, Botswana

Tamara Morschakova, Russia

Prof. Vitit Muntarbhorn, Thailand

Justice Egbert Myjer, Netherlands

Justice John Lawrence O'Meally, Australia

Justice Fatsah Ouguergouz, Algeria

Dr Jarna Petman, Finland

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Costa Rica

Prof. Marco Sassoli, Italy-Switzerland

Justice Ajit Prakash Shah, India

Mr Raji Sourani, Palestine

Justice Philippe Texier, France

Justice Stefan Trechsel, Switzerland

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Colombia

ISBN 978-92-9037-238-7

**International
Commission
of Jurists**

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org